A. F. JANSENS
BOKBINDERI.
KRISTIANIA

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

NA/A o 2432

85GA50468

Ex Libris

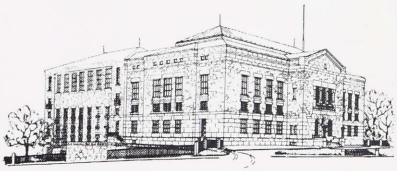

Nasjonalbiblioteket

Nils Collett Vogt.

med tak

fra

Dina Ralla Aucken.

DET SVAKE KJØN

NINI ROLL ANKER

DET SVAKE KJØN

ROMAN

• KRISTIANIA
FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1915

Copyright 1915
by H. Aschehoug & Co
Kristiania

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI

I

I

Fru Elise Maiman hadde levet sin barndom og ungdom i en liten vestlandsby.

Ytterst mot verden laa havet — fra kollen bak byen kunde en se det længst ute som en dypblaa strime; saa kom fjeldvæggen, saa kom fjorden, saa kom Vikstrand og saa kom den store gamle embedsgaarden — skilt fra gaten ved haven, men ikke mer gjemt end at folk bak frugttrærne kunde skimte den lange vindusraden. Hvis nogen drog fra verden over havet over fjeldene over fjorden til byen, kunde de inderst inde og midt i finde hende og hendes mor og hendes far — det var barndommen igjennem Elise Gerhardines tanke om fødebyens topografi.

Av Vikstrands femten hundrede mennesker var hendes far den fornemste herre og hendes mor den sykeste dame; av byens hvite hus var hendes hjem det hviteste og største. Naar hun gik paa gaten og holdt sin far i haanden, tok alle mænd hatten av. Om kvelden før hun sovnet ropte det utenfor haven: „Vækter i ho, klokken er slagen ti, vinden er stille.“ Vækteren passer byen, mens papa sover, tænkte hun.

Amtmandsgaarden hadde en række værelser. En suite, sa hendes far. — I det sidste rummet mot vest bodde moren. Somme dage var vaakekonen i byen hos hende; da var døren til hjørnestuen laast. Andre dage

sat hun med haanden over øinene og vilde ikke se op. Men naar hun hadde en god tid, blev barnebordet og lekene flyttet ind til hende. Alting var litt lysegrønt i morens rum, for de grønne træpersiennene var altid nede. Elise lærte at stave og strikke derinde; siden sat hun i den dype vinduskarmen bak rullegardinet og læste morskapsbøker. Hun slap at gaa paa skolen hvis hun sa hun hadde vondt i hodet. Hendes far skrev en seddel for hende, paa papiret stod „fra amtmanden" trykt i det ene hjørnet.

Da hun blev større, fortalte moren hende om hendes fire søsken, som var døde. Bak glasset paa billedene, som hang over sengen, lignet de hverandre; allesammen var smaa barn, som laa med foldede fingre og lukkede øine. Men i morens fortælling var det stor forskjel paa dem. Mest talte hun om sønnen: „Han var det sidste skudd," sa hun, „nu bærer papa slegten i graven." — Elise visste søskenene var døde; men naar hun skulde si godnat til moren, turde hun ikke gaa bort til sengen — nogen kunde klype hende i benene. „De er altid hos mig, din bror og dine smaa søstre," sa moren. Elise syntes, de var under sengen og i krokene.

Om vaarkveldene, mens faren drev fra rum til rum, sprang hun foran og lukket op dørene, helt ind til hjørnestuen. Saa hang hun sig i farens arm og gik frem og tilbake med ham forbi alle de smaarutete vinduene. Paa dørstokken til morens værelse stanset de litt, før de snudde. Inde i skyggen sat moren mellem putene i lænestolen. „Har du det godt, Louise? Kan jeg gjøre noget for dig?" spurte faren; men han kunde ikke gjøre noget for hende. Og de vandret videre, mens han forklarte hende, hvorfor hun ikke fik lov til at leke paa gaten. „Du er vor eneste," sa han. „Du er vor øiesten. Du maa bevares."

Da Elise blev halvvoksen og krævde at faa være

med de andre unge paa skogfærder og baatturer, fulgte amtmanden hende til møtestedet og ropte sin sidste formaning efter ungdoms-flokken: „Du har tørre strømper i din taske, Elise — vær saa venlig at ta vare paa min datter, gode Eliassen — sørg for, at min datter ikke kommer sent hjem, Maiman!“ Vikstrands gutter og unge latinere hadde sin sværmetid for hende som de hadde pugge- og fuskerider paa skolen; hun var sytten aar gammel, da byens rikeste kjøbmandssøn fridde til hende. Hun sa nei til ham; nogen uker efter forlovet hun sig med Olaf Maiman, toldinspektør Maimans søn, studenten. „Jeg kunde sittet i Sandnæs-gaarden ved broen og kjørt i charabanc og hat sorgløse dage, men jeg vilde heller ha Olaf og ingenting . .“ pleiet hun si i forlovelsesaarene, mens hendes store øine, som saa let fik taarer, randt over.

Amtmanden var skuffet over sin datters valg. Saa længe han levde, behandlet han Olaf Maiman som et tilfældig bekjendtskap, drog de store brynene i veiret, hvergang han hilste paa ham, som vilde han si: „De kommer her fremdeles?“ De unge maatte vente i mer end seks aar paa giftermaal; det var ikke usedvanlig der i byen, de som var vokset op sammen, gik ofte forlovet længer. Men det græmmet amtmanden, at h a n s datter skulde ældes i en forbindelse, som ikke hadde andet end en armodslig adjunktløn i utsigt. Økonomisk kunde han ikke hjælpe de unge; han hadde aldrig staat paa nogen god fot med sin egen økonomi — „Siden jeg blev amtmand, er min kredit som min bolig blit mer standsmæssig, høistærede, det er det hele,“ sa han til student Maiman — „har man gjort sig forhaabninger i saa maate, bør man revidere dem . . .“ Da Elise hadde fyldt tyve aar, sendte han hende til Stockholm til en ungdomsven; lønlig haabet han hun der skulde møte en mand, værdigere at bli August von Holterns svigersøn. Hun kom

hjem med Olaf Maimans billed i familie-medaljonen paa brystet. Sverige hadde skuffet hende: faa visste, hvem hendes far var — ingen kjendte til, at Olaf var Vikstrands vakreste student. Og hun sluttet sig nærmere end før til sin forlovedes forældre. I den lille lave stuen paa toldboden, hvor gamle Maiman bød hende sin egen stol ved ovnen, sat hun og sydde paa brudeutstyret og hørte svigermorens fortællinger om Olafs brødre, som var i Amerika; med ett kunde hun bli taarevaat i øinene av undring over, at det var hende, som sat her og som fra nu av skulde regnes som en av deres . . . .

Fru von Holtern oplevde ikke de unges lykkelige forening; men amtmanden holdt et stort bryllup for sin datter. „Det kunde ikke været staseligere, om Olaf hadde været officer ved garden," pleiet fru Elise Maiman at si. Hun var vakker som brud, og hun blev fotografert i sin hvite dragt; fotografiet stod i mange aar i utstillings-kassen paa fotografens væg — og hun smilte lykkelig, naar folk fra Vikstrand nævnte det.

De syv første aarene bodde adjunkt Maimans i en liten sjøby ved Kristianiafjorden. Elise bar sorg for Vikstrand. Alt i den nye byen sammenlignet hun med forholdene paa hjemstedet, og ingenting kunde staa sig . . . Hun stirret ind over gjærdene, dit byens rik-folk bodde bak frugtrær og blomster, og hun kjendte det som en uret, at hun og den lille piken hendes og manden maatte bo tilleie i en almindelig murgaard i en sidegate. Hun trillet barnevognen ned paa dampskibsbryggen og sat og saa ut over fjorden med den lave aasrækken i øst og drømte om snefjeldene og øraden „hjemme" og husket frem igjen viken, hvor de lyse husene laa lik utstrødde blomster i en halvrunding, med en stor dott

grønt midt i — med farens have midt i . . . . Ingen fabrikrøk sotet ned Vikstrand, ikke noget mekanisk verksted, intet sagbruk — ingen jernbane tutet ekkelt og ilskt i Vikstrand . . . den vigtigste bedriften hjemme var skibsfart og handel med fisk; men silden og den ildelugtende fisken blev rensket og tørket paa utværene; til Vikstrand kom bare skutene med store, spilte seil — de drog til Spanien, de hadde med sig druer hjem igjen, grønne bær, som laa i sagmugg i brune lerurner . . . Og den sterkeste lyden i Vikstrand kom fra klokkene, som kimet dype toner ut av gluggene paa det hvite kirketaarnet oppe i bakken . .

Saa længe faren levde, var Elise paa besøk hos ham med sin lille datter om sommeren — tre somre i rad. Hvor hun hvilte i hængekøien mellem epletrærne i haven! Hvor hun spaserte i den rigtige eneste spasertiden, mellem ett og to om formiddagen, mellem seks og otte om kvelden. Hvor godt det var at puste og le og snakke mellem bysbarn! Hun sat ved siden av sin far i stolen oppe ved koret i kirken; presten bukket til dem, naar utgangsbønnen var læst. Hun gik med veninder til gaarden, hvor de pleiet at spise melkebunke om sommeren, og til gaarden de brukte at gjøre kanefarter til om vinteren. Og naar avskedstimen kom, og Lars fløttmand rodde hende og barnet ut til den store røde tønden, der rutebaaten la til, — hvor hun graat! Aldrig, nei aldrig hadde hun som mange av de andre hat lyst til at dra ut i verden gjennem „Porten“ i fjeldene, gjennem dampskibsleden . . .

Olaf Maiman blev meget glad, da han fik en lærerstilling i Kristiania. I hovedstaden var han kjendt fra studenterdagene, derinde kunde han være Elise's veiviser til alt det merkelige, en storstad byr paa: samlinger, museer, teaterforestillinger — derinde haabet han hun vilde glemme det forgangne. I Kristiania fik

han selv letvint adgang til kildeskrifter, han trængte for arbeidet, og dér kunde Veronica bli elev av landets bedste pikeskole.

Og det gik, som han haabet. I de større, uvante forholdene tydde Elise sig til ham — her var det ingenting som mindet om Vikstrand, hun kunde ikke finde frem alene, hvor skulde hun faa fat i god melk til barnet, kunde hun be portneren dra rullen? Hun trængte retledning og forklaring. Det hændte ogsaa merkelige ting i de andre étagene i gaarden — hun møtte ham oppe i gaten, naar han kom fra skolen, og fortalte . . . Olaf Maiman blev ikke træt av at se ned i ansigtet med de store blaa øinene og den buede munden, som ordene perlet fra — han blev ikke færdig med at si: du konen min.

Det hændte, han pludselig kunde komme ind i stuen, naar hun sydde — eller ut i kjøkkenet til hende — braat, som hadde noget skræmt ham, mens han sat med stilretting eller det andre arbeidet. „Jeg vilde bare se om du var her," sa han og blev litt rød. Inderst hørte han aldrig op med at undre over, at han hadde faat hende; til sin sidste dag kjendte han det som sin fremste pligt at skaane hende og lette tilværelsen for hende. Han hjalp hende med huslige ting, mænd sjelden tar haand i. Og hun trængte hjælp — hun kunde saa vanskelig faa greie paa stellet. „Naar jeg visste, hvad jeg skulde begynde med," sa hun og sat træt paa en stol — „det er saa meget og jeg blir saa sort paa fingrene." Mens han ryddet i skap og kot for hende, sat hun og saa paa. „Jeg har holdt paa i hele dag," kunde hun si, „jeg har holdt paa at ordne hele tiden mens du og Veronica var paa skolen, Olaf." Men hun trængte ikke undskylde sig for ham. „Vi vil ikke ha dig anderledes, vi vil ha dig akkurat som du er, pus," sa han og løste det store, flekkete forklæet av hende.

I to aar levde de i den samme kvistetagen en sorgløs redetilværelse; høsten 1883 flyttet de ind i en treværelses leilighet i en ny-opført murgaard i Munkedamsveien. Ut paa vinteren merket adjunkt Maiman de første tegn til lunge-sygdommen, han fjorten maaneder senere bukket under for.

Han slos mot selve ondet med midlene, lægen, som ogsaa var hans jevnaldring og ven, raadet ham at prøve; og han søkte med al sin energi at vinde over de ytre merkene paa sygdommen, som hoste og træthet. Tvil om at han skulde bli frisk igjen, hadde han ikke; lidelsen i brystet var en haardnakket forkjølelse, han stadig var like ved at greie; det som urodde ham, var tanken paa, at Elise skulde ængste sig unødig; og til de sidste ukene, han levde, lyktes det ham at tyde bort hosteanfald og mathet for hende. Det var ikke vanskelig, hun var en daarlig iagttager; hun var ikke sterk selv heller og hadde ofte smaa legemlige ulemper, som hun brukte husmidler for. Og hun gav Olaf piller, hun hadde faat av en veninde, som kom fra Amerika. „De hjælper for alle sygdommer, for brystet og for maven," sa hun og tindret av forvissning, naar han tok dem.

Det sidste aaret i Kristiania skrev han paa en avhandling om formel logik. (Den blev trykt paa tiltak av hans kolleger, da han var død, og den skaffet hans enke indtægten av et legat.) Han arbeidet ofte utover natten; men det laa ingen tyngsel over ham, han hadde ingen forutfølelse av at dette arbeidet, som kanhænde skulde varsle ind hans virke som videnskapsmand, skulde ende det ogsaa. Han var heller lik en, som har travelt og maa gjøre unda det nærmeste for at rydde vei til det næste.

Naar han kom hjem til middagen, andpusten, med nye bøker fra universitetsbiblioteket under armen, kunde Elise klage over, at han endda skulde læse mer . . . .

Han tok hende paa fanget og forklarte noget om det han holdt paa med. Hun hørte paa ham, mens hun tvinnet det mørke krøllete haaret hans om pekefingeren, „Saa faar vi vel fler penger?“ spurte hun. „Ja, saa faar vi kanske en prisbelønning.“ „Saa kanske du blir professor en gang, Olaf.“ Og hun spurte, om professorer bar uniform, og blev skuffet i øinene over svaret.

Da ulykken skedde, traf den hende uforberedt som et barn.

Maiman fik blodstyrtning paa skolen. Rektor kjørte selv hjem med ham og bar ham op trappene sammen med droschekusken.

Han levde til næste dag.

Hvorledes skulde hun kunne forstaa, at hun var blit ensom og fattig og vergeløs — hun som fra hun blev født til nu hun var fire og tredve aar gammel hadde hat gode og kjærlige hænder mellem sig og det vanskelige?

Hendes sorg var styrløs.

Da den døde skulde lægges i kisten, maatte de bære hende væk fra sengen, hvor hun klamret sig til ham med høie jammerrop. Efter begravelsen fik hun sovemidler; da hun vaagnet, smilte hun og sa „Olaf“ . . . og det gik kanske et minut før hun husket. Lægen kom ut fra soveværelset, og drev op og ned i stuen og ændset ikke, at gamle frøken Maiman og Veronica sat derinde. „Det arme mennesket, det arme lille mennesket,“ sa han igjen og igjen.

Det var ikke fortvilelse over adskillelsen, over tapet, som raadet sterkest i smerten hun kjendte de første døgnene. Det var harme — en vanmægtig følelse av at være blit gjort grusom uret. Hun bebreidet lægen, diakonissen, gud, ja selv den døde bebreidet hun det som var skedd. „De har dræpt ham,“ sa hun til doktoren. „De kunde reddet ham, men De gjorde det

ikke, De kom for sent! Hvorfor har ingen sagt det til mig!" ropte hun. „Det er nogen, som har villet ta ham ifra mig! Hvorfor gik du ut i den kolde vinden, jeg sa, du ikke skulde, men ingen vil høre paa mig . . . Hvad har jeg gjort, naar gud kan være saa styg imot mig!"

Veronica stod indenfor døren i soveværelset og hørte paa moren. Men det gik fler dage før Elise spurte efter barnet. Da søster Klara kom med hende, sat hun i sengen — hun rakte armene ut og rørte fingrene utaalmodig som kom de ikke fort nok. Og hun krystet Veronica og holdt hende ind til sig som vilde hun ikke slippe hende mer. „Du maa ikke gaa fra mig — du maa aldrig gaa fra mig," hvisket hun. „Nei, mama," sa barnet. „Bare du ikke var saa liten — du som er saa liten kan ikke hjælpe mig." „Jo," sa den tolvaars piken, og den spæde kroppen skalv av vilje.

De første ukene efter begravelsen kom det mange til den unge enken; alle som hadde kjendt hende, om bare løselig, hadde trang til at vise hende deltagelse; helt fremmede skrev til hende og klokken i gangen ringte ofte. Elise fortalte dem som kom det hun hadde kjendt da de bragte hjem den syke; og da de bar ut den døde; og da hun vaagnet hin morgen og ikke husket . . . . Damene holdt hændene hendes, og de tok hende ind til sig og graat med hende. Og hele tiden levde det en forventning i hende — en halsstarrig venting paa at det pinefulde skulde gaa over, naar det sidste var sagt . . .

Det var bare én av dem som kom, hun ikke likte — diakonissen søster Klara. Naar det sortklædde mennesket aapnet døren stilt og gik over gulvet med de lydløse skridtene, og kysset Veronica paa panden, mens det knakk litt i den stivete hvite kappen, blev Elise uvenlig i ansigtet. Og naar søster Klara sa til hende med sin blide røst, at gud vilde hjælpe hende, fik hun fiendtlige

øine — „Ja, gud skal hjælpe mig!“ — svarte hun som vilde hun si: det skylder han mig! En dag blev hun heftig mot diakonissen. „De er kold paa hændene,“ sa hun — „det staar bare kulde og sørgelighet av Dem.“ Og søster Klara kom ikke mer.

Men det blev vaar og damenes besøk minket. Somme dage kom det ingen — sommetider sat moren og graat, naar Veronica kom hjem fra skolen. „Her har ikke været et menneske,“ sa hun, „alle har glemt mig.“ — Og nættene blev lysere, og hun sov ikke. De hadde villet flytte den tomme sengen; men hun hadde ikke latt dem røre den. Oppaa sengeteppet laa en liten brodert pose hun selv hadde sydd. Indi den var skjorten. Mens Veronica klædde paa sig om morgenen, laa moren ofte med ansigtet gjemt i den. —

Tanken paa „himlen“ hadde knapt rørt Elise i opveksten og ungdommen. Hun hadde regnet paa gud som hun regnet paa sin far og amtmandsgaarden — og siden paa sin mand. Hadde nogen bedt hende si det hun mente med et guds-forhold dengangen, hadde hun vel svaret: Han beskytter mig. Hendes forestillinger om en gud hørte sammen med glæden og det lykkelige, med livet naar det er blankt og sorgløst og som det skal være.

Da de første praktiske spørsmaalene meldte sig efter hun var blit enke, graat hun og var krænket paa dem, som plaget hende. Hun gik frem og tilbake gjennem de tre smaa rummene og rullet det vaate lommetørklæet om hændene og snakket om de onde menneskene — om husverten og ligningsmanden og om gamle tante Maiman, som sa hun burde leie ut et værelse og begynde at brodere for betaling. Med hete kinder og dirrende læber fortalte hun Veronica om lønlige planer, hun hadde: de kunde sælge alle møblene og dra til onklene i Amerika — om natten skulde de pakke og

de skulde gaa ombord tidlig om morgenen, før tante Maiman fik nyss om det . . . De kunde reise til Vikstrand ogsaa — hun visste nok dem i Vikstrand som vilde ta sig av hende og barnet hendes . . . . . Men hvordan skulde hun trives i et fremmed land — hvorledes skulde hun kunne leve tusen mil fra Olafs grav? Og i Vikstrand — kunde hun taale at se andre gaa ind i det gamle hjemmet, mens hun selv maatte staa utenfor gjærdet — hun som — hun som . . . . . Graaten fyldte hende, strømmet over, druknet alting.

Til slutt klædde hun sig ikke mer ordentlig om morgenen, gik ikke ut av soveværelset mer. „Jeg sitter og grubler, Veronica, jeg sitter og grubler," sa hun og holdt sig om det lyse, krusete haaret med hændene og tænkte en eneste tanke: jeg kan ikke holde ut at ha det saa vondt . . . Og litt efter litt kom beter og stubber av andre folks ord om guds kjærlighet og naade til hende — og strofer av salmevers hun hadde lært utenad til konfirmation . . . Mer som en kulde, hun maatte slippe ind end som lys og trøst, ga hun rum for tanken paa at søke hjælpen andensteds end paa jorden. Dengang hun hadde været sorgløs, hadde gud været hos hende; gik hun nu til gud, gjorde han hende kanske sorgløs igjen . . .

Hun begyndte at snakke til Veronica og gamle frøken Maiman om søster Klara. „Det er ingen kraft i hendes bønner," sa hun, „hun lovet hun vilde be for mig, men dere ser det nytter ikke." Og hun talte sig op i vrede, og en dag sa hun: „Jeg vil snakke med hende — gaa og si hun skal komme til mig, Veronica!"

Da Veronica hadde hentet menighetssøsteren og de kom ind i stuen, sat Elise Maiman klædd i sin sorte kjole ved vinduet. Hun snudde sig og saa paa søster Klara som paa én hun krævde regnskap av . . . Men da diakonissen rakte hende haanden uten at si noget,

brast hun i graat. — „Hvorfor kommer De ikke til mig, hvorfor lar De mig sitte her —“ graat hun og gjemte ansigtet i kaapen hendes.

Første søndag, da gudstjenesten var forbi, kom menighetens prest. Søster Klara hadde været hos ham og meldt, at adjunkt Maimans enke var blit en søkende.

Elise hørte den fremmede sparke av sig kalosjene ute i gangen, og hun bad Veronica holde sig i haanden. Men sognepresten var en mand med et mildt og velbarbert ansigt — og da han bukket for hende og sa han gjerne vilde hilse paa hende ogsaa fordi hun var en datter av hans gamle ven amtmand von Holtern, kom farven fin og rød i kindene paa hende. Hun satte sig ved siden av den pene, hvithaarete manden i sofaen og fortalte om sine forældre og om Vikstrand, og de store øinene syntes næsten lykkelige. —

Av presten og søster Klara blev hun nu ført ind i den lille kreds av flittige og foretagsomme kristne kvinder, som er de fleste menigheters kjerne. — Et aars tid tok hun ivrig del i foreningsmøter, basarer og sammenkomster; i bibeltimene i kirkens sakristi hadde hun sin plads nærmest sognepresten, og blandt de knælende ved alterringen blev kirkefolket paa nadverdagene snart vant til at se den lille sortklædde kvindeskikkelsen med enkesløret og det utgraatte ansigtet, som hungrig løftet sig mot oblaten i prestens haand.

Damer av menigheten besøkte hende i leiligheten i Munkedamsveien og fortalte om sit arbeide i kredsen, om sin egen omvendelse og andres, om syndens væsen og utbredelse. Med skilte læber lyttet hun til fortællingene om fattigkvarterenes nød og elendighet, om lastens og mørkets dunkle gjerninger. Snart syntes hun hun skimtet dyrets merke paa alle hun møtte paa gaten — for hvert fremmed ansigt tænkte hun: har han gjort den

synden og den? Saa grulige og almindelige var disse syndene hun som troende fik vite om, at skyggen av dem længe naadde alt hun saa; et helt litet liv hadde hun levet uten at vite om dem, hun var blit hustru og mor uten at kjende dem — maatte hun ikke takke gud som for en underfuld frelse? Og en travelhet tok hende, en trang til at virke og formane, til at vække andre mens det endda var tid . . . Mellem disse kvinder som hadde paatat sig at redde drukkenbolter, opreise skjøger, kristne hedninger, omvende sjøfolk, syntes hun, hun vandret i et mægtig korps av barnepiker, som bar den sørgelige jorden imellem sig. Hvad kunde hun gjøre og si og bede? Hvor trængtes hun mest? Hvileløs fulgte hun alle raad og forslag, til hun efterhvert kom med i hver særvirksomhet inden det frivillige arbeidet, som skaffer penger til kristne og veldædige formaal. — Naar hun ikke var optat med forenings- og basarstræv. fulgte hun søster Klara til syke og gamle, snakket til dem med sin høie, klingre røst om Jesus, laante ord fra prestens og diakonissens talekunst, bad med haardt foldede hænder om forladelse og salighet for alle mennesker . . .

Paa faa uker hadde hun vænnet sig til at ta smaa og store hændelser som varsel om vorherres gunst eller vrede; og hun vendte sig til himlen med alle sine nye bekymringer: hun bad om nattesøvn, om nyt skotøi, om en bra maanedspike; og da hun fik underretning om, at Maimans brødre i Amerika vilde sende hende et visst maanedlig pengebidrag saa længe Veronica var mindreaarig, knælte hun sammen med barnet og takket henført gud for dette første store bevis paa naade.

Om kvelden læste hun i skriften — lette og fandt kapitlene om mirakler og undre, merket fortællingen om Lazarus, som Jesus opvakte fra de døde, med fine blyantstreker, mens taarene dryppet paa bibelbladet. —

En dag, aaret efter hun var blit enke, søkte hun presten paa hans kontor.

„Det er noget jeg tænker paa bestandig," sa hun — „min mor mistet fire barn, hun mistet dem mens de var smaa. Siden sat hun mest i et halvmørkt rum, og hun sa til mig: „din bror og dine søstre er altid hos mig," sa hun. Tror De hun kunde se dem, sogneprest, tror De mor kunde se de døde barnene sine?"

Den gamle geistlige herre betragtet sit sognebarn blidt og litt grundende — saa strøk han sig et par ganger eftertænksomt over ansigtet, som endda hadde den klare, blekrøde hudfarven, godt og rikelig ernærte folk ofte bevarer op i en høi alder. Det var en dulgt heftighet i den unge kvindes spørsmaal — sammen med hendes unaturlig tindrende øine og store blekhet fik den ham til at mindes visse vakte, som skaffet ham stadig bryderi i menigheten. Han sa:

„Det kunde visselig ikke Deres mor, kjære fru Maiman. Hun var en from kone — og skriften byder os ikke at opvække aandene — en ond og utro slegt begjærer tegn, sier skriften."

„Hvo der søker skal finde," sa Elise.

„Det er saa — det er saa — naar man søker med forstand! Ti likesom vi dannede mennesker spiser og drikker med maatehold, bedste frue, saa er det ogsaa en god og klok guds vilje at vi skal søke . . at vi i det hele skal dyrke vor religion med — med et visst maatehold . ." Og han talte længe og venlig til hende om Moses og de store religionsstiftere, som foruten at være gudsmænd ogsaa var hygienikere, prægtige folkelæger. Han provet, at selv Kristus ønsket, at likevegten mellem himlens og jorderiks interesser skal bevares . . .

„Hvorledes skulde det gaa vore stakkels levende barn, kjære frue, hvis vi ogsaa skulde beskjæftige os med de hensovede? Hvorledes skulde det gaa vore

smaa venner i Kina, hvis den lille flittige fru Maiman ikke længer vilde sy dukkene, som indbringer en saa smuk sum til deres frelse?"

Elise smilte.

„Jeg har ikke faat færdig den sidste, jeg er saa træt i ryggen om dagen," sa hun.

„Det er vaaren, kjære frue!" — presten fulgte hende helt ut i entréen.

Natten efter denne samtalen vaagnet hun og merket, at puten var vaat av graat. Og mens hun nu blev liggende vaaken, fornam hun det som om noget hadde forlatt hende. En tomhet vokste omkring hende; hun syntes ikke, hun længer husket saa tydelig alt som var skedd i det sidste . . . Hun merket ensomheten saa legemlig, saa nær, som sat den hos hende paa sengkanten. Hun begyndte at be — hun gled ut av sengen og knælte paa det kolde gulvet. Og hun hørte sin egen røst stige og stige — som en søile løftet lyden sig fra strupen op i mørket . . .

. . . . . „Hjælp mig, herre gud, hjælp mig — jeg kan ikke holde det ut — jeg vil være hvor han er — vi kunde ikke leve uten hverandre — han har det vondt — likesom jeg, likesom jeg — la mig faa se ham, bare en eneste gang, — faa se ham, saa jeg blir viss paa det — og jeg skal aldrig be dig mer — la mig faa kjende haanden hans paa panden min — en eneste gang, og jeg skal aldrig be dig mer! Vis mig hvor han er henne — la mig faa se øinene hans — aa la mig faa kysse hændene dine, Olaf — de kjære hændene dine — de gode, kjære hændene dine . . . ."

Det graat høit og bitterlig et steds.

„Graat ikke!" mumlet hun. Og hun reiste sig og samlet sig og bøiet sig over Veronicas seng og tok hende i armene sine. „— Graat ikke, du barnet mit — jeg skal passe dig, passe dig og bevare dig fra alt som er

ondt, for det lovte jeg! Det er bare de onde drømmene, det er de onde aandene djævelen sender for at friste os! Vi skal be til gud sammen — Kjære Herre gud, vær hos Veronica og mig, hjælp os, saa vi kan komme i din himmel og møte ham! Amen."

Hun la sig ved siden av barnet. Med hodene saa tæt ved hverandre, at de vaate kindene møttes, sovnet de.

Men det var skedd en forandring i sindet hendes. Da hun næste dag saa sine trosfæller, syntes hun ikke de var de samme som før. Alt de sa og gjorde, skuffet hende — ja, hun merket en uvilje mot de fleste av dem og sterkest mot sognepresten. Og i tiden som gik, før hun gled over i en ny religiøs sfære, i samfund med nye mennesker, kom hun i alle slags smaa uvenskaper og trætter med sine forrige venner. —

Av alle hun som aarene gik blev kjendt med, var det bare én som trods luner og omskiftelser blev ved at komme til hende, saa længe hun levde — diakonissen søster Klara.

*

I byens kirker, til høimesse og aftensang — i bedehus, i frelsesarméens lokaler, i metodistenes forsamling — da et par aar var ledne, blev fru Maimans skikkelse velkjendt alle disse stedene, baade av menighet og prædikant. Ansigtet med den litt fremspringende runde panden og de bleke læbene var altid løftet mot præke- eller talerstol i venting; tæt op til hende, oftest med hodet mot morens skulder, ofte sovende, sat den lille piken hendes.

Naar gamle frøken Maiman sa det kunde skade barnet at være med paa møtene — naar hun talte om, at Veronica fik lungene fyldt av daarlig luft og kom sent i seng, randt Elise's øine over. Kunde det skade Veronica's sjæl at den fulgte hendes op mot gud? Skulde hun ikke faa ha det eneste jorden hadde undt hende,

hos sig? Barnet var det fattige vederlag hun hadde for lidelser og smerte — barnet var hendes stakkars part i livet, hendes sidste eiendel . . .

Straks hun selv var blit en troende, var det vaagnet et brændende ønske hos hende: at Veronica for bestandig maatte bli et gudsbarn. Efterhvert som hun fik vite og se, hvor vond og vanskelig verden var, tok dette ønsket til i styrke. Og naar hun hadde sine mismodsdage, fandt hun ikke hvile i andre tanker end den, at Veronica skulde bli en tjenerinde i guds rike. Hun kjendte det som Vorherre vilde komme hende nærmere, vilde forbarme sig over hende ogsaa, bare Veronicas hjerte aldrig svigtet ham. Drømmen om barnets fremtid skiftet form eftersom hun selv skiftet menighet og yndlingsprædikanter. Den gang missionær Skrefsrud kom hjem fra Santalistan og fortalte om arbeidet blandt hedningene, snakket hun meget med Veronica om missionsmarken — og hun tænkte, skulde det gaa efter hendes sind, vilde hun følge hende til hedningeland og hjælpe hende at lære de smaa barn gudsfrygt og renslighet. — Senere, da hun i flere maaneder søkte frelsesarméen og hørte norske og engelske officerer vidne, tænkte hun sig barnets smale ansigt i den store kysen, frelseshærens kvinder bar. —

Naar damene, som kom til kaffe eller té i hjemmet i Munkedamsveien, spurte fru Maimans lille vakre pike hvad hun skulde bli, hadde hendes mor lært hende at svare: „Noget til guds ære.“

Det hændte andre mødre sa:

„Det blir ingen sak at faa Veronica forsørget, fru Maiman — Deres Veronica blir meget smuk.“

Paa slike ord svarte ikke Elise Maiman noget. Men ansigtet hendes blev hvitere end før og læbene sittret litt; hun kjendte én fare, større end alle, og hun vilde verge Veronica mot den saa længe hun levde. Den jordiske

kjærlighet var dypeste aarsak til al livets elendighet. Hun talte til Veronica om nøden og ulykken og forbrydelsene, som kom av at menneskene søker hverandre istedenfor gud.

„Hvordan gaar det dem som sætter sin lit til mennesker?“ sa hun. „Det kommer en og lover, han skal være hos hende bestandig, — men saa dør han allikevel en dag, saa dør han fra hende en dag. Og han lover, han skal bære hende paa hændene, men en dag er han ikke mer i huset eller i byen eller i hele verden. Og han sier, ingenting vondt skal naa hende, for han skal verne hende, men pludselig staar hun aldeles alene i det grusomme livet, og han som skulde passe paa hende, er borte. Aa den som elsker noget paa jorden, maa bare miste det, bare miste det, barn — søster Klara har ret, søster Klara skal fortælle dig om det! . . . .“

II

Det var den andre skoledagen efter ferien paa pikeskolen, i klassen som skulde sluttes med middelskole-eksamen.

Elevene var kommet -- det skvattret som paa et fuglevær av røster utelivet hadde kvæsset, det blev terget og ropt og hvint — det lugtet friskt og grønsaapevasket i det store værelset, og paa tavlen oppe ved katetret hadde nogen skrevet: velkommen tilbake til buret, dompapper!

To lyshaarete veninder danset i nye, næsten fotside spaserskjørter, og borte ved vinduet mot gaten stod tre piker, som hadde faat opsat haar; de stod og tok sig om haarknutene, som toppet sig sirlig som sneglehus paa hodet, de heldte sig mot hverandre og lot som de ikke saa kadetten i vinduet paa den andre siden gaten, men de saa ikke andet og de kroket sig i braarider av latter. De „smaa" i klassen stirret forarget paa dem og hvisket saa lavt til hverandre at ingen kunde høre hvad de sa.

„Stille smaapiker!"

Den høie gulmalte døren med kikruten var glidd op, klasseforstandersken stod paa dørstokken, og elevflokken slog ned paa pultene og tystnet tvert.

„Vi har faat en ny elev, smaapiker. Værsaagod, Fanny Delmar, pulten længst oppe til venstre er din. Tysklæreren kommer om et øieblik, smaapiker."

Døren blev slaat underlig vidt op, en høi mørk pike svang sig ind, snudde sig for at lukke og bikket over . . . Veronica Maiman, som sat nærmest, rakte ut haanden — hun trodde den fremmede snublet. Men straks efter saa alle i klassen at den nye eleven var halt. Mellem katetret og pultraden gik hun frem til pladsen sin — for hver gang hun traadte paa den venstre foten, gjorde overkroppen en brat dupp.

En av de lyshaarete skjøv albuen ind i siden paa kameraten — begge to bøiet sig fremover og gjemte ansigtene. De store flettesløifene i nakken ristet. Veronica's hjerte tok paa at slaa; langsomt gled blikket væk fra de to som sat og lo — og fæstet sig paa den fremmede; Fanny Delmar ordnet bøkene paa pulten foran sig — hun hadde bærrøde kinder. Kjolen hendes var av verken, rar og hjemmegjort . . .

Undervisningen begyndte. Veronica hørte lærerens kjendte, hæse røst og spørsmaalene og svarene, og hun reiste sig, da hendes eget navn blev ropt, og oversatte fra den tyske læseboken. Men indi hende øket det med uro. Her paa skolen hadde de engang sat et klængenavn paa hende. Her hadde de engang ledd av en kjole som var sydd om til hende efter moren . . . Hun visste, hvad hun tænkte paa, den store halte piken med de røde kindene. Og hun heldte sig frem og klemte brystet mot pultlokket — den andres pine verket derinde . . . . .

I frikvarteret blev den nye eleven sittende, mens pikene strømmet ut paa gangen. Hun kjendte nogen røre ved sig og snudde sig braat. Den bleke med det myrbrune haaret, som hun hadde set først av alle straks hun var kommet ind av døren, stod ved pulten hendes. Med et mørkt, mykt blik saa hun paa hende og sa:

„Jeg heter Veronica Maiman — vil du ha en appelsin?“

Fanny reiste sig, bikket over, tok gaven og sa paa syngende vestlandsk:

„Tak som byr — det va' mer end snilt . . .“

Saa gjorde hun plads paa bænken ved siden av sig for den smaalemmede piken.

Da Veronica gik den vanlige veien hjem fra skolen — Sjøgaten langs bryggene, Dokveien forbi Akers verksted og Stubben — maatte hun i ett lægge hodet bakover, glæden fik som bedre rum naar hun saa op i himlen, som hvælvet sig over sjøen og husene. Fanny Delmars syngende maal sat i øret, det brune, hete ansigtet med haarbustene danset for øinene — sommetider gik det et litet ryk av latter igjennem brystet paa hende, og sommetider stak det av graat under øielokket. Hun hadde faat en veninde. Alt det som spirer imot kjærlighet, hengivelse, elskov i et halvvoksent sind, skalv i hende som truffet av en braa solhete. Pludselig turde hun tænke paa det hun hadde saknet — pludselig turde hun længte — pludselig visste hun, hun hadet de to lyse grossererpikene paa første bænk. Fanny og jeg . . . tænkte hun.

Paa det lille bordet i gangen slængte hun remmen med bøkene fra sig og styrtet ind til moren i stuen.

„Hvad er det, barn?“ spurte fru Maiman — skrækmt. Saa stilt at hun knapt hørte det, pleiet datteren komme fra skolen.

„Mama, jeg er saa grufuldt kvalm,“ sa Veronica og boret hodet mot morens bryst og slog armene omkring hende. —

Selv for eneste barn at være hadde hun hat barns evne til at verge sig imot virkeligheten i større maal end vanlig.

Saa længe de bodde i smaabyen ved Kristianiafjorden, holdt moren hende borte fra de andre ungene

i strøket; kunde hun ikke gi barnet sit en lekestue, et indebygd gaardsrum og en stor have, saa stod det ialfald i hendes magt at opdra det, som hadde de endda det hvite, velholdte stakittet mellem sig og gaten. I det første hjemmet stelte Veronica paa en liten træbalkon under en rødstripet markise, naar hun ikke gik tur med moren. Gjennem de hjerteformige utskjæringene i balkonrækken stirret hun ned paa rendestenen og melkehesten og de andre barnene og hentet sig forestillinger til leken sin. Navn og ord fra morens endeløse fortællinger om Vikstrand blandet hun med alt hun saa og hørte gjennem kikhullet, til hun av to verdner hun var stængt væk ifra, laget sig sin egen. „Jeg gaar litt ut i haven til barnene mine," sa hun, naar hun hang sig i laasen paa balkondøren.

Det første skoleaaret læste faren med hende. Da de kom til Kristiania, blev hun sat i anden forberedelsesklasse paa en stor pikeskole i Toldbodgaten; men timen om eftermiddagen hos faren blev hun ved at gjøre krav paa; naar hun krøp op i fanget hans, og han aapnet boken med billeder av blomster eller fugler, maket hun sig som i et rede, og kom moren og forstyrret, sa hun „hyssj" med slik heftighet at forældrene maatte le. Farens fortællinger om livet i naturen hadde erstattet balkonen — i dem flyttet hun væk fra skolen og den store stenbyen, hun ikke likte — blomsterfloret, de sjeldne plantene og fuglene hørte til i haven, i amtmandsgaarden, hun og moren engang hadde bodd i, og som laa etsteds og ventet paa hende og forældrene, bare de var taalmodige og holdt ut en liten stund . . . .

Den dagen faren blev bragt hjem fra skolen, var det hende som aapnet gangdøren. Utenfor stod to mænd og holdt den syke imellem sig. Ansigtet vendte imot døren — øinene var lukket, og i den ene mundviken og paa

kindet var det litt blod. Da mændene spurte om noget, løftet hun blikket og rørte tungen, men det kom ingen lyd — skrækken hadde tat røsten ifra hende. Hun krøp under sofaen i stuen, og laa der til piken fandt hende og fik hende frem. Hun kunde saavidt snakke. „Jeg vil ikke ind til dem," sa hun. — Nogen dage efter gik hun med gamle frøken Maiman til en sypike; i mange aar husket hun den brændte fete lugten av det sorte tøiet i sørgekjolen. Paa hjemveien spurte hun om faren var død; grandtanten tok frem et stort lommetørklæ og holdt det for ansigtet og sa at han skulde begraves imorgen. Veronica spurte ikke mer; de var paa gaten, og hun syntes det var leit tante Mai graat saa folk saa det. — Fra nu av tænkte hun bare paa moren. Hun blev mer faamælt end før og fik noget veslevoksent i laget, som stod underlig imot barnerøsten og hendes ringe høide. En søndag pakket hun dukkene sine ned i en stor æske og bar dem op paa loftet. Hun kunde ikke stelle baade dem og moren . . .

Det var meget at gjøre i leiligheten — de hadde ikke pikehjælp uten nogen timer om morgenen — Veronica greide med støvtørring og opvask, sprang erender og lukket op for visittene. Det hændte ogsaa hun maatte re morens seng naar hun kom fra skolen. For fru Maiman kjendte sig aldrig saa kraftløs som om morgenen. Alt om kvelden grudde hun til at vaagne, og formiddagsbesøkene tok hende ofte paa sengen. —

Naar moren var i té'er hos andre damer, gik Veronica til gamle frøken Maiman paa stiftelsen.

Det var en liten have foran den lave, toetages murgaarden. Om vaaren stod crocus, sneklokker, perleblomster og scilla like indenfor gjærdet, og hun holdt sig med hændene i jernstængene og saa længe paa dem. De stod der til de visnet, ingen andre hadde lov til

at plukke dem heller. Det var nogen store trær i haven; om sommeren bredte de løvet som et tak over det høie stakittet, om høsten laa det røde og gule lønneblade paa hellene foran trappen.

I den lange gangen i anden etage lugtet det kaffe. Grandtanten bodde paa nummer femten og var altid hjemme. Hun sat ved vinduet og læste, foran hende paa bordet laa smaa bokstabler, med avisstrimler mellem bladene til merke. Naar Veronica kom, saa hun paa hende over brillene, lukket boken og sa: „Naada, er det storfolk ute og gaar?"

Veronica hadde sin egen stol. Den var saa dyp i sætet, at føttene stak ret ut; hun sat og strikket — nøstet hadde hun i en brodert tobaks-pung efter faren, den laa i fanget — hun sat og snakket om hvordan de skulde greie det med husleien til vinteren og med de dyre kullene —; og naar tanten sa: „Aassen skulde det gaa Elise den stømperen, om hun ikke hadde dig, barn" — smilte hun med alvor.

Da hun litt efter litt, omkring trettenaars-alderen, skjønte det maatte være noget i veien med grandtanten, siden moren aldrig gik til hende, blev hun mere sturen og fortænkt paa disse eftermiddagsbesøkene. Hun holdt ved at komme — kjæksboksen hun selv fik hente frem borte under skjørtene i klæsskapet, fristet, og naar tanten klappet hende fort og haardt paa kindet, kjendte hun den samme gode, rare varmen som før indi sig —; men hun grundet paa hvorfor moren ikke likte tante Mai; og hun svarte ikke længer saa villig som før paa den gamles fritting. Tante Maiman var ikke som andre. Hun hadde en skurrende røst og lo uten grund. Hun sat med de tykke hændene paa knærne og saa ret ut i luften naar hun ikke læste. Hun strikket ikke engang sine egne strømper. Og i syskrinet, som stod under bordet, var det en stoppenaal, et graat uldnøste

og ingenting mer. Naar Veronica spurte: „Hvorfor læser du bestandig?“ svarte hun: „Jeg pruberer at utfinde hvordan det forholder sig, barn.“

Dette svaret satte hende tilslutt paa tanken at tante Mai ikke var en kristen. Hun spurte moren, om hun trodde grandtanten kom i himlen. „Med guds naadige hjælp, Veronica,“ svarte moren. Da skjønte hun det var litet haab; og hun fik det med at sitte og stirre, til den gamle spurte: „Feiler jeg noget, barn?“ —

Villig hadde Veronicas forestillinger om et lykkeland fulgt morens sind paa flugten fra jorden. Drømmene var blit klarere, herligheten var kommet nærmere og var blit vissere siden al ting i en kommende salighet naturlig og trygt kunde samle sig om farens skikkelse. Der hvor faren var, laa „haven“ — der duftet de sælsomme blomstene i en evig sommer, der rørte det sig solskinslivet med fugler og græs og barn hun altid længtes efter. — Det blev vane hos hende at smykke farens paradis med alt hun hørte nævne som vakkert — hun satte snefjeld, kokuspalmer, rosehækker ind i billedet — som hun før hadde baaret kongler og skjæl med sig hjem til pryd for balkonen. Og da hun begyndte at drømme om sin egen „utvælgelse“, vindet de våge synerne sig lik stier ind mot blomsterengene hos faren.

Fattigdommen — vanskeligheter og pengesorger naget hende og moren hver dag; at de skulde komme ut av dem, var like umulig som at de skulde faa se igjen amtmandsgaarden i Vikstrand, nu de hadde læst den var brændt ned. Men i det usynlige gudsriket paa jorden skulde Veronica gjøre Herrens vilje likesom bibelens kvinder — lik dem skulde hun staa i lønlig pakt med engler. —

Alt moren syntes de kunde være foruten, var blit solgt nogen maaneder efter farens død: bokreolene, skrivebordet, maleriene av Tidemand og Boll; av bøker hadde

de utenom andagts- og prækenbøker ikke beholdt andet end et bind Welhavens digte.

Digtsamlingen og bibelen blev Veronicas eneste læsning de faa fritimene hjemme. Begge bevæget hende paa samme vis; meningen forstod hun ofte ikke, hun læste ikke langt om gangen heller — et par vers, og noget blaat syntes at folde sig ut og dække tankene — skriftens poesi og digtenes evighetslængsel gled sammen, de ubundne rytmer baaret med de bundne i én musik, ord tændte sig som stjerner, strofer løftet sig med regnbuglans . . . . Alene i den lille leiligheten, med føttene opunder sig i sofaen, sat hun urørlig med en av de sortpermede bøkene i fanget — mens en blaane av tanker og forestillinger la sig mellem hende og tingene i stuen, lik skyggen av en sky. —

. . Og veksternes tause rige
laa drømmende, svøbt i duft;
det var som man saa den stige
i sommerens varme luft.

Men pludselig lød der toner
saa sagte som alfesang;
det klang gjennem skovens kroner,
den deilige kilde klang . . . . . .

Paa morens spørsmaal, hvad hun sat og tænkte paa, naar hun glemte sig slik, svarte hun længe: „Jeg tænker ikke.“ Tilslutt sa hun — fordi moren presset hende: „Kanske paa fremtiden.“ Paa et vis var det sandt. Nu hun var blit større, svarte hun ikke længer de fremmede at hun skulde bli „noget til guds ære“; men naar moren snakket med hende selv eller andre om planene hun hadde for hende, kjendte hun „det blaa“ nær sig, lik en våg svimmelhet. —

Sommetider spurte moren hende om hun ikke vilde be med sig hjem veninder; mens faren levde hadde de to

ganger holdt et litet chokoladeselskap for smaapiker i klassen, barn av gode familier, paa Veronicas fødselsdag den fjerde februar; faren hadde spilt violin for dem og vist dem skyggebilleder paa et laken. Et chokoladelag kostet ikke saa meget, og de kunde leke ordsprogsleker . . . Men Veroncia ristet paa hodet, og fru Maiman spurte ikke mer — hun hadde hver dag meget, hun maatte huske: møter, basarer. „Mind mig paa det og paa det, barn," sa hun og strøk sig over panden med de vakre hvite hændene. Veronica var glad moren ikke holdt ved; — hun var ikke veninde med nogen.

Det første aaret paa den store pikeskole hadde hun sværmet for de to høivoksne, lyshaarete pikene. De var indfødte Kristiania-unger og hadde den haardhændte, høirøstede sikkerheten i væsen som ofte fjetrer svakere og mer følsomme barn. Veronica stod dag paa dag i skolegaarden og stirret paa de to leende pikene — de fine kjolene, de blanke beltene, de høie knappestøvlene og de røde flettebaandene tok hende som et deilig syn. Og da en av dem snakket til hende, skiftet hun farve og stotret av blygsel og glæde. De forhørte hende: hvad hendes far hadde for bestilling — og da de fik høre han var adjunkt, satte de næsen i veiret. Fort og lavt sa Veronica: „Morfar var amtmand." Fra den dagen fik hun være blandt livslavene, som sprang efter drops og raderte væk blækklatter for de lyshaarete — blev bedt paa havefest til en av dem og hadde begge to hos sig den første fødselsdagen i Munkedamsveien.

Men nogen tid efter farens død hændte det en av elevene kom bort til hende paa gangen utenfor klasseværelset og spurte: „Er det sandt du har faat friplass, Maiman?" „Bare halv," svarte Veronica. Den andre dreiet sig rundt paa hælen; og da de lyshaarete skulde vælge til ballspil, valgte de ikke h e n d e mer . . . Snart efter fik hun et utnavn ogsaa. Hun hadde faat

for vane at si: „Jeg maa hjem og se efter moren min“ — og hun var travel og voksen i røsten, naar hun sa det. En dag ropte én, saa hele klassen hørte det: „Godmorgen, Mormonica!“ — alle lo og tok op navnet.

Efter dette holdt hun sig for sig selv; de „smaa“ i klassen, sinkene og efterliggerne nærmet sig og gjorde venskapsforsøk; deres medlidenhet var værre at taale end de andres likesælhet. Naar de hang sig i armen paa hende, ristet hun dem heftig av sig. „Jomfru Terten!“ ropte de efter hende, „Jomfru Stolt!“ Det er det samme . . . tænke hun. Og hun vænnet sig til at tænke hun var en gud lønlig hadde bestemt for martyrdom paa jorden, og den tanken tok hun styrke av.

Da Fanny Delmar første gang kom ind i stuen i Munkedamsveien og neiet, stirret fru Maiman paa Veronica.

„Fryser du?“ spurte hun.

„Jeg skjælver, for jeg er gla,“ sa Veronica.

„Velkommen,“ fru Maiman klappet Fanny paa kindet — „det er det jeg har sagt til Veronica hele tiden, hvorfor kan du ikke be med dig en veninde, har jeg sagt — da jeg var smaapike, hadde jeg én for hver dag i maaneden — hjemme i Vikstrand.“

III

Fanny Delmars forældre var prestefolk vesterpaa. Moren var av gammel trøndersk kjøbmandsslegt. Som tredve aar gammel hadde hun møtt Delmar, som dengang var kapellan hos sin far — efter et par aars bekjendtskap hadde de giftet sig.

Caroline Ringby hadde været meget vakker. Da Mikal Delmar lærte at kjende hende kunde det endda falde gjenskin av denne skjønheten, som braa solglimt over det magre ansigtet med den sydlandske hudfarven. Hun kom som guvernante til sorenskriveren, prestegaardens nærmeste nabo, kom like fra hovedstaden, og kapellan Delmar syntes hun bar bud fra alt han elsket som en landflygtig elsker fædrelandet: teatret paa Bankpladsen, promenaden paa fæstningen, musikparaden. Med sit sikre væsen, sin rappe maate at snakke paa, sine velsydde kjoler var hun ogsaa en inkarnation av de skjønne væsner han som student hadde skuet fra det fjerne — utilnærmelige og uopnaaelige som stjernene. I hans forelskelse flyttet de ind, drømmene han i hybelensomheten hadde drømt om kvinden.

Hos Caroline Ringby vaagnet ogsaa minder ... Den firtiaarige kapellans beskedne kurmageri gjorde erin-

dringene fra hendes lykkelige ungdomsdage, før farens fallit, levende. Som fotografier kan kalde paa mindet om sommerdages farverigdom, kom hun ved Mikal Delmars pudsige, svæmeriske forelskelse til at huske andre mænds mer uforfærdede beiling . . . og øiebliksvis drev en bitterhet bort, mens kapellanen deklamerte sine yndlingsvers for hende eller betrodde hende sine digterdrømme. Merkelig nok var det netop den lyrik fru Delmar senere mest av alt avskydde hos sin mand, som hos kapellanen hadde en viss dragning for frøken Ringby.

Da han fridde til hende, skriftlig, hadde hun en kamp med resten av sin ungdoms forhaabninger. Men hun veiet chancerne og fandt at et liv som prestefrue var at foretrække for en tilværelse i andre folks brød. Det dreiet sig ikke om lykke, men om den mindst umulige form for eksistens. Hun besmykket ikke sine motiver for Mikal Delmar. Hun skrev: „Det er min forstand som leder dette mit skridt, ligesom den i det forløbne har ledet de fleste af mine handlinger. Mit hjerte er maaske derved kommet noget ud af funktion — et forhold som jeg desværre tror det er for silde at rette paa —"

Det fandtes ikke rum for tvil i Mikal Delmars sjæl: han skulde vække dette slumrende hjerte — som Aladdin skulde han med sin kjærlighets lampe aapne for hende lykkens og poesiens underfulde have, og sammen skulde de vandre paa dens dugfriske græsganger. — Han ga sin forvissning et poetisk uttryk og sendte hende digtet efter deres første møte som forlovede. Dette digt fyldte hende med et ubehag, lik det hun hadde kjendt ved hans kys.

I Kristiania hadde hun tat del i den gryende emancipationsbevægelse. Som gift blev hun ved at skrive til frigjorte veninder, og eftersom aarene gik, fandt hun

den bedste utløsning for skuffelser og bitterhet i dette brevskiftet og i artikler hun sendte det nystiftede blad for kvindesaken.

Da pastor Delmar, underlig hurtig, blev klar over at hans hustru ikke skikket sig for poesien og kjærligheten, fandt han sig til rette i det med samme fromhet som han hadde fundet sig i det meste i livet. Selv blev han som før ved at søke husvalelse hos de danske digtere; og som hans kones merke til slutt blev kjendt og agtet i kvindenes blad, blev hans egen lille x under digte til vaarens, kvindens og himlens pris skattet av mange læsere i landets Budstikker.

Fanny hadde fyldt femten aar, da hun kom til Kristiania. Hun var den ældste av syv søsken, og tanken var hun skulde hjem og nytte kunskapene til at undervise de yngre, naar hun hadde tat middelskoleeksamen.

Eftersom hun vokste til, var hun blit morens kjælebarn og alt i trettenaarsalderen hendes fortrolige. I lange vintereftermiddage, naar hun og moren sat ved det ryddede spisebordet foran haugen med tøi som skulde lappes, var Fanny tilhører. Fru Delmar fortalte indholdet av Stuart Mills bok: „Kvindens undertrykkelse“ og ga ord til sin drøm om den nye kvinde og til sin egen og andres bitre nød — til Fannys sind blev som et rustkammer av slagord og argumenter, en skatkiste for morens tanker og haab . . .

Hun hadde aldrig været utenfor hjembygden, da hun kom til Kristiania; og hun slog sig til Veronica Maiman like selvsagt som hun vilde git sig i følge med en jevnaarig paa landeveien. Hun fortalte hende om sine andre veninder, lensmandsdatteren og tvillingene til sakføreren. „Men du skal være min bedste saa længe jeg e utenfor, forlat dig paa det,“ sa hun og saa paa Veronica med det klare, brune blikket, til den andre

slog øinene ned. — „Du e aldeles lik jomfru Maria i billedbibelen hjemme," sa hun, „undskyld at jeg sier det!"

Hver dag gik de i følge fra skolen. Veronica hang i Fannys arm paa den siden det korte benet var; hun naadde hende til skulderen; i førstningen prøvde hun, fint og varlig saa den andre ikke skulde merke det, at holde litt igjen, naar det kom en særskilt braa bikk —; men da hun skjønte veninden selv ingen tanke hadde for haltingen sin, skammet hun sig; og da det var gaat en tid, og hun mindtes at det var medlidenhet som hadde drevet hende til Fanny, maatte hun le — hun kunde like gjerne ynket dronningen av England . . . Alt den første maaneden paa skolen skjøt hun op til nummer én i klassen. Hun brydde sig ikke om klær og ytre ting: „Det er hodet det kommer an paa," sa hun og saa stivt paa Veronica — „og ingen skal komme forbi mig, forlat dig paa det!" — Gik de, hvor det var mange folk, blev hun taus — ofte hørte hun ikke spørsmaalene Veronica gjorde. De blanke øinene fôr fra menneske til menneske, heftet ved et ansigt, fulgte et andet til hun stanset og snudde sig . . .

Det var kvindene hun saa paa — disse kvindene hun altid hadde hørt moren snakke om: de pyntesyke, de underkuede, de frigjorte — de dumme og de kloke. Her paa gaten krydde det av dem — hun vilde skille og sætte i klasse, hun var rede til avsky og begeistring, bare hun fandt ut inddelingen. Ret som hun gik, ga hun smaa utrop ifra sig, ofte lo hun braat og uventet, saa Veronica spurte: „Hvad er det du ler av?" „Gud som de skaper sig, byfolk — end som de gaar og gjør sig til!" sa hun. En sterkfarvet dragt, en hat kunde braata hende — men straks hentet hun sig igjen: disse klærne, denne pynten, som var kvindfolks fordærv . . . Hun gik aldrig ned i den folketomme Huitfeldtsgaten

godvillig. „Jeg er ikke det slag træt," sa hun og var hvit av stræv. Men naar de blev alene, flømmet det med ord — hun var lik en som kommer fra jordomseiling, hun hadde set sorte og hvite og de underlige dyrene; og Veronica hørte paa hende som hadde hun aldrig gjort turen med. —

Da en tid var gaat og stormen av de første indtrykkene hadde lagt sig litt, tok Fanny paa at fortælle om prestegaarden og bygden hun var vokset op i.

Hun likte ikke at sitte inde: „Jeg maa ut og ha pust, kom saa gaar vi," pleiet hun si netop som de hadde sat sig godt til i en krok i stuen i Munkedamsveien. Veronica, som var vant til indeliv, fik brænding i ansigtet av al den friske luften Fanny Delmar trængte. Time paa time drev de paa det smale fortauget i Munkedamsveien, der de sjelden møtte nogen — langs de gamle havene dit gaten aapnet sig i Florapladsen, og tilbake igjen. De faa lygtene kastet lys paa store løvkroner og laget dype svarte skygger indenfor gjærdene; det seilte visne blade i luften, det lugtet høst . .

„Først skal jeg si alt om mit, saa kan du si alt om dit," sa Fanny. Men fortællingen hendes om skred og om isgang i elven, om brylluper og gravøl, om dyr og mennesker og lønlige lyd i skogen tok ikke ende. Og de var kommet like under jul, da hun til slutt en dag betrodde Veronica det sidste, det allersidste: at hun hadde sendt gaardsgutten paa Bø en haarlokk med en rød traad omkring dagen efter hun hadde tat farvel med ham. Hun skjøv skindluen bakover og strøk væk haaret fra panden og sa: „Nu e det din tur!"

Veronica verget sig med den lille klare latteren hun hadde faat i det sidste — hun syntes med ett det var saa længe siden al ting før Fanny — „Med mig er det ikke skedd nogenting," sa hun. „Har du aldrig været

paa sæteren? Har du aldrig lett sau?“ Fanny mindtes en ny historie som maatte frem. —

I Pilestrædet, hvor hun bodde hos en gift faster og delte en kvist med et søskenbarn, kom Veronica sjelden, — familien levde i smaa kaar og slap nødig fremmede indpaa sig; men i Munkedamsveien viste Fanny sig saa snart hun hadde en fristund. Fru Maiman sa hun maatte late som hun var hjemme hos dem, og Fanny satte igjen paraplyen og glemte bøker og hadde støt ting hun skulde hente. Og naar Veronicas mor sa det gang paa gang: „Ja, for du maa late som du er hos dine egne, Fanny“ — nikket hun, litt utaalmodig . . .

Fru Maiman var god og venlig mot Veronicas veninde og klaget ikke om middagen maatte vente fordi de to hadde glemt tiden. Men hun sa til søster Klara: „Næste aar, naar Veronica skal gaa og læse, tænker jeg hun blir med i Israelsmissionen — til næste aar, naar Fanny Delmar er reist hjem“ — og det kom glædesilinger i røsten.

Det faldt sig saa at hun gik og hørte en ung brystsyk prædikant i Torvgaten denne vinteren. Hun var blit kjendt med ham gjennem en sypike — en liten troende skare, mest smaafolk, hadde sluttet sig til ham, de følte sig hædret ved at damen med de hvite hændene fra vestkanten av byen vilde være en av dem, og de lot pladsen nærmest talerstolen staa aapen til hende. For hver ny „retning“, som grep og slap hende lik et strømdrag, trængte Elise Maiman en sterkere forkyndelse for at komme i den gode løftede stemning — nu ga den unge syke manden, som selv stod paa gravens rand og forutsa jordens undergang, de dødes opstandelse og de levendes optagelse i himlen, hende en lykkelig tid. — Til at begynde med hadde hun bittert saknet Veronicas følge —; men litt efter litt vænnet hun

sig til at fortælle hende hvad møtene underfuldt hadde aabenbart for hende — og det endte med hun syntes datteren paa det viset blev inderligere delagtig end om hun hadde fulgt hende.

Veronica lyttet til det moren fortalte; men hun lyttet lik en som ikke hører saa tydelig længer . . . Og hun saa egenheter i morens lag og hørte særheter i hendes uttryksmaate. Hendes omsorg for hende fik noget ivrig og utidig ved sig — som var det noget hun vilde sone. —

Hun tok en jevnt god middelskoleeksamen — Fanny Delmar fik den bedste som var gjort der ved skolen. Veronica kom hjem, andpusten som hin augustdag for ti maaneder siden.

„Mama!“ ropte hun ute i gangen.

Og fru Maiman kom og hun tok hende om halsen og gjemte ansigtet og sa: „Skolen har budt Fanny friplass paa lærerindekurset i to aar — mama, vær glad!“ —

Gjennem opveksten hadde Veronica set frem til konfirmationen som til en indvielse. I den hellige handling skulde hun gi sit liv til gud.

Da nu tiden kom og hun skulde skrives ind som konfirmant hos en av byens prester, merket hun — og hun kjendte en våg skræk ved det — at hun paa flere maaneder ikke hadde tænkt de tankene som før altid fulgte hende lik en lysning hun bare kunde vende ansigtet imot for at bli glad. Og paa morens spørsmaal om hun hadde noget ønske, svarte hun hun helst vilde konfirmeres i samme kirken som Fanny.

Men fru Maiman hadde ut over vaaren og sommeren hørt de fleste av byens prester — hun hadde samraadet sig med venner, baade kirkefolk og sekterer, og hun var blit viss paa at den nye presten i deres

egen menighet var den hun tryggest kunde betro sit barn. Han var høiagtet av kirkefolket for ren lære, og skjønt den brystsyke prædikanten ikke kunde gi ham mer end nogen anden av statskirkens tjenere sin anbefaling, la han likevel vegt paa at pastor Olsen var den eneste av byens ældre prester som levde i ugift stand.

Det blev ikke timene sammen med de andre kvindelige konfirmanter i kirkens store sakristi som vakte den usikkerhet og spænding hos Veronica som en velberegnet religiøs paavirkning i overgangsalderen volder i våre sind. — Presten Olsen gik ut fra at de unge piker som sat rundt hans makelige armstol, sat der med den længsel efter verdslighet og taapelig fjas som er Evadøtres medfødte syndebyrde. Og han la sin undervisnings tyngdepunkt i at paavise de jordiske glæders tomhet og faren ved livets mest gjængse foreteelser. Skaanselløst dømte han tidens moder og den kvindelige pyntesyke — han talte om dans og spurte de unge om det sat en eneste iblandt dem som kunde tænke sig at danse med Kristus? Han bad dem gi agt paa hvilke bøker de søkte i hjemmets bokskap, særlig om søndagen, Herrens dag — bak de smukke permer lurte djævelen paa sit bytte . . . Han talte lavt og indtrængende med sin vakre røst, til de unge fik farveløse kinder og tunge øienlok.

Men for Veronica lød hans ord underlig fjerne. — Kjolene hendes var enkle og gamle; tankene hendes hadde aldrig streifet et ball; hjemme hadde de ikke noget bokskap. —

Det blev morens daglige bønner og skjælvende spørsmaal, og samtalene med Fanny som virket det presten Olsen ikke magtet.

Fanny, som gik paa kursus og læste for presten samtidig, hadde knapt om tid ut over høsten og vinteren.

Men Veronica passet paa hver liten stund — ventet paa hende utenfor skolen — fulgte og hentet hende. Om søndagen gik de turer. Først paa de frosne veiene op gjennem Vestre Aker, ut over Ladegaardsøen; siden paa ski paa Frognerjordene. Og som landet bølget og bakket sig og tok dem frem til vide utsyn for siden at lukke skogen omkring dem — slik bar samtalen dem snart ind imot det lønlige og uforklarte, de unge legemene uroddes og led ved — snart op til høider, der de begge syntes at se nyt og fjernt land. —

Fanny fortalte om lærerindeskolen. Hun holdt hemmelig for de andre elevene at hun gik for presten; hun hadde alt opsat haar og var fyldt seksten aar. Hun var med i en stemmeretsklub de andre hadde stiftet. De skrev digte og artikler, som blev ført ind i en protokol. Hun læste noget av det op for Veronica. Men hun snakket om dukkene hun hadde hat ogsaa.

„Jeg riste dem," sa hun, „og jeg kjendte noget godt i huden, naar jeg riste dem. Riste du dine?"

Veronica mindtes den dagen hun hadde lagt bort dukkene. Hun hadde klædd godt paa dem og kysset dem og lagt dem ned i æsken — lokket hadde hun latt staa paa gløtt . . . Og naar hun tænkte paa dem nu, syntes hun endda de laa paa loftet og pustet . . . Til Fanny sa hun:

„Jeg har aldrig faat ris selv."

„Heisan! Jeg fik ris mindst hver lørdag. For jeg vilde ikke vaske føttene mine. Jeg blev saa trassig, naar mor slog, at jeg laa vaaken om natten. Jeg laa og tænkte historier om bare hevn og svalte mig. Mor slog mig og jeg slog den største dukken min. Men siden gjorde jeg hende til gut og kaldte hende Adam. Jeg lærte ham at sy. Jeg tok det igjen paa ham at jeg maatte strikke og sy attersting, mens Guttorm slap.

Jeg kan ikke begripe mig paa mor, at hun ga mig dukker. Jeg kunde gjerne blit giftesyk av det.“

„Vil du gifte dig?“ spurte Veronica.

„Det kan jeg aldrig indbilde mig,“ sa Fanny — „at jeg vil hefte mig med det.“

Veronica saa hengivent paa hende — og hun var like ved at kunne si noget om sig selv . . . Men da lo Fanny med fjerne øine og sa:

„Jeg traf Bøgutten, da jeg var hjemme i sommer . . .“

„Ja,“ sa Veronica, „du skrev det.“

„Han kom nedover lia dagen efter jeg var kommet hjem. Jeg saa ham godt — jeg stod bak gardinet i storstuen og saa efter ham. Saa tok jeg hatten og sprang. Jeg sprang over hestehagen saa han kunde se mig, og op i bjerkeskogen. Der satte jeg mig og ventet. Og ret som det var hørte jeg det tusle. Han var gaat ovenom han, for de ikke skulde se ham hjemme. Jeg hadde hjertebank saa jeg disset. Jeg sat bare og husket paa hvor vakker han var. Jeg syntes jeg husket ham saa pen at. Men med det samme han kom frem og lettet paa luen — han hadde slik skjærmlue ingen bruker her i byen — saa sa han: „Nei, sitt du her, du Fani —,“ akkurat som han ikke visste . . . Og med det samme saa saa jeg han ikke var det grand pen. Heller styg. Og vil du tro, jeg likte ham ikke det slag mer — det var over med mig. Jeg hadde lyst til at springe — men jeg sat, for jeg syntes synd i ham. „Du faar ha tak for haarlokken du skikket,“ sa han, tosken. „Kjære, husker du paa den endda, du da,“ sa jeg. Saa tok han op uret sit. „Jeg har han her,“ sa han. Og saa aapnet han lokket paa klokken sin — en gammel sølvnæpe. Der inde laa haaret mit, med en rød uldtraad omkring. Men da blev jeg aldeles harm med en gang. „Æsch at du gjemmer paa slikt —,“ sa

jeg og nappet i uldtraaden og kastet altsammen bortigjennem snæret. „Det var dævelen splintre skjeta gjort av dig, Fani —," sa han og tok paa at lete. Den graa vadmelsbroken hans stod ret i veiret . . . Da sprang jeg."

Veronica var rød og het.

„End siden?" spurte hun. „Saa du ham siden?"

„Tusen ganger," sa Fanny — „men naar jeg hverken vilde sitte paa med ham eller være med i baaten saa. Forresten —" hun snudde sig braat imot Veronica — „det er ikke for han er styg."

„Hvorfor er det da?"

Fanny stanset.

„Du tror vel aldrig jeg vil gifte mig med slik en?"

„Du skal jo ikke gifte dig".

„Nei ialfald ikke med Reinert Bø, forlat dig paa det," sa hun.

En dag gik de tvers over Ladegaardsøen. De gik arm i arm, og Fanny tok smaa skridt for at holde takten. Da de kom frem til sjøen, tok hun armen til sig og skygget for øinene og blev stille.

Fjorden hadde ikke lagt sig. Ret ned for dem skar en bugt sig ind i landet — det nakne, brungraa fjeldet hadde en jevn rand langs vandlinjen, lik æsingen paa en baat, og solskinnet hang sig ved denne randen, saa den blev som fint guld. Over stod furuer, blakke av rim i kronen, gyldne i stammen — og de busktætte kronene, stammene, berget, et litet hvitt badehus speilet sig som sitrende trappesteg av blonde farver . . . Utover laa sjøen, søndagsblaa og smaavattret, netop løst av frostskodden, — aasene drog sig langs den bleke vinterhimlen lave og makelige til de blev væk i en hvitlig blaane av sjørøk. Midtfjords kom en dampbaat —

det lyste i det røde bundstoffet, og røken laa efter den lik en vinge . . .

Veronica blev vår at Fanny stod og graat. Taarene rendte ned over det brune ansigtet. Hun listet haanden ind i hendes — „Fanny . . .“

„Det kjendes som nogen roper paa mig, og jeg ikke har mund at svare med,“ sa Fanny.

„Fortæl om det.“ Veronica smøg sig indtil. Men den andre drog sig unda.

„Det er ingenting. Du kan ikke skjønne det heller. Eller har du lyst til at gaa naken ut i skogen og aldrig komme igjen mer? Jeg tænker helst du synes det er stygt, du som er byunge. Synes du det er stygt? Synes du det er stygt?“ frittet hun, og de vaate øinene speidet i den andres ansigt.

„Ikke at gaa i skogen,“ sa Veronica og sænket øienlokkene.

„Men det andre — det andre synes du er stygt?“

Veronica nikket.

„Det var det jeg tænkte, at du var født med skjørt paa!“ ropte Fanny — „for gud har vel ikke latt dig komme til verden i bare skindet, saa du maa skamme dig over ham?“

„Det er ikke gud — det er synden,“ graaten sat i strupen paa Veronica.

„Fortæl om synden!“

„Du bare gjøner,“ hun lukket de røde læbene tæt. — Moren hadde lært hende at ikke en gang for sig selv skal et menneske blotte kroppen.

Men da hun klædde av sig bak skjærmbrettet den kvelden, lot hun linnetet gli ned om føttene og stod et sekund og saa før hun tok paa sig natkjolen.

Ut paa vinteren gik de paa ski.

De kom aldrig langt — skigreiene deres var tarve-

lige, spanskrør og remmer kom støt i uorden, Fannys finsko trak vand straks sneen smeltet under saalen og Veronica fik vondt i ryggen og maatte hvile . . . Men likevel ivret de begge to for at komme avsted. Fanny vilde væk fra byen og „puste“ — og for Veronica hadde det en lønlig dragning at gaa i venindens skifår over jordene, hvor de møtte andre skiløpere: naar Fanny gik paa ski, kunde ingen se hun haltet. —

Efter hvert blev det mest religiøse ting de snakket om. Det var Veronica som fik det dit — og hun snakket mer nu end hun hadde gjort siden de blev kjendt.

Naar hun sat og sydde paa konfirmationsutstyret sit om formiddagen — sydde smaa rader av sting paa lerret som lugtet stivelse, og broderte navn i de første linlommetørklæene hun hadde eiet, læste moren for hende av bibelen og andagtsbøkene, som stod i hylden over sofaen.

Mer end selve ordene om salighet og fortapelse, om syndens magt og guds naade tok morens skjøre kortpustede røst hende. Det var denne røsten som hadde lært hende at be — den hadde ført hende igjennem fadervor, og hendes egen hadde fulgt og var gaat vild i de vanskelige ordene . . . Det var den som hadde graatt længting efter en far ind i hende — slik at hun syntes ordet savn og ordet sorg bodde i et litet rum imot gaarden, der en hvit skikkelse laa paa gulvet og rakte tomme armer imot gud. Alle toner i denne røsten, alle overgangene, alle de smaa bristingene rørte ved minder. Og nu kaldte og paakaldte den og skalv i uro og vilde ikke være ved det og spurte uten ord, spurte bestandig: Veronica, er du beredt? Veronica, er du beredt?

En dag forhørte hun sig hos Fanny:

„Har du kjendt gud nær dig?“

Fanny tænkte litt før hun svarte. „Ikke gud, men djævelen," sa hun — „han har klort paa dynen, naar jeg laa under med hodet."

„Jeg kjendte ofte gud nær," sa Veronica og tok styrke av at si det — „naar jeg laa og bad om kvelden — eller naar mor graat — eller paa møtene. Jeg vet nogen som har hørt det suse like ved sig, som sus av en stor fugl."

„Englene?" spurte Fanny.

„Ja — eller Ham selv," sa hun sagte. „Og naar vi har bedt meget om en ting, har vi faat den."

„Hvad ber dere om?"

Veronica nævnte forskjellig. Fanny stirret fraværende.

„Ja," sa hun, „jeg maa vel tro gud hjælper mig. At han hjælper den som vil frem."

„Ber du?" Veronicas røst skalv litt.

„Ikke hver dag. Noksaa sjelden forresten. Jeg ber aldrig naar jeg er søvnig. Desuten tror jeg ikke det er nødvendig. Gud vet han maa hjælpe mig uten jeg ber. Han er jo alvidende. Hvorfor skal jeg tro saa daarlig om ham, at det vilde nytte at tigge sig til noget? Det er for vor egen skyld de lærer os at be skal jeg si dig," brøt hun ut — „de vil vi skal huske paa de gode forsættene vore, vi skal sætte streker under dem, vi skal si dem høit, saa vi selv hører dem . . ." med ett hvisket hun: „For det er ikke nogen anden som hører os — det er bare et mummel av stemmer langs efter jorden!" hun stirret spændt paa den andre.

„Det mener du ikke." Veronica tok sig op under brystet. Fanny snudde væk hodet.

„Jeg mener det, naar jeg vaager det — men somme tider tør jeg ikke — i mørket og i kirken" . . . hun lo. „— Skulde jeg be gud om det jeg vil ha, blev han sint."

Veronica drog ned hodet, lik en fugl som fryser. „Vi kan be gud om alt som er godt," sa hun.

„Jeg vil bli rik i aanden. Jeg vil ha ære — og fremgang — og lykke! Det kan jeg ikke be om. Det maa jeg vinde først — saa kan jeg be ham velsigne det efterpaa." Hun saa ned paa Veronica. „Liker du ham — gud?"

„Fanny!" ropte Veronica.

„Hvis han er som de sier, er han dømmesyk og desuten haardhjertet. Og jeg vilde ikke like ham, var han menneske. Din mor gir han penger fra Amerika, fordi hun er from — min mor gir han ingenting, for hun er hidsig. Han sitter og høkrer med smaa velgjerninger og maaler fint ut efter fortjeneste . . . Hjemme i bygden er det en mand som har døvstumme og lamme barn. Det er guds straf, for han bander og turer, sier de. Barna er straffen. Hvem skal straffe gud som straffer barna for det de ikke har gjort! Her paa jorden kunde ikke slikt gaa an. Jeg vil haabe for hans skyld han ikke er til. Graater du?" sa hun og snudde sig og tok veninden braat ind til sig og klemte hodet hendes imot de store knappene hun hadde i jakken. — „Ikke graat," hvisket hun, „graat ikke, kanske folk lyver paa ham . . ."

„Hvad føler du, naar du læser i bibelen?" spurte Veronica.

„Mor sier det er en egte mandfolkbok," sa Fanny — „den er vakker, men raa og grusom ogsaa; det er ufattelig ikke kvindene skjønner det og protesterer. Mor elsker protester — naar det staar protest over, skriver hun under, ulæst! Det er bare én kvinde hun liker i bibelen — gamle Sara, som jog Hagar ut i ørkenen. Det var en karakter, sier hun, og Moses har ydet hende retfærdighet. Men det med Eva — Eva er den

største skjændighet, som nogengang er gjort imot os — tænk i tusen skoler sitter tusen kvinder og lærer gutungene at alt det stygge i verden er kommet ved en kvinde! Det gamle mandfolket, som har fundet ut den listige løgnen, han er jordens store kvindeskjænder, sier mor. For i alle smaa mandssjæler ligger denne barnelærdommen og goer sig, slegt efter slegt — de har gud i ryggen, de har skriftens ord for at synden kom med en kvinde. Millioner koner maa lide for den eventyrdigtningen om Eva, stol paa det!" Taarene sprang i øinene paa hende. — „Det er liksom jeg vil kvæles naar jeg tænker paa at jeg ikke kan stanse alt det vonde mændene gjør imot os. Mor sier, at om de skulde trælle under os i like mange aar som vi har tidsregning — i atten hundre og nitti aar, saa fik de endda ikke gjort god igjen uretten sin . . ."

Veronica var blit blek.

„Jeg er gla i dem," sa hun — „i kvindene i bibelen. Jeg føler . . . jeg følte mig lykkelig naar jeg læste om dem."

„Ja, du føler — Jeg tænker," sa Fanny.

Veronica virret litt med hodet.

„. . . de var tjenerinder," Fanny lo med tændene sammen.

„Ja for de elsket," sa Veronica — „det var for de elsket og hadde kjærlighet . . ."

De snakket om prestene de læste for.

„Tror du prester sover og spiser og har snue som andre folk?"

Blodet gik til hodet paa Veronica — det var sandt hun tænkte anderledes om de geistlige end om almindelige mennesker —

„Far blev prest for han ikke fik bli skuespiller, ja jeg sier bare for eksempel. Forresten holder han gode

prækener — han har vakker røst — han blir saa rørt over det han sier at han graater paa stolen. Bedstefar fik provstiet av Carl Johan for han hadde slik herlig bas — jeg sier bare for eksempel. Din prest kan godt være udmerket for det. Min snakker mest om likbrænding. Han sier det er at spotte gud at brænde de døde. Han knytter de store tykke hændene sine og blaaser haardt gjennem næsen han har frosset i Nordland. Vi trætter om begravelsen vor, naar vi gaar fra presten, de andre og jeg. Gruer du til løftet?"

Veronica bøide hodet.

„Putt," sa Fanny — „det har ikke noget paa sig. Far sier han ikke kjender nogen som mener vi skal forsage verden for om vi lover det. Aa jeg kunde fortælle dig storveis meget rart om prestene jeg, men du er saa tyndskindet."

En kveld sat de paa kvisten i Pilestrædet.

„Ja for du tror vel ikke et sekund at jeg vil bli lærerinde?" sa Fanny og stak hændene ind under det tykke, glatte haaret og løftet det litt paa begge sider av skillen, som vilde hun lette hodet.

„Hvad vil du bli da?" spurte Veronica, hun sat i Fannys seng som i en sofa, med føttene opunder sig.

„Ikke lærerinde og ikke kone — — digterinde, keiserinde, profetinde, herskerinde, kvinde," hun prikket paa knappene i kjolelivet og lo — „men du føler vel paa dig, hvad du skal bli, du?"

Veronica skiftet farve; med krænkelse i røsten sa hun:

„Det er ikke noget jeg „føler". Det har været bestemt bestandig — hvad jeg skal bli." For første gang nævnte hun dette for Fanny; og hun tok paa at

skjælve og la armene sammen under brystet for at stanse det.

Fanny stod midt paa gulvet; hun hvilte paa det venstre benet, og den store skulderbrede overkroppen heldte skak ut over den runde midjen. Hun satte haanden i siden og spriket med de lange, brune fingrene — myste med øinene til de lignet tuschstreker, og sa langsomt:

„Det har du aldrig sagt fra til mig. Er det bestemt med dig, sier du?"

Veronica løftet øinene til Fannys og blev kold paa kroppen og sa:

„Jeg skal bli en „tjenerinde", Fanny. Diakonisse tænker jeg" — hun rettet ryggen og la hændene i fanget — „det har været bestemt fra jeg var liten . . ." Hun vilde si mer. Men hjertet tok paa at hamre, og da hun saa at Fanny's ansigt forandret sig, at overlæben gled op over de hvite ujevne tændene, mens øinene videt sig i undring — da kom hun sig fort ut paa gulvet, og sa: „Du skal ikke si noget. Vi skal ikke snakke om det. For jeg vil ikke."

Fannys uttryk skiftet igjen, som strøk en haand ansigtet — brynene sittret litt, øinene blev mørkere; og med ett brast et smil fuldt av sødme over de korte, fyldige læbene. Hun gik bort til Veronica, bøiet sig og kysset hende paa munden.

„Sancta Veronica," hvisket hun. Det var ikke spot i røsten.

Hver kveld knælte fru Maiman ved datterens seng og bad til gud for hende. Hun tok Veronicas tynde haand mellem sine og lukket de myke bløte fingrene fast omkring dem; og hun bad Jesus føre og lede hendes lille pike: „Slip hende ikke før du har frelst

hende — slip hende ikke før hun er din i liv og død," bad hun.

Veronica laa med lukkede øine — taarene trængte sig frem mellem de lange, mørke øienhaarene, og hun skalv sagte. Det var som hun og moren sammen bad for én som var i nød og fare.

IV

Sidste søndag i mars gik fru Maiman og Veronica til kirken.

En ung teolog som nylig var blit viet til prest, skulde forrette; ved en slik anledning var Elise altid blandt dem som kom tidlig og fik en av de gode plassene. — Paa veien møtte de Fanny Delmar. Fru Maiman vilde straks videre.

„Vi er sent ute," sa hun, „vi skal til Vor Frelsers . . ."

Men Veronica stak armen i Fannys, og ansigtet hendes blev mykt av glæde. „Du maa gaa med os, Fanny!" sa hun; og et par skridt bak moren fulgte de, arm i arm.

„Hvem er det vi skal høre?" spurte Fanny, hun heldte sig frem og kavet nu de gik fort, mer end vanlig med den fri armen.

„En ny prest."

Veronica saa paa ryggen til moren og sa høit: „Jeg er gla, vi traf dig, Fanny, saa du kan faa høre ham. Han skal til Finmarken, presten før ham blev borte paa sjøen, og kaldet har staat ledig. Han er ikke mer end fem og tyve aar. Han har fastet, som de gjorde paa Jesu tid. Mor, sa ikke søster Klara at han har fastet?"

„Klara sier han maa være os alle et eksempel, Veronica. Men vi kommer vel for sent —“

„Hvad heter han?“ spurte Fanny.

„Han heter Augustin Vargen — han er brorsøn av sognepresten — og om gud vil blir han et lys i menigheten likesom sin farbror, sier Klara . . .“

Inde i kirken satte de sig paa en av de høiryggede bænkene til venstre i midtgangen; fru Maiman tok tak i Veronicas kaape og slap ikke før hun hadde hende ved siden av sig.

Ytterst sat Fanny; i dette gudshuset hadde hun ikke været før; og hun stak skuldrene litt frem og holdt føttene ind til hverandre: oppe i luften var det varmt, men langs gulvet stod kulden; hun spilte næseborene og drog ind lugten av støv og mennesker og brændt ovnssværte, kirkelugten. Og hun saa sig omkring. Taket var kalkpudset, skumringsgraat, med et spind av fine bindingslinjer under hvælvene; tvert over koret gik en sort jernstang fra væg til væg, lik en vældig tankestrek. . . . Paa hver side av alteret seg dagslyset blekt ind gjennem smale vindusrevner, sideskibet hadde ogsaa høie vinduer, men de var halvt igjenmuret paa utsiden, saa sprossene i nedre halvdel stod lik svarte kors. Muren til venstre hadde en nische — den var isgrøn i skyggen og tom. Et stykke oppaa væggen gik et galleri — chokoladefarvet, med guldlister i fyldingene; ret imot der hun sat møttes side- og midtskib, og her buket galleriet ut i en paviljong med blodrøde gardiner imellem de brune søilene; paa paviljongtaket stod smaa træspir i rad. Hun skjønte det var den tomme kongestolen. — Væggene var likgraa — det hang sukkerhvite tavler paa dem med svarte tal. Av alterbilledet saa hun ikke andet end en uveirssky . . . . . Hun skuttet sig. —

Orglet tonte i; litt efter stemte menigheten op:

Give Gud i himmerige,
at vi alle, hvor vi er,
aldrig lade os besvige
udaf kjødeligt begjær . . .

Langsomt, fastheftet ved linjens sidste ord, bar kvinderøster salmen frem. Likeved lød fru Maimans og Veronicas, høie og lyse, saa like i klangen at de sommetider blev som én. . . .

Veronica sang med løftet ansigt og halvlukkede øine — hun kunde versene utenad. . . Da de gik hjemmefra, hadde moren sagt: Han gir sig hen. . . Det blev fortalt om denne presten at gud hadde kaldt ham, paa et bestemt klokkeslæt. Likesom søster Klara, tænkte hun. — Det var en sommerdag paa Vestlandet — søster Klara hadde været ute og gaa; hun gik alene og prøvde be; men hun kjendte sig modfalden, for det hadde længe været som gud hadde vendt sig bort ifra hende. Da, med ett — like ved en stor sten, og der stod en liten furu — — med ett syntes hun det blev lyst og skinnende omkring hende. Og hun kunde ikke forklare det med ord, men hun visste at dette lyset kom indefra, fra hende selv, fra hendes eget indre, fra hendes sjæl. . . Og en unævnelig og heftig fryd hadde fyldt hende, hendes krop var blit som løst op i lys, hun hadde bølget med i noget straalende, hun var blit del av noget skinnende. . . Hun gik hjem, og en glæde hadde baaret hende som vinger, et mykt skylag laa mellem føttene hendes og jorden. . . Siden var det, at verden aldrig mer blev som før for hende. Hun kunde ikke længer skjønne at det nogengang hadde kostet hende taarer at skulle gaa veien som bar til Jesus. — Samme høst hadde hun reist til Kristiania og var blit diakonisse. Hun var seksten aar og netop konfirmert, da dette skedde. . . Søster Klara hadde fortalt om det paa nyt igaarkveld.

. . . Om for syndens skyld vi lide,
deraf roses ingen mand,
men naar folk uskyldig bide
os med deres sladretand,
det stor naade er hos Gud.
O min sjæl hold da kun ud,
lid og bi med alle fromme,
strid din tid, Gud skal vel komme! . . .
. . . . . .

Veronica knuget salmeboken mellem hændene. Og hun bøiet sig litt frem og tænkte: „Gud hjælp mig, hjælp mig saa jeg kan faa kraft til at gi mig selv aldeles hen."

Fru Maiman reiste sig halvt fra bænken, øinene blev mørke av spænding, og den bleke, lyserøde munden stod litt aapen. — „Der er han," hvisket hun og rørte Veronicas arm.

Den unge høie presten stod foran alteret. Han vendte sig imot menigheten. Han var meget blek. Haaret, som faldt bakover fra panden og tindingene, var svakt krøllet og hadde farve som gammelt eketræ — øinene laa dypt, og munden var tæt lukket. Den lange, rette næsen og haken, som skjøt kraftig frem, saa underlæben skjøv den øvre ind, ga ansigtet stor strenghet.

Det var fuldkommen stilt i kirken. Saa aapnet han læbene og sa:

„Lader os bøie os for gud og bekjende vore synder."

Ved lyden av røsten hukret Veronica — det fôr som frost over huden paa hende, det sved i haarrøttene — med begge hændene støttet hun sig imot bokstolen paa bænken.

„ . . . Jeg arme, syndige menneske bekjender for dig, hellige, almægtige gud, min skaber og gjenløser, at jeg ikke alene har syndet mot dig i tanker, ord og gjerninger, men ogsaa er undfangen og født i synd, saa

at jeg for dig, retfærdige gud, er ganske og aldeles strafskyldig og fordømmelig. Derfor henflyr jeg til din store barmhjertighet og beder dig for Jesu Christi skyld: Gud være mig synder naadig."

Taarene strømmet ned over Veronicas kinder; med hændene i de slitte sorte hanskene holdt hun lommetørklæet for ansigtet. — Fanny var ogsaa blit urolig; hun var rød i kindene og sat tilgjort rak — denne røsten lignet ikke nogen forkynderrøst hun før hadde hørt; og da presten som svar paa menighetens „Herre, hellig aand, miskunde dig" reiste sig og ikke som skikken var s a n g, men bare s a: „Ære være Gud i det høieste!" kek hun skamfuld paa hans og prestestandens vegne bort paa de nærmeste for at se, om de forarget sig over denne røsten, som ikke eide prestelig tilsnit eller tonefagre overgange, men som støtte ordene fra sig med en kraft som skulde sovende vækkes.

Da epistelen var læst, og folk slog op en ny salme, sang ikke Veronica; hun holdt blikket i boken, men rørte ikke læbene. Mens trosbekjendelsen lød, gjemte hun øinene med haanden og prøvde hviske ordene. Heller ikke høimessesalmen sang hun. Men under den første del av prækenen saa hun ufravendt paa prestens ansigt; og efterhvert fik ryggen hendes en krøkning, som var hun ute i et overhændig veir.

„. . . Mange er kaldede, men faa er utvalgte. Skulde ikke disse ord mane os som en stormklokke til at skaffe os visshet: Hvor hører jeg til? . . . . . Har du givet dig over til gud, du yderlig fortapte? Har du sluppet dit tak i verden? Er dine hænder fri til at gripe guds frelsende haand, du tifold hjælpeløse! . . . . . ikke ved egen hjælp . . . viljeløs, paa det at hans vilje maa fylde dig, — synkende, paa det at hans kraft maa opreise dig — — med alle lys

slukket, de lys du tændte for dine jordiske længsler, paa det at hans lys maa gjennemstraale dig . . .“

Veronicas hode med den lille mørke filthatten sank ned mot brystet, og den sorte sløifen som holdt haaret sammen i nakken, skalv sagte. Fru Maiman saa paa hende og stanset pusten, til den kom i smaa, bratte støt — med tindrende øine stirret hun paa datteren, urørlig, som hadde en fugl slaat sig ned nær hende.

Da de kom ut av kirken, la Veronica armen i morens. Fanny hoppet de to tre stegene i stentrappen paa ett ben.

„Ufa mig,“ sa hun, da hun var indved Veronica — „Ja, hvad synes du?“

Veronica svarte ikke. Det fôr en kold sno omkring kirkemuren, smaa hvirvler av støv toppet sig og fulgte blaasten langs jorden, til de utpaa det aapne torvet møttes med et nyt lunete vindkast, som tok støvet med sig i graa skyer like i øinene paa folk. Fru Maiman holdt salmeboken for ansigtet.

„Det var en av de stunder man aldrig glemmer,“ sa hun og trykket Veronicas arm.

„Jeg likte ham ikke,“ sa Fanny og grøsset — „end du, Veronica?“ hun la haanden i den andres ledige arm. Men Veronica gjorde sig lempelig løs —

„Nei, vi skal ikke den veien, Fanny,“ sa hun, „jeg gaar med mama til papas grav.“

Fru Maimans ansigt blev langsomt lyserødt. Og da de hadde sagt farvel til Fanny Delmar, som duvet avsted over torvet lik en skute mot vinden, snakket hun til datteren om veiret, om kirkegaarden — mildt og lavmælt. —

Næste morgen laa Veronica og vaagnet langsomt og droges med en uklar angst.

Det var lyst i værelset, saa lyst det blir i rum som

aldrig ser sol. Naar togene fôr forbi like indved husvæggen, klirret dørene paa etageovnen i hjørnet; sommetider trængte en emmen lugt av damp sig ind.

Hun aapnet øinene og saa bort paa det grønne, oljemalte strietapetet. Et ansigt gled frem. . . Hun satte sig op — og tydelig, som hadde ordene ventet hos hende til natten var forbi, kom sætning for sætning imot hende —

Har du git dig over til gud, du yderlig fortapte? — Har du sluppet dit tak i verden?

Er dine hænder fri til at gripe guds frelsende haand, du tifold hjælpeløse?

Hun la ansigtet ned i teppet mellem knærne. Mindet om hans haarde, knappe røst, som selv i det mindste ord spurte om det inderste, fyldte hende, — skaket sig gjennem kroppen, fik noget i hjertet til at dirre lik strenger. Hun tok efter pusten —

Var det ikke mer end fire uker til konfirmationen? Var det ikke mer end fire uker til den store forandringen skulde ske?

Hun klædde paa sig og gjorde arbeidet i huset — hun gik til butikken oppe i gaten efter fiskeboller til middagen; og mens moren stelte i stand maten, sat hun paa pladsen ved vinduet og sydde. Tiden hun pleiet møte Fanny, nærmet sig — hun saa det paa solen, som naadde fotografiet av faren paa væggen. Men hun blev ved at arbeide, mens hetetogter sprængte sveden frem indi hændene. Da moren kom og undret sig og spurte, sa hun hun hadde hodepine og ikke vilde ut. Den brystsyke prædikanten var kommet tilbake fra Stavanger og skulde ta op virksomheten i Torvgaten igjen — smaasnakket moren; kanske Veronica vilde følge hende paa det første møtet i kveld? Hun ristet paa hodet. Straks hun blev alene i leiligheten, tok hun bibelen og krøp op i sofakroken.

Hun vilde ha igjen lykkestundene sine . . . . Hun slog op kapitlet i Mattæus evangelium om engelen — „men hans skikkelse var som lynet og hans klædebon hvitt som sne". — Hun læste om kvindene som møtte Jesus — „men de traadte til og omfavnede hans føtter og tilbad ham" . . . hun lukket øinene tæt sammen og klemte hændene imot panden, hun drog knærne op og kroket sig ihop — „hvit som sne, hvit som sne," mumlet hun. Men hun kjendte ingenting mer, ingenting. . . . .

Solen laa i de smale vinduskarmene; det var litt støv paa bordplaten og støv paa bladene til oleanderen bak pianoet. Løse ord, Fanny hadde sagt, kom med ett og fôr som sting igjennem hodet. — — Jeg tror ikke nogen gud hører os — — — Jeg liker ham ikke — — —

Graatende kastet hun sig ned i sofaen —

Fanny og hun hadde syndet paa turene sine. — Foran det hvite ansigtet som levde etsteds indi hende og saa paa hende med de indsunkne øinene, blev efter hvert alt hun husket frem og trevlet op, synd. Hun hadde hørt paa det Fanny sa, uten at ta til motmæle — ja, hun hadde sommetider kjendt en god gru, naar Fanny sa det værste. Hun hadde spurt Fanny om kroppens hemmeligheter og faat svar. . . Hvad krævde gud av hende — hvad skulde hun finde paa at gi for at sone og bøte?

Om natten drømte hun hun steg frem til alteret med de andre konfirmantene; men da hun vilde knæle ved alterringen, løftet presten haanden og stanset hende. Og hun saa nedefter sig selv og saa hun var naken. Baklængs maatte hun gaa ut av kirken — og presten, som drev hende foran sig skridt for skridt, skridt for skridt nedover gulvet, var Augustin Vargen.

Om dagen naget og grov det med syk samvittighet og angst. . . Og paa knæ ved sengen sin bad hun med

ansigtet gjemt i hændene om syndenes forlatelse — til hun en dag med smertefyldt henførelse kjendte det som en befaling fra Hans egen mund, at hun skulde ofre Fanny.

Hun gik ikke til hende om kvelden mer — og hun stod ikke længer i skyggen av den store murgaarden til hun fik se hende i skoleporten, skak av bøker. Naar Fanny søkte hende i Munkedamsveien, sat hun nær moren, dødøiet, med lukket ansigt. En dag hørte hun moren og Fanny snakke ute i gangen. Mama ber hende om ikke at komme og uroe mig, før det er over, tænkte hun og rørte sig ikke og hindret det ikke.

Naar hun hadde en stund, sat hun med bibelen opslaat foran sig og grundet paa fremtiden. Hun læste ikke — hun bare saa ned paa de kjendte, tættrykte sidene, som hun vilde set ind i et ansigt hun ventet hjælp ifra. Men dag efter dag gik, og kveld efter kveld la hun sig graatfuld — selv maatte hun vælge livsstilling, selv maatte hun ta beslutning, ordne noget, bestemme noget, si det til nogen — og gaa hjemmenifra. Hun kunde det ikke. . . Aldrig hadde hun fæstet sig ved det moren sa, naar hun snakket om fremtiden — aldrig hadde morens smaa, vaakne drømme været hendes!

Hun gjorde vold paa sig. Naar søster Klara kom indom, satte hun sig saa nær hende at hun kunde kjende den rare kammerslugten fra fattigstuene, som hang i den foldede kjolen. Og hun hørte nøie paa fortællingene om de syke, de døde, de forfyldte — om smaabarnene menighetsdiakonissen stelte; hun holdt læbene tæt sammen og vilde høre og fornemme det tydelig. . . Hun spurte søster Klara om løftet. — „Hvorfor maa den som vil bli søster, love noget?“ spurte hun. „Det løftet er vel ikke tyngre end alle de andre mennesket maa gi, om det vil leve,“ sa diakonissen, — „du maa love for alteret nu snart — vilde du gifte dig,

maatte du ogsaa love — uten løfter kommer du ikke langt paa guds vei." „De skulde ikke kræve dem av os — for kanske vi maa bryte dem," sa Veronica. „Ja mange er kommet til gud gjennem et brutt løfte —," søster Klara saa inderlig paa hende — „men uten løfte intet brud, og uten brud ingen anger, og uten anger ingen tilgivelse — derfor gjør løftene ogsaa paa det viset sin store gjerning iblandt os." Hun spurte hvad en søster maa love. „Er det med din fri vilje du vælger en diakonisses kald? Vil du, saa længe gud forunder dig at staa i denne gjerning, i kjærlig og villig lydighet søke at fuldbyrde den til guds ære og til dine medmenneskers gavn? Vil du under bøn og selvfornegtelse søke at vinde det rette diakonissesind?" sa søster Klara.

Om natten laa hun vaaken med laknet mellem tændene, saa moren ikke skulde høre hun graat. Hun visste om en diakonisse som var blit sendt ned i likstuen, da hun var nitten aar gammel, for at lægge tarmene og lungene ind i en død lægene hadde obducert. . . . Hun mindtes lugten paa hospitalssalen, naar hun hadde været med blomster til de syke. Hun tænkte paa de store husene oppe i Vestre Aker, hvor alle de sortklædde søstrene med de underlige hodeplaggene bodde, hvor de gik frem og tilbake og flokket sig lik sorte fugler. . . Time paa time laa hun og bad gud om et mirakel, saa hun kunde slippe. —

Det var møte i lokalet i Torvgaten hveranden kveld utover vaaren, og rummet var fuldt. Den unge prædikantens forkyndelse hadde faat en sælsom kraft eftersom legemet blev svakere; røsten var ofte saa liten at ordene blev til hvisking, men billeder og lignelser fulgte i rik række, og spaadommen om verdens nære undergang virket paa tilhørerne som varselsrop fra hinsides graven.

De sidste ukene før konfirmationen fulgte Veronica moren paa disse møtene. I førstningen likte hun sig ikke naar hun kom ind i det overfyldte rummet — kjendte det, som hun skulde bli sjøsyk. Men siden merket hun ikke længer den kvalme luften, — straks hun kom indenfor og hørte bønnemumlingen som steg og sank lik usynlige sjøer ind under alle de bøide ryggene, tok en ørske hende. Vågt som i drøm mindtes hun det hun hadde kjendt som liten mens hun sat op til moren og salmesangen fyldte salen, til hun halvt i dvale av os og træthet bare ønsket den aldrig maatte slutte. Uro og angst døvdes — hun syntes hun vendte tilbake til noget hjemlig og trygt — mellem alle disse bedere, som ikke saa hende og ikke spurte, som bare længtes efter noget og saknet noget likesom hun selv, sat hun lunt og bortglemt. . . Og prædikantens tale fik en dragning for hende — denne svake røsten som snart skulde slukne, vakte sorgmilde tanker om døden og gjorde graaten lind — med hodet bøiet bakover stirret hun paa det bleke ansigtet til det tok likhet med et andet, — smaa skjælvinger hun ikke kunde styre, kaaret huden, og hun gled ind i halvvaakne forestillinger om de dødes opstandelse og de levendes opstigning til himlen. . . .

Litt efter litt holdt hun op at grue for konfirmationshandlingen og avgjørelsen hun skulde ta. Sammen med moren bad hun om at verdens ende snart maatte komme, og en fornemmelse som stod hun paa terskelen til en stor lykke, kunde stundevis fylde hende lik en let rus. —

Da konfirmationsdagen kom, gik moren og hun tause sammen til kirken.

Elise Maiman var for bevæget til at tale — hun turde ikke lite paa røsten. Det var opholdsveir, gud være lovet! Snart skulde hun gaa alene — snart skulde

hun gaa denne kjendte gaten alene. Men hun var villig til at ofre barnet — hun var rede til alt, bare Veronica kunde bli frelst fra verden. . . Hun vilde bo i et kristelig pensionat nede i byen. . . Hun hadde git Veronica naalen hun selv hadde baaret som brud — Olaf hadde fæstet den paa hende — hvor blek han hadde været som brudgom, blek som Veronica nu. . . Hvis basunen lød mens barnet stod for alteret, hvis murene revnet, var hun beredt? Gud vilde være hende naadig for Jesu skyld, for barnets, som hun bragte ham. . . Det var koldt, hun burde tat et sjal med i kirken . . . Det lille runde hodet vagget mens hun gik, en flage av svimmelhet strøk sommetider gjennem hende og gjorde skridtet litt ustøt. Og hun kunde ikke se paa barnet, som var høiere og slankere end før i den fotside sorte kjolen og med den nye kuften, som stod stiv og tom og voksen over brystet. —

Veronica holdt haanden med salmeboken tæt ind til sig. I den sidste store talen fredag hadde prædikanten bekjendt et syn gud hadde git ham: livets sidste dag var saa nær som regnet er nær marken og regnbuen himlen — som tonen er nær øret. . . Alle millionenes opfaring til himlen, Jesu komme i skyen. . . . . Igaar, lørdag, hadde hun været hos Fanny. Fanny hadde ikke sagt stort. Hun hadde git hende et litet sølvkors — „Tak for alt og gud velsigne dig, Fanny.“ „Tak det samme,“ hadde Fanny svart. Men det hadde været som om det var to andre som sa dette — ikke hun og ikke Fanny. Og nu var det igjen, som det ikke var hende selv som gik her. . . Det spraket sagte i det stivede hvite underskjørtet, de nye støvlene stak frem under kjolen, hændene var glatte og smaa i de sorte hanskene, al ting var fremmed. Men hun saa op mot de lyse sølvgraa skyene og tænkte: „Og himlen vek bort som en bok der sammenrulles. . .“

I kirken, som var fuld av konfirmantenes slegt og venner, besvimte en av de unge pikene under den lange handlingen. Men Veronica Maiman sat rak og urørlig nærmest alteret; hun hadde en sort uldkjole uten pynt, og en rund naal av blaa florentinermosaik holdt halslinningen sammen. Da hun gik frem til alteret og knælte laa det som en hinde over de store øinene, og hun rørte sig sikkert som en søvngjænger. — Mange reiste sig fra bænkene for at se bedre, og nogen hvisket: Hvem er hun med det deilige ansigtet? —

I opgangen hjemme i gaarden lugtet det stek.

For hvert tredje, fjerde trin i trappen stanset Veronica og lænet sig mot væggen — moren var alt oppe, hun hørte det kneppe i den amerikanske laasen i gangdøren — de skulde ha fremmede til middag, moren hadde ank paa sig for maten. . .

Det er forbi, tænkte Veronica og stod litt. Hvorfor hadde presten rørt ved hende og hvisket hun maatte reise sig fra knæfaldet? Hvorfor kunde hun ikke faat bli der? Hun hadde kjendt det som hun skulde dø — hun hadde ikke merket hun hadde krop mer — en liten stund, og kanske gud hadde tat hende op til sig . . . en liten stund, og noget vilde skedd . . . „De maa reise Dem, Veronica Maiman," hadde presten hvisket. . . . Graaten vilde op i hende — en magtløs harme strøk gjennem hende.

Inde i stuen stod nogen svibler og en gyldenlak paa det runde bordet — blomster hun hadde faat kvelden før. Paa en hvit duk laa konfirmationsgavene; det var sydde og broderte ting — hun rørte den renstrøkne bomuldsjavaen med fingrene — hvor pent, hvor snildt av dem — — vilde hun tænke; men hun snudde sig væk, for gavene bød hende imot. Og hun saa sig omkring i værelset — alting var som det bestandig hadde været — de slitte flekkene paa plysjtrækket

syntes bedst ved dagslys. . . Som en berøring hun kvidde for, kjendte hun stuen ind paa sig — fornam samtidig som én alle smaalytene bare hun visste om — skrøpeligheten, forfaldet. . . Uten at aapne konvoluttene med lykønskningskortene, som laa i en liten bunke paa skrivebordet, gik hun ut i kjøkkenet til moren. —

De hadde ikke hat middagsselskap siden farens død. Prædikant Haaland, menighetsdiakonissen og gamle frøken Maiman var gjestene. For enden av det firkantete spisebordet sat fru Maiman med konfirmanten ved siden av sig — foran dem stod et fotografi av faren, prydet med blomster. Det gik traat med samtalen i førstningen, og i stilheten hørtes den gamles astmatiske pusting sammen med prædikantens korte, pipende aandedrag.

Søster Klara hadde hat tvil om hun burde komme. Hun hadde nødig samkvem med sekterer, og det græmmet hende at Elise var blit offer for en ukirkelig bevægelse igjen; men mest sørget hun over at Veronica holdt paa at gli ind i en særtro; og naar hun hadde sat sig for at være tilstede, var det for at vise Veronica venskap og i haab om at faa tale et ord alene med hende.

„Hvor længe det er siden himlen var blaa," sa Elise Maiman og flyttet fotografiet i den utskaarne træramмen nærmere tallerkenen sin — „det er mer end tre uker siden. . ."

„Maaske har Herren bruk for skyene," sa prædikanten, han rørte sig med træg usikkerhet og la kniven til side, da han merket de øvrige betjente sig av gaffelen.

Gamle frøken Maiman hostet.

„Jeg læste i Israelmissionens blad at det er mangfoldig fler jøder i Europa og Amerika end i Jødeland," sa søster Klara, „og de emigrerer endda, men faa flytter

hjem igjen." — Hun visste sektereren spaadde dommedags nærhet; men i skriften staar det, at før jødene vender tilbake til sit land, skal jorden ikke forgaa.

Prædikanten smilte flygtig, som en voksen smiler til et barns tale, og svarte intet.

„De skal by paa venstre side, paa venstre, har jeg sagt, Emilie!" ropte fru Maiman og dirret i røsten og glemte at den unge sypiken fra vennesamfundet vartet op av sin godhet. — „Forsyn Dem, Haaland, forsyn Dem," bad hun og hjalp saa han fik et godt stykke stek.

Det blev en stilhet igjen, og Veronica tørket panden med lommetørklæet.

„Jeg var hos Olsens kone igaar," sa søster Klara, „og jeg ga hende de fem kronene, Elise, nu synes jeg hun fortjener dem — jeg saa hende i kirken sidste søndag ogsaa. . ."

„Se, se!" gamle frøken Maiman lo en skrubbet liten latter, saa de side kindene ristet — „man faar ikke noget omsonst i jeres forretning heller, søster — mer end andensteds. Nei nei. . ."

„Jeg vet ikke hvad De sigter til."

„Gu' gjør De saa," sa den gamle.

„Tante mener at de ugudelige skal ha like rettigheter med de gudfrygtige," sa Elise.

„Vi maa først hjælpe vore egne, kjære frøken," sa søster Klara mildt. „Det staar ogsaa i guds ord — vi kan ikke ta brødet fra børnene og gi det til de smaa hunde. Lader os gjøre det gode mot alle, men mest mot troens egne, sier skriften. Og det gaar tusener til de vantro og fortapte av kirkens midler, som De vet."

„Saa har sagtens jeres kirke sin fordel derav, kom ikke og bild mig noget ind!" — den gamle slog med de tykke fingrene i luften — „kom ikke og fortæl mig, at kirken indlater sig paa forretninger som ikke gir

profit! De smaa hunde stikker sgu en dag halen mellem benene og slikker haanden, som gir dem brødet — de gaar til kirke for sin femkrone, min gode søster, det er tomme tarmers lov."

Elise Maimans vidaapne blik gik fra den ene til den andre av gjestene — her ved festbordet skulde det været talt anderledes — hun mindtes middagene i amtmandsgaarden, farens røst, naar han drak de fremmede til . . .

„Veronica, skal jeg si de skal snakke om noget andet?" hvisket hun.

„De trætter jo bare, mama — saan som dere pleier," hun saa ikke paa moren.

Barnet var saa lik sin far nu, hun hadde faat opsat haar. . . Fru Maiman la haanden i datterens fang, lukket øinene et øieblik og sa:

„Venner, la os synge."

Konfirmanten blev brændende rød —; men straks efter stemte hun i sammen med moren —:

Jesus, lad din bange due
finde hvile snart hos dig!
Denne jord har ingen tue,
hvor den trygt kan hvile sig —
og den længes og den længes
bort fra ørknen inderlig!
. . . . . .

Efter sangens mange vers blev der stilt. Forsigtig, uten at klirre mot tallerkenen, spiste prædikanten resten av sin opskaarne stek. Da rykket gamle frøken Maiman stolen væk fra bordet, la hændene paa sine skilte knær og vendte sig mot sin brorsøns kone:

„Har du øine i hodet, Elise? Jeg sitter og spør: er barnet friskt! Jeg sitter og ser: Skal en ung pike ha hvite kinder og sorgfulde øine? Er du ikke vel bevaret! Skulde man tro du var moder? Men saadan er I, det

er sgu saadan I er! I skalter og valter, I skalter med børnene som om de var kar. I tar de smaa liv mellem hændene og gjør jer en haandtering — jeres synspunkter og jeres taapelige formeninger har ikke interesse for noget forstandig menneske — saa sætter I dem paa børnene, saa kopper I barnet med alt det visvas og sludder jeres eget hønsehode er løpet fuldt med i det sølle liv I har hat — og det blir dumheter derav i slegtled, dumheter i al evighet!"

„Vår dig — vår din mund, tante!" ropte Elise.

„Min mund er min egen — la dem ta legatet og rummet og bøkene naar jeg ikke mer kan holde paa dem med hændene! De mangler ikke løsten, kan jeg tænke! Men saa længe jeg har munden midt i fjæset skal jeg si jer et sandhetsord, dig og dine hjælpere, Elise! Ti I hjælper saadanne som hende —" lyset fra brilleglassene skar hvast imot prædikanten og diakonissen — „I er ute efter saadanne fjols som hende og hendes! I tar dem, de umyndige — I lægger jeres fælder for den unge med det bløte hjerte — og for de gamle som ikke længer kan tygge den sterke mat — og for den syke som ikke vet sig raad. Jeg kjender jer!"

„Jeg vet ikke hvem De sigter til" — søster Klaras røst var tynd som traad — „men hvis De sigter til diakonissehuset, frøken Maiman . . ."

„Jeg taler om kirken, den snedige fiskermand," den gamle lo kort.

„Det er en anden sak," sa prædikanten.

„Veronica," hvisket fru Maiman graatfuld — „du spiser ikke. De snakker saa høit!" Veronica drog sig unda — „Det er jo bare tante Mai," sa hun.

„Alle har sin frihet — enhver har sin frihet, kjære frøken," søster Klara hostet — „kirken tvinger ingen, kjære Dem."

„Det var mig som spansk pepper! Saa det gjør ikke kirken! Har De ligget paa sykehus, min gode, at si paa sletteste forpleining? Har De prubert at tale om at De ikke vil ha noget med presten at bestille, naar han kommer og tar sin dræt mellem sengene? Justine Maiman pruberte det min ven — og det bekom hende ikke vel! Der sat han og summet og ga sig tid ved min seng, den gode vingaardsmand og gjorde sig min sak til en hovedsak paa salen — det var, hvad jeg hadde igjen av min frihet! Har De bodd paa stiftelse for værdige embedsmænds trængende døtre i ugift stand? Jeg stænger min dør, naar pastoren kommer," hun slog haanden mot duken, „— men de har knappet av paa legatet iaar, Elise. Og hvorfor taler man ikke til mig ved maaltidene? Og hvorfor kommer hun ikke naar jeg kalder, piken? Jeg har saa mine tanker — det er den stængte dør, folkens. Hvad maatte broder Vilhelm gjøre, da han begav sjøen og vilde tilbake til landjorden og toldetaten? Han maatte melde sig ind i kirken igjen, maatte han — for at faa de skillinger av sit fødeland! Og saadant kalder man renslighet. Og frihet! Fangene i vore fængsler, er de ikke nødsaget til at lukke prestemanden ind, naar det behager den Herrens tjener? Saa han kan fingre ved deres saar og rumstere i deres hjerte, som hans lyst nu er til! Det gaar sagtens ind i straffen, kan jeg tænke. Pastoren har sgu sin frihet og tar sig den. Vi maa alle lukke ham ind om vi vil være borgere i dette fri land, mine venner — og naar vi er døde og han ikke længer kan faa has paa vores aand, saa se til om vort sølle legem kan komme anstændig i jorden — se til, om han ikke atter er ute med sine fingre! Denne gamle skrot, den er ikke Justine Maimans egen — hun kan ikke forføie over den — hun kan ikke komme ned til sine fædre under mulden uten dikkedarer — de har sikret sig mig i loven, de likranere!"

Høit og støtvis snakket den gamle, som hendes vis var. Sveden stod i klare draaper paa den furete panden; naar hun blev vår øiekastene mellem Elise og søster Klara, blaaste hun hørlig og foragtelig gjennem næsen.

„Gud hjælpe alle, som blir gamle og ikke har naaden," sa søster Klara. Men prædikanten, som netop hadde kvalt en hosterid i servietten, rettet sig:

„Den organiserte kirke, statskirken, er en anmasselse, og en utvekst."

Som for et signal reiste søster Klara hodet — hendes uttryk, som under den gamles tale hadde været mildt og taalsomt, blev harmfuldt, og i næste øieblik var hun og sektereren oppe i et hissig ordskifte. Bibelord fløi mellem dem, skriftsted avlet skriftsted, evangelistenes utsagn var begges vaaben, med Kristi ord provet begge sin ret . . .

„Saadan en færdighet, saadanne fortolkere, Elise!" klukket frøken Maiman, „— og saadanne stridsmænd for Herren! Det gives ikke maken til dem — det gives ikke maken til kristenfolket, naar de ryker i tottene paa hinanden — saadanne kumpaner! Kom ikke og tal om Napoleons grenaderer — de slog sagtens fra sig, men de duet ikke saadan indbyrdes, min ven, de slog ikke hinanden saadan godt ihjel som disse!"

Elise Maiman trykket fingrene mot de bleke blaaaarede tindingene — hun kunde ikke følge med, det surret i hodet. —

„Søster Klara!" manet hun, „— Haaland!"

Men de hørte ikke paa hende — de bøiet sig over mot hverandre — de talte i munden paa hverandre, om daaben, om konfirmationen. . . .

„Haaland, Haaland —" hun tok tak i prædikantens ærme — „Jeg kjender prester som er enig med Dem, Haaland — prestene vil ogsaa gjøre om konfirmations-

løftet — de sier sogneprest Paulus Vargen ikke vil at barnene længer skal avlægge dette løftet . . .“

„Saa? Saa?“ satte den gamle i — „saa det vil han ikke! O de fromme politikusser! Saa har de sagtens atter formerket en strømkæntring — saa lemper de og slaar av og nymaler tingen! Saa? Bringer ikke nettet saa godt et varp som forhen — de har en næse, de karle! De skal ikke avlægge dette løftet mer, skal de ikke, børnene? Hvad skal de saa forsage naar de ikke skal forsage verden og djævelen, Elise? Naa — han finder sgu paa noget, pastoren — det ordner sig, det ordner sig, blot børnene lover at holde sit engagement til den kongelige embedsmand, gudstjeneren!“

„Den gamle dame har ret,“ ropte prædikanten — „kirken vil bemægtige sig! Den undser sig ikke!“

„Lader de smaa børn komme til mig og forhindrer dem ikke,“ svarte diakonissen. „Er ikke presten Jesu discipel paa jorden, har han ikke svoret . . .“

„Herren forlate ham, — han som sa: Du skal ikke sverge!“

„Det var i en anden mening!“

„Pastoren sverger en ed til det rike, som ikke er av denne verden — paa befaling av dette rikes fiende, riket av denne verden — det er en teolog jeg citerer, børn!“ det lekte muntert i rynkene om den gamles øine.

„Frøkenen har ret, kan De negte det?“

Søster Klara la hændene sammen. —

„Det kan jeg trygt, Haaland — naar presten sverger til statens er det saavisst ikke for at han er nødt til det, men fordi han har den rette ydmyghet. For De tror vel ikke v i trænger staten?“ — hun sat nakkereist, som bar hun kirken med taarn og spir paa kappebretten. — „Staten faar vel takke til, saa længe vi vil støtte den op, tænker jeg. Kirken trænger ingen al-

misse — v i har ikke nødig at gaa for hver mands dør, Haaland. For kirken er mangemillionær — den norske kirke eier femti millioner, foruten tre hundre tusen kroner staten har bestjaalet os for. V i skylder ikke staten noget."

„Femti millioner," sa fru Maiman, og hendes buede barnemund blev staaende som en liten portal over tallet, mens hendes tanker prøvde fatte det. . .

„Prestesækken blir aldrig fuld — og en vet ikke hvad i den er før baandet er løst, sier et gammelt ord. Hvor tok kirken pengene, folkens? Av fattigmands lomme — av tiende paa fisk og paa korn og paa almuesmands fornødenhet tok kirken sin mønt! Men da strømmen kæntret og landet skjøt ryg og knurret, da lugtet han nordenvind — da solgte han beholdningen, da solgte han sit gods og fik den kirkelige skat og tiende løst ut i kontanter, den spekulanter! Æreløse er bedre end pengeløse, tænkte han sagtens den Guds statholder paa jorden!"

„Det skal være lettere for en kamel at komme igjennem et naaleøie," hvislet prædikanten mens hosten krøket ham —

„Men det er nogen som sier et naaleøie er en spræk i muren, paa hebraisk, Haaland, og en kamel kan komme igjennem naar den gjør sig liten," Elise Maimans røst skalv litt.

„Se solen!" sa Veronica.

Alle snudde sig. Sandelig —. I vinduskarmen laa solskinnet, og bak kronen paa den store bjerken tvert over gaten bredde det sig en renblaast flek av blaat mellem tafsede skyer.

„Men kjære, aapner du?" sa moren.

Veronica var glidd væk fra plassen ved siden av hende — nu slog hun op begge vindusrutene — nu tok hun omkring vindusposten og la hodet indtil.

Vandet i Filipstadbugten glittret, aasene var fiolette, et steds paa andre siden fjorden glimtet og blinket en rute — og paa kinden kjendte hun noget varmt . . . Jorden skulde ikke forgaa — og hun vilde ikke den skulde det heller.

Dagene efter konfirmationen hadde hun vondt for at se moren i øinene. Og hun fulgte hende ikke paa møtene. „Jeg er saa træt — kanske i overmorgen —“ sa hun.

Hun fik ikke til at be mer — hun fik ikke til at synge mer . . . Hun længtes bare efter Fanny, og det eneste hun endda kunde var at staa imot denne længslen og vise gud sin gode vilje ved ikke at gaa til hende. — Hun vilde gaa til tanten paa stiftelsen. Naar hun kom ut paa gaten, skyndte hun sig — den dype rare røsten ropte liksom paa hende og dirret litt, som ved bordet da den sa: Er barnet friskt. . . Hun kom ikke fort nok frem, hun smaasprang; men straks taket paa stiftelsen blev synlig, sagtnet hun og begyndte at grue — — hun hadde set bort paa tante Mai dengang moren sa: Venner, la os synge — tanten var blit rar og flat i ansigtet, de korte, graa brynene hadde gaat høit op i panden paa hende; — naar hun husket det, fik hun blodstigninger til hodet saa hun knapt kunde se. To ganger snudde hun ved det høie jernstakittet — tante Mai vilde spørre hvad hun hadde bestilt alle disse ukene hun ikke hadde set indom hende — og aldrig vilde hun faa mod til at nævne møtene i Torvgaten. . . Da hun til slutt en dag stod paa dørstokken til det kjendte rummet, skalv hun; men grandtanten tok venlig imot hende; og da en halvtime var gaat, kom hun paa graaten, fordi hun ikke blev spurt om nogenting. Hun hadde alt reist sig for at gaa — uten at se op sa hun: „Tante Mai, det er noget jeg har tænkt paa — var papa en troende?“

„Det har jeg ingen formening om," svarte den gamle; men straks efter skottet hun bort paa Veronica og la til: „Din fader var en ærlig person, det var ikke juks i ham." — —

Samme kveld sat hun i stuen i Munkedamsveien sammen med moren og søster Klara. Hun sat litt borte fra bordet med føttene op under sig i sofaen; hun hørte og hørte ikke det de andre snakket om, mens hun strikket noget til en basar — barnetømmer av kulørte garnstumper. Moren fortalte søster Klara at det var sat i gang en indsamling blandt Haalands venner — han søkte plads paa statens sanatorium for tuberkuløse. Morens røst nævnte bidragene og alle som hadde git. . .

Hvis det var meget deiligere i himlen end paa jorden hvorfor vilde ikke prædikant Haaland dø saa fort han kunde?

Hvis han trodde gud bestemte naar han skulde utaande, hvorfor vilde han da lægge sig i kur? Maatte han ikke likevel dø det minuttet gud hadde forutbestemt?

Eller trodde han det ikke saa sikkert?

Og vilde han kanske likevel heller leve litt til?

„Hører du ikke hvad Klara sier, Veronica?" spurte moren.

I det samme rørte noget stivt og glatt kindet hendes — hun skvatt og rettet ut benene og vilde reise sig — men søster Klara bøiet sig over hende, den bene skillen lyste hvit i det mørke haaret, de store øinene tindret . . . og før hun fik samlet sig, var diakonissekappen knyttet under haken paa hende.

Fru Maiman reiste sig og foldet uvilkaarlig hændene. — „Har jeg ikke ret — er hun ikke som skapt for kappen vor der hun sitter?" sa søster Klara.

Men Veronica tok om hodeplagget med begge hændene, rykket det løs, vrængte det av sig og kastet det bort over bordet mens ansigtet fortrak sig av skræk.

„Veronica!“

Søster Klara blev hvit om læbene.

„Nei,“ Veronica tok pusten i en liten hikst — „—nei.“ Saa reiste hun sig, gik rundt bordet til moren, la armen om skulderen paa hende og sa med ansigtet ind mot kjolens hendes:

„Jeg kan ikke gjøre det dere vil.“

Elise Maiman stirret ned paa datterens hvite nakke.

„Hvad er det hændt?“ hvisket hun.

„Ingenting . .“ svarte det.

„. . Ingenting . .“ hun fridde sig for Veronica's arm og sank ned i stolen. Og taarer og ord tok paa at strømme — hun hadde anet noget vilde ske — tre nætter paa rad hadde hun drømt lik — men aldrig hadde hun anet dette, endda igaar hadde hun talt med frøknene nedenunder om fremtiden — hvad var det som hadde holdt hende oppe alle disse grusomme aarene — hvad skulde hun gjøre nu, hun som hadde sagt til alle mennesker, barnet skulde bli noget til guds ære? Hun hulket og ændset ikke at søster Klara strøk hende over haaret og snakket til hende — hun kunde aldrig gaa ut blandt folk mer om Veronica svigtet hende — hun kunde aldrig se folk i øinene mer — aa om gud hadde forbarmet sig over dem forrige søndag og gjort ende paa hendes og verdens elendighet. . .

Veronica stod urørlig ved siden av den lave salryggede lænestolen og saa ut i vaarkvelden. Hun hørte alle morens ord, og for hvert utbrud sved det vondt i hjertet. Men hele tiden stod hun og tænkte at det som skedde nu, det maatte ske. Og da søster Klara satte den krøllete kappen paa sig og knyttet den sorte dækskappen utenpaa den og tok skulderslaget over sig og

kysset baade hende og moren til farvel, visste hun det som vilde komme. Alting kunde ikke bli godt igjen — hun kunde ikke komme paa andre tanker, som søster Klara sa. . . Hun skulde lukke gangdøren efter hende og gaa ind til moren igjen og sitte ved siden av hende og høre hende spørre og prøve at svare . . . Saa skulde de klæ av sig og lægge sig uten at snakke til hverandre. Saa skulde hun ligge og høre moren graate borte i den andre sengen. . .

Selv graat hun ikke. Hun var tør og brændende varm i øinene og ansigtet. Et steds indi hende sa det med en gammel, kortpusten røst: Din fader var en ærlig person — det var ikke juks i ham. —

Nogen dage senere, hun stod i rulleboden i kjælderen og trak tøi, kom moren ned til hende. Først ordnet hun litt ved de halvtørre serviettene, som laa paa bænken, saa sa hun uten at løfte de svulne røde øienlokkene —

„Fanny Delmar er oppe — jeg sa jeg visste ikke om du vilde —."

„Fanny . . ." sa Veronica. Mens hun tørket fingrene i forklæet, sprang hun de bratte baktrappene op til leiligheden. Veninden stod midt paa stuegulvet — hun tok hende haardt om halsen med de spæde, myke armene —.

„Du kvæler mig, du struper mig," Fanny lo og gnusset den faste kinden sin imot Veronicas — „og jeg, som trodde du ikke brydde dig det dust om mig mer!"

I et par timer blev de sittende og snakke. Fanny fortalte om konfirmationsgavene sine og om alt som var hændt. Om altergangen sa hun:

„Med det samme presten skulde gaa ind i alterringen, bukket han til Syvertsen og fru Syvertsen og Lotta, som stod øverst. „Tak for offeret," sa han. „Aa jeg ber," sa Syvertsen.

Han hadde mindst faat hundre kroner, stol paa det! Men da jeg fik oblaten i munden, blev jeg livræd, nu æter du dig til doms bedst det er, tænkte jeg, og jeg holdt den imellem tændene saa længe jeg var god for at kjende den, det var nifst — var du ræd, du?"

„Ja," sa Veronica.

„Siden — har du været ræd siden ogsaa?" de brune øinene frittet; Veronica snudde væk ansigtet. — „Naar du bare ikke tuller dig bort i noget, saa . . ." hvisket Fanny, saa ikke fru Maiman, som gik inde i spisestuen, skulde høre det.

Veronica saa op og holdt blikket paa det sterke, brune ansigtet med de buete brynene og munden, som aldrig var i ro — tok pusten dypt og sa:

„Nei — ikke nu mer."

„Vil du være med mig hjem i ferien?" spurte Fanny — „hjem til prestegaarden — mor har sagt jeg kan be dig — vi skal ligge paa flatseng. . ."

V

Det blev en sommer ingen mindtes maken til i Fanny Delmars hjembygd. Regn om natten — blankt solskinsveir om dagen — godveir fulgte byge, en fin, stille varme laa over jorden lik et bredsel, og kløverengen stod tyk som en dyne. Oppe i fjeldet aat sommeren sig ind paa isskorpen og rensket stenen, saa den kom frem svart og vaat, der ingen av prestebarnene hadde set sten før; de gamle snebræene minket og fik nye grænser, og før Sankt Hans hadde Fannys ældste bror Guttorm fundet en utsprungen fjeldfrue oppe i uren. „Her ser du bergfrua!“ ropte han længe før han naadde dit Veronica Maiman sat og sydde — og Fanny kom fra kjøkkenet og presten fra kontoret. „Saxifraga cotyledon,“ sa presten — Veronica tok den spinkle stilken mellem peke- og tommelfingeren og holdt blomsten, som steg lik solrøk fra den lille lærtykke bladrosetten, „Saxifraga cotyledon — ædel, høibaaren, ensom, frøken Maiman!“ Og Fanny fortalte om gutten som vaaget livet for at hente fjeldfruen utpaa stupet til kjæresten sin . .

Det hændte noget nyt hver dag — ørreten vaket i det blanke elveoset bent ut for prestens baatstø, saa smaaguttene fôr med en gammel bete net paa en siljekjep og trodde de skulde fange den. Og engelskmanden paa Store Bø tok en laks saa diger paa flue at det

maatte gaa ekstraskyss med telegram til England. Hver dag hændte det noget — barnene suste gjennem de aapne dørene med nyheter. — „Mor, Stjerna kalver, Stjerna kalver!“ ropte de — „Far, det kommer en skyss neri veien . .“ Og de kløv op paa rækverket paa havetrappen og holdt sig i de tvundne, flossede grenene paa den gamle vivendelen og skrek: „Han kommer hit!“ —

Veronica hadde vaagnet tidlig den første morgenen og hadde ligget litt og set sig omkring i værelset med skraataket, og hadde prøvet samle alt som var hændt siden hun sa farvel til moren og søster Klara paa stationen i Kristiania. Ør hadde hun listet sig ut av sengen uten at vække Fanny — bort til gavlvinduet. Derifra hadde hun for første gang fulgt elven, som gik i krok og bugt gjennem dalen med store, graa stener ute i det klare vandet — og elvemælen paa den andre siden og den stutte, grønne græsvolden, som laa lik et teppe ut over sandraset. Hun hadde set op over fjeldet dit sneen lyste, og ned efter bækkene som kom brusende og slap sig ut for bergsiden og hang i luften lik glitrende sølv. Her er deilig, Fanny har sagt sandt, her er det deiligst, hadde hun tænkt — men i det samme husket hun paa moren og sorgen hun hadde voldt hende, og fik samvittighetssting, som hadde hun ingen ret til synet der utenfor . . .

Naar hun fik bær de første dagene, smakte de ikke saa godt — moren fik ingen. Naar barnene ga hende blomster, vilde hun helst sendt dem til moren. Hvad gjør mama nu? — og nu? tænkte hun. — Hvem knapper støvlene hendes? Glemmer hun at stoppe hanskefuppene sine? Og hun saa hende for sig paa den morkne verandaen ute paa Nordstrand, hvor hun bodde i sommerpensionat — selv hadde hun sittet der alle regndagene ifjor sommer og længtes efter Fanny . . . . Morens øine var altid taarevaate, syntes hun. — Hun

maatte gjøre op noget med sig selv ogsaa — hvad vilde hun — hvad trodde hun — gik det an at leve videre og ikke vite det?

Men sommeren og utelivet, den sterke luften gjorde sin gjerning med hende. Hun sanket jordbær med de yngste barnene, hun laa paa knæ bortved engen, som var hvit av prestekraver, og bandt krans til Fanny og sig selv — hun drev i de smale græsgrodde gangene i haven eller var i baaten hos Guttorm og saa paa skyene nede i vandet — og bedst hun holdt paa med det ene eller andre, la hun hodet bakover og lukket øinene og fik en søt, svimmel frydsfornemmelse, som hadde hun oplevet dette som skedde nu, en gang før, en gang for længe siden . . . Naar hun la sig paa bakken for at tænke, sovnet hun; naar hun sat alene i den store, lyse havestuen, kom undring over alt hun hørte og saa paa prestegaarden, — og med sytøiet i fanget blev hun sittende og døse i gyngestolen. Ind gjennem de aapne vinduene kom en liten bris og løftet de klare gardinene og slap dem igjen — det var lugt av kaprifol og lugt av nyslaat høi — og det kom humler og hveps og summet og dasket imot taket. I karmene blomstret røde geranier — „musketter" kaldte fru Delmar dem. „Jeg liker dem, for de taaler noget," sa hun, „de kan staa i dagevis uten vand." Men Veronica visste at presten stelte med dem hver morgen . . .

I førstningen kjendte hun sig utryg, naar hun sat ved det lange middagsbordet i den lavloftede spisestuen. De lo og trættet allesammen ved maaltidene i prestegaarden — det var ingen persons anseelse, alle hadde sit ord med i laget, like til den yngste fireaars gutten. „Det er ganske rigtig bemerket, lillegut" — sa fru Delmar, „forpagteren skraar, det gjør han for at ærgre sin kone." „Olafsen er meget god mot sin kone, Caroline," sa presten. „God, Delmar? Hun har ni barn, min ven."

„Ti mor, ti, for én er død," ropte de. „Ti," sa prestefruen — „og du har til og med besørget dem døpt." „Skulde jeg maaske negtet dem daaben, Caroline?" spurte presten og spilte øinene bak brillene. „Ja, sæt!" sa fru Delmar . . . Veronica flyttet sig til hun sat ytterst paa stolkanten — hun saa paa alle de blankøiede ansigtene og hørte fru Delmars skarpe røst med de brede trøndervokalene, og Fannys og Guttorms og Louises rappe svar — og ventet det vilde ske noget. Men det skedde aldrig noget vondt. Samtalen sprang kaat og lunet fra det ene i det andre — dørene stod aapne for alle hændelser i bygden, som for høilugten og for humlene — alle som kunde læse, læste avisene og slos om det som stod i dem — og fru Delmar sat for bordenden og skjøv tallerken og glas til side for at faa plass til albuene, og lænet sig frem og ropte til Fanny — „Har du læst det?" — og blev rødflekket i ansigtet av forargelse over en engelsk officer som hadde skutt en indfødt i Kalkutta.

Det var bare ett emne de aldrig drøftet i prestegaarden — Veronica tok mod til sig og spurte Fanny: „Snakker dere aldrig om gud?" „Nei, vi er jo i hans brød," sa Fanny. De gik allesammen i kirken om søndagen. „Uff, nu maa vi avsted," sa de. Og Louise tok sin far under armen: „Aa, præk kort, fatter, for vi skal til Bø og spise melkebunke," sa hun. Presten er den eneste som bryr sig om gud og himlen, tænkte Veronica; næst Fanny likte hun ham bedst av alle i prestegaarden.

Talte fru Delmar til hende, og vendte de utstaaende brune øinene mot hende, kjendte hun hver gang en skræk. Og en følelse av at være taapelig og aldeles unyttig i verden kom over hende og presset taarene frem i øinene paa hende. Helt til den sidste dagen paa prestegaarden var hun ræd Fannys mor skulde spørre hende hvad hun vilde bli.

En eftermiddag holdt de unge pikene paa at renske stikkelsbær. Kurven med umodne bær, som de hadde plukket dagen før nederst i haven, der bærbuskene grodde som en vild-skog, stod paa gulvet i dagligstuen; mellem sig paa bordet hadde de et stort, tomt melkefat, og med en kniv skar de stilken og den lille brune toppen av bærene, som de hadde forsyning av i fanget. Veronica hadde faat et av fru Delmars store kjøkkenforklær paa sig; hun sat inde i alt blaatøiet som i en hams, de smaa, smale hændene arbeidet fort og nervøst, og hun passet nøie paa at det ikke kom rusk i fatet . . Fanny fortalte Louise om klubben hun hadde i Kristiania, og om den skrevne avisen — og naar hun tok pust, sa Louise travel, mens hun knaset stikkelsbærkart med de smaa, hvite tændene: „Fortæl mer, Fanny!“ — Fru Delmar kom ned og saa til dem — hun sat ovenpaa og stoppet efter vasken — Hun var varm og hadde aapnet halselinningen paa kjolen — naar hun reiste hodet, gik to sener stramme som spændte baand op mot haken paa hende. — „Og er jeg færdig med den ene bunken, kommer en ny — man er selv trædd paa uldtraad med stoppenaal, frøken Maiman!“ sa hun og bøiet sig og saa nærsynt efter paa bærene, om de var godt rensket. „Det er i orden, morlille,“ sa Fanny — „pas heller paa at den ene karten ikke æter den andre —.“ Men fru Delmar fandt to bær som ikke var kvit stilkene, og hun blev flekket i de konglebrune kindene: „Du glemmer stilkene igjen paa bærene, Fanny — jeg saa det var dig som slap dem opi.“ Og hun fandt en saks og klippet stilker og stykker av Fanny's bær.

„Reinert Bø er inde hos far,“ sa hun og klippet.

Fanny rørte sig saa det trillet kart med smaa smeld bortover gulvet, der malingen var slitt av i store, blakke øer — „Er han kommet fra eksisen?“ ropte hun — „Reinert?“ Og hun plukket op bærene og satte sig

tættere ind til Veronica og trykket til hende med albuen. „Nu skal du faa se Bøgutten, du vet," hvisket hun. „Gamlekjæresten til Fanny!" ropte Louise og vred sig paa stolen og kniste. —

Da det gik i kontordøren, blev det stilt. Veronica saa opmerksom paa ham som kom ind i stuen efter presten. Det var en lav, bredskuldret gut; haaret var lyst og brynene lyse som ublekt lerret; han smilte — tændene var litt brune, men store og jevne; han slog hælene sammen og bukket. De reiste sig. „Det er Reinert Bø — det er Veronica Maiman, min veninde," sa Fanny. „Du maa gi ham haanden, Veronica, det er skik hos bøndene, ikke sandt, Reinert?" Reinert lukket Veronicas haand ind i en stor næve, haard og ujevn i haandflaten. „Jo, det er saa," sa han og saa paa Veronica. Han ser paa mig som han ber om noget — tænkte hun — blikket og det lange, alvorlige haandslaget jog blodet op i kindene paa hende. „Vil De ikke sitte, Bø?" sa fru Delmar — „hvordan staar det med avlingen?" — „Sit selv, kjære Caroline," sa presten og tok en stol frem — „sit litt hos os." „Jeg har tretten par strømper paa mig, Delmar — eller vil du maaske stoppe dem for mig?" „Saa gjerne, kone, blot jeg kunde, du" — han satte sig nu selv paa stolen og slog ut med haanden. „Sit ned hos damene, Bø, sit ned, far!" Men Reinert Bø stod — han saa paa Fanny. Hun skar stilkene nøiagtig av bær efter bær — hodet holdt hun litt skakt og munden var rund. „Tak, jeg faar vel tænke paa hjemveien," sa han.

Litt efter fulgte presten og fruen og Louise ham ut. „Skal ikke vi ogsaa, Fanny?" Veronica samlet forklæet i begge hændene — „Skal ikke vi ogsaa følge?" Og en underlig dirring som ved noget muntert og lykkelig tok paa at skjælve indi hende. „Nei da!" hvisket Fanny og kløp hende — „sit, hører du, sit!" Og hun blev

mørkerød i ansigtet. „Jeg vil ikke gi ham haab," sa hun og drog haken til sig.

Presten kom alene ind igjen; han holdt den ene haanden under frakkeskjøtene — han gik tungt i tøflene, og lignet en vadefugl, for han var flatfotet. Ved vinduet stod han litt og saa paa veiret — og han ga sig noget at gjøre borte ved pipebordet. Men da han var blit viss paa at hans kone var gaat ovenpaa, satte han sig paa Louises tomme stol. — „Reinert Bø har været hos mig og raadført sig med mig, Fanny; han vil studere til prest." Fanny bøiet sig over fatet. — „Hvad sa du til det da, fatter?"

„Dertil var det meget at si — meget og mangehaande . ." presten Delmars blaa drømmeøine flakket litt og fæstet sig paa Veronicas hvite pande og fine, mørke bryn. — „Men ikke alt kan sies, min kjære frøken Maiman, ikke alt kan sies . . ." og han glemte hvad de snakket om, og husket et vers og sa det:

„I skoven boer hun, Sang af Nattergale.
En Gjenklang er af hendes Røst, den bløde,
Og hendes Blik er Stjernerne, som gløde,
Og hendes Trin er Hjortens Gang i Dale —

Ja, den Molbech, den Molbech, han fandt ord for sine tanker, barn, det er enestaaende . . ."

„Læste du vers for Reinert, far?" Fannys røst lignet morens — „eller hvad svarte du?"

Veronica flyttet sig paa stolen — hun var gla i Fannys far. Om morgenen pleiet hun gaa i haven med ham og se paa det nye som var sprunget ut.

„Jeg sa —" presten strøk sig over skallen og det graa kindskjegget, og blev grætten i øinene: — „Hvad vil han paa den galei, har han ikke de gode havneganger paa Bø — de brede bakker mot syd, den dype jord — og mer end fem maal utlagt til have? Kan han ikke

høste mangefold paa sin faders gaard? Men han vil i kjolen, han vil paa stolen — rimene løper mig av munden, børn — han vil partout kaste sit korn paa stengrund, og lar sig ikke avskrække. Jeg sitter her i mine tøfler, sa jeg til ham, en mand i min stilling er nemlig løpedreng for det ganske sogns gamle kjellinger, min gode Reinert, sa jeg, — ja, jeg maa saamen takke den gode gud at jeg beholder tærne, igaar var jeg i Bratberget hos Brit Bratberglia, og idag har hun atter budsendt mig. Men begge mine støvlepar er til reparation," han ristet de løst knyttede hændene foran sig i luften, „— jeg kan da ikke begive mig tilfjelds i tøfler. Hva?"

„Nei," sa Fanny, „Reinert . . ."

„Ja — og hvad driver ham — jeg spør, hvilke bevæggrunde utdriver ham fra den fædrene gaard? Sitter der en længsel efter det fuldkomne i ham, efter idealet? Sier han som Adam:

> Det gjælder ingen Hvile mig at levne,
> før Aanden i mig vorder Kjød og Blod,
> før selv jeg bliver Ett med Idealet
> og faaer dets Herlighed i Daad udtalet . . .

Kjære børn, han vilde neppe forstaa en saadan tale! Eller er han en drømmer, den kjære Reinert, en sværmer, som mange av os i de dage — i de dage, frøken Maiman, „da stjerners glimt os hilsen bragte". Ingenlunde, ak ingenlunde! Han vil av vadmelet i klædesfrakken, vil han — han vil væk fra sine firbente over til de tobente — det er dog immer faar, ræsonnerer den gode Reinert, men de sidste bringer mig i statskalenderen!"

„Han snakker godt for sig naar han vil," sa Fanny.

Hendes far stanset og saa et øieblik forbauset paa hende med sine bleke øine —

„Kalder du det at tale, du som dog har hørt en ikke

altid like ueffen veltalenhet i din faders kirke — jeg mener din jordiske faders, Fanny! Saa det kalder du at tale . . .“ pastor Delmar tok hurtige skridt i sin gang tvertover det store, tyndt møblerte værelset. — „Jeg sier ikke at han ikke kan bli en habil kateterbestiger ad aare — jeg sier ikke at hans røst vil lyde ilde i de kaarnes sal, hvor enhver taler med sin tunge, uanfegtet av rhetorikens enkleste læresætninger — men i guds hus, i guds hus —“, han rettet sig og ristet paa hodet med det tynde graa haaret, som laa paa frakkekraven lik en beskeden digtermanke — „i guds hus bør dog forkyndelsen lyde fra et ledigere tungebaand og et fuldere register end en saadan hvemsomhelst fra skog og mark raader over, frøken Maiman! Ti hvad søker det oprindelige menneske i sit gudshus, frøken Veronica? Jeg sier Dem, han søker utløsning for sin latente konstdrift, han søker føde for den mennesket fra evighet av iboende skjønhetstrang, han søker mot det tapte paradis.“

„Bøndene — gjør bøndene ogsaa, far?“ Fanny's brune øine hvilte paa faren med en underlig blanding av morskap og ly'ing i blikket — som en kvinde ser paa et snakkende barn saa hun paa ham.

„Bøndene? Bonden som arbeideren, visselig, Fanny! Den gamle kvinde og de unge — og jeg sier: særlig de unge! Jeg saa dem løfte ansigtene paaskedag, og lytte og græde med skinnende øine, da den nye klokkeren istemte hallelujaet, og koret fulgte . . . Han har ogsaa en baryton den mand. Og ved siden av ham disse, disse fine kvinderøster, der steg som hvite fugler . . . Ti hvad Beethoven og den elskelige Brahms er for os, børn, det er en saadan klokkerrøst for den, hvis øre fra vuggen til graven blot hører hverdagens og arbeidets grove maal.“

„Ja, du far.“

„Skulde da ikke kirken være en høienloftssal for

saadanne sjæle — og ingenlunde en skræmmestue, børn — og skulde ikke vi, dens tjenere, trække vore sko av, naar vi staar paa et hellig sted? Skulde ikke vore hænder, vore stakkels hænder, gripe varlig over de stumme strenge? Vi bærer alle en harpe i vort hjerte, børn — vi toner med i de store harmonier, naar David rører vor sjæl! Længselen efter det fuldkomne, vi bærer den, som grenen bærer adventivknoppen, — men hvem er fuldkommen uten gud, vor fader? Og hvem nærmer sig paa jorden dette fuldkomne, som er gud — likesom hvitklædte børn nærmer sig sin fyrste og strør blomster for hans fot? Det gjør konsten, børn, konsten! Kalliope, Erato, Thalia, Polyhymnia, Melpomene — Zeus' og Mnemosynes hvitklædte børn! Ak, vi s e r ikke det lys som engang skal fylde vore aapne øine med gylden fryd, vi s e r det ikke — ti vort hjerte er trykket av hemmelig nød" — men der gives intet menneske saa usselt, saa blindt, saa fattig, at det ikke rækker sin sjæls hænder mot dette lys, hvis straaler det fornemmer paa sine skjælvende øienlaag! Der er ingen aand saa forkrøblet, saa gjemt under ve, at den ikke huser en digter — ak, en rede omdigter — i sindets skjulte vraa! Og vi, Herrens tjenere paa jorden . . ."

„Far?" Fanny holdt om det store lerfatet med de lange, brune fingrene, og det lyste underlig i øinene paa hende.

Presten Delmar stanset et øieblik — saa flakket blikket bortover væggen, og fæstet sig ved ett efter ett av portrættene som saa han dem for første gang:

„Til Reinert Bø . . . sa jeg . . . Det er jo dog foreskrevet, hvad vi har at si ved saadanne leiligheter, Fanny," utbrøt han klagende: — „Kirken trænger tjenere . . ."

Det blev banket i gulvet.

„Tre ganger," — han knappet den øverste knappen

i bonjuren — „det er mig . .“ Frakkeskjøtene flakset i mottrækken, da han aapnet døren og hastet ovenpaa til sin kone.

Veronica var blit bevæget; hun sat med hændene foldet i fanget, og øinene hendes var sorte og store.

„Hvor søt og god han er, din far“ — sa hun.

„Aa, far,“ sa Fanny. „Veronica —“, hun bøiet sig frem og la armen om veninden. „Reinert vil bli det for at faa mig,“ hvisket hun — og hun holdt hende ut fra sig og saa stivt paa hende. „Prest!“ sa hun, og ansigtet drog sig sammen i latter — „Han er glubsk!“

— — — —

Den sidste dagen Veronica var hos Delmars, en dag i begyndelsen av august, kom en ny gjest til gaarden.

Der var gjester før — prestens søster, kontorchefsfruen fra Pilestrædet med de to mindste barnene, hadde alt været der i fjorten dage; en ungdomsveninde av fru Delmar fra Trondhjem bodde paa kvisten hos Fanny og Veronica. Og i det lille kammerset ved siden av drengestuen, hvor det laa nogen om natten ret som det var hele sommeren, holdt en gammel presteenke til — hun skulde til næste prestegjæld og se igjen gaarden, hvor hun hadde mistet mand og tre barn . . .

Det var mot kvelden. Veronica var alene i havestuen — døren og vinduene stod aapne; det var varmt og stille, og hun kunde høre akerriksen. Paa det store, runde bordet midt i værelset var det dækket til fest — der stod fater med smørrebrød og glas og tallerkner . . duken var stor og sid, og de hvite, blanke foldene naadde gulvet. Det lugtet litt mysk av den, for det var en av de gamle damaskesdukene fra Ringbyhjemmet og den kom sjelden ut av skapet — Veronica bøiet sig og saa paa det fine mønstret, som tonet frem av den hvite vævingen lik rim paa sne; det løp rundt hele duken i en række billeder — en hel jagt, rammet ind av trær med

spidse, blanke blade . . . Hun tok i den ytterste folden og lot hændene gli langs kanten og gik litt bakover og holdt det glatte, kostelige stoffet foran sig med begge hændene og saa fordrømt paa det. Da nogen kom op havetrappen bak hende, sa hun:

„Har du set hjortene og de ridende jægerne i duken, Fanny?“ men straks kjendte hun paa sig at det ikke var Fanny, og snudde sig.

En fremmed mand stod i døraapningen. Han hadde ransel paa ryggen, hatten holdt han i haanden — han hadde ikke snip, og halsen og ansigtet var solbrændt, men den lille barten var næsten hvit . . . Veronica rørte sig ikke. Fanny og hun hadde lekt med barnene — hun var utklædd, hun hadde en krone av tusenfryd paa hodet, haaret hang ned over ryggen, den hvite kjolen var Louises, paa føttene hadde hun røde morgensko, og benene i skoene var bare . . . Hun dovnet liksom eftersom hun husket, hun fik ikke til at slippe duken. „Undskyld —“ den fremmede blev mørkere brun i ansigtet — „mit navn er Ivar Ringby, stud. med. Fru Delmar er min faster — de er kanske ikke hjemme?“ „Jo, de er her — de er ute i kjøkkenet — nogen er i haven —“ raadløs av forvirring tok hun et skridt mot døren han stod i — saa sprang hun ind i spisestuen, aapnet kjøkkendøren paa klem og ropte: „Fru Delmar, fru Delmar, det er en herre i stuen —“ og hun berget sig ut i gangen og op paa kvisten.

Om kvelden var det et litet lag paa prestegaarden — de unge fra nabogaardene var bedt, lensmandens store bause datter, som var skinsyk paa Veronica Maiman, og sakførerens tvillinger, som satte sig ved siden av hende og tok i klærne hendes og spurte hvor de var kjøpt og hvad de kostet; Reinert Bø kom ogsaa, og Guttorms og Louises venner.

De samlet sig i stuen — ungdommen langs væggene,

de andre ute paa gulvet — med den nye gjesten var de seks og tyve. Fru Delmar hadde stukket et krøljern i det glatte, graasprængte haaret og hadde to skarpe bukler paa hver side av skillen til ære for sin brorsøn. Hun hadde søndagskjolen paa og en kamémedaljon paa brystet. Hendes bratte, lille latter kom villig, og hun forestilte Ivar Ringby for den gamle prestefruen og ropte i hørerøret: „Min brorsøn, student Ringby, fru Eilertsen — som har gaat over fjeldet og gjort mig den store glæde . . .“ den gamle prestefruen neiet. „Min brorsøn, student Ringby, frøken Strand“ — og lensmandsdatteren neiet ogsaa, men ikke saa dypt. — Veronica og Fanny bød om smørrebrød. „Bare spis,“ sa Fanny, „det med spekepølse er bedst. Efterpaa skal vi ha ribsvin og kaker.“ Og hun bikket og svinget, og tok mer plads end ellers og passet paa at fange fætterens øine og nikke opmuntrende til ham. „Bare spis, Ivar, det er mer ute.“ „Hvilken velsignet dag,“ sa presten, „og nu kommer kjøligheten, og saa kan leken gaa over enge,“ og han bøiet sig mot Veronica og sa lavt: „Er hun ikke smuk iaften, frøken Maiman, er hun ikke overordentlig smuk. Glæden klæder —.“ Og han gik smaanynnende videre, og spurte Trondhjemsfrøknen og sin søster, om de hadde lagt merke til hans kone Caroline iaften?

Da alle hadde spist, blev Veronica igjen inde i huset og hjalp piken at ta av bordet. Fanny hadde hentet hende ned fra kvisten, da alle var kommet; mens de spiste, hadde hun holdt sig paa den kanten av værelset, hvor barnene sat; hun hadde maattet by ham sukker og fløte en gang, men hun hadde ikke set op. — Bordet var ryddet, og hun blev alene i havestuen — hun fik øie paa sin egen hvitklædde skikkelse i speilet og snudde sig væk — mindet om møtet med ham rørte hende uavladelig som et litet hett vindpust. Bare hun kunde slippe at snakke med ham — bare han ikke

vilde si noget til hende — hjertet hendes slog ujevnt og fort.

Ute paa havetrappen sat fru Delmars veninde og den gamle prestefruen, de andre var alt fremme paa volden. „Ungdommen skal leke," sa Trondhjemsfrøknen og satte lorgnetten paa, „— men kjære, man kan da se dem herifra, fru Eilertsen." Den gamle skygget for øinene og trodde jo at hun saa noget hvitt. „Fanny ropte paa Dem, frøken Maiman!" Men Veronica satte sig paa trappen. „Se, nu faar kaprifolien bær — og da jeg kom, blomstret den," sa hun. „Ja, og nu reiser De," sa frøknen, „og næste søndag reiser jeg, og naar ferien er slutt, reiser Delmars søster og Fanny — og saa lukker disse gyselige fjeldene Caroline inde . . ." Og hun sat litt og gjorde øinene smale bak lorgnetten: „De kan tro det er bra underlig for mig at se Caroline Ringby i disse omgivelser, i denne avkrok, frøken. Det er nok ingen av os, hendes veninder, som tænkte det skulde ende saadan med den feirede Caroline . . ." og hun fortalte med sin tørre røst og sine runde o'er om fru Delmars barndomshjem og den store velstand i kjøbmandshuset før fallitten. — „Det var nok mer end en, ja, som vilde byttet med hende i de dage, men nu sier jeg fri og bevare mig, frøken Maiman! Og jeg takker gud for min nette lille hybel og for min enlige stand!" „Nu leker de, Vorherre velsigne dem!" den gamle saa noget lyst røre sig paa volden, „— jeg maa mindes mine egne, frøken, — jeg takker gud jeg har hat dem, saa vet jeg hvad det — saa jeg vet, hvad det er . . ." Og hun satte høreværet til rette og spurte om Veronica kunde skaffe hende nogen tusenfrydplanter til gravene. Veronica nikket. „Men skal De ikke leke?" Trondhjemsfrøknen stirret — „i Deres alder lekte vi aaret rundt." Veronica reiste sig.

Ut og gaa paa brandvakt
Sent en lørdags kveld . . .

sang de, saa det ljomet over volden —

Ut og gaa paa brandvakt,
Sent en lørdags kveld!
Pikene skal hjemme være,
Guttene skal ut og gaa —
Ut og gaa paa brandvakt,
Ut og gaa paa brandvakt,
Sent en lørdags kveld . . .

Ind under de lyse røstene gik elvesusen som en sorgfuld hvisking.

„Nu leker vi munken gaar i enge, nu kommer Veronica," ropte tvillingene og sprang imøte og tok Veronica imellem sig som var hun en stor og deilig dukke. — „Dan ring, dan ring!" ropte de. — Og hænder kjedet sig og leken gik.

Midt paa den grønne volden stod Fannys fætter med det lille blaa tørklæet Fanny hadde hat om halsen, i haanden. De gik rundt ham og sang:

Munken gaar i enge
den lange sommernat,
hvad gjør han der saa længe,
sig hvad gjør han der?

Han plukker av de roser,
han samler av de bær,
han plukker krusemynter
til sin hjertenskjær.

Og munken breder ut
sin kappe saa blaa,
og beder skjøn jomfru
at knæle derpaa, —
kom falleri falleri ra!

Ivar Ringby bredte tørklæet paa græsset; det laa som en stor blaa blomst i det grønne græsset — han saa

spørgende paa Fanny . . . „Nu skal du vælge, Ivar, vælge en jomfru," ropte hun. — Han valgte med et litet bukk; og den ene av tvillingene slap Veronica Maimans haand, drog op skulderen og la hodet mot den, gik frem med et brydd smil og knælte paa det blaa tørklæet . . .

Munken gaar i enge
den lange sommernat . . .

Studenten danset med den blomstrede sirtskjolen, til den stod som en kirkeklokke om de lange, tynde leggene . . . Selv var han smal over hoftene og smækker om livet — „som en officer paa Carl Johans tid," sa Fanny. Men Veronica Maiman blusset, mens hun saa paa dem, og øienhaarene gik som et hjerteslag paa hende.

Da de kom tilbake til huset, var det midnat; ansigtene lyste bleke under viltert haar, og øinene var store.

Lampen var tændt i stuen, og lyset stod ut av de aapne dørene, rødt som lyset fra et baal, møtte natten og la sig over trappen som en rødme. De unge satte sig paa trinnene, og prestedøtrene bar ut vin og kake til dem; naar de løftet glassene og drak med hverandre, gik lyset gjennem den røde vinen saa den funklet. Inde i stuen spilte Veronica Maiman presten Delmars yndlingsstykke, Schumanns Schlummerlied, for sidste gang.

Efterat gjestene var gaat og husets folk hadde sagt godnat til hverandre, listet hun sig ned loftstrappen og ut i haven. Hun tok op nogen av de smaa, grønne bellisplantene, som hadde forvildet sig i græsset — de var vaate av dugg — og la dem i den lille kurven fru Eilertsen hadde git hende, og bar den bort til drengestubygningen og satte den paa dørstokken til kammerset. Paa veien bøiet hun sig og lugtet paa resedaen, som grodde langs havetrappen, og strøk vivendelen med haan-

den. Ute paa tunet stod hun litt — elvesusen var blit stor og alene og fyldte hele luften — hjertet slog saa stilt at hun knapt kunde kjende det.

Oppe paa kvisten sov Trondhjemsfrøknen. Men Fanny sat i sengen med hodet mot væggen og ventet. De hvisket sammen, mens Veronica klædde av sig; før hun la sig, gik hun bort til vinduet og stod og saa ut som den første morgenen, og Fanny kom og stod ved siden av hende. Nu kjendte hun litt av det: elven og den seilne moen paa den andre siden — nu visste hun hvordan det lugtet av blomstene som grodde der, og av det stutte græsset. Og hun saa over til fjeldene, som laa fjerne i dyp skygge. „Saa blaat alting er, saa blaat . .“ hvisket hun. „Ja,“ sa Fanny langsomt og ændret uttryk, og saa paa Veronica med de blanke hjorteøinene, „tror du vi blir lykkelige i verden, Veronica? Jeg var saa gla — jeg var gla helt til vi sat paa trappen og du begyndte at spille. Da kom jeg paa graaten . . Og nu vil jeg bare graate . .“ Hun la hodet ind til veninden, og graaten baaret i hende — „Gid jeg kunde dø . .“ Da syntes Veronica hun ønsket det samme som Fanny, og slog armene omkring hende og graat sammen med hende. —

Tidlig næste morgen stod skyssen for døren. Fanny tok paa Veronica hatten og kaapen og vilde hjælpe hende med alle ting. „Du er blit saa rund paa brystet at kaapen din ikke gaar igjen,“ sa hun, „og du har faat tre fregner paa næsen.“ Gamle fru Eilertsen sat alt i stolkjærren; hun skulde kjøre med til første skifte; kurven med plantene hadde hun i fanget. Louise og Guttorm og de andre barnene var ute paa tunet; hvergang de reisende saa paa dem, skrek de: „Farvel og lykkelig reise!“ Og fru Delmar aapnet soveværelsevinduet og ropte: „Lev vel, Veronica, har De husket kuften, som hang paa loftet? Glem ikke nistekurven til fru Eilertsen, Fanny“ — en graasprængt flette gled ned over

skulderen paa hende, og Veronica saa hun lignet en gammel Fanny.

Da hun sat i kjærren, da skvætlæret var fæstet, og skyssgutten hadde kløvet op paa kuffertberget bakpaa, kom nogen fort ut paa trappen; det var Fannys fætter. „Du slette tid er du alt oppe, Ivar?“ ropte Fanny. Han saa paa Veronica og bukket, litt skakt. Kjærrehjulet dreiet sig. „Farvel,“ sa hun fort og bøiet hodet og saa ned paa ham. Det skimret blaat i øinene under den brune panden — han løftet haanden og rakte den ut og sprang et skridt ved siden av kjærren for at naa hendes —

„Farvel,“ ropte han og smilte. — „Det var Dem jeg gik i engen for igaar —.“

„Ja,“ sa Veronica, og kjendte sig tryg og velberget og sa: „Ja, jeg skjønte det —.“

Vognen tok fart nedover bakken mellem havegjærdet og skigarden — saa længe de kunde se den lave, brunmalte gaarden og Fanny's blaa tørklæ i luften, viftet Veronica og den gamle —.

VI

Toget gled ind paa stationen fra solskinnet utenfor som ind i en svart hylse. Det var tæt med folk paa perrongen, forventning og spænding lyste fra ansigtene, i somme øine laa gjensynsglæden bristefærdig, og velkomstordene fløi mot de aapne kupévinduene.

Veronica stod i den overfyldte tredjeklasses kupéen; foran hende bøiet to smaapiker sig ut av vinduet, de viftet med de tynde armene og ropte: „mama — mama —" klare lattertriller fulgte ordet. Hun hadde set sin mor og vinket til hende. Ytterst paa den aapne trætrammen hadde hun staat — liten og sortklædd, med det gamle blondesjalet, hun hadde stoppet utallige ganger for hende — med de bleke, vakre hændene i sorte halvvanter tæt og ængstelig lukket om parasolskaftet . . . Nu smaasprang hun vel indimellem alle menneskene for at komme frem til vognen som var en av de første i toget . . . Veronica heldte sig til den gulmalte trævæggen og holdt haardt i haandkufferten med begge hænder. Da hun litt efter kjendte morens myke kolde læber mot kinden, sat graaten i strupen paa hende.

„Aa Veronica — aa barnet mit, jeg trodde aldrig disse ukene skulde ta ende, aa velsignede Veronica mi, at jeg har dig igjen, du maa ikke gjøre det mer, du maa ikke reise fra mig mer — jeg kan ikke gi dig fra mig

uten til én, Veronica," hvisket hun og klynget sig til datterens arm — „se paa de søte smaapikene, nu er de hos moren sin igjen, de ogsaa!"

Det var de to fra kupéen — de hang om halsen paa en høi, lys kvinde og ga glædeshvin. Veronica snudde sig væk.

„. . . Næste sommer blir vi i byen, Veronica, der har vi vort eget — jeg graat av glæde da jeg kom hjem fra Nordstrand, og saa igjen stuen og mors og fars billeder, bjerken vor har aldrig været saa løvrik som iaar — jeg har fæstet ny pike . . ."

Hjemme i leiligheten gik Veronica fra rum til rum, og moren fulgte og hadde ikke tid til at lægge fra sig hatten og halvvantene. Det lugtet naftalin i værelsene, i lænestolene laa det endda beter av det sorte papiret; inde i spisestuen var bordet dækket, ved pladsen hendes stod en rose; den var litt vissen. Hun bøiet sig over den: „Tusen tak, mama!" „Det ligger noget til dig der inde ogsaa —" morens øine tindret. Paa det lille bordet ved sengen laa en bok i nupret, myk skindperm; det var den gamle bibelen, i nyt bind. „Tusen tak, mama." Vinduet til bakgaarden var oppe — i vinduskarmen fløt sotfykene paa den lyse malingen, utenfor gik netop et Drammens-tog, og gulvet dirret litt . . . Veronica kjendte morens hode imot skulderen. —

„Det er likevel ingensteds som hjemme, Veronica!" hvisket hun. —

Da de sat ved kveldsbordet, spurte hun efter grandtanten — i det samme hun nævnte navnet, kjendtes det som hun længe hadde gaat med en heftig længsel efter hende. Moren svarte ikke straks, og hun vendte hodet og saa at læbene sitret paa hende. „Er det noget galt med tante Mai?" „Jeg har ikke villet skrive det til dig, Veronica," svarte fru Maiman, „jeg vilde ikke at noget sørgelig skulde formørke de deilige dagene dine,

men tante Maiman ligger, hun er syk, hun har været syk siden forrige fredag, — lægen sier det er et blodkar i hjernen . . .“ Veronica reiste sig: „Kom la os gaa til hende med en gang,“ sa hun.

Straks de hadde tat av bordet, gik de — fru Maiman litt foran med forte skridt, — hodet rørte sig i smaa rykk — hun hadde ikke tænkt sig den slik den første kvelden hun hadde barnet sit hjemme.

„. . . Hun kan jo ikke snakke med dig — hun kan ikke røre tungen, Veronica!“ „Kan hun ikke røre tungen?“ „Og det er sent, og de vil ikke like vi kommer saa sent!“ „Vi kommer nok ind, mama.“ „Og hun forstaar ikke hvad vi sier . . .“ „Kan hun ikke røre tungen . . .?“ Veronica skiftet kurven hun bar, over i den andre haanden — en liten kurv med moreller fra prestegaarden.

De gik ind under løvtaket foran den brede stentrappen. Litt efter aapnet fru Maiman døren til nummer femten. — Veronica blev staaende ved væggen; det var halvlyst i det lille rummet — bordet var bart — det stod en utændt natlampe paa det, ved siden av den laa et sort strikketøi. Borte i et hjørne, paa gulvet, var bøkene stablet op, med ryggene ut . . . Fra sengen kom lyd av snorking — som fra én i dyp søvn.

Veronica satte kurven fra sig og gik langsomt efter moren.

„Hvordan er det med dig, tante, føler du dig bedre?“ spurte fru Maiman og bøiet sig over sengen og snudde hodet og hvisket: „Der ser du, hun hører ikke — se paa øiet, saan ligger hun og stirrer med det ene øiet og lukker det ikke — hun har ikke lukket det siden fredag . . .“

Veronica knælte ved sengen. „Kjære barn da!“ sa moren . . . Om en liten stund løftet hun hodet. „Tante Mai!“ hvisket hun og tok haanden som laa hvit og

urørlig paa teppet. Den var tung som en død ting. Veronica saa op over ærmet, det vide, grove nattrøie-ærmet — og saa halsen, hvor pusten rørte sig bak de rynkete hudfoldene, liksom stængt inde . . . „Aa nei . . .“ hvisket hun. Hodet ruvet saa paa puten — panden var dækket av en ispose av voksduk, næsen stod stor og mager over de sunkne kindene, og munden var skak — det ene øiet sov, men det andre stod blankt og aapent — det blikket bent frem, det saa forbi hende, — det saa langt ut og glemte sig bort . . . „Tante Mai!“ — sa hun sagte —. Ingenting i ansigtet rørte sig — men den høire haanden flyttet sig fra lakenet ut paa teppet —; hun reiste sig, bøiet sig over den, holdt den mot kinden sin — den var varm og myk . . .

Vaakekonen var kommet, — bak hende snakket hun og moren . . . Konen sa at nu kunde det aldrig være langt igjen — „idag har hun ikke leet sig en eneste gang, hun er saa tung at stelle at det er svære tingen — bestyrerinden liker ikke at ha hende liggendes, det er ikke lovelig heller, her paa stiftelsen — men ret nu løser vel Vorherre op for hende . . .“ „Jeg synes ogsaa at øiet er blit litt brustent,“ sa moren. — „Ti stille!“ Veronica bredte ut armene og verget sengen — „dere faar ikke røre hende — hun kan høre det dere sier, hun kan høre os!“ „Ikke mer end den hodeløse høna, frøken,“ sa konen og smilte, „jeg har latt igjen mer end hundre par øier“ —. „Men barn! . . .“ fru Maiman tok efter datteren. Med armen skjøv Veronica den fremmede væk fra sengen. „Jeg vil være her, jeg vil vaake hos hende —“ de mørke øinene luet til — „dere kan gaa.“ Fru Maiman la hændene sammen. „Vi kan bli her en stund og læse for hende, hvis du vil det,“ sa hun. „Ingen skal læse“ Veronica tok av sig hatten og kaapen — hun la dem paa gulvet, hun vek ikke fra sengen. Saa satte hun sig i stolen ved

hodegjærdet — den store stolen som altid hadde været hendes. —

Utenfor paa gangen snakket moren og vaakekonen sammen; den fremmede kom ind igjen alene. „Jeg skulde hilse og si De fik faa det som De vil —“ sa hun, „vi faar sitte her begge to da . . .“ „Det staar nogen moreller der borte, om De vil ha,“ sa Veronica. —

Lyset fra natlampen faldt paa det syke ansigtet; det var glattere end før — sommetider flakket det som en rødme over det fra den lille urolige flammen. Veronicas arm laa langs teppet — hun holdt om den varme haanden, den hadde ikke rørt sig siden . . . Hun sat og ventet — al ting i hende lyttet ned imot dette ansigtet, disse hændene, efter skyggen av en bevægelse, efter skimtet av sansing . . . Og hele tiden levde den livløse skikkelsen i sengen for mindet, kom og gik og rørte sig i hundre smaa hverdagslige ord og vaner — sjeldne, merkelige, dyrebare nu, en skjælv i kindet, et smil vilde kunne si: endda er jeg hos dig. „Tante Mai, hører du mig?“ hvisket hun . . . . Det knistret litt i lampeveken — den jevne pustingen fra det sunde mennesket paa sofaen og den svake, støtvise fra sengen svarte hverandre lik lyd av en haltende klokke.

Da dagen graanet paa gardinet, vaagnet konen og kom bort til leiet.

„Nu slokner hun,“ sa hun — men hun hvisket det for ikke at fornærme den nærtagne jentungen. Litt efter gik hun ut for at faa sig kaffe.

Veronica reiste sig og stod ved hodegjærdet. Aandedrættet kom saa svakt nu at hun knapt kunde høre det. Munden var litt aapen — de graa haarene gjemte overlæben lik et fint lav. Hun bøiet sig og kysset for første gang de stumme læbene — Og hun syntes hun merket noget —

„Hører du mig, tante Mai?“ brøt hun ut — „det er mig, Veronica, det er mig, Veronica —“

Dragene i det store graa ansigtet blev med ett underlig levende, som et mildt lys brast noget frem over dem . . . i næste øieblik var panden og kindene og næsen dækket av store draaper, lik dugg. —

I mange dage efter grandtantens død drev hun i skumringen utenfor stiftelsen og saa op til det tomme vinduet, hvor gardinet var tat bort, og mørket stod bakom ruten. For første gang strævde hun med at fatte det ufattelige, at et menneske, som levde og rørte sig for en liten stund siden, ikke e r mer — for første gang stred hun med at bøte det ubotelige, gjøre om igjen det gjorte, leve det som er forbi.

Hvorfor hadde hun ikke sydd noget til hende til jul? Hvorfor hadde hun sommetider latt være at følge hende hjem? Aa, den lute ryggen hendes, naar hun stolpret ned trappene og hadde trættet med moren . . . „Skal jeg følge dig, tante Mai?“ hadde hun spurt — men hun var blit staaende paa den øverste trappeavsatsen . . . „Bli hvor du er, I er sgu to alen av ett støkke,“ hadde tante Mai svart én gang, hun var sint . . .

Hun hadde gjort noget vondt mot hende som var død, og hun skulde ikke faa gjøre det godt igjen mer . . . . Da hun var liten, hadde hun set paa hende og tænkt: naar du dør, skal du kanske i helvede . . . Da hun blev større, hørte hun paa det moren sa, mens hun tænkte: du gaar aldrig i kirken, du gaar ikke til alters, du gir ikke noget til missionen, jeg kan ikke regne paa det du sier . . . De sidste ukene før konfirmationen hadde hun skydd hende. Tante Mai hadde merket det. Nu visste hun hun hadde merket det — med den vissheten sansene lønlig og sikkert bygger,

visste hun det . . . øiekast og tonefald kom igjen fra for længe siden, saa længe at hun ikke husket ordene mer eller det som hadde voldt dem. Slik hadde tante Maiman set paa hende, fort, fra siden, fordi hun blev vår noget . . . slik hadde røsten hendes skrumpet ind, saa kvass var den blit, fordi hun skjønte hun var en foragtet . . .

Hvad var det som hadde forgjort hende saa hun hadde sittet hos hende hun var glad i, med en skyldtynget kjærlighet hun ikke turde vise? Morens ord og ymt var det . . .

Kjendskapen hun hadde til grandtantens liv, var liten. Hvorfor hadde hun ikke spurt og bedt hende fortælle? Hun hadde tjent sit brød fra hun var tyve aar, saa meget visste hun. Først hadde hun været lærerinde i sprog paa et pikeinstitut — siden hadde hun hat en liten skole i Christian Augusts gate —. Værelset der mindtes hun — de brunmalte pultene stod oppaa hverandre borte ved væggen engang hun og forældrene bodde der et døgn. Da tanten blev gammel, minket det med elever — paa slutten hadde hun bare hat tre. Folk vilde hun skulde flytte til Vikstrand, til broren, Veronicas farfar. Men de fik hende ikke til —. Des mindre én faar, des lettere én gaar — sa hun ofte . . . Saa hadde de søkt legatet for hende, og saa kom hun paa stiftelsen. Hun hadde bodd der i tolv aar. Det meste av dagen sat hun paa nummer femten; om kvelden gik hun til en blind i nabolaget og læste „Morgenbladet“ for ham — hver kveld i alslags veir. Veronica hadde ofte fulgt hende til porten.

„Hvad tror du paa? Hvem tjener du?“ hadde moren engang spurt. „Jeg er uttjent og mig om det,“ hadde tante Maiman svart. Med slike ord hadde hun verget sig mot moren — med blufærdige ord —.

Veronica arvet to hundrede kroner efter grandtanten, og hun vilde bruke dem til at lære noget saa hun kunde bli noget. — Siden den dagen hun hentet avgangsbeviset sit paa eksamensfesten, hadde hun aldrig tænkt paa skolefagene i sammenhæng med livet. Naar hun nu prøvde samle det hun visste, gik tankene til kartet i klasseværelset, hvor landene og verdensdelene laa, det gule Afrika, det brokete Tyskland — til skapene med de utstoppede fuglene — til Nissens verdenshistorie og kongerækkene . . . Og hun fik den samme frysingen nedover ryggen som i skoletimen hver gang tysklæreren boret med pekefingeren i luften dit hun sat, mens han ropte: „Veronica Maiman, nu er det din tur!“ Til moren nævnte hun ingenting; men hun snakket med Fanny.

„Telefon, telegraf, massage, kontor, departement,“ sa Fanny — „lærerinde er heller ikke værst, du har lag med barn.“ De drøftet hver levevei for sig — Fanny syntes det var noget gildt ved alle, men Veronica kjendte samme ulyst for hvert nyt arbeide Fanny raadet hende til — hun fandt paa alle slags indvendinger. — „Jeg duer ikke til det, jeg kjender det paa mig, jeg duer ikke til det,“ sluttet hun. Og naar hun la sig om kvelden og endda ikke hadde tat nogen beslutning, ønsket hun faren hadde levet, ønsket de hadde været rike, saa hun hadde kunnet slippe at tjene penger; og hun skammet sig for Fanny og tænkte: gid jeg var død.

„Hvad er det, du er ræd?“ spurte Fanny — „du maa vel ut i livet du, som vi andre. Det er stuevarmen som sitter i dig — det blir ikke folk av dig før du blir utluftet!“

Tilslutt fandt hun paa hun skulde bli musiklærerinde. Fanny gren paa næsen. — „Det er saa forslitt,“ sa hun, „men værsegod, har du kald saa gjerne for mig.“ Veronica blev sprutrød — saa sa hun, og ydmygelsen

drev taarene frem i øinene — „Det vet du godt at jeg ikke har noget kald — mer end andre.“ —

Det regelvisse arbeidet med musikken, den slitsomme daglige øvingen, den lille spændingen som kom naar hun skulde spille for lærerinden, ga livet utover høsten et visst fæste.

Pianoet blev flyttet ind i spisestuen. Nær det stelte hun til en krok hun kaldte sin: et litet bord med sy-skrinet, farens arbeidsstol og paa væggen en hylde med tante Maimans bøker. Hun hadde hentet dem paa stiftelsen efter begravelsen — det var ikke mange, de fleste hadde været laan fra bibliotekene. Da hun kom hjem med dem, hadde moren graatt. „De fæle bøkene, hvad skal vi med de fæle bøkene i huset,“ hadde hun anket — „søster Klara sier vi kan faa saa mange bøker vi vil i luthersk bokmission næsten gratis —“ Men Veronica hadde lagt de slitte bindene fra sig paa bordet. „Det er ikke for at jeg vil læse dem,“ hadde hun sagt — „de er franske og engelske, og jeg skjønner dem ikke; men jeg vil ha dem.“ Hun husket grandtanten naar hun la den store haanden paa boken og saa over lorgnetten og sa: „Her vanker sgu fornemt folk i huset, barn, men man møter dem ikke i trappene.“ — Sommetider bladet hun mellem de tættrykte sidene, linjene dækket papiret lik et graat spind, side paa side uten avsnit, sjelden en verslinje, sjelden et utropstegn . . . Hun syntes det eneste som var igjen av grantanten, var nær hende.

Moren ropte paa hende naar det kom besøk, og hun sat litt og grudde før hun gik ind til de fremmede. Moren var jevnere i laget og mildere end før imot hende — lik en som vil bære og taale og ikke slutte at haabe . . . „Gaar det godt for dig?“ spurte hun naar hun kom fra spilletimen. Mama sitter hver dag og bier paa jeg skal bli lei musikken — tænkte hun og fik ikke til at svare.

— Hveranden tirsdag var det symøte i stuen. Flere damer i nabolaget hadde dannet forening og kom sammen og arbeidet ting som siden skulde loddes ut til en ny mission i Kina. Veronica skjænket kaffe for dem, og naar alle hadde faat, sa moren: „Vil du ikke sitte litt hos os, Veronica —." Og hun tok sømmen sin og satte sig og hørte paa samtalen om hændelser i menigheten og om den sidste striden i kirkebladet. Hun hørte ofte at det som blev sagt, nævntes for hendes skyld. Fruer, som hadde kjendt hende fra hun var liten, diakonissen og de to gamle frøknene, som bodde nedenunder, fortalte om unge piker som ofret sig for midnatsmissionen, om nykonfirmerte som aapnet sine hjerter og bad høit i unge kvinders kristelige samfund, til alle som hørte dem, maatte love gud —. Med øienhaarene sænket saa skyggen av dem laa som en insektvinge over kindet, bøiet Veronica sig over arbeidet. —

En dag blev det et stort ordskifte mellem damene. En av dem hadde møtt sogneprest Vargen med en pensylvanskinds-lue paa hodet, en egte. Hun lastet i sterke ord en slik flothet hos en prest; hun hadde kjendt samme mand den gang han fra prækestolen revset kvindene for deres pyntesyke, men en pensylvanskindslue kostet femti kroner, kanhænde mer . . . Fru Maiman sa: „Han kan jo ha faat den, kjære . . ." og søster Klara bad damene huske at netop i den menigheten bodde byens rikeste folk, og de forlangte en velklædd prest . . . . . .

Veronicas tanker heftet ikke ved det som blev sagt; nogen av damene hadde skarpe røster og brukte heftige ord, alle snakket høit og længe samtidig. Våge og flygtige forestillinger om andre ting kom og gik mens hun lyttet — mest minder fra sommeren — mest fra leken den sidste dagen, og fra avreisen morgenen efter —. Hver gang hun husket at Ivar Ringby snart skulde

komme til byen, vilde hun le . . . Da hørte hun søster Klaras lave røst si: „Ett vet jeg, hans brorsøn Augustin Vargen klær sig ikke for at tækkes noget menneske.“

Det var blit stilt i stuen — menighetssøsteren fortalte om Finmarkspresten.

„. . . endda er det ikke gaat forgjæves bud efter ham; forlanger han meget av andre, forlanger han mest av sig selv. Aldrig er stormen værre eller bølgene høiere end at vor prest drager i guds erend, paa fjeld og sjø, skriver søster Agate, og hvor det gjælder guds befaling, kjender han ikke frygt. Han har vist en foged fra alterbord og sakramente for hans ugudelige levnets skyld, han godtar ingen dranker som fadder, hans præken er saadan at vi alle maa juble: i dette menneske er der ikke svik . . .“ I det samme søster Klara sa dette, snudde hun sig litt; blikket møtte Veronicas, et nu hvilte øinene i hverandre —.

Straks efter gik Veronica ut av stuen. Hun kastet sig paa sengen i soveværelset, gjemte ansigtet, klemte de knyttede hændene mot brystet — noget vondt, noget skammelig var nær hende, hun kunde ikke holde det ut mer —.

Tidlig næste formiddag sat hun i menighetssøsterens lille rum.

Hun var gaat avsted straks hun hadde ryddet av frokostbordet. Hun hadde gaat fort lik en som skal bære frem et vigtig bud, og hun hadde bare nikket til søster Klara som aapnet for hende, og hadde gaat foran hende ind i det lille mørke bakgaardsværelset og hadde sat sig ved bordet. Saa var hun med ett blit tom likesom oppe i hodet . . .

Nu sat hun og saa ut av vinduet paa den sølete gaardspladsen og kjendte sig fortumlet lik én som er gaat feil . . .

Diakonissen hadde faat det travelt med at ordne. Hun vendte den vakreste siden paa bregnen foran vinduet indover, og tok billedet av Jesus som var flyttet til side for noget søm hun holdt paa med, og stillet det paa plads paa bordet. Endelig satte hun sig midt imot Veronica — den hvite kappen og kraven lyste i rummets halvskumring.

„Jeg er saa glad for at du kom — jeg er saa glad for du kom," tok hun op igjen — men røsten var litt brydd, og hændene pillet mellem frynsene paa borddukken. Det var første gang Veronica Maiman var hos hende paa denne maaten —. Den unge pikes uttryk sa hende hun kom i et alvorlig erend. Gud har hørt mine bønner, tænkte hun. Saa længe hun hadde kjendt Maimans, hadde hun set paa Veronica som et søsteremne, og altid hadde hun kjendt fryd ved tanken paa at denne dannede pike skulde gi diakonissegjerningen sin ungdom; en seiersglæde hadde hun kjendt — Veronica var en vigslet . . . Dyp som en personlig sorg hadde skuffelsen været, da Elise fortalte hende at datteren vilde vælge en verdslig livsgjerning. — Nu slog hjertet, og hun fik en høitidelig og angstfuld følelse av at et ord kunde skræmme eller vinde dette sky og indesluttede væsen. Taarene kom i øinene paa hende — aldrig hadde hun set et deiligere kvindeansigt end Veronicas, læbene hadde blomsterblades skjærhet og klare rødme, og det var som kindens og hakens fine oval kaldte paa den hvite søsterkappen . . .

„Jeg er saa glad du kom —" hun rakte ut haanden med den ru randen langs tommel- og pekefinger — „jeg holder saa uendelig av dig, Veronica!"

Veronica rørte flygtig haanden — hun saa ikke op, det kom en liten rynke mellem de fine, mørke brynene —

„Men du er ikke imot mig som før, søster Klara," sa hun, langsomt. Og med ett fik ansigtet hendes farve,

og hun saa fort op og sa: „Det er derfor jeg er kommet — hvorfor er dere anderledes mot mig end før, hvad har jeg gjort, har jeg gjort noget vondt? Hvorfor snudde du dig imot mig da du snakket om presten Vargen, hvorfor saa du paa mig som om du bebreidet mig noget?"

„Men kjære Veronica, kjære dig . . ." søster Klara rakte haanden ut igjen, blikket stod fjetret paa den unge pikens ansigt — en uvanlig lidenskap dirret over dragene, munden buet sig, øinene var sterke og fremmede . . .

„Jeg har aldrig lovet noget, jeg har aldrig lovet noget menneske noget — jeg har forsøkt, men jeg kunde det ikke — jeg har kjendt det nær mig, men jeg kjender det ikke længer — hvad er det dere vil jeg skal gjøre!"

„Hvad er det du har forsøkt, Veronica?" spurte søster Klara, „— hvad er det du ikke kjender mer?"

Veronica saa ut av vinduet.

„Gud," sa hun og løftet øienlokkene, som stirret hun paa noget. Smaa kolde ilinger drev under huden paa hende, splintret sig og spredte frost i kroppen.

Saa gjorde søster Klara en braa bevægelse, det braket i den stivede kappen. „Naar hændte det?" spurte hun.

Veronica løftet hodet og støttet haken mot hændene. Hvorfor er jeg kommet hit, tænkte hun, jeg vil reise mig og gaa . . .

„Veronica, naar hændte det?"

„Jeg vet ikke," sa hun uvillig og strøk sig over øinene. — „Jeg vet ikke om det nogengang har været sandt for mig. I det sidste vilde jeg bare gjemme mig væk i det —" sa hun som lyttet hun paa sine egne ord.

„Væk?"

„Væk fra virkeligheten."

„Virkeligheten — hvad er da virkeligheten, Veronica!"

Veronica spilte fingrene mot den mørke bordplaten og lukket dem sammen igjen. Det blev en liten rødlig linje mellem dem . . .

„Jeg vet ikke," sa hun lavt.

En heftig rødme steg i diakonissens smale ansigt og la sig under de blanke øinene som et ildskjær.

„Veronica," brast hun ut — „du er ved skillet, vend ikke ansigtet fra ham som lytter efter skridtene dine, som staar paa den smale veien og venter dig med utstrakte hænder —" uvilkaarlig rørte hun rammen som stod paa bordet, og vendte billedet av Frelseren saa det blev staaende midt imot den unge piken. — „Han er veien, sandheten og livet, Veronica! Han er virkeligheten, alt andet er skygger og gjenklang — tror du ikke, jeg vet det, jeg som i seksten aar har sittet ved hans føtter, tror du ikke jeg kjender hans levende magt? Aa, la dem ikke narre dig, la ingen si dig at det derutenfor, at det er livet, la ingen bilde dig ind at verden er virkeligheten, Veronica. Menneskene spiser og drikker og sover, og de tror de lever, de tror de lever. Men en dag kommer lidelsen og ulykken til dem — for sorgen er ingen dør for lav! — og da viser det sig at de ikke har hænder at møte den med, ikke ryg at bære den med, ikke øine som tør se den i ansigtet — da viser det sig at de store, mætte menneskene er smaa hjælpeløse krøplinger, fordi de aldrig søkte styrken hvor den er at finde. Vi søstre vet det, vi kjender menneskene, vi kjender dem i deres ynkelighet og jammer og angst. Vi kommer indenfor, og vi ser tomheten og haabløsheten bak de lukkede dørene . . ."

Veronica hadde lagt kinden mot haanden, — med et grublende blik saa hun paa søster Klaras feberhete ansigt.

„Hører du mig?" — diakonissen rørte armen hendes. „— Det er lidelsen som hersker over menneskene, den

sætter knæet sit paa nakken deres, den bøier ansigtet deres mot jorden, i dens navn æter de muld. Men vi, som elsker og tjener Kristus, se hver dag bærer vi savn i vore hænder, og det skader os ikke, hver dag gaar vi paa gloende smerte for hans hellige navns skyld, og føttene vore saares ikke. Naar sorgen kommer og banker paa døren vor, da aapner vi for den, for dens søstre sitter alt i stuen, smerten, savnet, forsagelsen sitter alt ved bordet vort. Jeg er træt, og det hvisker i mig: For din skyld, Herre — jeg vet øinene hans hviler paa mig, og en ny kraft til endda at gaa mile og mile fødes i mig i samme nu! Jeg længes — efter mor, efter mine søsken, efter de gode dagene hjemme, — da spør han: Elsker du mig ikke mer end disse? Og ved hans ord løser min sjæl sig fra al længsel, fra hvert jordisk savn og flyver i hans fang."

Veronicas blik vek.

„Veronica, er det ikke evnen til at bære lidelse, til at taale smerte, som gir gudsbarnet rang paa jorden og i himlen? Men hvem ga gud denne naadegave fremfor andre? Kvindene ga han den til."

Hun la et øieblik haanden over øinene — hun tidde litt, overvældet av det hun vilde si. Hendes sinds kjæreste og lønligste tanker trængte sig frem, og hun nølte et par sekunder, som anbefalte hun dem til gud før hun ga ord til dem. Saa sa hun med en liten skjælv i røsten:

„Gud har særmerket os med sin naade, Veronica, han har kaldt os med et hellig kald. Os har han git nøklen til himlens port for hele den betrængte menneskehet, saa visst som han la nøklen til det jordiske liv i vort fang. Og det er tegn og varsler om en ny tids komme — den magt, som er git os, stiger lik en dæmring for vor sjæl! Kvinden famler mot den i blinde, hun attraar den, hun griper efter den — men endda

griper hun feil, endda stumrer hun i mørke mot maalet. Hun tragter efter det som er oventil, hun løfter hodet og lytter efter kravet, hun fornemmer røsten, men ser ikke ham som taler til hende — hun vil fri sig for sine lænker, men søker ikke den eneste som kan befri hende. Hvad forlanger skriften av os, Veronica?" Hun foldet hændene, og ansigtet blev blekere og vaktsomt, lik et barns foran læreren. — „Vi skulle hade endog den av kjødet besmittede kjortel." „Den ugifte bekymre sig for det som hører Herren til, at hun kan være hellig baade paa legem og aand." „Men om jomfruer har jeg ikke Herrens befaling, men jeg giver min mening tilkjende som den, hvem Herren har givet naade til at være tro — det er godt for et menneske at være jomfru." „Det er mennesket godt, at han ikke rører en kvinde." „Disse ere de, som ikke have besmittet sig med kvinder — disse ere de som følge lammet hvor de gaar, disse ere kjøpte fra menneskene, en førstegrøde for gud." „Undfanget i synd, født i misgjerning!" Veronica, hvorledes er det mulig at disse klare, disse grusomt klare ordene ikke er blit ildstøtten som viser os veien vi maa gaa? Hvem er vi ifølge skriften saa længe vi tjener den jordiske kjærlighet? Urene kar „som bærer døden frugt". Foragtede skabninger, det daglige vidnesbyrd om menneskets fornedrelse og fald. Kan nogen negte det, — aa tør nogen som har læst det nye testamente med ærlig sind, negte det? Hvorledes kan vi da én dag, en eneste dag bli ved at nævne os kristne, at nævne os guds barn uten at søke forbandelsen løst? Da Eva aapnet sit skjød for Adam, lukket gud paradisets porte for dem — naar kvinden lukker sit fang for manden, da skal gud atter aapne sin himmel for mennesket! Manden faldt ved kvinden — manden, som er den svake fra evighet av, som i tusener av aar har hørt kravet om kyskhet fra skriftens blade og ikke magtet

at følge det, som i tusener av aar har ligget i sine drifters lænker og ikke magtet at slite dem — manden kan ikke reises ved andre end hende han faldt ved — ved kvinden. Hun er utset til at løfte hele den sunkne menneskehet av det jordiske begjærs myr — i alle sine aar har kristendommen forgjæves ventet paa hende — paa kvinden — paa dig, Veronica! Vi skal ikke gjemme os bak klostermurene, vi skal gaa ut blandt menneskene og forkynde vor guds lære: vort legem er Herrens tempel, det jordiske begjær skal ikke røre fliken av vort klædebon, vi vil ikke længer befolke jorden med syndige mennesker! Himlen skal ringe ind over jorderik, Veronica — gaaden skal være løst, forbandelsen hævet, Jesus skal stige ned og bo iblandt os."

Søster Klaras spæde bryst steg og sank, et øieblik løftet hun armene som vilde hun slaa dem omkring Veronica —

„Kom til Jesus, vent ikke, ræk ham viljen din, gi ham tankene dine, følg os paa vandringen mot det ny Jerusalem! Kjender du legenden om din navne? Hun som tørket sveden av Frelserens ansigt? Slik elsket hun ham, den hellige Veronica, at hændene hendes, som rørte hans ansigtsdrag, fik magt til at fæstne dem paa klædet — i svededuken stod hans billed og blev hos hende. Ja, jeg vet det bare er et sindbilled, jeg vet det bare er et hellig sagn — men det er skjønt, og det gjemmer en sandhet! Saa mægtig er kjærligheten — saa grænseløs er dens magt! Og — og du eier dens gave, Veronica — jeg har set det i øinene dine . . ."

Veronica var seget litt sammen paa stolen. Noget hadde rørt sig i hende — en stund hadde hun kjendt det som maatte hun gi tegn . . . Men alt var blit stilt og lamt igjen. Hun saa søster Klaras bryst løfte og sænke sig, saa øinene hendes bli dunkle og bli tindrende . . . Jeg har brukt mig op, jeg kan ikke føle mer —

tænkte hun. Og hun rakte ut haanden og tok Kristusbilledet op fra bordet og stirret paa det. Fingrene hendes dirret litt — og søster Klaras varme tørre haand lukket sig om dem.

„Du kommer, Veronica!“ hvisket hun.

Læbene skilte sig paa den unge piken, men det hørtes ingen lyd. Saa la hun rammen fra sig, med billedet ned; hun ristet paa hodet.

Som en regn strømmet taarene fra diakonissens øine. Hun prøvde stanse graaten — reiste sig, drev i værelset, vilde si noget andet, noget bedre. Men røsten druknet.

Veronica tok omkring hende, kysset hende paa panden og gik. —

Nede paa hjørnet av Russeløkveien og Engens gate blev hun staaende, uviss. En følelse av stor forlatthet tok hende — nær og tydelig som en trudsel kjendte hun pludselig ensomheten. Og med ett grep en sterk, uklar længsel hende, som et sug ved hjertet, en tørhet i munden — saa heftig og formaalsløs og krævende at det blev sort for øinene paa hende . . .

Litt ustøt tok hun de første skridtene. Saa snudde hun og dreiet ned imot Piperviken. Jeg vil ikke gaa hjem endda, tænkte hun og blev roligere.

Hun fulgte fortaugene. Paa hodet hadde hun en baret av sort uldastrakan, den sat litt bakpaa det brunrøde haaret som lokket sig i den fugtige luften. Hændene holdt hun i lommen paa den korte jakken, og ærmene, som var meget vide og rynket over skulderen, la sig bakover og ga den spæde skikkelsen noget vingelet. — Hun kom ned i gater, hvor hun sjelden hadde været — alle lyd naadde hende saa tydelig, skridt mot brostenene, dundr av lasskjøring, kvasse smeld av hestesko og støi av kjetting som raser fra blokker. Hun flyttet føttene fortere — somme mennesker gled forbi med større fart end hun selv, andre tok hun igjen og

kom foran. Jeg kan gaa saa længe jeg vil, tænkte hun —. Ved en av sjøbodene paa Toldbodbryggen stod en kone. Hun var frugtsommelig — det blaa bomuldsskjørtet hang sidt bak og hadde trukket væte, en mørk rand bredte sig næsten til knæs. Paa armen hadde hun et barn, hun skubbet det opefter sig for at faa bedre tak. Veronica snudde sig saa hun fik se ansigtet paa konen — litt efter sagtnet hun gangen.

En trang til at gi noget kom over hende. Penger eide hun ikke; hun tænkte litt — saa løste hun silketørklæet hun hadde omkring halsen, og drog det frem imellem jakkeslagene og vendte; men like ved konen mistet hun modet og rakte tørklæet til barnet. Moren stirret paa hende med de utsprængte øinene, vætet læbene med tungen og drog sig litt unda — men barnet grep midt i det rutete silketørklæet og rykket det til sig. — „De faar ha saa mange tak," ropte en stemme efter hende.

Hun var blit skjælv paa hændene, og hjertet slog — det var første gang hun hadde faat mod til at gaa bort til en fremmed av sig selv. Glæde og trods brøt op i hende — hun tænkte paa søster Klara og alt hun hadde sagt; det kjendtes som hadde hun fundet svar til hende.

II

VII

En søndag i november 1891 vandret vennene Ivar Ringby og Ivan Kalganof op Huitfeldtsgaten. De hadde gaat en tur med Ringbys kusine og hendes veninde og hadde fulgt dem til Maimans port i Munkedamsveien. Da de kom op paa Drammensveien, sa Kalganof: „Om vi stod litt og saa paa livet?“ og de stanset en stund før de skraadde over Slotsparken.

De hadde været venner i fire aar. Venskapet skyldtes et tilfælde.

I midten av ottiaarene var Kalganof kommet til Kristiania med en liten morsarv for at studere teologi. Han kom fra et hjem hvor han vantrivdes. Moren, som var av russisk herkomst, hadde giftet sig med en emissær samme sommer, Ivan fyldte syv aar. Til han var femten aar gammel visste han ikke andet om sin egen far end at han var død; paa sit sidste sykeleie nævnte moren navnet han skulde ha baaret; og da han reiste til Tromsø for at ta artium, hadde han farsarven med sig paa bunden av kisten: syv franske bøker løitnanten hadde lagt efter sig. —

Stedfaren var en fet, lat helgelænding; han hadde lik de fleste paa hjemstedet rodd fiske som ung-gut. Men paa et gudelig møte var lægprædikanten blit opmerksom paa hans store røst, hadde kaldt ham op til talerstolen

og bedt ham synge fore; gutten hadde da faat den tanken at han kanhænde kunde tjene brødet like letvint som de andre karene som reiste rundt og tok ind penger paa at præke gudsord. Han bød sig til at følge prædikanten — et aar senere hadde han provet sine talegaver og blev ansat som emissær med hundre og tyve kroner maaneden og reisegodtgjørelse. — I Hammerfest hadde han raaket Ivans mor. Hun levde stille og for sig selv med gutten; paa grund av sin ungdoms synd gik hun flittig paa religiøse møter. Emissæren hadde logert sig ind i samme hus, og da han reiste, fulgte hun ham som hans hustru til Alten.

Her vokste Ivan op. Tidlig skjønte han at moren likte sig bedst naar han var ute av syne. Stedfaren slog ham meget for at drive fanden ut av ham — elleve aar gammel visste Ivan det var to ting emissæren ikke tilga ham — hans kjøn og hans gode forstand. Moren fik fire piker i sit egteskap; men emissæren ønsket sønner. Han hadde tat paa at handle med smaaskrifter og trængte en haandlanger. At det var gagnløst at faa Ivan med paa bedriften, forstod han — gutten lot sig ikke maalbinde og hadde et sind som ikke kunde tugtes til den ydmyghet i omgjængelse han trængte i sin branche. —

Av søstrene fæstet Ivan sig med stor kjærlighet ved den ældste; da han tyve aar gammel reiste hjemmefra for godt, var den otte aar yngre Katja hans eneste kamerat. Efter morens død drog han bent til Kristiania. Ved universitetet skrev han sig ind som teologisk studerende — det skedde efter morens sidste ønske og blev den eneste befatning han fik med prestelæren.

De første par aarene holdt han sig mest sammen med et kuld vestlandsstudenter. De fleste var ældre end ham og gik løs paa livet med slegtleds opsparte kraft — saa snart Ivan blev tryg paa at her var

respektløsheten like egte som hykleriet der han kom fra, fulgte han som en stok følger flommen. I ordforraad og mundtlig utholdenhet stod han ikke tilbake for kameratene — de fleste av dagens timer sat han paa hybler og smaarestauranter og røkte og drøftet problemer over toddyglasset — mot kvelden bar det „ut paa livet". I de faa „fristunder" han tok sig, studerte han paa universitetsbiblioteket, helst skjønliteratur, eller skrev et og andet han siden læste for kameratene. Tilslut fik han et større digt trykt i et maanedsskrift; det handlet om en ny jord og var like naivt av indhold som form, like taaket som langt og bombastisk. Det blev vittig parodiert i en dagsavis av en ung literat.

Ivan drog sig tilbake fra omgangsvennene og skiftet logi. Vanheldet med digtet traf ham som et slag bakfra — kameratenes bifald hadde flytt like rikelig som brændevinet — han hadde kjendt sig fuldviss paa at digtet vilde gjøre ham navnspurt, kanske utenfor landets grænser. Straks han var kommet i nyt hus, blev han syk; den ene ulykken forbandt sig med den andre og blev til anslag: livet hadde lagt snare for ham, og han var gaat i — han hadde baaret sig som en nar og faat nakkedraget.

Han hadde aldrig feilt noget før, og hjernen leverte fra sig alt han nogengang hadde hørt om sygdommen som sniker sig frem i fåret paa glæden og slaar sin mand ned. Da en tid var gaat, ga han sig over i længting efter et menneske som kunde hjælpe. Han trængte at gaa til én som vilde høre paa ham med bortvendt ansigt, til én som var hærdet i hørekunst, til én med mild røst . . . én som i embeds medfør skyldte at vise broderkjærlighet — én som pligtet at tie med det han blev betrodd . . . Han vilde gaa til en prest.

Morgenen efter en søvnløs nat kastet han klærne paa sig og kom sig ned over trappene, lik en som er

ræd for at bli tat igjen. Utenfor porten stanset han, fortumlet av lyset —. En mand skraadde over gaten og sa godmorgen. Kalganof stirret et øieblik paa ham — det var trønderen Ringby. „Godmorgen," mumlet han og kjendte en muskel i kindet dra sig sammen, — den blev staaende og rykke . . . „De har glemt at ta paa Dem hatten," sa Ringby. Kalganof saa bent ind i de smaa kvasse pupillene. — „Det er slutt med mig, Ringby far," sa han. Litt efter fulgte medicineren med ham op paa hybelen. — Efter den dagen regnet han ham for sin redningsmand. —

Første gang han stod i en rummelig stue i anden etage i et pensionat paa Holbergs plads, bedt indenfor av trønderen, skjønte han at han blev vist en gunst. Ringbys værelse lignet ikke andre hybler; det var teppe paa gulvet, blomster i vinduskarmene, sirlighet og orden . . . Ivan undret om en kvinde holdt til hos ham. Sofaen, bordet og de lave armstolene var av mahogny; aarene i træet bugtet og bredte sig, formet floder og høidedrag; paa den lukked skatolklaffen blev det til et helt landskap. „Du bor sgu fint, far," sa Ivan. „Møblene er hjemmefra," svarte den andre.

Kalganofs fantasi arbeidet ofte med dette hjemmet, som hadde forsynt kameratens rum med slikt stasindbo; tanken, at Ringby kanske var en riking, bød ham imot, mistanken: viste Ivan ham godvilje av nogenslags velgjørenhetsdrift? fik ham en tid til aarvaakent at merke sig hver smaating. Men trønderens adfærd var jevnt den samme — han møtte ham med et kort, kraftig haandslag, som syntes si at han baade var ventet og velkommen; og i samtalen kom han snart ind paa arbeidet sit og utsigtene for en kirurg og la aapent ut om standpunkter og maal.

Mens Ivan drev paa det graa og grønstripete guldteppe og sommetider stanset og betragtet skatolklaffen

og mest hørte paa Ringby, som sat i sofahjørnet med cigaretten i mundviken, blev han denne første samværstiden ofte tat av en irritation, som snart hugg efter ham selv, snart efter den andre. For første gang siden han kom sydpaa saknet han et formaal, et støde, et standpunkt — noget han kunde stanse ved og gjøre front fra . . . Bakom samtalene om samfundsspørsmaal og avisstof holdt han lønlig mandjevning: han hørte tversikkerheten hos trønderen, det kriblet i ham efter at ta til motmæle, i uklar ophidselse tænkte han: jeg er ikke hans undermand. Men ga han sig ut i disput, merket han at paastandene han kom med, vinglet som en billiardkugle mellem huller for den andres indlæg. —

Langt om længe tok han en kveld teten i samtalen — spurte i en pause braat trønderen hvad han mente om Strindberg for eksempel — om fransk literatur, Maupassant, Zola . . .? Det viste sig da at Ringby hadde læst litet fremmed literatur, og at han skilte det som blev skrevet, i tendenskunst som han godkjendte og den formaalsløse som han var likeglad med. Ivan tok paa at snakke. Uklar og famlende naar det gjaldt egne emner, hadde han bokmandens sikre sans for det som duger hos andre. Lik en som længe har sanket, men aldrig set rigdommen samlet, kjendte han en lykkelig ørhet efter hvert som citater og sammenstillinger dukket op og ordnet sig for ham. —

„Du er god," sa Ivar, „du er god, Kalganof," tok han op.

„Jeg har livnært mig paa bøker — alt jeg kom over paa Tromsø og siden her. Min far efterlot sig ogsaa bøker, nogen bøker —," sa Ivan.

„Det er skribent du vil bli?" spurte trønderen.

Det varte litt før Ivan fik op mælet. „Du har kanske læst mit første forsøk?"

Ringby nikket. „Ja," sa han.

Med ryggen til ham og øinene i skatolklaffen spurte Ivan hvad han hadde tænkt da han læste det.

„Jeg tænkte — der kommer én som vil være med og slaa ned humbugen —."

Ivan stod urørlig. Han kunde klemt Ringby sund mellem armene sine. Katjas ansigt kom for ham — morens lute skikkelse — huset hjemme, som laa lik en rype i søkket mellem de to haugene . . .

„Jeg vil ut og hente vin," sa han.

„Jeg har vin her — læg fra dig frakken — jeg har vin i skapet —." Ivar stod og pudset lorgnetten — han lo; da slog Ivan armene om ham og løftet ham fra gulvet —

„Du skal bli med til Alten, gut, du skal bli med og gifte dig med søster min, du er pinedød god nok til at bli maagen min, Ringby!" —

Som forfatter av smaa-artikler om bøker fik Ivan efter hvert samkvem med literater og aandsfæller. Ringbys spørsmaal den kvelden hadde git ham grund under føttene — det var skribent han skulde bli; og hensigten en gang fastslaat og aapent vedstaat viste sig jevngodt med et yrke. — Livet han levde var like uregelmæssig, som Ivar Ringbys var regelfast; det meste av dagen var han paa kaféer og paa gaten, en virksom ørkesløshet optok ham — daglig var han indpaa det som hændte i bokverdenen og avisene, han satte en ære i at være underrettet om det sidste — og han kjendte sig i grunden fuldgodt sysselsat med den stadige befamlingen av andres tiltak. Sin egen produktionstrang fridde han sig for i samtaler. Men fik han modløse perioder, søkte han Ivar. —

Naar han snakket til kameraten om planene han hadde, eller ga sin egen og andres dom om bøker og hændelser, lyttet Ringby med en viss læg ærbødighet, som baade brydde Ivan og stivet ham op. „Hvordan

gaar det med din sidste idé?" spurte Ivar. Han svarte ikke: aa ryk og reis —. Han svarte: „Jeg gaar og sysler med det, jeg tror sgu det flasker sig dennegangen, Ringby . . ." I trønderens interesse og hukommelse levde indfaldene og meningene hans som et allerede reelt resultat av livet. „Du er min lagerchef, min skatmester, Ivar," kunde han si — „som salig Ingrid Sletten ganger jeg til dig, og mit hjerte blir saa stort derved . . ." Ringbys: Hvordan gaar det, Ivan — frisket op som en dram. —

Spaseringen med de unge pikene ut over Drammensveien var vennenes første samvær siden sommerferien. Ivar Ringby var nylig kommet til byen — efter fotturen hadde han bodd hos sin far nordenfjelds og læst medicin paa egen haand.

Aldrig hadde Kristiania syntes ham grimmere end i den graagule novemberskodden idag . . . Og som for at gjøre skumringen og vasskulden mer følelig var minder fra i sommer i ett kommet for ham, mens han og Kalganof drev paa de klissvaate fortaugene med Fanny og hendes faamælte veninde. Og naar han hadde set dit frøken Maiman gik arm i arm med Fanny — med de røde læbene lukket som hadde ord aldrig rørt dem — med nedslagne øine og med hændene gjemt i muffen — saa var mindet om møtet med hende den formiddagen paa prestegaarden blit uvirkelig og irriterende, det som de andre . . .

Han saa paa menneskene, som trasket hjemover fra sin søndagstur. Selv kvindeføttene ruvet store og uformelige i de sølete kalosjene. Skjørtekantene var rakket til og hattene med fjær og muntert farvede baand sat like fremmed og uvillig over disse rødnæsete alvorsansigtene som glæden paa et kirkespir. De færreste snakket med hverandre. Smaa forsigtige latterutbrud, et enkelt høirøstet ord — men over det hele en sin-

dighet — et alvor — en sparing paa livsytring — en religiøs omgang med fridagens timer . . .

Han hadde selv en gang tat sine skjønhetsindtryk her, mellem husrækken og parken — hver søndag mellem tolv og to, i sine første studenteraar. Han husket han hadde døpt den indflyttermarsjen, denne søndagspromeneringen. Han kjendte disse øinene, som søkte bekjendte de ikke hadde . . . disse energiske skridtene mot indbildte maal . . . og slentringen, som ikke længer gad skjule søndagsensomhet og lede . . . Han kjendte tankene ogsaa, som regnet efter om skillingene rak til en toddy, naar løksmaken fra middagen paa spisekvarteret hadde sat sig av . . . Her møttes de, alle de hjemløse — kontorfolk, butiksfolk, studerende — og tok maal av hverandres ensomhet, før de vendte tilbake til hyblene og pensionatene — for at leve resten av dagen under et sotet gipstak . . .

Han tok sig arrig i moustachen. Stod han og ga medlidenhet av sig — han kunde spare sig. Norsk folk hadde sit borgerskapsbrev i orden — sin aandelige dosis novemberskodde til privatbruk. De var immune — som han selv. Fra det øieblik han traf Veronica Maiman, hadde han søkt leilighet til at si — til for eksempel at si: I sommer, da vi møttes . . . eller: I sommer, da vi blev som barn . . . Han hadde ikke fundet den. Det var ikke kommet nogen pause han syntes han anstændigvis kunde nytte. Tak for sidst kunde han ha sagt, da han traf hende. Det hadde været godt nok norsk! Men han var kommet paa det for sent — han gik alt ved siden av Fanny og snakket politik, da det faldt ham ind . . . Han hadde snakket politik med Fanny i en time — saa længe turen varte. Naken politik. Bortenfor hadde Ivan prøvet at konversere frøken Maiman — uten større held, saavidt han hadde hørt . . .

Han saa paa Kalganof, som stod ved siden av ham

med opknappet frak. Med de store, litt utstaaende øinene, — de blev ofte fugtige, som av frembrytende bevægelse, — fulgte han interessert strømmen av de gaaende.

„Staar du og beundrer dit folk?“ spurte han.

Ivan skjøv hatten i nakken, og strøk haaret væk fra panden —

„Jeg staar og blir klokere, klokere for hver liten pike,“ sa han. — „Jeg noterer mig, at iaar skal hatten over til venstre, en linje ned over det venstre brynet — og bak i nakken, under haarpurret skal det komme en baandstump, en liten stump baand, som har det travelt i luften . . . Moten er vor store bundsforvandt, Ivar — den stiltiende indrømmer av vor evige ret — hvert nyt aars nye hyldest til Eros — den uovervindelige protest mot hunnens emancipation. Gud velsigne hende, saa længe hun ringer paa os med sine smaa metaller og vifter til os med sin baandstump — saa længe hun halsstarrig taler sproget vi forstaar, uanfegtet av al „ny tid“ . . .“

Han tok Ringby under armen, mens de skraadde over gaten mot Slotsparken; han var i høit humør — det var godt at ha Ivar i nærheten igjen . . . Hjemme paa hybelen hadde han de første korrekturarkene til en samling fortællinger . . . og spaserturen med de to unge pikene hadde moret ham. Det var første gang han kom indpaa damer av Ringbys kreds, og tankene arbeidet med indtrykket. Uten overgang sa han:

„Den lille var vakker, sjelden vakker —“ og han tok hatten av og bar den i haanden. — „Men hun mælte sgu ikke to ord!“

„Hun sa farvel,“ sa Ivar iltert.

„. . . hun snakket ikke, men undringen over mine visdomsord gik i øinene hendes som blodet i kindene, og hun rødmet, da jeg svor — la du merke til skuldrene?“

„Nei," sa Ringby, han tændte en cigaret.

„Hun har disse vikende, myke skuldre, som er saa særsynte paa vore breddegrader — Marie Antoinettes — Saskias — denne dalende, sjeldne linje fra hals til arm, som paakalder beskyttelse, hva? Skaan mig, herre — hva? Hun minder om en erle, naar hun gaar — en linerle, en liten fugl — hun satte sgu min fantasi i bevægelse, fordømme mig," han stoppet.

Ringby rynket et øieblik brynene:

„Redebon som altid, Ivan," sa han, og han saa paa Kalganof, som igjen kom op ved siden av ham, og det faldt ham ind at kameratens ansigt var poset og usundt. Han drikker for meget, tænkte han.

„Ja, jeg er rede," brøt Ivan ut — „paa mig kalder skjønheten ikke forgjæves, far! Des længer jeg gik sammen med hende, des mer mandfolk blev jeg — ridder i livets turnering, kongsmagt med en liten undersaat, defensor, øvrighet — alt i orden! Hørte du at veninden kaldte hende Sancta Veronica? Sancta Veronica, meget godt — haaret hadde sgu drukket kjertelys! La du merke til de smale føttene?"

„Nei," sa Ivar Ringby og blaaste røken fra sig. „Har du boken færdig, Ivan?"

Kalganof stanset igjen og bredte ut den store hanskeløse haanden, som slap han en fugl: „Manuskriptet er indlevert, Ivar — det hadde du ikke ventet, hva?" — han plirte godlynt.

Ivar blev litt rød og rakte ham haanden:

„Tillykke, gut," sa han.

Da de et kvarter senere kom op paa Kalganofs kvist — han bodde i en gammel træbygning i en utkant av byen — laa Lisa Rosenblad paa sengen og læste. Hun laa med føttene — i litt uttraadte sko med spænder — oppe paa det brunmalte sengefotstykket; de fint rundede albuene støttet hun mot hoftene, og hun holdt paa

bladene i boken med pekefingrene; det blanke, rugfarvede haaret faldt tæt ind til panden og tindingene under fletningen, som kranset hodet og ga det bleke, regelrette ansigtet et barnlig præg. De lyse brynene møttes over næseroten, de store glasklare øinene gik spændt fra linje til linje i boken, mens læbene rørte sig litt — og hun læste siden ned før hun saa op eller svarte Kalganof, som sa: „Hvem bad dig holde gudstjeneste her, Rosenblad?“

Saa svang hun benene ut paa gulvet, ristet skjørtet — et gammelt brunt skjørt med lyse striper langs sømmene efter omsying — strøk det glat over hoftene, rettet paa skindbeltet og linningen, skjøt frem brystet og sa:

„Er du kommet hjem, Ivar!“

Øinene hendes blev litt mørkere, mens de fulgte Ringby, — han la hatten paa Kalganofs kuffert og satte sig ved bordet, som var blækket og strødd med beskrevet papir. Saa tok hun boken hun hadde læst i, brettet bladet der hun hadde sluttet, lukket den og sa:

„Det gaar saa sørgelig at — han kommer hjem til hende styg og fuld den ene kvelden efter den andre og hun bare graater og graater, — det er ikke andet end trivialiteter hele veien, er det noget at skrive om verden som den er da?“ hun kastet boken bort paa sengen.

Ivar Ringby lo litt:

„Folkets røst, Ivan!“ —

Men Kalganof stod endda med frakken paa, han holdt haaret tilbake fra panden, det strittet mellem fingrene lik pensler — han stirret paa Lisa, og underlæben vrængte sig litt . . . For første gang fyldte synet av hende ham med ubehag — for første gang var hendes nærværelse utaalelig . . . han var i stemning, han bar paa noget vakkert inde i brystet . . .

„Feiler det mig nogenting?“ spurte hun og tok sig

til nakken, langs fletten — „jeg har sydd hele natta, syns det paa mig kanske?“ hun snudde sig og saa paa Ringby. — „Det var folk hjemme, saa gik jeg likegodt hit — først saa sov jeg og siden saa læste jeg — jeg er saa træt, at —“ hun strakte sig og blev lyserød over det ungpikemagre ansigtet og bad: „A faar jeg sitte litt paa fanget dit da, Ivar.“

Ringby slog frakken til side.

„Men jeg fraber mig at du rører mig, Lisbet,“ sa han, „du er ikke ren paa hændene.“

Hun rakte ut hændene og betragtet dem, dreiet dem langsomt og blev rødere — gjepet et litet bedrøvet gjep og la dem tæt sammen før hun gik et par skridt baklængs og satte sig ytterst paa Ringbys knær — saa snudde hun hodet og nikket til ham, og øinene blev mørke og blyge.

Kalganof vrængte av sig frakken:

„Det bæres mig for at du meldte forfald idag, Lisa — at du hadde en smuk fortælling om en familietur til Grønland med dit ophav — hva?“

„Hun var fuld før klokken elleve — og du tænker vel ikke jeg emigrerer solo alene til Grønland?“

Ivan saa uvillig bort paa hende:

„Jeg gir baade dig og hende fanden,“ brøt han ut „og jeg vil min salighet ikke længer finde mig i dine, i dine“ — pludselig vrængte ansigtet hans sig lik et barns som faar noget beskt i munden. Paa stolen like ved laa et par graa strømper; de laa vakkert ved siden av hverandre oppaa en nystrøken skjorte.

Han fór sig over hodet med hændene — paa mindre end et sekund mindtes han det meste av sit to aar lange forhold til hende — alt gagn hun hadde gjort ham — arbeidsfreden hun hadde skaffet — passet, da han var syk . . . Han var et bakbæst, en grov usling . . . „Fanden ta mig selv, Lisa,“ sa han, og hans store under-

læbe dirret litt — „du er den du er, og gud vet hvem du er . . . En blomst — en nyttevekst — og du er tilstede utenfor gjærdet, saa gud velsigne dig, Rosenblomst! Du har honning i bægret for en fattig drone, du har ogsaa honning for hans meddrone, og vi former alle vokset under din beskyttelse, — vi drømmer i dit billed, vi drømmer hen over dit hode — og somme av os lægger store tommer til vor vekst, og somme lægger en alen, paa det at vi i vor fulde høide maa træde indenfor, hvor hun gaar med de smaa hændene — i en liten slitt muffe — og venter paa os."

Lisa hørte ikke mer end halvt paa Ivan; hun var vant til snakket hans; hun sat og pudset fingertuppene med et litet, blaarandet lommetørklæ. Da han holdt op at tale, dreiet hun sig litt for at se om Ringby lo — et litet smil laa rede paa hendes egne halvaapne læber. Men da hun fik se medicinerens ansigt, drog hun brynene sammen, lukket munden, og med et vårt, vaakent blik sa hun:

„Hvad er det du sitter og tænker paa, Ivar?" og hun rakte ut haanden, som vilde hun stryke det milde veke uttrykket væk fra det lyse ansigtet hans.

Ringby møtte armen hendes halvveis og førte den lempelig til siden.

„Jeg sat og hørte paa Ivan," sa han.

Hun saa mistroisk paa ham.

„Du sat og smilte," sa hun. — „Nei," brøt hun ut — „du sat og tænkte paa nogen som ikke er her . . ." og med ett sprang hun op og bort til Kalganof, som stod med en graa strømpe i haanden:

„Hvad er det du staar og tøiser og staar og sier," sa hun, og tok strømpen fra ham — „hvad er det du snakker om én som gaar og venter paa dig? Hvem er det dere har været isammen med?" hun snudde sig og saa kvasst paa Ringby — „Tror dere

kanske ikke jeg skjønner dere holder paa at tænke paa en dame?"

Ivar Ringby blev rød. Langsomt og ubehagelig sprængte blodet sig ut i hodehuden — rødmen han ikke kunde stanse, forbitret ham — heftig sa han:

„Er det dig eller er det frøken Rosenblad som bor her, Ivan?"

Kalganof saa paa ham — spilte op øinene, saa den store graagrønne iris fik en rand av perlehvitt, huket sig og saa op i Ringbys røde ansigt, plystret som en gategut — og sa med en replik fra sidste teaterkveld:

„Aasdan er det med dig, Thygesen?"

Vinteren fremover var Veronica av og til sammen med Fannys fætter og Ivan Kalganof; det gik ikke ofte paa — moren var ikke frisk og trængte mer tilsyn end før, stellet i huset gled efterhvert helt over paa hende; hun maatte øve flittig ogsaa. Men det hændte Fanny hentet hende, naar hun hadde avtalt møte med Ivar om søndagen ute paa Frognerkilen for at se paa et skøiteløp eller travkjøring; sommetider møtte de ham eller Kalganof tilfældig ogsaa og fik følge, naar de gik tur om eftermiddagen.

For Veronica var disse korte samværene vinterens oplevelse. Hun hadde aldrig været sammen med mænd paa utvungen vis før. I hjemmet i Munkedamsveien kom det sjelden mænd — de av adjunkt Maimans familie som hadde søkt hans enke av pietet for den døde, var snart holdt op med det. Det var voksne sønner i et par av de husene, hvor fru Maiman hadde religiøse interesser fælles med fruene; men de gangene Veronica hadde fulgt moren til disse damene, hadde hun bare set ryggen av en mand som blev væk gjennem den ene døren, naar moren og hun kom ind gjennem

den andre. Derfor var alt ved Fannys venner, som hun kaldte dem, nyt og spændende — maaten de snakket paa og meningene deres. Meget av det hun hørte dem si, tok hende med undring eller skræk, og naar hun var alene og dag efter dag gik i det ensformige arbeidet i hjemmet, holdt tankene uophørlig paa med spørsmaal disse samtalene, hun sjelden tok del i, reiste i hende. Fanny og Ivar Ringby trættet ofte — talte altid ivrig og sommetider heftig — men begivenhetene de drøftet og som reiste ordstriden, landsvigtige hændelser, forstod Veronica — dem hadde hun knapt hørt nævne før. Paa den andre siden skjønte hun, at ting som moren saa længe hun kunde huske hadde regnet med som merkelige og avgjørende: vækkelsesperioder, besøk av missionsprester i landet, kirkelige feider — det var ukjendte ting — uten al betydning for Ringby og Kalganof.

Hun hadde vanskeligere for at snakke med Fannys fætter end med nordlændingen. Før hun møtte Ivar Ringby hadde hun ofte tænkt paa ham . . . Men hverken da de saaes første gang eller siden hadde han med et ord latt sig merke med at de hadde været sammen før, og forventningen hadde slaat om i skamfuldhet — hun fik vanskelig for at se paa trønderen naar han snakket til hende — hun syntes hun kjendte Kalganof bedre endda hun traf ham sjeldnere. En dag hun var ute og gik erend, hadde hun møtt ham, og han hadde fulgt hende fra butik til butik og været fuld av rare paafund. Siden var det blit en egen tone imellem dem — Kalganof spøkte med hende paa forskjellig vis, tok op smaa vendinger han hadde hørt hende bruke, men byttet ordene, saa meningen blev snudd om; Veronica rettet i førstningen nøie mistakene hans, blev snar i røsten og ivrig i øinene — da hun siden skjønte han gik og holdt moro med hende, blev hun aarvaaken og

fik det med at dra brynene i veiret og se lønsk ut straks han sa noget.

Naar hun var alene med Fanny, snakket hun til hende om mændene. Helst vilde hun høre om Ringby; men hun spurte om Kalganof; Fannys mening og dom var ukrænkelig for hende — alt Fanny sa, tok hun vare paa, og hun stillet det omkring Ringby og Kalganof til de gik i en lønlig, spændende verden, bygd av den andres viden og hendes egen gjetting.

Snusklok og omsorgsfuld drøftet Fanny fætterens fremtidsutsigter og Ivans talent. Hun hadde hørt en av lærerne paa skolen kalde Kalganof en fin stilist. — „Det kan gjerne være," sa hun, „men han mangler totalt idéer. Gud vet hvad omgang han har . . .," og hun ga ord for sit svimle og våge begrep om det daarlige selskapet kunstnere vanker i — buler, varietésangerinder, bodegaer . . . sa hun. Veronica hørte paa hende med nedslagne øine. „Tror du?" hvisket hun — hun visste mer om synd og last end Fanny. —

I julen blev Fanny i byen for at læse — hun var da flere kvelder i teatret med Kalganof, som hadde fribilletter, og hun var paa et bal i Ringbys pensionat. Begge vennene hadde bedt Veronica Maiman ogsaa, baade direkte og gjennem Fanny; men hun hadde git sit nei tak uten et øiebliks tvil. Hun sa til Fanny: „Det vilde dræpe mama, gjorde jeg det"; men med sig selv visste hun at hun ikke for sin egen skyld heller kunde gaa til skuespil eller dans; fra hun begyndte at forstaa, hadde hun hørt for meget om alt det vonde og stygge, teater og balsal volder. —

— — —

Da tiden for avgangseksamen paa lærerindekurset nærmet sig — ut over vaaren — blev Fanny tankespredt og urolig. Veronica trodde det var eksamensfeberen. Men en dag hun kom op til hende mens hun

sat over bøkene og tygget blyant som hun pleiet, tok Fanny haanden hendes, la den over øinene sine og satte i at graate. Veronica slog skræmt armene omkring hende. — „Hvad er det for noget, graat ikke," bad hun. Fanny holdt sig længe fast i hende, mens den store, sterke kroppen skaket i graatrider; da hun til slutt reiste sig og skjøv bord og stoler til side og ga sig til at gaa i værelset, holdt hun hændene sammen under halsen, mens efterryk av graaten ristet ryggen og nakken.

„Det er det, at jeg skal reise hjem," hikstet hun — „jeg kommer mig ikke væk mer kommer jeg hjem — kommer jeg hjem, blir jeg aldrig løs mer — nu er det slutt — nu er turen min forbi, nu er det Louises tur! Men her er det al ting sker og foregaar, det er her jeg vil være, jeg blir glemt bort, naar jeg sitter oppe under fjeldet indmellem alle de andre . . . Jeg har gaat paa en vent — jeg har bestandig trodd nogenting skulde hænde mig før dette aaret var slutt — de kan ikke la mig reise hjem igjen, har jeg tænkt — kanske træffer jeg en som er rik og vil koste mig til utlandet — eller jeg skriver noget og blir kjendt . . . men de tar ikke det jeg skriver, ind i avisene — og det hænder aldrig nogenting . . ." taarene kom ned over kindene paa hende — hun kastet med hodet for at faa dem væk — „Det falder ikke andre epler i fanget vort end de vi selv rister dit," sier Ivar — bare jeg saa det eplet jeg vilde ha. Jeg har tusen tanker, men dermed saa kommer jeg hjem til prestegaarden og blir sittende til jeg blir utgammel paa salen og høre ungene i bibelhistorie og grammatik — for det er det eneste jeg ikke har lyst til. Og dere skal gaa paa gaten og se paa universitetsuret og snu og ha tid til at ta dere en tur til . . . og jeg skal være vække . . . Naar de ler og snakker i klubben vor de andre pikene og snakker om at lage

fest til høsten, saa tænker jeg: rakk, som bryr dere om alt det jeg ikke skal være med paa! Og naar Ivar gaar og drøfter egen utenriksminister og drøfter det ene og det andre, kunde jeg slaa ham for at han kan tænke paa andet end paa mig! Det er mig det kommer an paa — nu har jeg læst nat og dag og har ikke set hverken sol eller maane — men jeg har trodd det var begyndelsen, og er det slutten, saa vil jeg lægge mig bort og dø."

Fannys ord gik som en dur gjennem hodet paa Veronica — hun stirret ræd paa det oprørte, forandrede ansigtet.

„. . . Naar jeg har skrevet den bedste avhandlingen om Goethe — og rotet i bøker paa universitetsbiblioteket — saa tror du vel ikke jeg har gjort det av kundskapstørst? Jeg har gjort det for at hævde mig, jeg har gjort det for at døive de andre, for at komme frem og foran! Og naar jeg hører paa Kalganofs citater og husker andre og sier dem — saa tænker jeg: jeg vil skrive slike vers selv og bedre! Aa det er ikke grænse for hvad jeg vil" — hun tok med hændene i blusen og rykket den ut fra brystet. — „Jeg vaagner om natten og synes jeg ser veier som gaar ut efter og ind efter, og jeg vil gaa alle! Og jeg vil ikke hjem og sitte paa lasset og være husgeraad, at du ved det!"

Hun kastet sig overende paa sengen og grov hodet ned i puten.

Veronica sat litt taus. Fanny var ikke tryg og lykkelig og viss . . . ikke Fanny heller. — Bestyrtet prøvde hun at fatte det — og trangen til at hjælpe og finde utvei bruste straks frem i hende, det blev taaket for øinene paa hende, og hun knuget hændene haardt mot hverandre. Om en stund sa hun:

„Men hvis du fik en god post — hvis du kunde si til din far at du hadde tilbud om post — kom la os

gaa i byen og søke poster — la os begynde at gaa straks . . .“

Fanny snudde ansigtet mot hende:

„Hadde jeg levd paa mors tid, saa hadde jeg gjort som mor, giftet mig med én bare for at slippe,“ sa hun, „slik er det med mig.“

— — —

De sidste ukene Fanny var i byen, brukte hun og Veronica alle fristunder til at søke plads. De ringte paa entrédører, sat i kontorforrum, ventet i kolde ganger med annoncer de hadde klippet ut av avisene i lommen. Fanny søkte lærerindeposter — men de sa til hende hun ikke maatte gjøre sig haab, folk med øvelse vilde bli foretrukket; hun søkte kontorarbeide, men naar hun ikke kunde bokholderi, hjalp ikke sprogkundskap. Til slutt søkte hun post som selskapsdame hos en gammel døv grossererfrue. Veronica rettet paa hatten hendes og strøk bustene bak ørene paa hende, før de ringte paa i villaen. Men straks de kom ind i den store stuen, hvor det var mørkt av ripsgardiner og bladplanter, spurte den gamle damen: „Hvad vil I, barn?“ Og da hun fik høre det var pladsen de kom for, lo hun og ga dem stikkelsbærvin og kaker og sa hun hadde ikke avertert efter smaajenter.

„Hul paa kalosjene mine var alt jeg fik,“ sa Fanny, da de hadde gaat gater og trapper i tre uker, og hun ikke hadde tid længer for eksamen. Eftersom avslagene kom, blev hun lystig og spøkte med vanlykken; og naar Veronica listet haanden sin i hendes, føiset hun hende væk og sa: „Jeg er vel ikke en patient, som du trænger kjende paa pulsen.“ Somme dage var hun ogsaa fuld av planer for fremtiden: hun vilde skrive en bok, naar hun kom hjem, en bok om alt hun hadde tænkt siden hun var liten, en bok om kvinder og kvinderet og om nye mænd og en ny kjærlighet — et parstykke

til Adam Homo. I en samtale om andre ting spurte hun en dag Ivar Ringby med tomme og fjerne øine: „Ivar, hvad heter Eva, menneske, paa latin?“

— — —

Natten før Fanny skulde reise, laa Veronica vaaken. Avskedssmerten var inde i brystet. Taarene kom og blev væk og kom igjen, eftersom tankene skiftet. Fra de første skoledagene drog minder forbi — det var som hun bestandig hadde gaat haand i haand med Fanny siden da, gjennem nye og nye trakter, i solskin og i graaveir — og Fannys ord og fortællinger og sindsrørelser hadde fyldt veiene med et folkeslag av tanker, som hun visste hun aldrig hadde møtt, hadde det ikke været for Fanny.

Naar Fanny lo, lo hun sig væk, saa taarene trillet . . . Hvor rar hun syntes hun var første gang hun saa det — med bare striper til øine og smaarynket næse og den krøllete røde tungen mellem tændene . . . Fanny var ikke ræd for at bli ledd av heller. En gang Ringby hadde sagt: „Jeg holder mig om styrbord paa dig, Fanny, om bagbord gaar du snart utenbords selv,“ hadde Fanny storledd. Men han mente foten hendes og den vyrdløse maaten hun gik paa . . .

Før Fanny hadde hun ikke set andet end blomstene, naar hun var ute. Nu saa hun alting: trærne som hopet sig og blev til snar, og snarene som blev til skogtykke — aasene som slap blaat lys fra sig klare høstdage, og granholtet som drak skumringen til det laa bredfuldt av fløielssvart mørke — sjø og himmel og sol og stjerner hadde hun faat av Fanny . . .

Det var Fanny som hadde bragt hende sammen med mændene. Igaar hadde hun hørt en underlig samtale om kjærlighet mellem Fanny og Kalganof. En slik samtale hadde hun aldrig faat høre, hadde det ikke været for Fanny . . .

Hun foldet hændene og løftet dem litt fra teppet:

Glem ikke Fanny — gjør det godt for hende — gjør hende glad og lykkelig — hjælp mig naar hun er reist — bad hun.

Borte i morens seng rørte det sig — og et litet suk kom fra skumringen der borte. —

Hun reiste sig paa albuen og lyttet. Sov ikke moren? Og hun blev sittende litt og lytte til pusten, som var blit fortere efter influenzaen i vinter. I halvlyset som seg ind gjennem det graa rullegardinet, saa hun det hvite ansigtet med de sunkne kindene og den bleke munden, som lignet en bedrøvet barnemund . . . Øienlokkene hvælvet sig store over øinene, haaret var blit næsten hvitt.

„Stakkars mama," tænkte hun. Og pludselig løste de to ordene en medlidenhet i hende . . . og en længting efter barndommen . . . savn av noget tapt, forsæt om at vinde det tilbake . . . anger og angst og en øieblikkelig trang til at vise kjærlighet . . .

Hun gled ned ved morens seng og tok en av de hvite bløte hændene og strøk den over ansigtet sit.

„Hvad er det?" hvisket fru Maiman inde i søvnen.

„At jeg er saa gla i dig —" Veronica lukket morens halvaapne øine med læbene. —

— — —

Det blaaste fra nord den junidagen Fanny Delmar reiste fra Kristiania. Den blaa sommerhimlen skyet sig langsomt til med et melkehvitt luftlag, og de unge bladene paa trærne langs Karl Johans gate vrængte og strimet sig i vinden.

Veronica sat ved siden av veninden i droschen og frøs. Hun hadde haanden bortunder Fannys. Og hun saa op paa den graamalte kufferten, som stod som et bjerg paa bukken, og tænkte paa, hvor gla de hadde været hver gang de løftet de blaastripete lerretsskuffene ut av den paa hybelen i Pilestrædet. — Fanny stirret

med mørke slørede øine paa kjøtbasarens buer, paa butiksvinduene — som paa noget hun ikke længer var ven med . . .

Nede ved Østbanestationen stod Ivan Kalganof i opknappet jakke og frak, stort, sort slips — en bløt brun hat sat i nakken paa ham.

„Ringby er borte og tar billetter," sa han. Ivar skulde reise sammen med Fanny et stykke nordover, hjem til faren; men Kalganof skulde være i byen sommeren over, likesom Maimans.

„Ja, nu er det snip, snap, snute," sa Fanny og gik mellem Kalganof og Veronica ut paa perrongen — „men jeg glær mig til høionnen — og til rømmen hendes Beret — og til Sanct Hans-kvelden, naar de danser paa laaven paa Bø" — hun regnet op ordene fort. — „Hvis du kunde været med saa," sa hun og rykket litt i tinen hun og Veronica bar. „Ja," sa Veronica. Da de kjørte nedover mot torvet hadde hun set et vindu fuldt av papirpenger. Bare fem av de gule og jeg kunde fulgt Fanny hadde hun tænkt. Men nogen papirbeter kan skille mennesker, som er gla i hverandre, for bestandig.

„Gi mig det skriftlig det De sa igaar, frøken Delmar" — sa Kalganof — „Troskap i egteskapet er det naturlige for kvinden, sa De — mirabile dictu! Gi mig det skriftlig til avsked."

„Jeg mente det jeg sa" — Fanny saa krigsberedt paa Kalganof — „en kvinde skal være tro — ikke for mandens skyld, det skulde ogsaa mangle — for sin egen, naturligvis . . . Hun er en meget vigtigere person end han — naar h u n vælger, betyr det nogenting — troskap i kjærlighet er at være tro mot sig selv det, for en kvinde . . ."

„I kjærlighet — nu nærmer vi os hverandre," sa Kalganof.

Fanny blev rød. Først nu kom det for hende, at ordene fra igaar og idag ikke dækket hverandre. Hun skjøt frem læbene og tænkte sig om.

Kalganof saa ertende paa hende.

„Ta det alvorlig," sa han.

Fanny ænset ham ikke.

„For en kvinde — for en kvinde er forholdet til en mand like — like vigtig, enten det kaldes et egteskap eller ikke," sa hun — „mændene har prøvet at lære os noget andet — for det er beleiligere for dem — og det har lyktes dem ogsaa. Men det skal bli anderledes, stol paa det! For nu er vi begyndt at bruke hodet."

Hun snudde sig og saa paa Ivan — det vanskelige emnet hadde sat glød i ansigtet, det lyste guldbrunt i øinene og læbene rundet sig trodsig; for første gang saa han hun kunde være vakker. Han sa:

„Det fins hustruer og mødre og pleiersker og veninder, frøken Delmar, men det fins bare én kvinde, og det er hende som aldrig fornegter livsdriften, naar den er vakt. Da blir den taapelige troskap mot individet avløst av den vise troskap mot naturen — den eneste vi moderne mennesker kan bøie os for."

„Nei, ikke engang De agter den kvinde som gaar til grunde for mand og barn — De som er mand! Ikke engang det har hun igjen for livet sit!" Fanny fik pludselig taarer i øinene.

„Nei, nei" — Ivan viftet med de store hændene i luften — „la hende da i himlens navn bli fri vor agtelse, saa det kan bli menneske av hende! La os holde op med avguderiet, saa det kan bli plads for gudsdyrkelse! Selvopgivelsen har faat skjørter paa, saa længe har den som dyd delt levebrød med gifte kvinder — og saa længe har konfuse hjerner blandet offermod og selvofring i samme gryte som feighet og menneskefrygt, at ingen sjæl længer kan definere begrepet egtehustru. Vi gaar

breddfulde som røkelseskar av agtelse for hende som „gaar til grunde“ ved arnen — saa har det kanhænde været den ytterste form av nydelse hun har tilsneket sig, martyriets hellige vellyst! Vi maa danne en sedelighetsforening mot hende, frøken Delmar!“

„Jeg er ikke enig med Dem — jeg er ikke enig med Dem, og det skal De og hele verden faa skriftlig!“ sa Fanny heftig —

„At De maa bli fuldkommen enig med mig, det er mit avskedsønske til Dem, frøken Delmar!“ Kalganof tok hatten av sig.

„Det ønsket vet jeg ikke om jeg vil ta med mig,“ sa Fanny.

Veronica stod med tinen, Fanny hadde sluppet; hun stod litt skakk og stirret ut efter jernbanesporene, som gled nærmere og nærmere hverandre til de blev væk i en kurve; — nu sa hun uten at snu hodet:

„Jeg kunde ikke bli tro og bli hos den manden som ikke elsket mig, Fanny.“ Men straks hun hadde sagt det, blev hun tat av forvirring og dreiet hodet et par ganger, som for at bli kvit det . . . Og hun fik se Ringby komme fra stationsbygningen, og pekte: „Der er Ringby, der er Ringby.“

Fanny tok tâk i tinen. — „Vær ikke dum og snak om det du ikke skjønner,“ sa hun skarpt — „forresten saa blev du nok likevel du, sancta Veronica,“ la hun til og lo.

Kalganof hadde faat et vekt uttryk i øinene, og det blev igjen en mykhet over de store løse ansigtsdragene, mens han saa paa Veronica og sa til Ivar:

„Vi staar og belægger kjærlighet og troskap og kvinder med vor mening, Ivar,“

„Det var velvalgt — paa en jernbanestation.“ Ringby dæmpet røsten, Kalganof sang som en klokker i koret, enten han var uten- eller indendørs.

„Naa — for den saks skyld vet kanhænde hele byen mindre om kjærlighet og troskap end det stedet vi nu befinder os paa, Ivar far.“

De gik ind i kupéen Fanny hadde tat; da de alle fire sat der, sa Ivar:

„Det er første gang vi er under tak sammen.“ Alle smilte og Veronica bøiet hodet litt — hun var den eneste som hadde hjem i byen . . .

„Ja vi har ikke været i kirken sammen engang,“ sa Fanny, „det er mange som gaar i kirken bare for at faa sitte ved siden av hverandre.“

Kalganof lo. Men Veronica sa fort og lavt til Ringby, som sat nærmest hende.

„Min mor har ikke været frisk siden jul.“

„Saa . . .?“

„Men nu er hun bedre — Fanny var hos os igaar-aftes — nu er hun meget bedre.“

For første gang hvilte øinene hendes et øieblik rolig i hans.

„Skal De ikke ut av byen i sommer?“ spurte han. Hun ristet paa hodet. „Ifjor var De paa Vestlandet — husker De at vi lekte med de andre barna?“

Hun nikket.

„Nu gaar vi straks, nu maa dere ut av vognen, Veronica, nu maa vi si adjø,“ sa Fanny.

„Vi har aldrig snakket om det, det har ikke faldt sig saa,“ sa han og holdt haanden hendes. „Men vi træffes vel?“

„Jeg trodde De hadde glemt det,“ sa Veronica og smilte. „Farvel og lykkelig reise.“

Da toget gik, fulgte hun langs perrongen — til slutt sprang hun:

„Skriv til mig, Fanny, skriv til mig,“ ropte hun av al magt.

„Hver evige søndag,“ svarte Fannys røst. Og hun

saa hattesløret hendes vifte i det aapne vinduet til toget blev væk i røk. Da hun gik indover i perrongmørket igjen, mødte hun Kalganof. Hun hadde glemt ham og blev rød.

„Ja, nu har vi ikke længer frøken Delmar mellem os," sa han.

VIII

Veronica var alene med sin mor. Vissheten at Fanny var borte og ikke skulde komme igjen mer, laa over hende som en mathet — hun fik let taarer i øinene uten grund, og naar hun merket morens glæde over at nu var hun ledig til at sitte hos hende og læse for hende og følge hende paa besøk, kjendte hun en kulde i sig —. Gatene hun og Fanny pleiet gaa, blev ulidelige — hver gang klokken i gangen ringte, husket hun de tre smaa ringingene til Fanny; og naar hun var færdig med arbeidet for dagen, satte hun sig ved vinduet og saa ut over fjorden og sørget.

En varm eftermiddag i slutten av juli møtte hun Ivan Kalganof i Dronningparken. Hun gik i grusgangen øverst i parken, hvor brede rabatter med alle slags blomster fulgte veien paa begge sider — hun holdt straahatten i haanden og svang den langsomt i strikken, mens hun gik; saa saa hun op, og for enden av gangen stod Kalganof.

„Aanei!" brøt hun ut. Glæden brast frem i røsten — det blev uklart for øinene — hvor godt hun kjendte ham nu — han var hendes og Fannys gamle ven, hun hadde en hilsen til ham, hvor lykkelig det var at møte ham . . . Hun næsten sprang imot ham.

„Jeg har hat brev fra Fanny," sa hun, „jeg skal hilse Dem. Goddag!"

Kalganof hadde staat litt i skyggen av trærne og set paa hende. Han hadde ikke set hende siden den dagen de fulgte Fanny Delmar paa stationen for mer end en maaned siden — trods sit klare minde om hver liten ting ved hende hadde han likevel fusket bort billedet av hende . . . Hun hadde paa sig en lyseblaa kjole, den var kort og lot anklene og de smaa føttene i lave sko fri — om halsen laa en klar kniplingskrave, og det rødbrune haaret faldt som det vilde om kindene og nakken. Det var noget let og nyt og muntert over hendes lille skikkelse, som hadde den faat ferie . . .

Han gik ved siden av hende bortover grusgangen og kjendte sig usikker, og hadde vanskelig for at finde tonen . . .

„Mama sitter og læser paa en bænk her borte," sa hun, „det gjør ingenting, De kan godt gaa med mig bort til hende, hun vet om Dem. Er De ofte her i parken, jeg har aldrig set Dem?"

„Jeg pleier at gaa og drive heroppe, senere paa kvelden," sa han, „jeg liker disse store trærne," han slog en bue med stokken, „disse forholdsvis kongelige trærne, ikke sandt? Her er vakkert om kvelden, naar skumringen hjælper til og slottet blir et skyggeslot. Slottet er min hemmelig elskede," sa han, og underlæben dirret litt mens han saa ned paa Veronica med de lystig-sørgmodige øinene sine.

„Og Fanny som sa De var republikaner."

Kalganof fik lyst til at le — men øinene hendes ventet svar —

„Naturligvis er jeg republikaner, jeg er da et skikkelig menneske — forsaavidt," han skjøv hatten i nakken. — „I politik skal man gaa efter instinkt, ikke sandt? Og forsømmer instinktet mig, gaar jeg efter Ivar Ringby.

Det kan man nemlig trygt, frøken Maiman — den karen gaar ikke i sølen! Og Ivar sier vi skal ha republik. Men derfor er ogsaa min kjærlighet til slottet hemmelig — en hemmelighet mellem Dem og mig — tør De ha den sammen med mig?"

„Ja," sa Veronica og smilte, uviss . . .

„Jeg liker at se de lukkede vinduene, de nedrullede gardinene — det er lik øine som ikke vil syne sin glans for hvemsomhelst. Jeg liker at tænke paa de laaste dørene og støvet paa trappene. Denne byen trænger sin skygge av et tomt slot, skal jeg si Dem — hvor den kan gjemme skjønhetsdrømmene sine. Etsteds maa den være, storstuen . . . Liker De denne byen, frøken Maiman?"

„Ja, jeg synes her er vakkert og deilig — mange steder — naar en ikke er alene."

Ivans hjerte tok paa at slaa. Naar en ikke er alene, gud velsigne hende . . . Han tok haanden, som hang liten og smal like ved ham — hun stanset og saa ræd paa ham.

„Kan jeg træffe Dem her i parken sommetider?"

„Ja da," sa hun og drog haanden til sig, „vi er her hver dag, vi ligger paa landet her i sommer — mama orker ikke engang at gaa til Bygdøfærgen."

Litt efter sa hun: „Men skal De ikke reise nordover iaar — skal De ikke reise hjem?"

Kalganofs mundviker drog sig ned — han hørte paa røsten, at hun hadde vondt av ham.

„De tror det er Finmarken som mangler mig, frøken Maiman," sa han. — „Nei."

„De har jo Deres hjem der," sa hun, litt brydd.

„Jeg har ikke noget hjem. Jeg har bare en søster. Haaret hendes ligner forresten Deres. Ellers har Finmarken det fælles med sjømandskonen, at hun synes attraaværdigst naar en er væk fra hende — det er saa . ."

De gik forbi en gammel dame som sat i rullestol. Hun hadde lagt hændene flate over fanget, der en liten løvspettet solflek rørte sig frem og tilbake; og hun sprikte med de tynde gule fingrene, forat solen skulde komme imellem dem, aarene paa haandbaken var mørke og ruklete som slitt strik. I det samme Veronica og Kalganof passerte hende, saa hun op og myste misfornøiet — det faldt skygge fra dem; og hun kremtet skarpt og varslende.

„Omforladelse," sa Veronica. „Hun likte ikke vi tok solen fra hende," hvisket hun.

„Men det er vel os som har førsteretten til den," sa Kalganof — „det tænker De vist aldrig paa, frøken Maiman — jeg faar komme hit og lære Dem det".

Veronica drog brynene i veiret og smilte, og saa bent ut for sig — hun forstod ikke rigtig, og væbnet sig og sa:

„Aa, aa, det er ikke sikkert De kan lære mig nogenting . . . Der kommer mama," sa hun og sprang fra ham.

Med haanden i morens arm gik hun sagte tilbake imot ham — fru Maimans ansigt laa blekt og litet i skyggen av en solhat, men øinene lyste blanke og unaturlig store mot Kalganof.

— — — —

Hver godveirseftermiddag i flere uker kom han og sat paa bænken hos fru Maiman og snakket med hende og Veronica en times tid.

Naar han snakket med moren, merket Veronica han prøvde at gjøre røsten langsom og lav; og han blev sørgmodig i øinene, naar han saa paa de hvite, vakre hændene, som skalv bestandig nu. Kalganof svarte heller aldrig ublidt, naar fru Maiman snakket til ham om gud og religiøse ting; han sat rolig og tegnet figurer i sanden med stokken og hørte paa hende. Og naar hun

sa: „Det er de unge mænd som skulde bære evangeliets sandhet over jorden, hr. Kalganof“ — smilte han og svarte at det var ogsaa unge mænds hensigt. Og hvis hun la haanden paa armen hans og bøide sig imot ham og spurte om han ikke trodde bibelen var indblaast av gud, sa han at han trodde paa inspirationen. — — Veronica visste at moren vilde omvende Kalganof. „Han har saa gode øine, Veronica,“ sa hun, „hans hjerte er ikke tapt for gud.“ Og hun visste Kalganof skjønte det, og hun kjendte noget mildt i sig mot ham, fordi han behandlet moren fint og skaansomt.

Det kom ofte damer fra de andre bænkene og hilste paa fru Maiman; de to gamle søstrene som bodde i Munkedamsveien, hadde religiøse blade med som de læste under trærne; og fru Maiman drøftet vanskelige spørsmaal med dem: kommer barn som dør udøpte, like i helvede, eller fins det et dødsrike, hvor de smaa sjælene kan flakke omkring?

Mens moren holdt paa med dette, drev Veronica i den lille parken med Kalganof. I førstningen spøkte og lo de meget: „Si mig navnene paa disse blomstene De er saa gla i,“ sa Kalganof, og hun gik frem og tilbake langs rabattene med ham og lærte ham dem og hørte ham i dem. Men han forvansket navnene — (det var en jargon Lisa Rosenblad brukte, naar hun var lystig . .). „Der staar lakeien,“ sa han og pekte paa levkøiene, „og der er prestekraveren og almuen og der er den lille, søte neiklemmigei.“ — Hvor hun lo, holdt sig i siden og bøide sig og lo latteren som de bedste vitsene hans fra kameratkredsen aldrig var blit lønnet med . . . „Og den da, hvad heter den, som er den deiligste?“ ropte hun. „Den heter Veronica, Veronica perfecta amorosa,“ sa han. Het i kindene og med blanke øine kom hun tilbake til moren og lænet sig opgit mot bænkeryggen og sa: „Du kan tro han

som er saa klok, er dum, mama." — Men en dag, de længe hadde gaat med en slik vippende lattermild snak imellem sig, sa Ivan: „De har en liten blaa aare paa halsen; naar De ler, kommer den frem imot mig." Veronica saa paa ham mens han sa det, og blev ved at se ind i de store, grønliggraa øinene, holdt fast av noget; litt efter blev hun svimmel, veien bølget væk foran føttene paa hende, og træstammene rørte sig — hun stanset og la haanden for øinene, snudde fort og gik tilbake til moren. — I flere dage forlot hun ikke bænken, sat bøiet over et broderi og sydde flittig fra han kom til han gik. Og da han tilslut fik hende med paa den vanlige lille rundturen igjen, vilde hun ikke snakke om andet end Fanny Delmar — den eftermiddagen og den næste; hun fortalte hvad det stod i Fannys breve, — nu læste hun alle skuespil som fandtes i bokskapene i bygden, til høsten skulde hun si frem „Bergliot" paa et ungdomsstevne.

„Jeg undres hvad det blir av Fanny," sa hun — „jeg undres om Fanny blir lykkelig —"

„Det blir ikke frøken Delmar," sa Kalganof.

„Hvad mener De med det?" spurte Veronica — „Fanny er den snilleste . ."

„Hun tar paa forskud," sa Kalganof — „hun forgriper sig — hun gaar ut i skogen og traakker stier — hun læser sig til i bokstaver det hun skal lytte frem —"

„Fanny vil ha et slot, akkurat som De — Fanny snakker altid om det som er deilig."

„Men hun skal ikke det! Hun skal være det som er deilig." Han saa ned paa hattebremmen som gjemte ansigtet hendes. — „Hun skal selv være slottet."

„Det er umulig. De vil det som er umulig."

„Ja, til Bloksberg med det andre! Skriv til frøken Delmar, skriv til hende og si hun skal brænde alle bøkene, saa kanske hun faar se himlen —"

Da de hadde holdt paa om Fanny i flere dage, sa han en eftermiddag:

„Vil De ikke snakke om noget andet — vil De aldrig snakke om Dem selv?“

Veronica ristet paa hodet; litt efter sa hun: „Fortæl heller noget om Deres søster.“

Kalganof hadde knapt nævnt Katjas navn for hende, og han studset; han kjendte ulyst ogsaa til at røre ved barndomsmindene, akkurat nu; mødet med søsteren sidste sommer hadde ikke været lykkelig, og han skrev ikke til hende længer.

Veronica saa op paa ham.

„Omforladelse, hvis jeg gjorde Dem vondt —“, sa hun, og haanden hendes gled ind i hans — et øieblik, et øieblik saa kort, at han knapt sanset det før det var forbi.

„Herregud . . .“ — han blev tyk i mælet — og pludselig blev han overskyllet av trang til at tale ut til hende, si hende al ting om sig selv, vrænge sig for hende, hele livet sit, haabene, skuffelsene, dumhetene . . Han gik litt og prøvde raa med sindsbevægelsen; men som om berøringen av den lille kjølige haanden hadde løst alle følelser, blev længtingen efter hende ved at velte op i ham slik at han ikke engang turde vende ansigtet mot hende for ikke at skræmme hende. De var like ved den lave træporten mot Parkveien — uten at si noget lettet han paa hatten og gik fra hende. —

Dagen efter fortalte han hende første gang om barndommen og Katja. — De sat ved siden av hverandre paa bænken hos fru Maiman, som smaasov, og Veronica lyttet mens hun sydde. Hun hørte han sa han var blit saa bevæget igaar, da hun nævnte søsterens navn, for søsteren var det eneste mennesket han hadde været gla i og brydd sig om — „med hjertet mit,“ sa han — og nu traf det sig saa, at de var blit uvenner isommer.

„Men igaarkveld kom tanken paa alt vi har hat isammen slik over mig, at jeg satte mig ned og skrev langt brev til hende og gjorde hende go' igjen — og det kan hun takke Dem for," sa han. Veronica nikket. Kalganofs røst var lavere end ellers, og det gik ryk av latter og av ømhet i den, eftersom han fortalte om Katja dengang hun var liten, og han bar hende med sig paa ryggen hvor han gik. — Det kom en rar, god tryghet over Veronica, hun flyttet sig nærmere bort til ham og saa paa ansigtet og de store, løse læbene som slap ordene saa fort ifra sig — og alt Fanny hadde fortalt om ham: at han drak brændevin og gjorde gjæld og levde i daarlig selskap, blev som noget hun visste om én i en bok, — det kom hende ikke ved mer . . .

De hadde reist med renskyss i pulk, Ivan og hans søsken, nattet i finnegammer — været paa marked i Bosekop — holdt paa at forlise i en storm . . . I hver hændelse var Katja midtpunktet.

„Er hun saa vild og gal?" spurte Veronica.

„Ja, hende baster ingen, saa længe hun har hodet over jorden," sa han, og et smil dirret i ansigtet paa ham — „en dag forældrene var reist væk, kom en rækende fotograf til gaarden. Katja var vel ti—elleve aar dengangen. Da hun fik se apparatet paa de lange benene, blev hun galen av glæde, det var første gangen hun saa en levende fotograf og greiene hans — og hun yrte igjennem huset og skrek, at nu skulde hun fotograferes, og billedet skulde mor ha. Og dermed saa tok hun morens bedste kjole paa sig og kirkehatten og mors hvite sjal og halvvantene — alt det hun visste moderen var ræddest om. Hun sitter i stasen, med hændene foldet og et gudhengivent uttryk i rakkerfjæset. Da mor fik det fotografiet, tok hun skyss beneste veien hjem til riset, saa sint blev hun —"

„Slog hun hende?"

„Mor slog, og Katja slog — dagen efter laa de begge to. Men om kvelden mind's jeg Katja sat i sengen hos mor og lo, saa vi hørte hende i ildhuset — da hadde hun faat mor til at fortælle om lappen som stod op og vidnet paa vækkelsesmøtet. — Mor og Katja, det var samme ulden, det — —"

„Hvordan ser hun ut?" spurte Veronica.

Ivan prøvde at skildre hende, men han glemte sig bort i smaating — de graa øinene som skjelte naar hun lo, og haaret var det eneste Veronica fik tydelig for sig. „Hun staar i haaret sit som i regn — det gaar til anklene paa hende, det bølger i store, fine godveirsbaaer — det er brunt i leten som myrjord om høsten — men straks solen naar det, blir det som barken paa furuen — det ligner Deres, frøken Maiman —." Fra nu av vilde hun hver dag høre mer om hende; og da Ivan tilslut sa: „Og saa har hun gaat bort og gjort ende paa hele herligheten, saa har hun giftet sig . ." blev hun brændrød. „Er hun voksen?" spurte hun. „Nei — men hun er gift — hun giftet sig for et aar siden, da var hun sytten aar — og ivaares fik hun et barn at leke sig med."

Veronica saa Kalganofs ansigt mørknet til, og hun vilde ikke spørre ham mer. Men uspurt fortalte han han ikke likte manden, som nu lærte søsteren op i det han selv hadde været paa god vei til at lære hende av med. For ikke at krænke fru Maiman og datteren i deres religionssyn nævnte han ikke svogerens profession mer end han hadde nævnt stedfarens. — „Men han elsker hende vel," sa Veronica. „Gu'bevares, det kaldes sagtens kjærlighet." Ivan lo — „han gjæter hende, forbyr og paabyr, døgnet rundt — er skinsyk paa ordene hun læser, og pennen hun holder i, og paa barnet og paa mig og paa marken hun traar paa. Han vilde sgu heller la hende dø av mangel paa luft end godvillig

aapne ruten for hende til den jorden han ikke har skapt . . . Hun maa stelle ungen sin inde hos ham, hun maa sitte i rummet hos ham mens han arbeider — hun maa gaa og staa og være med ham, hun maa ikke læse andre bøker end de han kan læse sammen med hende — og han laaser hende inde, har De hørt maken!"

Han snudde sig imot Veronica — før hun fik vendt bort ansigtet, hadde han set uttrykket i det —

„Ja, det er kanske den slags herremænd dere gaar og drømmer om," sang han i.

Veronica stanset — hjertet slog haardt i hende.

„Nu snur vi," sa hun — han saa bare linjen av kinden, som var blit hvit.

„Tilgi mig — det er den forbandede svogeren jeg har faat," han rev av sig hatten og fór sig gjennem haaret med haanden.

Med en liten tør røst sa Veronica:

„Hvis Deres søster liker ham, kan det jo være det samme med Dem." —

Fru Maiman fik en forkjølelse og maatte gaa tilsengs.

Det var stille i leiligheten — folk var ute av byen, søster Klara hadde ferie og var reist hjem til Stavanger. Veronica kunde sitte og spille eller gaa og stelle blomstene og avlæggerne uten at bli forstyrret, time efter time.

Hun saknet eftermiddagene i Dronningparken — de laa i en lysning av løv og sol. Og i ensomheten og stilheten blev det Kalganof hadde fortalt, til billeder for hende — ikke paa samme dunkle vis som de bibelske fortællingene en gang var blit det — tydeligere, mer nærværende, næsten som mindet om noget selvoplevet kom de for hende, Kalganofs skildringer. Og langt borte fra syntes ordene og røsten hans at følge dem . . . En gang hadde manden stængt Katja inde, fordi hun hadde

tat sig en tur til nabobygden mens han var paa sjøreise. Men næste gang han kom fra reise, laa hun i sengen og sov. Det var maanelyst i rummet, og manden hadde ruset ind, i pesk og sjøstøvler, bort til sengen — og han hadde løftet hende op til sig, tepper og laken og hende — og sluppet altsammen og snudd sig efter latteren — for bak ovnen sat Katja og lo. Og da han tok hende og drog hende frem paa gulvet, saa hun stupte i dukken hun hadde laget til ham, skrek hun: „La mig faa le ifra mig før du tar livet av mig — — —". Hun kjendte det indi sig det Katja hadde kjendt, — hun maatte le og grøsse . . .

Det kom nogen overskydde dage ute i august. Det var ikke koldt og det regnet ikke, men luften hadde en graa, kjølig tone, løvet paa trærne hang stille og skiftefløst grønt og fra de lange blomster-rabattene i parken kom det sommetider en liten bitter-emmen lugt av raatning.

Kalganof drev i gangene. Maimans var ikke i parken. Det var kanhænde for koldt at sitte stille — skjønt det sat stadig folk paa bænkene, selv damen i rullestolen var paa plads. — Han drev ut til de aapne gitterportene ved Drammensveien og blev staaende og stirre ned over Huitfeldtsgaten. Hvis hun ikke kommer? Hjertet hans tok paa at slaa. Og mens han blev ved at vandre rundturen han pleiet gaa med hende, holdt han for første gang opgjør med sit forhold til hende.

Han hadde straks opdaget hende — de daarlig sydde klærne, de smaa fattigslige klærne kunde ikke faa bugt med hende — det var ham som hadde gjort Ringby opmerksom paa hende ogsaa, selv Ivar hadde en stund syntes paavirket . . . Likevel — naar han møtte hende paa nyt de gangene han hadde set hende i vinter, hadde han hat det lik en kjender som blir vår at ler-

retet er av en større mester end han visste . . . Men han hadde ikke været forelsket i hende. Han hadde studert hende og veninden. De kom fra en samfundsklasse han litet kjendte til, de stod langt borte fra de kvinder han hadde vænnet sig til at regne med som k v i n d e n e — ja, egentlig var disse to smaapikene de første som hadde sat ham paa den tanken at det fandtes et helt lag ungpiker som levde utenfor og uvidende om bevægelsen han hadde været midt oppe i siden han kom sydpaa. Frøken Delmar og hendes veninde hadde været nye typer for ham — en slags utenominteresse han av og til hadde dyrket —.

Til han i sommer hadde truffet Veronica Maiman her i parken, og noget var blit anderledes.

Om forandringen laa hos ham selv? Om det var omstændighetene — hans nervøse tilstand — sentimentalitet som hadde voldt den? De fleste kolleger og kjendte var ute av byen — hadde kommet sig tilfjelds eller laa og plasket i smaabyene langs kysten. Pokker visste, hvor de tok mynten fra, naar de ikke stjal den. — Hans egen pengenød var blit akut. Morsarven hadde tat slutt for mer end et aar siden; han skjønte ikke hvorledes det hadde baaret til — han hadde hat indpaa ni tusen kroner i banken en gang, ja det var det mindste . . . Indtægten av boken han hadde faat ut til jul, svarte paa lag til hans pengetrang som boken selv til det han hadde villet . . . Han hadde planlagt en fortælling — men tiden var blit for knap . . . I sidste liten hadde han sat sammen noget, en vaarstemning, et par erotiske bekjendelser — saa vidt forlæggeren hadde stagget sig og vennene blandt kritikerne hadde faat leilighet til offentlig at gi ham skudsmaal som stilist. — Ivar var blit skuffet, skjønte han. — Men da han hadde oplyst ham om at en skribent uten stil er som en mand uten hænder — første gang han ga sig ut, hadde han været

slik en hjælpeløs fyr — hadde Ivar bare sagt: „Du faar bruke hændene, du har skaffet dig, til at sanke dig bør igjen da.“ — Han hadde laant to hundre kroner av ham før han reiste — de var blit væk som dug paa tørt græs. Hver morgen var brevkassen fuld av regninger og stevninger og fanteskap — paa et par kaféer var han blit negtet servering . . . Lisa Rosenblad var i Aasgaardstrand hos en moster — kanske stod hun model for det gamle kompaniet sit, malerne . . . Hjemme paa hybelen hadde han stukket væk under sengen og skapet alt som kunde minde om hende. Og paa bordet hadde han lagt frem en blok papir. Men den forbandede pengemangelen hindret ham i at komme i arbeide, den brukte hvad han hadde av kraft og opfindsomhet . . . . .

Saa var det skedd, at disse eftermiddagstimene heroppe var blit det egentlige. Dette lille samværet under aapen himmel paa en bænk i en park for hvemsomhelst var blit hans intimeste oplevelse av hjem og hjemmeliv siden han kom til Kristiania. Han hadde ikke skjult for sig selv det situationen bar i sig av latterlig, han hadde sittet kveld paa kveld i Tivolihaven og slaat det fast — mens han ventet paa det skulde bli eftermiddag næste dag. Og han hadde vaklet mellem oprør og overgivelse, naar han tænkte paa Veronica. Han vilde være nær hende bare for at finde ut at han ikke kunde finde ut det som var hende . . . bare for hver dag at faa lytte ind mot den skogstillen hun var gjemt i . . . Hun var kysk. For første gang brukte han ordet uten smil og uten tvil . . . Og det hadde været dage han kunde ha forulempet hende for denne latterlige ubehørthets skyld, for denne kolossale uvidenhet, som gjorde ham usikker i eget tungemaal — ja, han hadde sommetider kjendt sig saa løierlig, naar han gik og tuslet med hende forbi de samme bænkene med de samme halvvisne menne-

skene i den samme smaasnakken om Fanny Delmar, — faen, med hende kom ingen længer end til Fanny Delmar — at trangen til at fornærme hende var kommet over ham som en besættelse. Hun var vel ikke anderledes skapt end de andre — hun hadde vel ikke andet erend til livet hun ènd de! Men ikke før mørknet det av utaalmod i røsten paa ham, saa var hun væk som skræmt vildt.

. . En eftermiddag de stod forholdsvis alene, hadde han løftet haanden for at stryke hende over den hvite nakken, hvor fine blanke haar, litt lysere end nakkeknuten, fulgte halshvirvlene som et let dun — men en visshet hadde slaat ned i ham: gjør det og al ting er slutt, gut. Og han var blit klam i hændene lik en som redder sig i sidste liten. Siden hadde han gaat taknemlig i mange dage — og skvætten som en hofmand for ikke at forløpe sig . . . .

. . . Med samtalene om det der nord var noget nyt kommet til. Mindet om barndommen og Katja hadde spændt sig forbi alt han siden hadde prøvd og tat fæste hos Veronica; det han næsten hadde glemt at føle, var kommet sigende paa en lauparstreng over hodet paa tiden han hadde levet væk i byen — tvert og trods av al ting var det blit en sammenhæng i livet hans. Katjas billed og Veronicas hadde blandet glans — som han hadde sittet hos Katja og de troende øinene hendes, og primet og lagt ut om at han skulde bli førstemand i Alten og biskop i Nordlands amt — slik hadde han sittet hos Veronica Maiman og hendes mor og faat fremtiden tilbake foran det lyttende blikket og de tvilløse ordene deres. Han var klok, han var skikkelig og god, han var troende til at bli en guds søn paa jorden . . .

Flere dage i rad var han i parken og møtte ingen. Det tok til at bli en ulykke . . .

Han gjemte sig ind paa et litet konditori, hvor det kom gymnasiaster og trakterte kaker paa smaapiker med flette. Han sat med en karaffel portvin og et glas foran sig ved vinduet i det inderste rummet og røkte cigaretter og vogtet gitterporten. Og han sat der fra middagstid til de tændte lygtene. Han trommet med fingrene paa marmorplaten til han pludselig blev vår ulyden og stak haanden i lommen . . . Dag efter dag gik.

Han var igjen ute for onde anslag . . . kanhænde hadde nogen varet hende for ham, kanhænde hadde moren tat skræk . . . . Han stirret paa alt levende som gik op i parken. Kom det et barn mellem det femtende og tyvende menneske, varslet det godt — kom barnet efter den tyvende, var hun syk . . . Kom det en svart hund, var det ikke for det gode . . . Det gik skjæbne i hver skikkelse, uroen blev ulidelig — han tænkte ikke og hadde ingen planer og ingen formaal — livet var stanset op og kunde ikke komme videre . . .

En eftermiddag ved femtiden som han kom ut av kaféen og stoppet og saa nedover Huitfeldtsgaten, mer av vane end hensigt, kom hun. De gik som de pleiet, hun og moren — fru Maimans arm laa i hendes og de gik langsomt. Veronica bar en bok og et sjal.

Han blev staaende til de var like ved. Det faldt smaa skoddeflak for øinene paa ham, i gløttene mellem dem saa han gangen hendes — de spæde anklene — den myke, lekende ømheten i bevægelsene.

„Der er Kalganof, mama," sa Veronica, og det kom noget muntert og mildt i smilet.

Han hilste og snudde og gik ved siden av fru Maiman.

„Jeg tænkte sommetider jeg skulde springe op og se om De var der, og si at vi kom ikke — jeg tænkte ofte paa det," sa hun, „men mama har været saa daarlig."

„Nei, det er ogsaa et tilfælde — det er tilfældig jeg

kommer denne veien idag. De andre dagene har jeg været optat," sa Ivan.

Hun saa forundret paa ham.

„Har ikke De heller været i parken disse dagene?"

„Jo," svarte han, „hver dag."

Hun slog øinene ned og blev uviss i ansigtet.

„Jeg har noget med til Dem, hr. Kalganof," sa fru Maiman — „Gi mig boken, Veronica, jeg la det i boken . ." febrilsk lette hændene i de store traadvantene mellem bladene. „— Det er kuns et litet hefte — værsegod — jeg maatte tænke paa Dem, da jeg læste det, jeg har sat nogen smaa blyantsmerker, men mit hode har været saa daarlig . . ."

Kalganof gik med det lille skriftet i haanden. „Bønnens praktiske værd" stod det paa titelbladet. Og mens fru Maimans skjøre røst blev ved at strømme med sit evindelige opkomme av smaaord mellem ham og Veronica, læste øinene hans atter og atter de tre sorte steile ordene paa det blaahvite papiret.

Fru Maiman vilde ikke sitte, da de kom ind i parken. Det hjalp ikke at Ivan vrængte av sig frakken og bød hende den over knærne, — med smaa utaalmodige bevægelser skjøv hun hans og Veronicas hænder væk. Hun hadde sagt det før de gik hjemmefra, det var for koldt, det var ikke sommer længer, hun kunde gaa rundt den store plænen, saa vilde hun hjem igjen . . . Nei, nei, hun trængte ikke hvile før hun kom hjem — brynene drog sig sammen, og de blodløse læbene dirret.

Veronica saa op paa Ivan. Det kom en paakaldelse i blikket, de mørke øinene luet til i den . . . Hun ber mig om noget, tænkte han — og han rettet sig og løftet hatten og satte den bedre paa sig. Hun ber mig om ikke at bli utaalmodig, om at bli . . . det drog sig sammen omkring strupen paa ham.

Ved porten i Munkedamsveien spurte han, om han

fik vente paa Veronica og spasere litt med hende. Fru Maiman takket ham. — „Hun kommer ikke ut, og det er jo min skyld hun ikke kommer ut i luften, men jeg har jo ikke andre end hende, hr. Kalganof, og jeg kan ikke være hende foruten . . " Ved trappeopgangen inde i porten snudde hun sig og ropte: „Læs det med eftertanke, kjære Dem, og forsøk selv, hr. Kalganof, forsøk selv!"

Da Veronica kom ned igjen, træt og litt sloknet i ansigtet, vilde hun gaa ut over mot Bygdø. Men han bad hende følge med op i parken. „Det er noget jeg skal vise Dem der oppe," sa han. Hun spurte ikke hvad det var — hun gik fort, litt foran ham og fortalte om morens svimmelhet og besvimelser . . . „Hun vil ikke ha nogen doktor — det kommer en ung pike og ber over hende — imellem kommer det fler, da laver de en bønnekjede. — Jeg sitter og hører paa dem," sa hun, og stak hændene i lommen paa den lyse, falmede kuften, som frøs hun. — I parken vilde hun først se paa blomstene. „Aa, nu er den faldt," sa hun og bøiet sig og tok nogen smaablade op fra jorden — „kjend, det lugter høst alt —"

„Der borte stod jeg og her stod De i solen, da jeg saa Dem første gang i sommer," sa Kalganof." „Ja," svarte hun og gik langsomt videre „De er saa blek idag —", hun saa op paa ham, han var graa i huden, den poset sig under øinene paa ham — han var ikke barbert, og det sortagtige paa haken og kindene la noget forkomment over det store ansigtet . . .

„Det er fordi jeg gaar og er besværet av en bøn," han lo kort og indegjemt, „— men jeg har aldrig hat bud til bønhøringens himmel, jeg har aldrig staat i kø med et bønskrift i haanden — mine bønner er intakt, de ligger i blokken, smukke og hvite, som førsterangs manuskriptpapir . . jeg har ikke betrodd dem noget

savn til videreforsending — jeg har ikke hat tillid til „bønnens praktiske værd", frøken Maiman — en bøn blotter en uførhet — men den uføre skjænkes ikke gudegaver, vel?"

Veronica saa spørgende paa ham. „Jeg forstaar ikke det De sier," sa hun.

De hadde gaat ned den lille bakken og stod under trækronene. Ivan la haanden paa armen hendes og holdt den der —

„Her stod jeg og saa paa Dem for nogen uker siden. Jeg stod og tænkte: hvad vil hun si, hvis jeg ber hende?"

Veronica drog armen til sig med en sagte bevægelse —

„. . hvad vil hun si, hvis jeg ber hende komme til mig og bli hos mig bestandig — fri mig fra det onde — være min fylgje, min lille hvite fylgje . ."

I dette øieblik merket Ivan han hadde drukket. Blikket gled væk fra Veronica og blev distræt — spændingen i sindet hans løste sig pludselig, han lukket øinene et sekund, og det gik en braa smerte over ansigtet paa ham.

„Saan snakker De for at De ikke kjender mig," sa Veronica; det var venlighet i røsten, men i blikket en hastig angst.

„Nei, jeg kjender Dem ikke," brøt han ut, — „ved gud jeg kjender Dem ikke, og jeg vil ikke kjende Dem, jeg vil netop ikke kjende Dem, — jeg vil ikke gaa op Deres grænser og tælle pindene i stakittet som omgjærder Deres lille jeg . . . Jeg ser Dem, jeg ser Dem, det er nok for fanden." Han rev hatten av sig, — „Deres billed staar bak tindingene mine, Deres billed har tat bolig i den store og den lille hjernen — det speiler sig og danser i tusen celler som himmel og jord i saapeboblene — det tar sig selv i haanden — det ranker sig gjennem mit stof — det forskjønner noget som er mit .

. .“ han bøiet sig med ett, strøk løv og rusk væk fra bænken like ved dem og sa ridderlig: „Sæt Dem, frøken Maiman, sæt Dem litt her.“

Veronica kunde ikke gjøre op med sig selv om hun skulde bli eller gaa — saa underlig hadde han aldrig baaret sig ad før — hun var litt ræd, det var ingen andre i parken end dem.

„Vil De ikke sætte Dem?“

Han stod foran hende med hatten i haanden — øinene hans bad, og hun gjorde som han vilde.

„Det er ganske rigtig . . . det er fuldkommen rigtig, De har ingensinde fristet mig med noget gløtt ind til Deres paradis — De har overhodet ikke talt til mig, De har latt mig tale, — De har ikke forstyrret mig i min yndlingsbeskjæftigelse — De har ikke ført mig ind i nogen løftesvanger taushet. Eva skal friste Adam, og Adam skal falde, staar det skrevet — men naar Adam frister, skal Eva motstaa ham i al evighet, amen. Hun skal ikke komme ned til ham, hun skal ikke drikke av hans pjolter og smake paa hans eder og befænge sig med hans liderlighet —“ han rakte ut haanden over hende — „Hver dag vil jeg prøve at forlede dig til nederdrægtighet, hver dag vil armene mine række efter dig for at dra dig ned i grøften, — men hver dag ber hjertet mit at du skal motstaa, forat hændene mine ikke skal slutte at løfte sig mot dig og anrope. — Jeg er en synder — men jeg vil omvende mig til dig, Veronica, og min kjærlighet skal være større end de ni og nittis, du skal være min stjerne til Betlehem, og jeg skal faa myrra i mine kar, fordi du er nær mig . . .“ — han bøiet sig over hende.

Ansigtet hendes blev mørkerødt — hun løftet fort haanden, og den rørte brystet hans i et litet støt.

„Kalganof!“ — hun gled væk fra ham langs bænken.

Han rettet sig op.

„Ja, jeg har drukket — De er ræd mig," sa han langsomt — „De tror ikke det kan komme ædru ord fra en hals, hvor brændevinet har sit løp? De har hørt at jeg vanker i daarlig selskap, hva? Deres veninde, Deres Delmar har fortalt Dem om min svinesti? Men min omgang er sgu den bedste — den bedste i byen! Jeg kommer i det gode selskap, i et selskap som har raad til selv at forbruke sig selv! Raad til at kvæde for vindene, kaste perler for svinene, og fortære sine sandheter! Jeg har sittet tilbords med mæcener, som ødet mer paa én nat end aarets samlede literatur fik til fordeling — folk som ikke ruger ut indfaldene, ikke korker espriten til julebordsdrik — folk som har midler til at dø utrykte. Herlige bokstaver som gik ut, fordi satsen ikke passet dem — forkyndere uten menighet, patrioter uten fædreland, førere uten flok. Ja, jeg har drukket" — han tok sig til hodet og lo — „Da jeg kom til denne skjønne by, frøken Maiman, lot jeg mig hverve av de gode hoder, av det omtalte gode selskaps gode hoder — og jeg fik min sold utbetalt: en stor og rummelig pjolter. Drikfældig — talentfuld — en dyp og gaadefuld ækvivalence har i mit slegtled omslynget disse ord som beskyttende arme — Fordrukken — begavet — uadskillelige har de ganget tilhobe og vandret paa rad disse to, lik et gammelt og kivagtig par, som ikke kan undvære hinandens overgrep . . . Ja, jeg hører til en ilde anskreven kaste, Veronica — vi vilde forkynde et evangelium — det var kanske noget som: ned med hykleriet, op med friheten og skjønheten, selv mellem kjønnene — men landet hørte os sgu ikke, vi hadde nemlig avskaffet folketalerrøsten til fordel for vor egen, private stemme — og slik en privatrøst, slike privattalenter, som ikke har bud til andet end kunst, kunst- og renlighetsinstinktet i et folk, det er ikke noget for et samfund som er gjødd med moral i guldsnit . . . Saa

slog talentet ind paa os og lastene ut — — men naar al ting kommer omkring, har forsynet kanhænde likevel sin naadige mening med os — vi har hat vore lasters mod, vore lasters heltemod i et land, hvor lasten har gaat i kirke til idag!"

Kalganof drev med ansigtet vendt op — han kjendte det som kundskapen om hans liv fra minut til minut trængte sig ind paa ham og krævde hans opmerksomhet; han begjærte ikke længer Veronica, længslen efter hende forflygtiget sig — men hun var et væsen, som paa mystisk vis hadde faat magt til at avgjøre noget i hans tilværelse, han stod pludselig paa et veiskille, det næste skridt var skjæbnesvangert . . .

„Og helvedeskvalen vi har lidt, vi som kom til verden med skjønhets- og lykkelængsler i et nedsnedd land — i et folk snedd fuldt med fordom og lysskræk — den skal en dag bli aabenbar . . . skal en dag faa sin forkynder . . ." han stanset foran hende, ansigtet hans var blekt og ophisset. „Jeg har skrevet en liten bok til jul, en løsepenge, en medlemskontingent — og De har ikke læst den, og det glæder mig — jeg snakker ikke om den, jeg snakker ikke om det jeg ikke har gjort . . Jeg staar endda foran min fars hus, jeg er ikke blit lukket ind . . . Jeg er snart tredve aar, jeg negter det ikke, jeg har tilbragt livet med at leve, jeg har beskjæftiget mig med at være til — Og floden har skyllet over mig — — — Men nu skal det ebbe, ebbe og falde — og nu skal dyndet blomstre og bære grøde — ved gud, Veronica! Men du maa komme ut til mig — og være hos mig — og tro paa mig — Tro paa mig et litet aar, Veronica!" brøt han ut, og øinene hans gik fulde. „Og jeg skal arbeide, saa englene i himlen skal lovsynge. Og jeg skal ikke smake d e t," han løftet tre fingre til ed.

Veronica sat ytterst paa bænken, hun støttet sig mot

den med haanden, den andre armen laa langs ryglænet. Kalganof stirret paa hende — nu først blev han vår uttrykket i ansigtet hendes. Blodet skjøt op i hodet paa ham, han bøiet sig, tok om bænkeryggen og sa lavt:

„Kunde du det, Veronica?"

Øinene hendes skinnet med besynderlig og sterk glans, og det hvite ansigtet var forandret. Ivan kjendte sig svimmel. — Og pludselig visste han, at han aldrig et sekund hadde trodd han skulde faa hende.

„Veronica —" han fik ikke lyd i røsten.

Hun slap bænken og saa op paa ham — hun ristet paa hodet, men øinene hadde endda lykkeskimmer.

„Nei," sa hun — „nei, Kalganof."

Et øieblik efter stod de ved siden av hverandre. Kalganof rettet sig — knappet frakken og rettet sig.

„Nei. Naturligvis. Ikke . . ." men slik hadde kjærligheten glødet ansigtet hendes, at han endda fornam det som en tilstaaelse — han tok haanden hendes og vilde kysse den.

Da brast hun i graat.

Han spurte om han skulde gaa. „Nei, staa litt, — saa de ikke ser mig," sa hun. Og han blev staaende foran hende, mens nogen spaserende, en kvinde og en mand, gik forbi dem.

Han stod og saa bort — — ind mellem stammene; noget i ham lyttet anspændt til de smaa bevægelsene hendes, naar hun tørket øinene og forvarte lommetørklæet og fandt det frem igjen . . . Han kjendte sig vek i knærne og en stor mathet seg over ham; og det var en lise i den, som efter noget fuldført og frasiggjort. I en underlig mild og løftet stemning, ikke ulik en rekonvalescents, gik han taus ut av parken ved siden av hende.

Ved nedgangen til Huitfeldtsgaten stanset hun og

rakte frem haanden. Han tok den, saa ned paa den og slap den med en umerkelig sving, som slap han fri en fugl.

„Tak for at De blev staaende . . “ sa hun uten at se op. — Hun gled fra ham som en liten skygge langs husrækken.

IX

Veronica var blit ræd, da Kalganof talte til hende. Ikke det han sa, men det hvite ansigtet hans og røsten, som hele tiden var litt tyk, hadde gjort hende ræd. Av ordene hadde hun kanske ledd, hvis han var kommet med dem en av de andre dagene, naar moren var i nærheten og det var solskin, — Kalganof var en som var litt rar, anderledes end andre, en forfatter. Det meste han sa om sig selv, digtet han kanske op — slik hadde hun kjendt det og hat en omhu for ham i tankene som for en som ikke kan greie saa godt for sig i virkelige ting. Men i det sidste hadde hun aldrig tænkt paa hvordan han levde — paa det Fanny hadde ymtet om — før ansigtet hans og røsten denne eftermiddagen i parken med ett hadde tvunget hende til at skjønne noget vondt; mansjettene hans hadde været skidne, der var flekker paa frakken, og det lugtet vin naar han snakket.

For ikke at krænke ham hadde hun sat sig og hørt paa ham og vundet over skrækken.

Saa var noget skedd. Han har det sørgelig og er alene og har drukket meget vin og tror han er gla i mig, hadde hun tænkt. Han tror han elsker mig . . . Og med ett hadde det brust ind over hende en lyksalighet — en sterk og lønlig forvissning — en kjendt og søt fryd. Kalganof var like ved hende, han gik frem

og tilbake og snakket videre . . . hun saa og hørte ham akkurat som hun hadde sanset møblene i stuen og vogn-duren utenfor paa gaten, naar hun for længe siden sat med bibelen i fanget og „det blaa“ kom. Hun visste det som skedde like ved, men hun var hos noget andet, som ikke hadde røst eller ansigt eller skikkelse, men som hun kjendte bedre end alt levende . . . Da Kalga-nof sluttet — og bøiet sig over hende saa hun maatte reise sig, var det litt koldt som at vaagne . . . Hun graat — men hun kjendte det lykkelige synke langsomt indover mens hun graat.

Hver dag siden tænkte hun paa dette.

Kalganof selv tænkte hun litet paa. Hun visste han ikke var bedrøvet længer; hun hadde møtt ham og snakket med ham — han hadde hat paa sig en ny hat og var barbert og børstet; og han hadde spøkt med hende slik han pleide spøke den første tiden de var kjendt. Det var ingenting vanskelig mellem dem.

En formiddag i slutten av september sat hun og læste høit for sin mor. Fru Maiman laa paa sofaen med et heklet teppe over sig; læbene hendes var halv-aapne, og blikket hang ved datterens ansigt. „Det som kommer nu er saa yndig,“ hvisket hun. Det var andre gangen de læste denne boken. Det var en fortælling paa vers, en dansk dame hadde skrevet den. „Det er like saa vakkert som Welhaven og mer forstaaelig,“ sa fru Maiman.

Disse timene om formiddagen efter øvingen, naar moren laa og lyttet og ikke grundet paa sygdommen, var dagens bedste for Veronica. Hun hørte sin egen røst og verslinjene som hun hørte tikkingen av stue-uret, — tankene gik som de vilde.

„Det ringer . . .“ sa fru Maiman, — „hvis det er Klara — jeg er saa træt . . . men hvis det er presten,“

hun reiste sig paa albuen og øinene blev urolige — „jeg maa jo snakke med ham om basaren . . .“ „Det er vist posten, mama,“ sa Veronica; men hun dreiet det lille forklæet saa det hang bent før hun gik ut og lukket op.

Det var Ivar Ringby. Han stod med hatten i haanden, da hun aapnet døren — han hadde gaat fort, og det var en rød stripe efter hatten tvert over panden paa ham. Han drog av sig den høire hansken.

„Goddag, frøken Maiman“ — og han lukket haanden hendes saa fast i sin at det gjorde vondt. Læbene hendes skilte sig i det lille nervøse smilet som altid kom naar hun blev sky — hun bøiet hodet litt og saa forbi ham.

„Jeg vilde gjerne faa lov til at hilse paa Deres mor,“ sa han; og skjønt det han gjorde nu, var planlagt og gjennemtænkt og gjennemlevet saa mange ganger, hørte han selv at han lignet en skolegut i røsten. „. . . hvis De tror hun ikke har for meget imot at ta imot mig.“

„Mama er ikke frisk,“ sa Veronica; men straks blev blikket hendes fastere — „kanske De som er læge kunde snakke med hende om svimmelheten . . .“ og som hun ikke hadde git ham haanden, rakte hun den ut en gang til og sa: „velkommen til byen igjen —“ og hun gik bort til væggen og ryddet en knagg — „mens De tar av Dem, skal jeg si til mama,“ hun lot døren til stuen staa paa gløtt efter sig.

Fru Maiman fik en fin rødme i ansigtet under kandidat Ringbys besøk. Hun syntes han var smuk naar han tok av sig lorgnetten; han var omhyggelig klædt, og snippen og mansjettene lyste hvite. Han skulde bli læge. Næst prestene var det ingen som kunde bringe menneskene trøst som lægene — men for hendes sygdom var det ingen raad. Og hun forklarte ham nøiagtig om fornemmelsene og plagene sine. „Føl pul-

sen min," sa hun og rakte ut haanden til ham, „prøv om De kan finde den lille stakkaren . . ."

Ringby la ind et ord av og til, kjendte hende paa pulsen og førte den hvite haanden varlig tilbake til teppet — saa forskende paa de blodløse læbene og øinene, hvor øienlokket la en skygge av okker over sclera.

Bak hodegjærdet til moren stod Veronica. Hun glattet putene som støttet op den syke — de smale hændene gik langsomt og mekanisk fra morens sølvhvite, krusete haar og ut efter den store dunputen. Like ved hende sat Ivar Ringby. Hun mindtes det han hadde sagt i jernbanekupéen — „vi træffes vel . . ." Hun tænkte paa leken ute paa volden hos Delmars forrige sommer. Det var liksom hun ikke hadde møtt ham siden — før nu. Naar hun saa bort paa det nederste av ansigtet hans, saa hun at det rykket litt i læbene hans, mens han lyttet —. H a n husker det ogsaa — tænkte hun.

Da han reiste sig for at gaa, sa han:

„Hvis De ikke har noget imot det, vil jeg gjerne faa komme igjen en gang — jeg spiller violin — hvis De bryr Dem om det, kunde jeg spille litt for Dem, frue —."

Fru Maiman løftet hændene: „Spiller De violin! Jeg holder saa meget av musik, jeg har altid tænkt mig himlen fuld av strykeinstrumenter — min mands violin var ikke førsterangs, men han spilte Händels largo saa vakkert, nu har han en bedre, kandidat Ringby, hvor det var venlig av Dem at De vil komme og spille for en gammel kone som mig." — Hun snudde hodet og saa paa Veronica. — „Min datter kan akkompagnere Dem . ." Men nu blev de lyse øinene urolige, træt la hun sig tilbake mot putene. „Som De ser er jeg litet frisk, det er ro og hvile jeg trænger, ro og hvile. Jeg har ikke taalt at se mine nærmeste venner i høst, jeg har

ogsaa saa meget jeg maa ordne før jeg tør tænke paa min egen fornøielse. Husk endelig at De ikke lar violinen ligge paa et koldt sted — Olaf bar den med sig fra rum til rum naar vi luftet —."

Veronica bøiet sig og tørket morens pande med lommetørklæet. „Nu er det vist ikke værdt du snakker mer, mama," sa hun.

„Nei jeg skal ikke komme før jeg faar lov," Ivar tok fru Maimans haand, hun drog den fort til sig igjen; men da hun saa op paa ham, vek uviljen, som hadde lagt sig over ansigtet hendes, et smil lik et lunet barns brast frem om den bleke munden. „De har saa blaa øine — tak for at De kom for at hilse paa mig — paa os —" rettet hun sig.

Veronica fulgte ham ut i gangen. Hun vilde hjælpe ham med frakken, men han lo og rykket den til sig. Hun blev rød — hun holdt altid i frakken for prestene, naar de gik . . . Hun spurte om han syntes moren saa daarlig ut. Han sa ja. — „Hvor gammel er hun?" spurte han. „Bare fem og førti aar." Han svarte ikke — han stod med frakken paa og hatten i haanden og saa paa hende. Ansigtet hans blev saa underlig indøiet og hvitt i halvlyset der ute. — Veronica fik med ett en stikkende stramning i huden omkring strupen.

„Faar jeg komme igjen, frøken Maiman?" spurte han.

Hun saa paa ham; noget drog hende liksom bort til ham, saa hun maatte staa imot — like efter spredte strammingen fra halsen sig over kroppen lik en stivhet. Hun rakte langs glasruten i døren efter laasen, fik tak i den og dreiet knappen, saa døren gled op —. Han gik ut og stod litt — hun sa knapt hørlig uten at se op:

„Velkommen igjen."

Ivar bøiet sig; og noget varmt rørte hende paa haanden like ved haandleddet.

Det støiet mellem væggene i den smale opgangen, da han sprang trappene ned gjennem etagene.

Til han femten aar gammel kom paa skolen i Trondhjem, hadde Ivar Ringby været i sin mors varetægt. Hun hadde undervist ham, lekt og gaat med ham, befolket hans verden med alt sit.

Randi Ringby hadde været tyve aar yngre end sin mand. Fra hun var barn, hadde hun hat hang til at forgylde mennesker og forhold, til at digte det sjeldsynte ind i det hverdagslige; som voksen fik hun den sundes lykkelige evne til at forlike idealer med livet. I besøk hos broren, som var gaardbruker, møtte hun straks efter konfirmationen doktor Thomas Ringby daglig, og ænset ikke om han var høi eller lav, styg eller vakker — til hun en dag fik se ham berge et barn som holdt paa at gaa utfor stryket i elven. Han blev helt for hende — den første utenfor bøkene; og da han fridde til hende, ga hun ham jaord like selvsagt som hun vilde git det til Wilhelm Tell, til Carl den tolvte.

Hun fulgte ham nordover, og i slitsomt arbeide som læge i en vidtstrakt og veirhaard sjøbygd fik doktor Ringby leilighet til at holde glød i hustruens begeistring for mod og uræd pligttroskap.

Ivar var eneste barn.

Saa længe han var liten, blev moren smaapike hos gutten — fuld av paafund og skøi, en lykkelig lekesøster; hendes egen lyse barndom bygget sig op igjen i samlivet med ham, og naar doktor Ringby kom uventet paa dem, fandt han ofte begge i samme styrløse glæde over et ingenting . . .

Da gutten blev større, og spørsmaalene hans tok paa at regne over hende, fik hendes pikedrømme nye skud.

Hun læste ikke sagaene og ridderromanene for ham, hun levde dem med ham. I de lange ensomme timene i hjemmet, naar hun sat med gutten ind til sig over boken, banket blodet i hendes puls som i hans og ordene om ættekjensle og ættestolthet — mandemod og storverk og ædel elskov ga samme skjælving til hendes røst som til hans hjerte. Siden, da eventyr og digt gled over i samtale og fortælling, gik hendes egne idealer ind til dem læsningen hadde reist i guttens sind, som brødre gaar til søsken. Ivar vilde være tapper som Sverre — og uræd som far, da han berget barnet — han vilde slaa ned hyklerne paa jorden og utrydde forræderne, som Olav Tryggvason drap Kark — han vilde være nordmand og norsk som mændene paa Eidsvold — og sterk og tro i kjærlighet som Njaal og Bergtora.

Hun snakket tidlig til ham om fremtiden. Vilde han bli officer som morfar? Læge som far? Vilde han bli embedsmand eller en stor kjøbmand eller en navngjeten jordbruker? Hvad han blev — han skulde være fremst mellem dem som i alle land til alle tider slaas for sandhet og ret, for skjønhet og glæde — han skulde være med paa at gjøre landet frit, fremme nordmandskap, rydde bort fattigdommen og stygheten . . . „Jeg vil bli høvding, mor," sa Ivar. Da lo hun saa kontordøren blev aapnet — guttens svar rummet alle synene . . . „Ivar vil bli høvding, Thomas," ropte hun til ham i den aapne døren. „Lær gutten at gjøre sin pligt, Randi, det er tilstrækkelig vanskelig," svarte det. „Det er jo ikke andet jeg lærer ham, Thomas!" sa hun.

Det sidste aaret hun levde, talte hun ogsaa til Ivar om kjærligheten han en gang skulde faa til en kvinde.

Ret som hun sat, kunde hun si: „Ivar, nu gaar hun et steds og lærer abc. og kysser dukken sin og

maser paa moren sin, hun som skal bli den kjære konen din," — og hun tok ham ind til sig og klemte ham saa han skurte næsen mot broschen og urkjedet. „Du skal gjemme paa dig selv gut," kunde hun si og bli mørkeblaa og uten bund i øinene, — „alt sammen skal du bære frem til én — du skal ikke høre efter de smaa røstene langs veiene og ikke røre de fremmede hændene — du skal gaa frem over til bruden din, og hun skal velsigne dig." — En dag hans far hadde snakket til ham om farerne ved kjønslivet og ansvaret han hadde for slegten, tok hun ham ind i armene sine da de blev alene. — „Ivar," hvisket hun, „far sier slegten vil kræve dig til regnskap utover graven — men gjør du nogen gang uret mot en kvinde som elsker, skal du svare for det hver dag helt til du kommer i den — for kjærligheten er hellig, og glem det aldrig."

Efter sin kones død søkte og fik doktor Ringby et distriktslægeembede i Trøndelagen. I sytten aar hadde han praktisert i samme bygd, men først efter hun var borte, blev det klart for ham hvor stor part hustruens beundring og tro hadde hat i arbeidet hans. Nu hun var død, vandt følelsen av magtløshet, som mange ældre læger drages med, mer og mer paa ham, til hvert sykebesøk syntes en plage. Distriktet var fattig, de fleste av de sanitære forbedringer han hadde stridd for, stod endda bare som fremtidsmuligheter, folket var uvidende og overtroisk, hver omreisende prædikants paafund fik lettere indgang i bygden end reformene han i aarevis hadde arbeidet for; da han kom i sit nye embede la han fra første stund an paa at ta folk og forhold som de var og spare sig for skuffelser.

Med sønnen hadde han ikke hat meget at gjøre saa længe konen levde. Han hadde hvilt ut i smaasnak med barnet mens det var litet; siden hadde han tat sig av guttens opdragelse hver gang moren lot ham vite at

noget skulde opmuntres eller klandres. Samværet paa tomandshaand den første juleferien hadde hat noget pinefuldt ved sig, baade for far og søn. De snakket ofte siden om at de hadde været lik tilfældig sammenbragte — som ikke engang rigtig vet om de liker hverandre.

Ved morens dødsleie hadde Ivar i sorgen vist en ustyrlig lidenskap, som hadde forskrækket og ogsaa støtt doktor Ringby. Da han blev alene med gutten, tok han igjen med ham hver gang han trodde at merke utslag av ubehersket følsomhet. Ivar kjendte det i førstningen som gjorde han en taapelighet naar han brukte tone eller uttryk han fra samtalene med moren var vant til; og noget i ham oprørte sig mot farens kritik og sarkasmer. Det var ogsaa saa at det høistemte i utbrud, som hadde git Randis tale en egen naiv patos og øket hendes tiltrækning for manden, skurret stygt naar han merket det i guttens snak.

Kulden Ivar syntes han møtte hos faren, øket det heftige savnet og længslen efter moren. Og mens hans ydre væsen formet sig og tok likhet med farens, begyndte han lønlig den kultus av morens minde som kanhænde mer end samlivet med hende blev magt i livet hans.

Doktor Ringby hadde helst set sønnen vælge et andet studium; men da han skjønte Ivar atten aar gammel alt var fuldviss om at han vilde bli læge, drøftet han snart medicinske erfaringer med ham som med en kollega. Og han manet ham til tidlig at sætte sig et specialfag som maal — saa han en gang maatte opnaa resultater av slitet sit og ikke bli staaende like tomhændt ved livsløpets slutt som ved starten — lik sin far.

Studiet blev ogsaa efterhvert livsindhold for Ivar. Han kom fra opdragelsen moren hadde git ham, med en tydelig forestilling om at jorden var en slagmark, fienden stod fylket, det gjaldt bare at gaa paa . . . Det første skoleaaret i Trondhjem viste han ved mindste

anledning et stridbart alvor og et hang til at forstørre tingenes betydning som gjorde ham til nar for de letlivede byguttene. Og da han til slutt paa et vis fandt sig i den nye tilværelsen, kjendte han sig underlig sviken og utryg — her møtte ikke ret og uret, sandhet og løgn greit op som i morens verden, her var de oftest slik filtret i hverandre at leiligheten til at slaa blev tat ifra én. . . . Efter morens død kom det noget steilt over ham, han holdt kameraterne paa avstand og begyndte alt som gymnasiast at kjende sig som enstøring. Da et skoleaar var gaat, fik han en særstilling mellem jevnaldringene, fordi han ikke lot sig konfirmere. Saa længe moren levde, var konfirmationen aldrig blit nævnt. Han var nær seksten aar da faren i et brev raadet ham til at skrive sig for presten „av praktiske grunde". Svaret han sendte hjem, var det første beviste forsøk paa at hævde en overbevisning — og det ga med ett livet et slags indhold, han fik baade fegte og lide for standpunktet han tok, fik endelig opleve litt av det han stundet efter. Siden morens død hadde han baaret nag til presten paa hjemstedet — nu fik han ved de andre guttenes forhold til konfirmationsundervisningen og selve handlingen i kirken paa nært hold se en humbug han aldrig hadde tænkt sig — og konfirmationssøndagen gik han urløs og i velslitte klær mellem de helgeklædde, bukseside kameratene og kjendte sig hædret i en martyrdom som fik ham til at dirre, mens han alt i ett tænkte morens navn.

Siden han var gut, hadde han set farens gjerning med morens øine. Han vaklet ikke da han skulde vælge studium, og han holdt lægens virke like ophøiet over juristens, officerens, filologens som et naturverk over et samfundsprodukt.

I ferien paa den hvitmalte doktorgaarden kunde far og søn sitte time paa time ut over natten paa det spar-

somt møblerte kontoret i læsning eller samtale — med døren lukket til de tomme stuene. Og trods følelsen de bar for hverandre, vanskelig naadde ut over et blik eller haandslag, kjendte Ivar eftersom aarene gik at han ingen nærmere ven hadde end sin far. Paa det aarvisse spørsmaalet: „Naa — hvem har du sluttet dig til i vinter, Ivar?“ maatte han svare som saa: han omgikkes et par medicinere, snart var det ældre kandidater, som lot ham se operationer paa privatklinikkene, snart nogen gode skiløpere; han var medlem av en radikal klub, han gik i Nordmarken om søndagen med skolekamerater, trøndere . . . Det eneste navnet som jevnt vendte tilbake, var Ivan Kalganofs. „I er fortrolige?“ spurte doktor Ringby. „Kalganof er fortrolig,“ svarte Ivar. „Ta han med dig hjem næste gang,“ sa faren. Men Ivar kom alene.

Han prøvde ikke at greie ut for faren forholdet til Ivan heller. Des mer han blev snørt ind i arbeide, des regelfastere hans egen tilværelse blev, des nærmere sluttet han sig til Kalganof. Han som mistet søvnen for en gjældsforpligtelse — og humøret fik han blod paa snippen, han trængte kameraten, som ikke vøret avtaler eller løfter eller gjæld – som var uten stilling, midler og borgerlig anseelse, — „en mislig person“ paa Ringby'sk. Han nød en livsglæde sammen med ham — paa anden haand, fik part i en sorgløshet han ikke selv kunde præstere. . . Ivan kom ind i et rum, satte sig og sa: „Det gaar storartet“ — „Det gaar fanden i vold . . .“ han forløste sig i ord, forgyldte kobberdankene sine, gjorde revolution av en stortingsdebat, æstetik av et gasblus . . . var optat av sin dag slik bare den er det som har noget at gaa glip av . . . Han smaahaante ham og ærgret sig over ham — men lønlig blev han ved at øke indsatsen hos kameraten, som tok sig tid til at leve og raad til at haandtere idéer — og

som en dag, mund- og penneför, skulde ta fat paa oprenskning av samfund og av begreper . . .

Men til doktorgaarden tok han ikke Ivan; han skjønte det vilde være like faafængt at bringe faren og Kalganof sammen som at prøve forlike det i hans egen natur som droges til Ivan, med det han og faren hadde fælles.

Sommetider kunde Ivar bli gaaende og drive i stuen, mens faren sov middag inde paa kontoret. Det var et stort, pent rum. Her er pent, kunde han tænke, høit under taket og lyst . . . Likevel var det ikke slik at nogen nogengang sat i den stuen. Han flyttet paa stolene, paa de to smaa grønne sofaene . . . I hjørnet ved østvinduet stod morens skrivebord. Den første sommeren han var hjemme, hadde faren en dag bedt ham ordne sakene paa det. „Jeg vil gjerne de skal staa som i din mors tid," sa han — „men jeg er bange jeg ikke erindrer hvordan hun stillet dem op". Ivar hadde da ryddet skrivebordet for tingene som ikke hørte dit, og sat de smaa utskaarne træsakene, fotografiene og lysestakene slik hun pleiet ha dem. Fremst laa den lille røde skrivemappen, med blækklatter paa skindpermen og et paabegyndt brev indi . . .

Her i hjørnet ved østvinduet endte altid vandringen i stuen. Han blev sittende paa den runde taburetten med albuene mot skrivebordet. Han tænkte paa moren. Og mens det lyse hodet hvilte i hændene og kroppen støttet ubevægelig mot bordplaten, løste den sig, den eneste længting og lidenskap viljen hans aldrig vogtet og hemmet. — En skikkelse seg langsomt nærmere, som av skodde — sansing og erindring arbeidet sammen til det som hadde været, blev ett med nuet — til moren selv og ikke mindet var hos ham. Hun bøiet sig over ham, hun klappet ham med de lette myke hændene sine, hun lo ind mot haaret hans . . . Hun sat i

den høiryggede stolen og de faste læbene rørte sig over ordene, og blikket hans sank og sank i hendes til han bodde og var inde i de store øinene, hvor eventyrene blaanet . . . De gik paa en frossen vei, det røk med uten-vind, maasene kom skjævende fra sjøen, bjerkebuskene laa flate, alt ting rørte sig og hvén — bare han og hun var sterkere end stormen og gik paa veien og holdt hverandre og ropte mot rossene og lot sig ikke skræmme. . . Eller det var julekveld . . . Eller de laa i bakskotten paa baaten og var med doktorskyssen ut til været og holdt hændene i sjøen over baatripen og sa: „Kjend, her er den lunken — og her . . .“ Hun var nær ham og omkring ham og allesteds — det var en liten lugt av vinaigre like ved huden hendes.

Han sat med lukkede øine. Saa smaa ting var det han mindtes, smaa og bare som streif av hændelser det meste, — men likevel aapnet og aapnet det sig imot dem, strømmet frem og løftet sig som mot en evig sol. Han holdt ingenting tilbake længer — alle kjærtegn, alle smaa ord hastet til hende for at gives og sies en gang til, og alt det ugivne og usagte fra den kvelden hændene hendes lukket sig for sidste gang om nakken hans og en anden maatte løse ham ut, rørte sig og vilde frem og sved i strupen og bak øienlokkene som gutte-graaten en mand ikke graater. —

Distriktslæge Ringby nævnte ofte sin hustrus navn. Naar han spilte sonaten av Mozart, sa han: „Din mor syntes bedst om anden sats, Ivar, men jeg er tilbøielig til at sætte den første høiere.“ Og han kunde si: „Randi, din mor, taalte ikke fiskesuppe, besynderlig, den rene idiosyncrasi.“ I slik sammenhæng nævnte han hende ofte — røsten gik over navnet med samme klare, jevne uttale som over de andre ordene. Selv det første aaret efter hun var død hadde Ivar aldrig hørt ham nævne hende anderledes.

Hadde moren maattet sakne? Han lette tilbake gjennem halvklare minder — men syntes altid han møtte smilet som gik over ansigtet paa hende lik solgløtt. Han husket bare den dunkle pinen han selv hadde kjendt naar hun snakket til ham om kjærlighet — den liksom forbitrede viljen han alt som gut hadde kjendt i sig, mens et ordløst løfte svellet i ham naar hun sa: „alt skal du bære frem til en eneste, Ivar . . .“ som skulde han fuldgjøre noget hun ga over til ham. —

Han hadde været vant til kvinders selskap i opveksten. Først morens og de fleste somrene nordpaa mostrenes og et par ældre søskenbarns. Siden i gymnasieaarene i Trondhjem fastrenes daglige. De tre sidste skoleaarene bodde han hos dem og fik tidlig vite av de ugifte damene at han ikke maatte gjøre sig haab om deres agtelse qua mand, men at han som forstandsmenneske kanhænde kunde faa lykke til at vinde den. Frøknene Ringby var ikke som deres yngre søster fru Delmar aktiv i kvindesaksbevægelsen, de hadde like liten tillid til den gjennemsnitlige feminine forstand som til masculint ædelmod — liksom deres bror satte de en nøktern bon sens øverst paa listen av de egenskaper som bringer godtfolk paalideligst gjennem et urenslig liv; og de hadde den litt bitre mistvil om følelsers egthet, vanlig hos mennesker som har set et rikmandshjems tro tilhængere dampe væk og sætte sit agtværdige grud av „venner i nød“.

Av dem som besøkte fastrene, var de fleste ældre kvinder. Men der kom unge piker ogsaa, de blev undervist i fransk. Somme av dem drak te i stuen og hadde ivrig ordskifte med sit vertskap. De unge damene gjorde sig flid for at utmerke sig mundtlig — spurte og svarte raptunget og lot sig ikke maalbinde. Ivar hørte paa samtalene; og hørte fastrenes kritik naar de unge piker var gaat.

Og i den lille kvistleiligheten, hvor bedsteforældrenes store mørke møbler trængtes lik tungsindige fanger under skraataket, hadde han sine første anfald av heftig længting efter en lykke som maatte være like forskjellig fra alt han saa, som hun han skulde ha, maatte være anderledes end pikene som sat og svarte godt for sig i fastrenes stue — —. Og naar fastrene, aapent og usentimentalt, snakket til ham om borgermesterens Anna og gamle godseier Gotters yngste datter som passende parti for en Ringby, kjendte han samme medlidenhet med dem som med kameratene, naar de vilde ha ham med i veiten, hvor skjøgene bodde. Han var ikke en som lot sig raade over. . . .

I Kristiania hadde studentene tidlig kaldt ham kvindehateren — med en slags ret.

Han møtte i tyveaarsalderen de unge pikene lik en noget kjendt har sat stevne under maske. Bak det rolige laget, som alt den gang hadde noget nøiagtig-høflig ved sig, laa en forvissning; den levde sammen med det dypeste i ham, mindet om moren — og den nærte sig av det han hadde mistet; en gang for længe siden hadde det sunget og ledd like ved ham, en gang hadde et andet menneskes nærhet git alle tingene mening. Det skulde hænde paa nyt — det kunde hænde idag. . . .

Men maaneder og aar gik og kravet han bar paa, blev ikke løst ind. Paa fordringshavers vis fik han nag til sine skyldnere. Ingen av de unge pikene han danset og drev Karl Johan med, vakte andet end en flygtig interesse hos ham, og siden utaalmod og tilslut lede over jargonen og hvinene og koketteringen de hadde fælles, som de hadde fælles middelskoleeksamen og fælles hemmeligheter. . . .

I Kalganofs vennelag blev han kjendt med andre damer, viderekomne — et slags kvindelige pionerer i

mændenes æstetisk-erotiske nyland, en slags forsøkskaniner, syntes han, som lot sig avdrætte til at røke cigaretter, snakke kynisk, kysses — villige til at ofre sin dyd programmæssig, egte døtre av et teoretiserende folk — saa borgerlige i selve anstrengelsen for at være uborgerlig som bare nordboer kan bli — — — Leden, han gik med, øket til motvilje. Og han fik usmak for sig selv, for ridderen Ivar — selvspotten meldte sig straks han stod foran et nyt kvindelig bekjendtskap, og den frøs bort evnen til at tale naturlig med damer. --

De par sidste aarene av studietiden hadde han hat fuldsat med arbeide. Naar han ikke bodde paa hospitalet, holdt han sig helst hjemme om kveldene; et par av kameratene hadde giftet sig, han gjorde nar av deres nygifte forvrøvlethet — han higet ikke efter at komme i deres plysjmøblerte himmel, hvor englene sang om hattepynt og vaarmoder —; men var han gjest hos dem, kom han i ulag og mistet nattesøvnen. Den eneste han gjerne søkte, var Ivan; naar han gik fra medicinerforeningen om kvelden, la han veien om Professor Dahls gate, og lyste det i gaarden inde i haven, plystret han signalet og famlet sig op gjennem trappene . . . Han likte at sitte i flugtstolen og høre paa Ivans utlægginger — mens det lyste rødt i gelatinrutene paa koksovnen og Lisa Rosenblad sat etsteds i værelset og nynnet. —

Det hadde en dag hændt ham noget paa Ivans hybel. Han hadde været ræd det skulde ta fra ham det fri samværet med Ivan. Men saa fuldkommen var den lille hændelsen blit slettet og borte, saa helt hadde al ting været som det pleiet næste gang han kom, at han sommetider spurte sig selv, om han hadde drømt altsammen . . .

Det var om vaaren, — vaaren før hans første møte med Veronica Maiman. Han blev fire og tyve aar og

et par medicinere skulde feire dagen med ham paa Kalganofs hybel.

Han var først paa plassen — han hadde violinen med og vilde stemme og kanhænde øve en halvtime før de andre møtte frem. Lisa Rosenblad gik og dækket bordet, da han kom.

„Gratulerer med dagen," sa hun og nikket, men neiet ogsaa, og blev litt forvirret og sa: „Ivan er flydd efter cigarer — jeg skal ikke være her, skjønner du, jeg skal bare sætte frem . . ."

Mens han sat paa Kalganofs seng og tonte op strengene, gik hun til og fra og snakket den pudsige, vrange snakken hun hadde, naar hun var i godlag . . . Hun holdt glas imot lyset og kek ned i dem — hun viste ham frugten hun hadde kjøpt, og stak en drue i munden paa ham, hun gned flaskene med et haandklæ.

Han likte de myke, lette bevægelsene, den lyse røsten og det lille latterkvitret hendes — ja, naar han tænkte over, syntes han han likte Lisa bedre end de fleste, han hadde møtt . . . Han hadde været meget sammen med hende disse to aarene, hun hadde gaat til og fra hos Kalganof — Ivan kaldte forholdet hans til Lisa Rosenblad „bohêmen Ringbys tribut" . . . Ivan hadde fortalt ham om hende — moren hadde hende med en „kunstmaler" — som tolvaars pike var hun blit voldtat av en av morens losjerende; siden hadde hun staat model i flere aar. I det sidste hjalp hun moren og søstrene med kaapesøm og holdt sig til Ivan — til Ivan og bøkene han hadde. „Bare hun faar være heltinde om søndagen, sliter hun som en slave hele uken," sa Ivan. Hun vilde gjerne fortælle igjen romanene hun læste — naar hun kom til de vanskelige navnene, tvinnet hun fingrene og saa fra siden bort paa Ivan og ham om hun rendte sig fast. Ellers skilte hun sig mest fra piker av sit slag ved aapenheten hun snakket om livet sit;

hun hadde ingenting av den bryskheten i væsen løse folk gjerne gjemmer sin skyhet i; hun snakket heller med en slags selvfølelse om det andre lyver væk. I hendes forhold til Ivan var det noget fromt. Hun var ikke forelsket i ham — det var heller morsinstinktet. „— Aassen skulde du i al verden greie dig uten mig, Ivan?“ Hun hadde passet ham de ukene han laa i pleurit ifjor — hadde været utholdende og selvglemmende som pleierske. . . .

Dette sat han og tænkte paa, mens han bøiet sig over instrumentet og fik strengene samstemte — av og til saa han op og smilte, naar hun lo.

„Nu er det saa fint det kan bli,“ sa hun og gik litt væk fra bordet, hvor kveldsolen stod gul i glassene. „Sola har skjænket sig i, se hvor betryllende, Ivar —,“ og hun rakte efter et glas og løftet det, — „nu drikker jeg sola paa dit velvandrende da, Ivargut . . .“ sa hun og bøiet den slanke halsen og rørte glasset med det ytterste av læbene. Litt efter var hun borte og aapnet begge vindusrutene.

„Se nu er det akkurat som ute inde — aa nei, nu kjender jeg poppelen!“

Han la violinen fra sig paa sengen og gik frem til vinduet, han ogsaa. Grenene av et kastanjetræ, fløielssvarte av sot og røk, strøk den morkne træpanelingen paa husvæggen — den brune malingen løsnet i smaa flåk, bare en rørte ved den; en liten kvist laa like indved vindusbrettet — de dunete bladene hadde saa vidt faat spriket sig ut under den tykke blomsterknoppen.

„Se paa d e n,“ sa Lisa og tok knoppen mellem to fingre, saa den hvilte mot haandflaten. „Men nu er det snodig at tænke paa alt det som er indi — klokker med frynser som paa et øienlok — og guldflekken — og de røde strimene — og en liten hvit knap og oppaa den liksom honning — og

kanske tredve av dem — husker du — ja, du husker nu vel kastanjeblomsten, Ivar?"

Han ristet paa hodet; hun kunde gjerne snakke litt . . . Han stod og saa paa det lyse haaret, som laa velstelt og blankt om den lave panden. Og han saa paa de fine, rette brynene, og tænkte at de og munden var uskyldige og visste ingenting — nei, som hun stod nu med sænkede øienlok og saa paa det hun hadde i haanden, var det ikke en linje i ansigtet som sa noget om de vonde dulgte tingene, som disse læbene med de milde, ømme vikene maatte vite — maatte vite . . .

„Husker du ikke," sa hun og saa op, og blikket var stort og klart som efter søvn. „De staar som dukketrær paa grenene og neier sig i vinden, ja de ligner ørsmaa kirketaarn — de er som klokkespil . . ."

Pludselig slap hun kvisten, saa den svang tilbake og satte den nærmeste grenen og alle de lubne knoppene i bevægelse.

„Du staar og ser paa mig du," sa hun, — „hvad staar du og tænker paa?"

„Jeg tænkte paa — jeg tænkte at du lignet noget i vaaren der ute, du ogsaa Lisa," han stotret litt.

„Tænkte du det . . ." sa hun langsomt; og hun rettet sig og snudde sig imot ham og lænet hodet mot vindusposten. Og med ett fattet alle dragene ild som fra en solrenning, det blussende ansigtet løftet sig imot ham, øinene hendes blev sorte av raadløs ømhet. Lavt, næsten uten lyd i røsten sa hun:

„Indi mig er bare du. Jeg har ikke brydd mig om andre end dig. Bestandig siden jeg saa dig. Jeg vil gaa med dig akkurat naar du vil. Det har jeg sagt til Ivan ogsaa . . ."

Et sekund sanset ikke Ivar det han hørte, for det han saa. Omkring hende var vaarkveldens bleke luft — grenene rørte sig sagte bak hende, sagte og duvende,

som paa usynlige bølger — hodet hendes hvilte imot korset midt i det aapne vinduet — det var likt en frugt eller en blomst, overtungt av sødme . . .

„Du . . .“ sa hun. Indi ordet laa hundrede andre, færdig til at briste.

„Nei —“ sa han og tok haanden hendes og knuget den og slap den — „ikke snak slik Lisa.“

Hun la armen om nakken hans:

„Kan du ikke ta det i geburs dagsforæring av mig,“ hvisket hun.

Han vilde le. Men i det samme gjorde han sig fri og gik over gulvet. Han hadde gjort det — for et øieblik siden kunde han ha gjort det — kimen til det hadde været i ham, for et minut siden, da hun stod der og ikke hørte til nogensteds og var én det kunde ske med og likevel være uskedd . . .

„Du . .“ sa hun igjen. Men nu var det et litet rop paa en, som ikke kommer.

Han saa paa hende. Hun hadde sat sig i karmen. Ansigtet var blekt, det var tat av en ny, skjær blekhet — den gjorde dragene klarere, som hadde luen fra før støpt dem til en renere skjønhet; øinene hendes var som en saligs øine . . .

„Gjorde jeg det, var jeg en skarv.“

„Nu kommer de,“ hvisket hun. Straks efter var hun ute paa gulvet, ved bordet — rørte glassene, flyttet hændene omkring . . .

Kalganof lukket døren helt op — han hadde pakker under armen, en kost med grønt bjerkeris i haanden — det store ansigtet var tændt til fest.

„Forduft Rose —,“ ropte han — „strø de sidste blade for dagens helt og svæv bort — de er i hælene paa mig.“ —

Da Ivar fjorten dage senere en kveld fulgte Kalganof hjem, sat Lisa paa bordet og lappet undertøi. Hun

hilste som hun pleiet: „Maaren, gutter —," ryddet væk sig selv og arbeidet sit, blev gaaende og pusle og smaatralle — og fortalte ret som det var noget pudsig hun hadde hørt. — Ingenting ved hende var anderledes end ellers; spændingen Ivar hadde gaat i, løste sig, og det kom en munterhet over ham. Næste gang hadde han en pose sukkertøi med til hende. „A faar jeg sitte litt paa fanget dit, Ivargut," bad hun; og hun satte sig ytterst paa knærne hans og spiste av det gode, mens hun regnet op alt det hun likte bedst av spisendes. — Al ting var som før. — Og efterhvert begyndte Ivar i mindet at skille det som var skedd, fra Lisas person. Det som var vaagnet i ham, hadde ingenting med Lisa at gjøre — vaarkvelden og poppelduften og løvsprættet hadde gjort det — han hadde ikke oplevet noget med andre end sig selv. I Lisa Rosenblads elskovsvise var han hverken første eller sidste vers . . .

Ferien som fulgte vinteren og de korte samværene med Veronica Maiman, hadde han brukt til læsning. Han var ogsaa flittig i sykebesøk med faren — han tænkte at ta tredje avdeling til vaaren og siden reise til Berlin og studere videre.

Den sidste kvelden han var hjemme, hadde han nævnt Veronicas navn for sin far. —

Den gamle hadde længe snakket om forskjellige samfundsspørsmaal og var tilslutt kommet ind paa tanker Ivar vel kjendte fra tidligere samtaler.

„. . . Kvinden utvandrer fra sig selv, Ivar," sa han, „— det kan ikke lønne sig at være kvinde, vel, saa faar hun i et samfund som altid mer grundes paa økonomiske værdier, prøve sig som mand. De kvindelige evner og instinkter har ikke været notert paa vore kurslister — vi mænd og statsstyrere har ikke fundet at kunne avse plass og agtelse til hende paa felter hvor

hun hører hjemme. Vi har drevet hende av huse . . . Kun ett var i vort velordnede samfund retløsere end storvildtet — vore kvinders legem — kun ett rakk ikke vore udmerkede love at beskytte: moderfanget. Selv sov vi gode borgeres trygge søvn i vor dobbeltseng i ly av loven — og „syndet“ og fulgte vor naturs bud i samme ly — og saadan sov vi, at den morgen vi blev vækket av uro fra kvindeleiren, fandt vi det naturlig at disse vore medlevende, naar de først skulde besvære os med krav, krævet rettigheter for hodet — som vi har bedre — og ikke for skjødet, som vi og jorden ikke kan eksistere foruten.“

Han reiste sig og gik i værelset, røken fra den korte merskumspipen vindet sig i gratiøse, langsomt stigende og synkende bugter om den høie skikkelsen . .

„Jeg har fulgt den saakaldte kvindesakskamp, som tilskuer og lytter. Bevægelsen har vistnok været en emancipationsbevægelse — men stavet med d! En frigjørelseskamp, som vil befri væsen fra kjøn — men ingenlunde en k v i n d e bevægelse. Dens førere, som Randi, din mor, kaldte efterløpere, har villet mandens og latt sit eget ligge der det laa . . . Hvad er kravet paa eksamensret, stemmepligt, dommermyndighet, stortingsmandat andet end mandens gamle krav, som hans masculine instinkt formet dem i hans egen selvstændighets barndom? Jeg sier dig, kvindene har endda sin selvstændighet og sin kvindesak og sin nye tid til gode! Naar manden bukker og sier, at vort offentlige liv trænger kvindens følsomhet, renhet, gode hjerte, saa er det lyrik. Parlamentslyrik. Det offentlige liv trænger hoder — gode hoder, kolde hoder — og ikke altfor rene hænder . . . Men det offentlige trænger fornemmelig en intakt revers, et sundt og redelig privatliv, Ivar. Et lands privatliv er det offentliges ryg i landet. Det er ikke æresbevisninger som offentlig funktionær

kvinden har nødig. Det er æresopreisning som livets privatperson hun mangler. Naar skal vi i dette land naa frem til at begripe, at en dagligstue ækvivalerer et forsamlingslokale, en barnepike en kontordame, en sykepleierske en kopist . . . Idag som for hundrede aar siden maa den kvinde som trods alt vil følge sine bedste instinkter, gjøre det under korsets og forsagelsens tegn. En privat og vilkaarlig administration styrer og steller med hendes merkelige evner som sykepleier, hendes gave som barnerøgter; og skarer av kvinder tar usle kaar og sulteløn blot for paa anden haand at faa følge sin natur og sin inderste drift. Men til dette har kvindelederne til dato intet hat at bemerke — de søker om adgang for sine søstre til at bli advokater, prester — men ansøkningen for enhver kvinde om at faa være mor med ære ligger uskrevet. De kræver likestillethet, fælleskaar, konkurranse-frihet — men de kræver intet forsvarsdepartement for samfundets vitaleste interesser, de kvindelige."

Ivar hadde hørt paa sin far, taus. Alt et par ganger før denne sommeren hadde han som i kveld bedre hørt stumheten omkring farens ord end selve ordene. Vemodig og pinlig fornam han hvor disse livsnære tankene likevel var virkelighetsfjerne i farens tilværelse — som et ekko lød hans ensomhet gjennem dem og med en undring, som ogsaa hadde kulde i sig, mindtes han hvor han selv til nu hadde kjendt sig vel ved at være „tilskuer og lytter" — er klok ræsonnør, som sin far . . .

Da den gamle sluttet at snakke og gik bort til spillebordet ved væggen og kradset ut pipen, tok Ivar med en fort, nervøs bevægelse noget ut av tegneboken.

„Her er et fotografi, jeg tok i sommer, far," sa han — „om det kan interessere dig at se det. Det er kusine Fanny . . ."

Føren stoppet pipen og tændte den — øinene hadde endda uttryk av dulgt iver og det vek ikke, mens han flygtig saa paa amatørbilledet av Fanny og Veronica. Han la det fra sig paa bordet.

„Ja, se nu paa Fannys mor, min yngste søster Caroline," sa han og fulgte de samme tankene — „hun er et meget forstandig menneske, et vel utrustet individ — men hvor uklart er ikke hendes forhold til kvindespørsmaalet. Som de fleste normalt utviklede kvinder er hun et utpræget slegtsmenneske, i de breve hun tilskriver mig, gaar hendes tanker til dig som bærer av slegtens navn — hun vogter sine egne barn og fryder sig, naar Ringby-familiens egenskaper manifesterer sig hos dem — men officielt arbeider hendes hjerne paa helt andre kanter end der hendes egentlige interesser gror . . ."

Paa sin vandring i værelset stanset han igjen ved bordet; og han bøiet sig og saa paa nyt paa fotografiet av de to unge pikene.

„Fanny ser meget godt ut, men saa smuk som sin mor blir hun neppe — den anden unge dame, hvem er det?"

„Veronica Maiman — frøken Maiman, far. Fannys veninde."

„Det var en nydelig skikkelse."

Doktor Ringby rakte fotografiet til Ivar — øinene deres møttes — og med en braa, keitet bevægelse som hadde han glemt noget, holdt han endda en gang, men meget kort, billedet op mot brilleglassene. Ivar kjendte at han blev kold i ansigtet.

Litt efter sa faren:

„Maiman — en datter av adjunkten?"

„Hendes far er død," svarte Ivar; han hadde tændt en cigaret og den graahvite røken av det første draget løftet sig langsomt fra læbene.

„Vilhelm Maiman, toldindspektøren i Vikstrand, var

en klassekamerat av broder Claus. Vi kaldte ham Vilhelm den tause. Den mand mælte ikke i utide . . .“

Atter kom en liten stilhet. Farens skridt over det store, teppeløse gulvet svarte hverandre med en hul lyd, som gik han i træsko. Ivars hjerte slog haardt, og han turde ikke vaage røsten. Saa stanset faren borte ved vinduet og sa ut i luften, hurtig:

„Det er phtisis i den familie. — Vilhelm Maimans kone døde av svindsott — og jeg synes ogsaa at erindre at adjunkt Maiman —.“

De første par ordene hadde han sagt som kom de overraskende paa ham selv — med den sidste sætningen vendte han sig direkte til sønnen, mens blikket blev litt stirrende og røsten slik som naar han i diskussionen fandt det avgjørende argument.

Ivar saa op. Smilet var alt i øinene paa ham — et øieblik efter lo han. Han lo kort og reiste sig — med ett var avstanden mellem før og nu, mellem alt han hadde levet og dette ene blit tydelig som noget han hørte eller saa . . . Barndommen hos moren, skoledagene, studentertiden, arbeidsaarene i Kristiania gled frem — og kjærligheten til Veronica baaret imot dem som en sjø, skyllet over dem, var alene om alt som skulde ske . . . En gjenlyd klang i farens ord — lyden av alle de andre samtalene de hadde ført i nattestilheten her i dette rummet — ogsaa den om phtisisgiften, som trænger sig ind i sunde slegter gjennem uvittig gifte . . . Og han lo — men fik som et ilbud av angst, og taarene kom i øinene paa ham.

Doktor Ringbys høie pande blev brændende rød.

„Du ler, Ivar,“ sa han, litt skjælvmælt.

Sønnen gik bort til ham.

„Tilgi mig, far,“ sa han og stod foran ham. Og han saa hvordan farens øine blev granskende og skarpe, blev lægeøine — han løftet armene ut fra

siden og lot dem falde tilbake igjen og sa: „Ja, far. Kronisk“ — og bøiet sig og rørte den gamles skulder med panden.

Distriktslæge Ringby stod et grand rankere end vanlig. Med en liten irritation i røsten, som var lav og myk, sa han:

„Du slegter paa Randi, din mor.“

X

Veronica visste hvorfor Ivar Ringby møtte hende og fulgte hende — stod og ventet paa gatehjørnet, naar hun kom fra spilletimen — ringte paa om kvelden og hadde violinen med.

Hun tænkte ikke paa det; noget i hende vægret sig; men vissheten sat bakom tankene — det gik ilinger fra den ut i ordene hun sa, og hun fik med ett latter i strupen eller taarer i øinene. Hun hørte alle lydene i huset tydeligere end før — musikken nedenunder og skridtene ovenpaa og springingen i trappene og stemmene — det var en god støi, den kunde gjerne bli sterkere, hun gik midt indi den og nynnet. Hver dag tok hun den nye dragten paa. „Det er begyndt at regne, du spolerer den kuns," sa moren. Men hun tok den likevel og saa paa sig selv i speilet ute i gangen. Rundt den brune jakken var det en liten skindkant, og skjørtet hadde mange stikninger; det var første gang hun hadde en dragt som ikke var hjemmesydd; hun hadde betalt sylønnen for penger hun selv hadde tjent. Og hun strøk den og strøk den sagte med hændene, mens hun stirret paa sig selv inde i speilet som paa en fremmed.

Mens hun var ute og gik, slog hjertet saa hun kjendte det hele tiden — hver gang hun kom til et gatehjørne,

sagtnet hun skridtene, hver gang hun gik ind i en butik, saa hun sig tilbake —

Hun møtte ham næsten hver dag de første ukene. Han var alvorlig og hakket litt i ordene og fortalte noget om sine forældre eller noget andet; hun skjønte han hadde tænkt det ut paa forhaand. Han sa altid: „Det er sandt — jeg kommer til at huske paa noget . . .“ — og saa kom det en liten historie. Hun hørte ikke paa det han sa. De gik langsomt ved siden av hverandre, og hun fik ikke til at se op paa ham; hun saa paa haanden hans, som svang sagte frem og tilbake, paa den graa frakken og støvlene. Naar han sluttet at snakke, kunde hun ikke finde paa noget at si. Men straks det blev stilt, kom det en skjælving i smaa rykk og satte sig fast i brystet — luften blev likesom suget væk omkring hende, og det var som om det i næste øieblik kunde bryte løs et forfærdelig skrik like bakom dem . . . Tilslut sa han noget igjen, saa hun fik puste; men nu var røsten hans lavere og mykere, og hun maatte se op paa ham, — han var forandret i ansigtet og han skalv litt, likesom hun. Da begyndte hun at snakke — det blev snart sne, portnerkonen hadde kjendt det i føttene — var det sandt at syke folk kunde spaa veiret? Ordene kom over hende som en rid hun ikke turde stanse — hun fik en latter-mildhet over hele kroppen, saa hun maatte huke sig litt sammen. Se paa menneskene og de smaa hundene og havegjærdene og husene hvor rare de var . . .

Naar hun hadde sagt adjø til ham, blev hun saa træt at hun næsten ikke orket slæpe sig op trappene til entrédøren. —

I julen tok Ivar et vikariat for en ven. Han gjorde det for at slippe at reise hjem. Veronica saa ham ikke paa tre uker — han hadde skrevet til hende og sagt han hadde faat arbeide litt utenfor byen.

Da nogen dage var gaat — regelmæssige dage med dækking og avduking, opvask og rydding — spaserturer med moren og kaffekoking til eftermiddagsfremmede — stjal et mismod sig over hende. Og hun kjendte en våg uvilje, et streif av noget koldt, naar hun tænkte paa Ivar. Den formiddagen hun traf ham igjen, sa hun for første gang noget hun visste vilde saare ham . . . Og fra nu av blev samværene anderledes end før.

Naar de møttes, kom hun i stridslag; hun som aldrig hadde terget andre, ertet Ivar paa skolepikevis straks hun merket han blev usikker og hakket i ordene; og hun sa imot ham og syntes netop noget andet end han — til de kom i en slags fordækt trætte, som sluknet og blusset til igjen fra den ene gangen i den andre . . . Hun hadde ingen skjælvinger i brystet mer — hun gik fortere end før ved siden av ham og en liten stram ophidselse stod gjennem hende som en streng — hun saa bent ut i luften og skjøv underlæben litt frem naar hun snakket.

Ivar fik noget vårt i øinene, et litet forsigtig blik bort paa hende fra siden. Hvor vondt hun kunde gjøre ham for det blikkets skyld mens hun var sammen med ham. Men naar hun kom hjem og blev alene, tænkte hun bare paa at han var blit ræd i øinene, netop paa det blikket hans tænkte hun mens hun stred med graaten. —

Den fjerde februar blev hun sytten aar. Om morgenen kom det blomster, nellikker og roser, en stor buket, hun kunde gjemme ansigtet i den. Det fulgte ikke noget brev med; den kunde jo ikke være fra mer end én. Hun bøiet sig over blomstene — somme var endda litt klemt og tufset efter reisen sydfra; mens hun rørte de glatte, fine bladene og kjendte den søte roselugten og nellikkens duft, kom det en længsel over hende, en higen efter land hun ikke hadde set, efter en stor

sommer, en blaaere himmel, varme . . . Og pludselig mindtes hun Ivar bedst slik han saa ut den kvelden de lekte paa volden — hvor solbrændt han hadde været, det hadde lyst i tændene naar han lo. Hun blev gaaende fordrømt; ansigtet hans blev hele tiden vakrere indi hende; hver gang hun kom ind i stuen til rosene, rørte hun dem med læbene.

Ved ett-tiden hørte hun han kom. Hun gjemte sig i soveværelset og hørte hans og morens stemmer; litt efter ropte moren . . . Hun listet sig ut i gangen og tok paa sig hatten og kaapen — hun vilde gaa tur med ham.

Da hun kom ind i stuen, stod han og holdt i en stolryg med begge hændene og vippet stolen . . . Moren sat i sofaen, hun var rød øverst paa kindene — Ivar var blek og Veronica blev vår en fure som gik fra næsevingen ned mot mundviken paa ham. Den hadde hun aldrig set før.

Han gik imot hende og sa, skyldbevisst:

„Deres mor er nok blit vond paa mig" — straks efter gratulerte han hende.

„Nei, nei," sa fru Maiman, „jeg er ikke vred, jeg er kuns forfærdet og bedrøvet — og det har anet mig fra første stund, og jeg har bedt saa inderlig, bedt gud saa inderlig . . ."

Veronica snudde ansigtet bort og bet tændene sammen — og med ett løftet hun hændene og holdt dem for ørene.

„Kom saa gaar vi . . ." sa hun — og hun var nede i porten mens Ivar endda stod og prøvde at komme løs . . . Det hadde aldrig været godt mellem moren og ham, aldrig rigtig godt . . . Hvorfor kunde han ikke være som Kalganof . . . han var ikke skaansom som Kalganof, han lot hende ikke snakke, han sa smaa korte ord imot — og naar han tidde, var det motsigelse

i ansigtet paa ham . . . Veronica frøs pludselig saa hun hutret.

Hun vilde takke ham for blomstene, da han kom efter hende — men hun fik det ikke til, hun fik ikke til at nævne rosene . . . Isteden sa hun — og vilde ikke si det:

„Hvad var det for noget med mama, med mama og Dem?"

„Deres mor spurte mig om jeg var fritænker," sa han.

De gik nogen skridt.

„Det er litt vanskelig med mig og Deres mor — det er selvfølgelig mig — jeg er en stor klods —"

Hun vilde snakke om noget andet, om alting andet . . . men noget trodset og presset paa — „Hvad svarte De da?" spurte hun — og hun brast i røsten, som hun hadde gjort likesæl.

„Naturligvis ja — men naturligvis, frøken Maiman —" øinene blaanet til paa ham av forundring.

Veronica saa bort.

„. . . det har jeg da aldrig — jeg har da aldrig lagt skjul paa meningene mine — jeg har netop villet, været ræd De ikke skulde skjønne hvor De hadde mig, netop der, hva?"

Hun kjendte blodet skyte op i halsen og hodet — blev et sekund som svimmel av smerte eller skræk. Hun hadde ikke fæstet sig ved det han gik og sa . . . De maatte si noget mens de gik . . . Naar hun kom hjem tænkte hun ikke paa det han hadde snakket . . . Fritænker. Et ord Fanny hadde brukt — et ord hun hadde nævnt selv ogsaa, mange ganger, disse sidste aarene. En tanketing, en lyd. Nu, et menneske her ved siden av hende vedkjendte sig det — sa: det er mig, nu reiste med ett en gammel gru sig omkring det, sopte væk alt som laa imellem, iset gjennem hende

akkurat som i barndommen, naar moren hvisket med rædde øine: han var en fortapt — han var en fritænker, barn.

„Gjør det Dem saa vondt?“ sa Ivar sagte; han var blit rød som hun.

Veronica nikket.

„Tror De selv paa det kirken lærer, frøken Maiman?“

„Jeg vil det — helst av alt. Tro —“ sa hun fort.

Ivar reiste hodet og saa fremefter den snelagte gaten.

„Da har jeg det bedre end De, for jeg tror,“ sa han. „Jeg tror paa jorden. Jeg tror paa livet slik det er. La folk nedlate sig til det — det har himmerik og helvede nok. Men det kræver helt menneske — liksom „himlen“. Det nøier sig ikke med folks halve hug — mer end himlen. Det vil ha arbeidet vort og tilliden — og viljen — og ønskene vore. Kulsviertroen ogsaa. Den som ber redelig til livet, han skal bli bønhørt, sa mor.“

De gik litt; Ivars øine var blit mørke.

„Omvend Dem — omvend Dem til jorden, frøken Maiman. Skaf Dem en gud som vil livet —. I nitten hundre aar har vi latt dem kvakle det bort for os — i nitten hundre aar har de bedste slitt sig igjennem det for at naa døden, indgangen til det rette livet, lik folk som skynder sig igjennem et koldt rum. For uret vi har at gjøre god igjen! Det som var klækt og sykt og ufrit, lærte vi at ære — det som var sundt og sterkt, lærte vi at mistro. — Vi glemte at turde leve — hadde vi endda lært at dø, at fri samfundet for os i sømmelig tid — men vi lærte bare at klore os fast, klænge os paa, til skuten saa vidt kan sige, begrodd av snyltere og snakkere og sjuklinger. — Det er han som gjør et godt arbeide, som er gudsbarnet — bare han!

Manden som har brukt livet sit til at finde op et litet hjul — det hjulet næstemand blir opfinder paa — han skal ha saligheten!"

Det kom en forvirring over Veronica. Ivar snakket ikke som før — han sa ordene let og frit, og det var noget sterkt bakom røsten paa ham. Slik pleiet de troende at bekjende — søster Klara snakket slik . . . Hun kjendte en dunkel uvilje, et nag til ham — hun fik graaten i halsen.

„De vil ikke vi skal ha salmer og kirker og kirkegaarder mer, vil De ikke det heller?" spurte hun.

Ivar saa bort paa hende — han bet sig i læben og blaknet i ansigtet — „Kirker og kirkegaarder?" tok han igjen, likesom han summet sig.

„Jeg er gla i gravene. Jeg liker at sitte deroppe," sa Veronica.

„Jeg saa en gang en smaapike paa kirkegaarden bak domkirken i Trondhjem — hun pekte paa den torvlagte haugen og spurte: er mor indi? Nei, svarte han som var med hende, mor er i himlen. Da aapnet barnet haanden og kastet blomsten hun bar."

„. . . ikke prester heller?" spurte Veronica.

Han ristet paa hodet og smilte.

Hvad vilde han gjøre med dem? Hun saa ut for sig, øienlokkene laa ned over øinene, blikket lignet en blinds. Brænde dem op kanske?

Han lo — nei, han vilde ikke gjøre mot dem som de hadde gjort imot andre. Ta ifra dem gagen vilde han, andet trængtes sgu ikke for at bli kvit dem. Men straks efter kastet han frem ordene, heftigere — „. . . Disse smidige akrobatrøstene som gjør spranget fra prat — med kvinder omkring et kaffebord — til himmelske henvendelser like letvint som en anden skræver over en grøft — som fylder munden med bønner om at bli fridd fra verdens trængsel øieblikket før

de fylder den med mat — det er som at faa kingelvæv over fjæset at komme nær dem —"

„En prest kan ha feil som en anden. Han er ikke mer end et vanlig menneske —," hun sa det med vanskelighet.

„Jo," sa Ivar, „den som vaager sig til at staa en prækestols trappetrin nærmere idealet end os andre, av ham har vi pligt til at kræve det uvanlige."

„Jeg vet om en prest — han har sat livet ind mange ganger for at komme til folk — det har aldrig gaat forgjæves bud efter ham — han fastet da han var ung — presten Vargen i Finmarken —" et skjær av rødt la sig et øieblik over det bleke ansigtet hendes.

„Brandmanden, som Kalganof kalder ham — ja vel. Han hører til dem som tænder med den ene haanden og slukker med den andre — det er somme folks metode i andre fag ogsaa. Det holder liv i praksisen."

Han saa paa Veronica der hun gik med profilen til ham og hodet litt bakover — al ting var stivnet i det hvite ansigtet. Han løftet armene og lot dem falde, raadvild.

„Da jeg var gutunge, spurte jeg mor hvor regnet kom ifra. Det er guds taarer, sa hun — det er en stor gud som graater for menneskene har gjort ham saa liten. Siden tænkte jeg altid han sat nedhuket i et litet kammers der det var saa lavt under taket at han ikke kunde faa reist sig. Og slik sitter han ogsaa, frøken Maiman, Deres gud — og prestene, de sørger for han blir der!"

Hun snudde ansigtet imot ham — den døde blekheten hendes naadde hans eget som frost:

„De synes jeg snakker som en fanatiker — ja, Ivan har ret, „bei mir überflutet jedes mal die Leidenschaft den Geist" — jeg er ingen causeur, jeg er ingen æstetiker — mit hat lar sig ikke kjølne i hjernekassen,

det er ikke præsentabelt som replik — det er like hvitglødd som den dagen mor døde."

„Deres mor kunde ikke tænke som De," hun sa det saa lavt at han knapt hørte det.

„Mors tanker blev handlinger — det er forskjellen paa min mor og mig . . ."

Han gik litt taus — merket han kom foran hende og sagtnet.

„Fortæl om det," sa Veronica.

„Om mor?"

Hun nikket. Uten at se paa hende fortalte han.

„. . . Hun gik i fars gjerning som en soldat. Det falder mangt paa en landslæge — operationer og slikt under vanskelige forhold. Mor hjalp — var haandlanger, kloroformerte, forbandt. Sommetider hadde de den syke med sig hjem i bunden av baaten — da blev det sykestue paa doktorgaarden. Mor var kjendt og likt i distriktet — undtagen av én, presten. Presten helbredet med haandspaalægging. Han hadde lært av en embedsbror paa andre siden grænsen. En tro som kan flytte bjerge, bør sagtens kunne flytte en tumor, en diphteritis over i svinene. — Presten tusket dem til sig, de syke. Det hændte naar far kom, at patienten han hadde forbundet, laa med saaret bart og sang — mens petumsrøken fra prestepipen endda hang opunder bjelkene. — Far sa ingenting. Han har et ordtak: naar helsen gaar ut, smetter pastoren ind. Men mor — straks hun kom hjem efter noget slikt, gik hun bent til prestegaarden — den laa et stenkast fra doktorhuset. Og mor og sognepresten snakket saa sandheten de sa hverandre, pep ut gjennem dør og vægger til dem i kjøkkenet og drengestuen. Men det blev presten som beholdt sidste ordet."

Veronica saa han blev blek. „Hvor De hater," sa hun. Hun visste ikke om han hørte det.

„Mor fik en rift i haanden. Eller hun hadde den før. Hun assisterte, det var en barselfeber. Patienten var daarlig. Mor maatte reise hjem alene. Og hun ænset ikke riften før det led ut paa morgenen næste dag og baatskyssen paa nyt var sendt efter min far. — Hun fik vækket mig og bad mig hjælpe sig med ærmet paa natskjorten, det var blit for trangt . . . Da vi hadde klippet det op, sa hun: Gaa til presten, be ham laane mig prestebaaten, jeg maa til Thomas. Jeg saa i øinene hendes hvad det stod om. Prestens baat laa rigget, da jeg kom. Det var den eneste baaten i nabolaget som var mandet — det var midt i fisket. Og det var søndag og presten skulde til været. Jeg sa frem budet. Han stod i oljehyren og saa paa mig. Jeg husker de smaa øinene; de blev blanke som silderisp . . . Saa din mor sender bud efter baaten til presten, sa han. Ja, det haster for hun er syk, sa jeg. Da lukket han øinene. Hils hende og si, at naar hun sender bud efter presten, skal han komme, sa han og gik imot baatstøen. Det haster med at faa hende til læge, sa jeg. Det haster mer med at omvende sig, sa han og gik i baaten — paa mig venter to hundrede sjæle. Da far kom hjem om kvelden, hadde hævelsen naadd øret — seks dage efter døde hun. Og nu er mor som ikke trodde paa dom og straf og Mariæ bebudelse, men bare paa godhetens magt paa jorden, nu er hun efter Deres mening . . . hvad skulde Deres gud med en som hende“ — han vendte sig imot Veronica — „De kan da ikke gaa og tro slikt tull — at et liv som min mors hadde været mer værdt om hun hadde — hadde søkt kirken og alt det der — De tror ikke slikt!“

Hun svarte ikke. Hun hadde snudd ved Floraplassen, og de gik Munkedamsveien tilbake langs de nedsnedde havene. Hun mindtes noget hun hadde tænkt om prædikant Haaland . . . hun mindtes det hun hadde

kjendt, da tante Maiman døde . . . Aldrig før hadde hun nævnt de tankene til nogen . . .

„Eller gjør De det?“

Hun saa op paa ham. Han var kvass i røsten, det var foragt i øinene paa ham. Læbene hendes buet sig i pludselig trods —

„Den som gjør det gode for Guds skyld ogsaa, er den bedste likevel“ — hun hvitnet — han skulde ikke faa skræmt hende . . .

Ivar lo — „Nu gjorde min mor det bare av kjærlighet til menneskene — og i den bor ikke Deres gud?“

„Jo; gud er kjærlighet.“

„Saa er han vel i al slags kjærlighet?“

„Det vet jeg ikke,“ sa hun. Hun skalv og holdt armene ind til sig.

„En gang vil De faa vite det, Veronica —“ sa han og nævnte navnet hendes.

De gik litt, tiende.

„Naar en — naar et menneske elsker et andet, kan han ikke skille det han kjender fra det høieste. Da er han ett med det.“

„Ja,“ sa Veronica, „og da maa han vel kunne si: dit folk er mit folk og din gud er min gud. Da maa han vel kunne si det ogsaa.“

Ivar stanset.

„Nei det kan ingen hæderlig mand, frøken Maiman.“

Det var nogen skridt til porten i Munkedamsveien. Hun gik dem fort, litt foran ham. Rykkevis saa Ivar hende, rykkevis ikke — han syntes det var sinne han kjendte. Hadde hun villet kjøpslaa med ham?

Hun stod.

„Adjø da,“ sa hun.

Han rakte ut haanden.

„Ja saa faar vi vel skilles . . .“ for idag — vilde han sagt, men fik ikke ordene med.

Hun nikket — og uten at ta haanden hans snudde hun sig og sprang ind i porten. —

Hun gik forbi gangdøren med morens lille brunblakke visitkort over postkassen — hun gik til det sidste trinnet i trappen foran det stængte loftet. Der oppe blev hun sittende over en time — hun sat og stirret paa den grovrappede, skidne murvæggen og rørte sig ikke.

Da hun kom ind i spisestuen og saa moren som ventet ved det dækkede bordet, sa hun:

„Idag har Ringby snakket til mig om sin mor.“ Og før fru Maiman fik sagt noget, hadde hun fortalt alt hun visste om fru Ringby. „Hun var haandlanger — kloroformerte, forbandt,“ sa hun og læsket sig med ordene han hadde brukt. Hun fortalte hvad fru Ringby hadde sagt om regnet. Hun fortalte om hendes sørgelige død. Om presten sa hun ingenting.

Fru Maimans ansigt var stille — huden laa glatt og gul over næsen og kindbenet. Hun spiste og saa ikke op da Veronica sluttet at snakke, og hun spurte ikke om noget.

„Mama, du liker ham ikke!“

„Han hører ikke til vort folk, Veronica mi,“ sa fru Maiman.

Da tok graaten Veronica slik at hun hikstet og mistet pusten og blev blaa om munden som da hun var barn. —

Ved femtiden hadde hun en elev.

Hun slukket lysene paa pianoet straks den lille piken var gaat — og blev staaende ved vinduet og se ned paa gaten. Det snedde, og menneskene gled ut og ind gjennem snetykkens bleke skumring som skygger — to og to ved siden av hverandre eller tæt sammen, somme i klynge, nogen barn i lek; men de fleste alene. Og alle smaa og graa og lik hverandre. Lygtene hadde en

uldenrød straalering omkring gasblusset — og borte i haven paa den andre siden gaten yrte sneflokene ind i mørket som i en stor tunnel. Hun tænkte paa alle de gangene han hadde møtt hende og ventet paa hende og fulgt hende. Hun husket maaten han stod paa naar hun kom op Drammensveien fra spilletimen; langt borte fra hilste han, før hun kunde si goddag saa han hørte det — han rykket i hansken for at faa den av, naar han vilde gi hende haanden . . . Hun husket det som hun husket ting om Fanny — paa nogen timer var det glidd væk og blit minder. Hun heldte panden mot glasruten. „Jeg har det bedre end De, for jeg tror. Jeg tror paa livet slik det er . . .“ Ja, han hadde det bedre — alle hadde det bedre, moren og Fanny og søster Klara og han; bare hun var tom i hændene og visste ikke . . .

Om kvelden sat hun i sofaen hos moren. „Jeg er saa træt,“ sa hun og krøp sammen og la hodet indtil og sat som hun pleiet da hun var liten. Morens hjerte slog like indved, det slog med en døvd lyd, liksom tynget eller klemt — og nu banket det litt fortere og litt fortere og den tynde kroppen ga sig i slagene.

„Barnet mit,“ sa fru Maiman og tok det heklede sjalet og la det om Veronica, saa de begge sat i det.

„Læs noget for mig, mama,“ sa Veronica. Fru Maiman lette med den ledige haanden imellem bøkene paa bordet og stanset ved en reisebeskrivelse av Funcke, som presten hadde laant dem. „Læs heller om Rut,“ sa Veronica og tok efter den store bibelen i guldsnit, som altid laa i stuen.

Hun lukket øinene da moren begyndte at læse.

Siden hun var barn, hadde hun elsket Ruts bok. Hun kunde den næsten utenad. Og ordenes rytme og sære klang bar billeder frem, syner hun hadde bodd indi for længe siden.

„ . . . de gik paa veien for at vende tilbage til Judas land.

Da sagde Noomi til begge sine svigerdøtre: Gaar, vender tilbage, hver til sin moders hus! Herren gjøre miskundhed mod Eder, ligesom I have gjort mod de døde og mod mig.

Han give Eder, at I maa finde et hvilested, hver i sin mands hus. Og hun kyssede dem og opløftede sin røst og græd."

Det var deilig . . . det var godt og deilig. Ordene rørte hende som milde hænder — bedre end alt kjendte hun dem, bedre end det hun hadde lært paa skolen, bedre end morens fortællinger om amtmandsgaarden . . .

„ . . . Vender tilbage mine døtre, gaar. Thi jeg er for gammel til at vorde en mands hustru. Om jeg end sagde: Jeg har haab — om jeg end i nat havde en mand, ja, om jeg end fødte sønner, skulde I derfor vente til de blev store . . .?"

„ . . . Men Rut sagde: Træng ikke ind paa mig, at jeg skal forlade dig og vende tilbage fra dig. Thi hvor du gaar hen, vil jeg gaa, og hvor du bliver, vil jeg blive, dit folk er mit folk og din gud er min gud, hvor du dør, vil jeg dø, og der vil jeg begraves. Saa gjøre Herren mod mig og saaledes blive han ved, om noget andet end døden skal gjøre skilsmisse mellem mig og dig . . ."

Veronicas ansigt brændte.

Da fru Maiman hadde læst til ende, lukket hun bibelen og satte paa spændene. Veronica fridde sig for sjalet.

„Jeg er saa varm," sa hun og drog ut naalene av haaret sit og løste det, saa det faldt ned over ryggen. Hendes mor saa paa hende og blev urolig i øinene:

„Det er jo billedlig at forstaa, barn, — Anton Høgestad, den unge emissær fra Smaalenene, har skrevet et skrift om det ogsaa, søster Klara eier det, om Ruts bok og Salomos Høisang — jeg mindes dem ikke, jeg er saa glemsk, jeg glemmer alt — men vi vet jo at Salomos Høisang er Jesu kjærlighet til menigheten, og Ruts lydighet mot Noomi er menneskets lydighet mot sin øvrighet, og Boas er Kristi kirke paa jorden, og naar vi kuns tænker det ut saaledes, saa blir meget i det gamle testamente penere og mer forstaaelig end før.“

Veronica smilte. Hun tænkte paa Eva — paa Sara, Abrahams hustru — paa Rachel — paa Elisabeth, da fostret sprang i hendes liv, og paa Maria, Jesu mor . . . Hun hadde rakt efter dem da hun var liten, de hellige kvindene i bibelen. Hun hadde villet bli som de . . . Nu skiftet de skikkelse for hende, og den samme forandringen var over dem alle. — Det var ikke „sindbilleder“; det var kvinder som hadde elsket og født og tjent — som kvinder paa jorden endda elsker og føder og tjener.

Hun la armen om moren og kysset hende paa kindet.

„Rut var ikke anderledes end vi, mama,“ hvisket hun.

Det meste av natten gik Ivar oppe. Siden jul hadde han hat vondt for at sove. Han var blit nervøs for lyd — opfarende imot kameratene — de sidste dagene hadde han hat ubehageligheter paa grund av distraktion under arbeidet.

Han greiet ikke forholdet til hende længer. Det fik bli slutt.

Han hadde ikke villet overrumple hende. Han hadde git hende tid og taalmodig ventet paa et tegn. Hun var sytten aar — han gik ikke paa rov. Hun visste hvad erend han kom i — hun fik række ut

haanden, komme imot ham, si et litet ord — saa han ikke siden skulde ha synd for hendes skyld. — Før han første gang søkte hende, hadde han tænkt det ut slik. Og han hadde prøvd at handle derefter.

Han hadde gaat ved siden av hende og fortalt hende noget; sommetider om barndommen, om faren, om doktorgaarden; det hadde været som lønlig at føre hende dit, hun var velkjendt uten at vite det. For det var ikke længer en krok i livet hans hun ikke var hjemme i — ikke en plads i morens stue, ikke en flek i Bymarken, ikke den viken nær barndomshjemmet han ikke hadde tat hende med til i tankene — det er dit, for det er mit . . . Væk fra hende levde han hendes skikkelse sammen med alt han hadde — til han ikke mer eide verden uten hende. Og det kunde komme et forebud til ham mens han snakket med hende, eller helst naar de gik tiende ved siden av hverandre, et budskap fra det kommende — i næste nu skulde det briste, skillet mellem det nærværende, det uvirkelige, og virkeligheten at de elsket hverandre — i næste nu, naar hun løftet øienlokkene, naar hun dreiet hodet . . . Da begyndte hun altid at le . . . Da gjemte hun sig væk i latter, som tok ny fart av et ingenting og ikke vilde holde op, paa ungpikers vis . . .

Hele høsten hadde samværet med hende været slik — nær en stængt dør, nær saa en hører røstene indenfor — —

Saa kom julen og han hadde ikke set hende paa tre uker. Han hadde længtes efter hende som en blind maa længes efter trær og blomster paa en liten bakke, og sol paa dem. Han hadde sagt det da de møttes. Hver uke har været saa lang som en vinter, hadde han sagt, tre vintre . . . Er det tre uker De har været der, hadde hun svart, jeg trodde det bare var én.

Fra nu av var hun ikke mer som før.

Brydde hun sig ikke om ham? Hadde hun nogen gang gjort det? Hadde han forspildt noget? Sagt noget hun mislikte? Var det hændt noget mens han var væk? Elsket hun en anden?

Han syntes han saa hende bli borte om gatehjørner — forsvinde i droscher — gli væk i folkestimmel utenfor kaféer. Han fulgte efter, søkte — og fandt vildfremmede. — To mennesker gik forbi bakom buskene utenfor havegjærdet paa fødselsstiftelsen — en mand og en liten brunklædd kvinde . . . Han stod midt i arbeidet og saa dem — det blev svart for øinene paa ham, han blev klam i hændene, hørte ikke professorens spørsmaal. — I teatret sat et forelsket par. Naar gassen blev slaat av, bøiet manden sig og kysset damen paa øret. Hun hadde en liten likhet med Veronica — de lange, buete øienhaarene, en linje ved overlæben. — Han maatte reise sig midt under forestillingen og gaa . . .

Han hadde kjøpt et romersk silkesjal; en fyr i pensionatet solgte nogen slike . . . Han bar det i frakkelommen en uke. Kanske han vilde smigre sig ind hos hende med gaver? Han sendte det til Fanny Delmar.

Han var blit nøie som en kvinde med paaklædningen sin — brukte slips og hansker som en laps — frøs i vaarfrak. Og han hadde fortalt Ivans historier til hende, kameratenes historier — desperat, forgjæves hadde han lett efter den lille munterheten som kunde utløse ordskiftet, gjøre noget godt igjen . . . Men det knitret bare en liten trætte mellem dem — hun gik ved siden av ham og skjøt læbene frem, de røde læbene som hadde alt blodet i ansigtet i forvaring . . . Paa den venstre kinden hadde hun et merke, et litet rundt merke, kanske et arr efter vandkopper — Brystene sat lavt paa hende og var faste og runde — — — Han var ikke i drøm længer — han gik ikke paa stier og holdt hende

i haanden og tænkte: jeg ber ikke om mer . . . Han laa ikke paa knæ . . . . Han forlangte og begjærte for hvert skridt de tok — for hvert minut hun var nær ham, tifold for hvert han maatte være foruten hende. For hver dag vissere paa at hun gled ifra ham . . .

I høst hadde han sanket sammen smaaord — streif av blik, smil — veiet og gjemt det mindste, baaret det med sig som lykkepant, hun en dag skulde løse ind.

I vinter var det bare én ting igjen: naar hun sa farvel, rødmet hun. Adjø sa hun og rødmet. Og det kom noget i øinene hendes, i det allersidste sekundet før hun var borte, kom det noget i øinene — en uro, en ømhet som dugget sig til . . . Timevis grublet han over det avskedsblikket. —

Igaar hadde hun ikke git ham haanden til farvel. Hun hadde bøiet hodet litt, sænket øienlokkene — og hun var gaat uten at se paa ham.

Nu var det ingenting mer.

Næste eftermiddag ved femtiden ringte det ute i gangen hos Maimans.

Veronica lukket op.

„Jeg er alene hjemme," sa hun.

Ivar tok om haanden som endda holdt om dørlaasen, og skjøv igjen døren bak sig. Holdt hende endda om haandleddet.

„Jeg har været i gaten ved Rikshospitalet i formiddag. Jeg gik over Holbergs plads klokken to. Men jeg møtte Dem ikke," sa hun — sagte og besværlig og tydelig. Og hun lukket øinene og kjendte armene hans omkring sig og den rare, haarde huden av en mands kind imot ansigtet sit.

Det var søndag med hvitblaa himmel og blekt solskin. Paa tomten ved Filipstadbugten laa sneen høi paa haugene med huggen gatesten, over de hvælvede baatene langs stranden toppet den sig i jevne bølger. Det gik en liten traakket vei til enden av stenmolen som skyter sig ut i baathavnen — utfor de ytterste svartblanke stenene løftet og sænket sjøen de vasdrukne isflakene regelmæssig som for dype aandedrag, og det suste og skurret som i sykt bryst. —

Veronica var stanset der stien sluttet; hun stod og saa ned paa sjøen, holdt hændene tæt sammen indi muffen og tok sommetider som forpint efter pust.

Hun hadde været tidlig oppe og stelt frokost til moren; siden hadde hun fulgt hende til gudstjenesten; men hun hadde ikke gaat ind i kirken — hun hadde sagt som sandt var, at hun hadde vondt i hodet. Og hun hadde gaat tilbake hit og hadde drevet op og ned paa fortauget langs tomten en stund. Det var liksom hun ventet Ivar maatte komme . . . Men hun visste han ikke kom. Hun hadde sagt hun vilde gaa i kirken med moren. Maa du gjøre det netop i morgen? hadde han spurt. Ja, netop nu vil jeg ikke la hende gaa alene, hadde hun svart. Da hadde de avtalt at møtes ved Universitetet klokken halv ett. Han kunde ikke komme nu . . . Hun blev fuld av graat.

Hvorfor var hun ikke gla?

Kvelden før hadde hun bare villet le. Ivar var gaat. Moren og søster Klara var kommet hjem; og hun hadde ikke kunnet sitte stille. Nu merker de det paa mig, hadde hun tænkt, nu skjønner de det; og det hadde skjælvet av latter i halsen. Hun hadde ikke kunnet faa til at se moren i øinene . . . Men da hun sa godnat til hende, hadde hun svinget hende rundt paa gulvet. Men Veronica! sa moren. — Den dagen Ivars far fik Ivars brev, skulde moren faa vite det; ikke før;

det var de blit enig om, hun og Ivar. De hadde snakket litt sammen; men ikke meget. Han hadde kysset hende over hele ansigtet og vilde ikke holde op. Mens moren læste av kveldandagtsboken, hadde hun bare tænkt paa det. Men utover natten hadde hun tænkt langt frem over — paa huset de skulde bo i et sted paa landet, paa stuen med blomster i vinduene, paa et litet gjesteværelse moren skulde ha. — Alt hun tænkte paa til hun sovnet var kommet for hende mildt og lykkelig som i solskin.

Men da hun vaagnet, var hun bedrøvet. Hele morgnen hadde det været som hun ikke kunde fri sig fra noget sørgelig . . . Var hun ikke gla i Ivar Ringby? Var hun ikke gla nok i ham?

Her nede paa molen var det hun pleiet sitte sommereftermiddagene mens hun var barn; da sat hun og saa ut over fjorden og tænkte paa det underlige som skulde ske naar gud vilde utvælge hende . . . . Hun pleiet at stirre ind i himlen over Nesodlandet til hun liksom blev borte — og skvat med et ryk, naar en lyd eller noget vækket hende. Hun lukket øinene. Hvordan hadde det været? . . . Langt inde i hende kaldte og lokket det paa mindet — rakte efter det og tryglet.

Hun gik indover igjen, gik smaat og stanset ofte og saa ned i sjøen og paa de nedsnedde baatene. Saa meget hadde Ivar længtes efter hende at han ikke kunde slippe hende et minut. En gang hadde han sagt: Det er ikke langt mellem dette og døden. Da hadde hun ledd. Men hun skulde ikke ledd. Hvordan hadde hun kunnet le? Hun visste hvad det var han hadde kjendt . . .

En beslutning skjøt frem: hun vilde gaa til ham, gaa dit han bodde — i pensionatet paa Holbergs plads. Hun saa paa klokken — den var ikke mer end halv

tolv — hun kunde ikke vente en hel time til — hun vilde gaa op til ham og se ham igjen og si ham al ting om sig selv og si hjælp mig.

Op over Huitfeldtsgaten gik hun saa fort at hun blev andpusten — paa pladsen foran slottet stod hun et øieblik. Gud la det gaa godt naar jeg træffer ham, gud la det gaa godt, tænkte hun . . .

I det samme hun kom ut av parken saa hun Kalganof i Grottebakken. Hun hadde møtt ham ofte de sidste maanedene, sammen med Ivar ogsaa. Men nu kom en sky for at møte ham over hende — en motvilje, en stivhet av angst . . . Hun gik et par skridt, stanset, tænkte: jeg skulde snudd straks — tænkte: kanske han ikke merker mig — og gik fort nedover til høire. Da skraadde han over gaten. Og da han var like ved hende, saa hun at ansigtet hans var utgraatt. Han tok ikke av sig hatten — han stanset og saa paa hende med tomme øine og sa:

„Katja er syk."

„Aa," sa hun og slap pusten. Og det blev aldeles stilt indi hende, uroen flaknet — hun saa op i Kalganofs store, sorgfulde ansigt, hvor overlæben hang litt ned; og med ett længtes hun saa heftig efter Ivar at hun blev rød.

„Jeg har været nede i byen og faat fat i noget til hende" — Kalganofs røst var liksom istykker — „men hurtigruten gaar jo ikke fra Trondhjem før tirsdag, ikke før tirsdag."

„Er hun saa syk?" sa Veronica; hun maatte skynde sig; hun rakte ut haanden.

„Maa De alt gaa?" sa Kalganof.

Hun rødmet igjen — og snudde og gik ved siden av ham samme vei hun var kommet.

„ . . . Jeg fik dette, jeg fik det imorges," sa han og tok op et telegram av frakkelommen og ga det til hende,

„— de sa paa apoteket det maa være en operation, en maveoperation —," han drog læben til sig i to smaa hastige lyd, som skar eller stak han sig paa noget, „jeg kom bakveien ind til bandagisten, jeg saa sakene — det er ham som har sendt det, „gjør hvad du kan" — „gjør hvad du kan" — hvad kan jeg gjøre, hvad kan jeg gjøre? . . ."

Veronica læste den krøllete telegramblanketten. Katja syk, stod der, send nedenstaaende posten. Og det fulgte ord hun ikke skjønte — instrumenter tænkte hun. „Og en vandseng." „Gjør hvad du kan," stod det. Ingen underskrift.

Hun rakte papiret tilbake til ham.

„Kanske det værste er over, kanske de skal ha det til bedringen — siden de ikke har tat det fra nærmere by." Og hun rørte Kalganofs arm.

Han gik med hodet litt bakover.

„Jeg kan ikke taale det — jeg kan ikke taale det, jeg kan ikke taale alt — igaar fik jeg tilbake manuskriptet ogsaa — han vil ikke ha det," — han slog de store hændene sammen — „Hun dør, jeg kjender det paa mig, hun staar det ikke over, hun er ikke slik, hun kan ikke taale kniv og narkose og indgrep, hun maa ha aapen himmel og luft, ifjor gik hun over fjeldet med ungen paa ryggen — tror De hun kan puste i en sykestue —"

Han stoppet, tok op et stort lommetørklæ og tørket sig over ansigtet, og saa ned paa Veronica.

„Synes De jeg skulde reise?"

Hun ristet paa hodet:

„Det er jo ikke sikkert at hun dør."

„Nei gud forlate Dem, dør! Hun er da ikke mer end tyve aar, tyve aar og tre maaneder, hun er sund og fin og frisk som en ungren — og saa sterk — tok og løftet mig, løftet mig mange tommer fra gulvet, det

er ikke mer end to aar siden! Bed for hende, bed for hende i aftenbønnen i kveld, gud bevare Katja fra nød og fare for synderen Ivan Kalganofs skyld —," hvisket han, og taarene rendte ned over ansigtet paa ham. „Hun er alting for mig, hun er hjem og forældre og æt og alt som er vakkert og godt. Det eneste som er vakkert og godt. Hun skriver breve, smaa dumme breve til mig, jeg lægger dem under hodeputen — kom til sommeren skal vi rømme fra pâpen — hun kalder ham pâpe — og ro dit du vet, skriver hun. Det er et sted op efter elven, der sat jeg og — og dannet hende, læste for hende, læste Ibsen og Bjørnson, lærte hende si fremmedord — la ut om mig selv, hvad det skulde bli til — her i Kanaan. Hun tror jeg skal bli en stor mand i folket —," han saa fort bort paa Veronica — „hun gaar og brænder lys for mig og lar dem ikke slukke — kjendsgjerninger betyr ikke noget for hende — du mester Ivan, sier hun . . ."

Veronica hadde sagtnet gangen.

„Ikke gaa fra mig," bad han, „vi kan snakke om Katja, De kjender hende, og De ligner hende i haaret, men hendes er større; hun staar i det som i en kaape. Ikke gaa fra mig, det er bedre med mig, det er bedre med mig nu, — kom med mig op skal jeg vise Dem fotografiet jeg fik — hun har ungen paa armen — det er bare en avglans og gjenklang, men likevel. — Jeg er ikke vant til at være ute slik i graalysningen heller," sa han og vilde smile.

Veronica lette ind efter uret. Kalganof saa paa sit.

„Klokken er ikke tolv endda," sa han.

„Ja," sa hun, „hvis det ikke er langt?"

„Ikke mer end fem minutter." Og han snakket roligere om søsterens sidste brev som hun hadde ligget og skrevet inde paa sofaen i mandens kontor . . .

De gik gjennem en træport, over en gaardsplads med

nogen store kastanjetrær. Veronica gik like bakefter ham ind i huset, op én brat trap og én til. „Ja, De gaar vel med?“ sa han, da de næsten var oppe — og saa uviss paa hende. Det var søndagsstilt i hele huset — i en av etagerne blev et barn bysjet. Han lette i lommene og fandt nøklen og satte den i laasen. „Her er det,“ sa han. Det var tyst derinde. Og han dreiet om og aapnet og de gik ind.

Baade han og Veronica var over dørstokken før de blev vår det var andre i værelset. Det var meget varmt der inde — varmen og lugten av en søt og sterk parfyme slog imot dem. Borte ved den runde koksovnen stod rummets eneste makelige stol. Det var en stilbar flugtstol av simpleste slag. En mand laa og sov i den. Hodet hvilte tungt mot det brun- og grønstripete trækket — han sov fast, og pusten kom i hørlige støt igjennem næsen. Over haaret og halve ansigtet laa et lommetørklæ med lyseblaa rand. Paa gulvet ved siden av stolen sat Lisa Rosenblad. Hun hadde drad føttene op under skjørtet, og kindet hendes hvilte mot knæet paa den sovende; en skjær rødme laa over ansigtet, det lyste blekt i haaret, som var sirlig flettet omkring det runde hodet; den hvite, slanke halsen var bar; i venstre mundvik hang en halvrøkt cigaret. Hun saa med blanke, rolige øine paa de to som kom ind, og rørte sig ikke. Hændene laa foldet i fanget.

„Hallo,“ sa Kalganof. Andagten i Lisas ansigt med den korte, muntre næsen virket uimotstaaelig paa ham — nu hadde hun stjaalet sig til en hyrdetime mens avguden sov . . . Han glemte al ting og lo.

Ivar Ringby reiste sig over ende i stolen — lommetørklæet faldt ned paa knærne hans, han stirret forvildet paa det — lette efter klokken, saa op og saa Veronica. Et sekund saa de paa hverandre. Saa tok hun efter dørkarmen, efter døren — og gled saa fort ut at Kalga-

nof ikke merket hun var borte før sikkerhetslaasen smækket.

Ivan stod et øieblik urørlig.

Bak ham børstet Lisa Rosenblad støv av kjoleskjørtet; hun hadde endda cigaretten i mundviken, en kunstig ro laa over det mørkerøde ansigt; men det lille glasperlebaandet paa halsen skalv. Kalganof var blit staaende med hændene i siden — endda drog det i lattermusklene, og da han saa det blaarandete lommetørklæet til Lisa paa gulvet indved Ivars ben, kom en kvink fra strupen paa ham. Straks efter saa han paa Lisa og sa:

„Katja er syk, Lisa.“

Ringby's næve fór ut mot ham og traf ham i brystet mellem de aapne frakkeflakene — han tumlet bakover, kom bort i en stol, tok sig for og holdt paa at stupe —

„Faen,“ skrek han, „rir faen dig!“

Ivar hadde revet frakken sin ned fra væggen, han kastet den over armen, tok hatten som laa paa bordet, men hev sig saa heftig imot døren at han ikke fik op laasen. Da smatt Lisa brændsnar imellem ham og Ivan, kilte armen langs døren og aapnet.

„Bare gaa med dig, bare gaa!“ sa hun, og ansigtet vrængte sig i graat.

Et minut efter hadde hun faat paa sig filthatten med de to røde pennefjærne, hadde fæstet ekornskindet om halsen — hun knappet jakken mens hun snek sig nedover trappen efter ham. —

I et par timer drev Ivar omkring ute. Veronica var ingensteds at se. Først tok han veien han tænkte sig hun var gaat. En stund holdt han sig i Munkedamsveien; men hun kom ikke. Og snart var han i gater han knapt kjendte — over Akerselven, Grünerløkken . . . . Han vilde bli rolig før han gik op til

Maimans. Det gjælder at bli rolig, tænkte han, og tok ordene sanseløst op igjen — det gjælder at bli rolig . . . Harmen kokte i ham — ved første blik hadde hun været færdig til at tro det værste, paa kvinders vis . . . Saa tok han paa at ræsonnere — prøvde sætte det som var skedd paa plads. Indicierne var imot ham — men nogen ord, og hun vilde vite sammenhængen. Han formet ordene — de ynglet og øket, blev mange og heftige, blev en endeløs forklaring om livet til én som ikke kjender andet av det end en liten, indegjært krok. Til slutt kom han i den tilstanden hvor sindet ændrer og gjør anderledes det skedde — tvinger de skjæbnesvangre timene og dagene tilbake, avverger ulykken, stanser skridtene, skifter ordene — til virkeligheten viker.

Ved tretiden gik han ind et sted og fik sig et glas øl. Men straks han hadde sat sig, kom det for ham som det største daareverk at han ikke var gaat bent til hende fra Kalganof — at han hadde latt hende leve i uvisshet og angst i over to timer . . . . Og han tok den korteste veien gjennem byen til Maimans. Hadde hun ikke sagt hun var gla i ham — hadde hun ikke sagt det straks han kom igaar, med vilje, uttrykkelig, saa han skjønte det var om at gjøre for hende at faa sagt det: jeg gik over Holbergs plads klokken to, men jeg møtte Dem ikke. Hun hadde besluttet sig til at finde ham, hun hadde bestemt sig . . .

Han sprang det sidste veistykket — og han tok trinnene i trappene to og tre om gangen. —

Da han stod foran gangdøren, blev den aapnet før han fik ringt. To diakonisser kom ut — den ene var spæd og liten og saa spørgende paa ham med store, blaa sværmerøine; den andre holdt døren oppe og spurte med bergensmaal, om han skulde til enkefru Maiman. Han takket, lettet paa hatten, passerte, og hadde igjen døren efter sig. Inde i gangen brændte det

en liten hvit natlampe lik dem de brukte i gangene paa hospitalet; han stod et sekund og lyttet — han hørte klirr av glas eller kopper og fru Maimans fotlag. Uten at ta av sig frakken banket han paa dagligstudøren og gik ind.

Det var tændt derinde — lyset fra hængelampen som hadde en rød papirskjærm, blandet sig med blekt dagslys fra de udækkede vinduene — det lugtet svakt kaffe og paa bordet laa en kvast gaasunger.

Veronica sat i sofaen med ansigtet mot døren. En stor hvit pute bak hende hadde indsøk efter hodet. Like ved hende paa bordet stod et glas med vand.

Da Ivar fik se hende, snørte strupen sig sammen paa ham. Det faldt et roseskjær over det smale ansigtet — et skjær av fest. Han prøvde si noget, men kunde ikke straks faa frem røsten for stakaandethet. Han gik rundt bordet og bort til hende. Da løftet hun haanden litt, og verget for sig og flyttet sig længer ind i sofaen.

Han stanset — smerte og sinne veltet op i ham, han tok i bordet efter stød.

„Du tror vel ikke — du har vel ikke et øieblik trodd, at . . .“ røsten skjevret paa ham — „at jeg har hat noget, med nogen anden, mens jeg holdt av dig?“ Og nu braatok krænkelsen ham, og han rettet sig, blev støere i maalet. „Jeg er ikke kommet for at undskylde noget, det er ikke mig som har forgaat mig — men jeg blev saa harm da du gik — uten forklaring — uten at vente paa mig — at jeg ikke har været god for at komme til dig før. Veronica — trodde du — at jeg var en — slik — skarv?“ satte han i og bøiet sig ned imot hende.

Hun holdt sig med haanden under brystet.

„Ja,“ sa hun, „men jeg tror det ikke mer. Ikke nu mer, naar De sier det.“

Hun sat i kroken mellem armen og ryggen paa den gamle sofaen, der de begge to hadde sittet igaar. Det var noget unaturlig opret over hende.

„Den unge piken du saa —“ sa Ivar. „— Hvorfor sier du De til mig?“

„Jeg bryr mig ikke om hende — det gjør ingen forskjel — det kan ikke være noget imellem os længer. Jeg har skrevet det, søster Klara tok det med sig i postkassen, det kommer et brev til Dem . . . Det er min skyld — det har ikke været noget hele tiden — ikke for mig. Du vet det, du ogsaa — jeg tok bare feil. Jeg er gla jeg fik skjønne det saa snart.“ Hun saa bent paa ham med det slørede, uttrykløse blikket.

Ivar hadde bøiet sig litt ned imot hende; nu tok han efter hende. Da skrek hun, høit og skjærende i yderste rædsel — kastet sig bakover imot sofaryggen og stirret paa ham med avsky i hver linje av det hvite ansigtet.

Han rygget. Han var kommet nær armen hendes — den hadde dirret som en strukket streng. Og han kjendte at han skyldte hende at gaa — at gaa straks — at fri hende for synet av sig.

Borte ved døren stanset han.

„Veronica,“ sa han, „jeg kan ikke gi dig op — jeg kan ikke gaa fra dig — imorgen . . .“

Det rykket i spisestudøren og fru Maiman næsten stupte ind over dørstokken — hun hadde hørt skriket i kjøkkenet. Da hun fik se Ivar, fegtet hun med armene imot ham —

„Hvad er det De gjør,“ ropte hun, „hvad er det De gjør barnet?“

Veronicas føtter gled ned paa gulvet, hun stod mellem sofaen og bordet.

„Det er ingenting, mama, — jeg har sagt det til ham,“ sa hun, og hun snudde sig mot Ivar, „Ikke kom

igjen, nei ikke kom igjen, vær ikke vond paa mig, jeg kan det ikke, aldrig mer — Pin mig ikke," og hun la armen for ansigtet.

Det var det sidste han saa av hende, det bortvendte ansigtet, armens mørke linje, og haaret som bølget løst nedover ryggen, liksom hin første gang . . .

Lisa Rosenblad stod nede i porten og frøs. Hun hadde rullet forbredden paa jakken op om hændene sine — det var en vane hun hadde fra gammelt — fra den tiden hun stjal sig ut og stod i blaaforklæ i porten i Voldgaten og saa paa de jevngamle jentene, naar de gik fra den fine skolen i Toldbodgaten — paa kjolene og flettebaandene og de blanke beltene de hadde. Hun hadde kjendt hat til dem, alt den gangen . . .

Hun var dødelig træt. Han hadde gaat alle de gater som til var. Sommetider hadde han marsjert, andre ganger hadde han kræket som en gamling langs husvæggen — gang og anden hadde han staat stille, saa hun hadde maattet ty ind i portrum og gjemme sig. Og da han endelig saa indom kaféen i Akersgaten, hadde hun snaut kunnet holde sig paa føttene mer, saa saar var hun under fotbladene.

Og nu var han oppe hos hende med de svarte øinene — og bad hende saa tyndt ta sig til naade igjen, kunde hun tænke — for det han aldrig i verden hadde gjort. Og kom han ikke ned mer, saa hadde hun bønhørt og tilgit og latt ham faa kysse haanden sin. Lisa hukret og bet sammen tændene. Men kom han ned for trappen igjen, da var det for hun ikke vilde vite av ham mer — saa gik han vel paa sjøen med det samme . . .

Aa gud, aa gud. Hun satte sig paa det første trinnet — hun rugget frem og tilbake og holdt sig paa venstre side av kjaken — hun hadde gaat med tandverk hele dagen.

Det var kommet to svarte diakonisser ut gjennem porten, straks han var gaat op — den ene hadde set saa stygt paa hende, syntes hun. Og hun tok paa at smaabande. Pokkern og Hinmanden ta alle dydsmønstre og finfolket og damene, men først hende der han nu var! Hun kjendte dem, hun kjendte slaget . . . Den første gutten hun hadde hat lag med hadde sutret efter kjæresten hver kveld han kom i førstningen — han hadde gaat forlovet i fem aar og like paaholdig var hun. Og aassen hadde det ikke været med „malerkosten", den tiden hun stelte for ham? Hadde hun ikke maattet pynte og pudse paa atelieret timevis, første gang frøkenen han siden blev gift med, kom i følge med mor sin for at se paa billedene hans? Nyttet ikke at komme til hende før han hadde navnkundighet og stipendium i lommen. Hun sat ikke paa systue, den — og vasket gulv og kopper og stoppet strømper ut over natta for vennen sin . . .

Ret en dag kom vel Ivan ogsaa med en frøken, kunde hun tænke.

Hun skurte tændene imot hverandre for at døve verken.

Mor hendes hadde ret: Vi sælger vors rent for billig, Lisbet, sa hun tit og ofte — vi skulde gjøre som damene, holde igjen og akkordere til vi blev forsørget for levetia. Men den som er født godhjerta, kan ikke gjøre sig syndhard . . . Mor hendes hadde ret . . .

Guldgutten min, mumlet hun.

Det blev slaat igjen en dør.

Nogen kom ut for trappen . . .

Aa herregud, det var vel ikke saa galt at det var ham — aa gud spare ham . . .

Sent og smaat kom det ned efter. Nu stanset det. Kanhænde hadde han sat sig.

Lisa snek sig to-tre trin opover.

Nu gik det igjen . . .

Hun blev skjælven, stiltret ned og kom sig fort tvert over porten ind i mørket. Der lænet hun sig imot murvæggen. Nu kunde hun se ham, straks han kom paa sidste avsatsen, hvem det saa var; der brændte gasblus. Hun holdt sig mot muren og stirret . . .

Det var ham. Og han stoppet foran de sidste trappestegene, og tok av sig hatten og tok sig igjennem haaret . . .

Hun bøiet sig, stak hændene imellem knærne og kven sagte. Han var graa som væggen.

Det var mørkt i porten, og han gik forbi hende. Men i det samme han tok skridtet ut i sneen, var hun bak om ham, stak haanden ind i hans og hvisket: „Det er bare jeg, Ivar."

Ivar Ringby vendte sig.

„Er det du," sa han og gik videre. Men han hadde tat tak om haanden hendes og holdt den.

Slik gik de — Munkedamsveien, kroken om Akers verksted, langs bryggene. Folk snudde sig efter dem og smilte.

Morgenen efter var det tøveir og skodde. Snesørpen laa langs fortaugene, ute i gaten sildret brune smaabækker i de dypskurte rændene efter tung lasskjøring, og i gropene samlet de sig til lumske kulper under et lag av skidden kornet sne, — luften syntes røkfyldt med et svakt rødskjær, som fra en brand langt unda, og fra fjorden kom ul og tjot, dampbaatene laa utpaa og varet hverandre.

Veronica hadde fulgt moren til sporvognen — hun skulde i symøte. Før hun gik ind i porten, stod hun litt og lyttet til taakelurene og saa paa bjerken i nabohaven. En gang hadde hun sagt til Ivar Ringby: der staar det træet jeg er glaest i. Da hadde han gaat over

gaten og faat tak i en gren, som han brøt en liten kvist av . . . Det gjorde vondt at huske det, men det blev væk igjen; hun var bare træt. Hele natten hadde hun sovet tungt; likevel sat det noget utvaaket bakom øinene og sved. Nu er mama snart fremme, tænkte hun — saa kan hun ikke bare sig længer, saa tar hun søster Klara bort i en krok og fortæller hende det — og naar de andre er gaat, blir hun sittende en lang stund hos Klara . . . Naar hun kommer hjem, har hun tindring i øinene, men tier og vil ikke jeg skal merke hun har faat betrodd sig til nogen. Bare hun hadde hat søsken — aldrig hadde hun ønsket det slik som nu. En hun kunde gjemt sig bak — nogen som kunde gaat imellem hende og moren . . .

Hun gik tungt op trappen. Maanedspiken lukket op for hende. „Det sitter en dame inde og venter paa Dere, frøken," sa hun.

Veronica stod litt. I gangen var det en søt, sterk lugt hun kjendte . . . Hjertet hugg til i brystet — hun gik ind i stuen med yttertøiet paa. Lisa Rosenblad sat paa en stol hun hadde drad væk fra bordet, saa den stod midt paa gulvet; hun sat ytterlig paa sætet og holdt sig rak — de røde pennefjærene paa hatten luet over det bleke ansigtet med de glasklare øinene, som de smaa pupillene gjorde stingende og sært lysende. Veronica stanset indenfor døren, og Lisa reiste sig —

„Kan jeg kanske faa talt litt med Dem, frøken?" sa hun, og det hørtes ordene længe hadde ligget færdig.

„Jeg har ingenting at snakke med Dem om, vi kan ikke ha noget at snakke sammen om —," ropte Veronica.

Men Lisa kom bort til hende og tok frem et brev av den lille brune muffen.

„Her er brevet De skrev," sa hun, „jeg gik hit med det — om det staar det i brevet De skulde angre saa — saa har han ikke læst det endda . . ."

Veronica stirret paa den lille blaa konvolutten — Lisas smale, hanskeløse haand holdt omkring den. Og hun blev heftig oprørt, som hadde noget motbydelig rørt hende selv — nappet brevet til sig og ropte:

„Det er skamløst av Dem — det er skamløst, aah!"

„De tror kanske jeg har stjælt det?" Lisa stak hodet frem med en ormemyk bevægelse. — „De tror kanske jeg gaar i lommene hans? De tror mig vel til hvad det skal være en som mig — men jeg trænger ikke skamstjæle for at leve, saavidt De vet det! Og jeg traar samme jorden som Dem, og jeg spør ikke om lov, frøken. Aa er det De har at yppe Dem av — aa er det De har fremfor mig og enhver — har De andet end hode og armer og bryst — har De andet end kroppen Deres der De staar De som en anden — aa gud late den dagen komme at De faar vite og kjende det, De som holder Dem for god til en som han."

Veronica stirret maalløs paa den fremmede piken — læbene hendes skalv og øienlokkene rørte sig ikke paa hende.

„ . . . Det fins ikke maken til ham — det er hundre og hundre, men ingen som han. Ivan sier det, han er den bedste, sier han, han er den bedste utav alle — aldrig han laaner penger — aldrig turer han, han — han har en gammel far med hvitt haar, jeg saa ham gaa me'n i byen, han gik me'n under armen som en kjærest. — Julekvelden sat han hos en som dø'e — en som var ræd og dø'e —" hun gjemte ansigtet i muffen. — „Han rørte ikke paa sig da jeg gik."

Veronica blev vår hun stod med knyttede hænder — hun rettet ut fingrene, saa bort paa bordet paa den røde lampeskjærmen og glasset med gaasungene — tok efter pusten og sa:

„De maa gaa Deres vei."

Endda stod de like ved hverandre; de var næsten

jevnhøie; begge to var de mørkt og fattig klædd. Lisa saa op, og hun blev ved at se paa Veronicas ansigt, som endda hadde barnerundheten i linjene — Med ett bøiet hun sig og slog de tynde armene om livet paa hende, huket sig og la hodet ind mot brystet hendes. Veronica snudde væk ansigtet — den søte lugten vilde kvæle hende . . . Og hun tok om Lisas armer og prøvde løse dem og bøiet sig og sa:

„Nei, nei — ikke graat slik — graat ikke, sæt Dem litt, sæt Dem litt der borte . . .“ Og pludselig kom graaten over hende selv, og hun fik fridd sig og gik til vinduet og støttet panden imot ruten.

Lisa sat ved bordet. Hun snakket sammenhængsløst og ikke tydelig, for hun holdt lommetørklæet for munden. Men Veronica hørte det hun sa.

Hun var gaat med ham til et hotel. Det var hende som hadde faat ham med sig dit. Han kunde ikke gaa i pensionatet, han var som en tomsing. Hun hadde skaffet vin for at han skulde faa igjen modet. Han hadde drukket litt. Hun var blit hos ham. Det hadde han bedt hende om. Han hadde snakket det hun visste han vilde angre. Men hun hadde tænkt det var godt for ham at faa snakke. Saa hun kunde sitte der hadde hun tænkt. Men siden var hun blit hos ham til om morgningen. „Og det var ingenting for ham, og jeg vet det saa vel, men for mig var det alting i verden — og jeg var ikke god for at gaa, og jeg var ikke god for at la være, for det vet den evige gud at jeg bryr mig om ingen uten han — men aldrig skal han faa gifte sig med mig —“ hun kastet sig frem over bordet og graat — „aldrig i verden, aldrig i verden jeg gifter mig med ham aa han saa sier.“

Veronica rørte sig ikke. Det iset i brynene fra det kolde glasset, og hun lukket øinene. Om en liten stund stilnet graaten i stuen; det kom bare nogen hikst.

„Jeg stod op. Jeg trodde han sov. Jeg gik saa stilt. Jeg fik paa mig. Da saa jeg han laa med aapne øier. Nu gaar jeg, jeg, sa jeg. Men han rørte ikke paa sig. Og sa aldrig et ord. Saa gik jeg, jeg. Jeg gik op paa rummet hans, paa hybelen hans paa Holbergs plads, der han bor. Jeg sa til jenten hun skulde lægge i, for naa kommer kandidaten straks, sa jeg. Og jeg sa jeg skulde hente nogenting for Kalganof. Og jeg satte mig derinde og saa mig rundt, og da jeg saa penskaftet og sakene, vilde jeg skrive til Dem — aa jeg vet ikke, aa jeg vilde skrive . . . Men saa fik jeg øine paa brevet som laa til ham, og da kom det for mig at det brevet er fra hende, tænkte jeg, og jeg tok det og gik, for om De vilde — aa herregud ta igjen brevet Deres, frøken!"

Øienlokkene var svulne, næsevingene var røde og den korte overlæben hadde en saarrand. Veronica kom bort til bordet.

„ . . . Bare han ikke gjør en ulykke paa sig for os," sa Lisa og saa op. Over Veronicas øine la det sig som en hinde.

„Det er nok bedst De gaar til ham igjen," sa hun. Det var en haard liten snusklok tone i røsten. Lisa stirret paa hende — og hatet brast frem i det løftede ansigtet og gjorde det graat — hun knyttet haanden og løftet den og aapnet læbene, men det kom ikke en lyd. Da hun gik, lot hun døren staa aapen efter sig — ute i gangen suste det med eder, til smeldet av gangdøren tok dem.

Veronica stod urørlig og lyttet ned gjennem det store huset til skridtene i trappen blev væk. Hun og den fremmede piken — og Ivan Kalganof — og Ringby — i en række . . .

Hun fik op vinduene i stuen; hun sjanglet litt og holdt sig i karmene; og da hun kom bort i brevet, hun hadde lagt fra sig, gik hun over gulvet og aapnet ovns-

døren og la det paa de glorøde koksene. Inde i soveværelset stængte hun dørene, klædde av sig og vasket hele kroppen.

I slutningen av mars giftet Ivar Ringby sig med Elisabet Rosenblad. To studiekamerater var hans vidner hos byfogden.

Han hadde skrevet til sin far, saa han skulde faa brevet samme dag som giftermaalet; da han om eftermiddagen var opom pensionatet for at greie det sidste med avsendelsen av kuffertene til Berlin, laa det telegram til ham. Kan en nederdrægtighet mot den enkelte sones med en ny mot slegten, stod det. Ivar rev papiret i smaabeter.

III

XI

I to Aar var brevskiftet med Fanny Delmar og en ukes samvær med hende en høst de vigtigste hændelser i Veronicas liv.

Fru Maimans legemskraft veknet smaat, næsten umerkelig; men eftersom hun mer og mer blev bunden til sin egen stue, legemlig avhængig av andres hjælp, var det som den aandelige livsevnen øket. Daglig fik hun idéer og indfald hun mente kunde være til nytte for folk. Snart var det et heklemønster hun gjorde forbedringer ved, snart en nyordning av tombolaen paa en basar, eller svar paa religiøse spørsmaal nogen en gang hadde gjort. . . Veronica maatte skrive for hende til dem det gjaldt — og da det tilslutt blev for store utlæg til porto, gik hun for at gjøre moren til lags selv til syke med bibelsprog og til fruer i nabolaget med smaa blaa konvolutter, som hun slap i postkassene i trapopgangene.

Nu, hun ikke længer kunde søke møter og forsamlinger fandt Elise Maiman i mindet tilbake til alle gode stunder hun hadde hat — og litt efter litt faldt skillet mellem menigheter og bekjendelser væk for hende og en trang til at forene alt og alle i en stor søskenkjede om guds trone fyldte hende. Dette gjorde at folk, helst kvinder, av alle samfundslag møttes i stuen hos hende,

kaldt dit av Veronicas smaa brevlapper. Fru Maiman hadde noget at minde dem alle om, noget at be dem om tilgivelse for, en sang at synge sammen med dem. Støttet op av puter sat hun i en av lænestolene; bibelen med de mange forskjelligfarvede baandene mellem bladene laa ved siden av hende, og det stod oftest friske blomster paa bordet. Hun talte næsten uten ophør naar nogen var tilstede; det var ingen sammenhængende forkyndelse, men bibelsprog fra det gamle og nye testamente bandt likevel ordene sammen til et slags hele og den skjøre røsten hadde en manende sitring i klangen som tok. — Hun talte ikke om døden. Hun talte om guds kjærlighet til menneskene, om livet hos ham i paradis, om minder fra lyse timer i venners samfund med Jesus; men over den høie panden laa dødens hvite luft, og for de graatblinde øinene, som stirret paa hende fra furete og slitte kvindeansigter, sat den lille tynde skikkelsen alt i frostblek skumring. Om nogen uker eller maaneder skulde det staa en kiste her inde — og disse hændene skulde ikke røre sig mer, og de blaa øinene skulde ikke tindre mer, og røsten, som endda bad for dem alle i kjære, barnlige ord til gud, skulde ikke høres av noget levende menneske længer. — Dette endda, som i løndom forbandt sig med et aldrig mer, var det som uke efter uke drog de samme menneskene til den lille stuen — i skræk og lystblandet sorg slog de fast, at slik som i dag skalv ikke den sykes hænder før, saa ujordisk som idag lyste aldrig de store øinene. . . .

For Veronica øket det med arbeide. Efter hvert hadde hun tat over alt stel i huset og hele det lille regnskapet — hun gjorde indkjøpene, laget maten, hævet legatpengene og kjendte en slags glæde da smaaskylden var betalt og hun fik indtægtene til at række. Hun arbeidet paa samme nøiagtige vis som da hun var skole-

pike; men hun hastet ikke længer med at gjøre dagverket unda for at faa ledig tid — hun fandt heller paa ekstragjøremaal, saa kvelden ogsaa gik med.

Tanken paa Ivar og det hun hadde oplevet, gav hende aldrig fred — etsteds verket det bestandig, og hver dag hændte et eller andet som fik smerten til at bryte op — bare hun saa folk som var glad i hverandre, kjærestefolk, forældre i lek med barnene sine, husket hun at for hende var livet slutt før det var begyndt, selv hadde hun forbrutt det, selv hadde hun leflet med lykken — naar hun stod igjen med skammen og pinen, var det ikke mer end hun hadde fortjent. For des mer hun grublet paa det som var skedd — og hun tænkte ikke paa stort andet — des sikrere blev hun at hun aldrig hadde baaret kjærlighet til Ivar Ringby, ikke engang den første høsten da al ting inde i hende likesom stod og ventet. Kjærligheten maatte være noget andet og vældigere — i somme bøker og bakom det hun skimtet av lykkelige folks liv, anet hun den som et land hun likesom Moses bare skulde skue, aldrig komme ind i . . . Sommetider drømte hun Ivar Ringby — dagen efter en slik nat gik hun som i døs av hodepine og tunge tanker. Hun drømte ofte hun hadde faat et litet barn ogsaa — hun kjendte armene til ungen omkring halsen sin og vaagnet av glæde. Bitterheten mot Ivar vokste i hende, hun hatet ham og ønsket han maatte faa det saa vondt som hun hadde det. —

Brevene fra Fanny kom rykkevis. Like efter Ivars giftermaal, som hadde staat som avertissement i et par aviser, kom det flere paa rad. Hvem var Elisabet Rosenblad? Hvad var hendes far? Hvor hadde Ivar møtt hende? Og før Veronica trængte svare, laa nyt brev i kassen. „Frøken“ Rosenblad var et tvetydig menneske, kanske en gatepike ret og slet. Ivar hadde naturligvis barn med hende. Hvad hadde hun, Fanny,

bestandig sagt? Hun kjendte mændene — for Ivar hadde kvinden aldrig eksistert som andet end kjøn, bare kjøn. Men dette hadde hun likevel ikke ventet av ham. Hele familien var oprørt; hendes mor hadde maattet gaa til sengs — begge tantene i Trondhjem var reist op til hans stakkars far. — Heller ikke paa dette brevet hadde Veronica nødig at svare. For det fulgtes straks av ett der Fanny fortalte, at nu skulde moren og hun faa fri reise til Hamburg med en Bergensbaat og besøke en søster av presten Delmar. Og ut over sommeren kom det tykke breve med tyske postmerker, fyldt av beretninger om alt merkelig i det fremmede landet. — Om høsten holdt Fanny paa med et literært arbeide, det store verket hun hadde faat idéen til før hun reiste fra byen. Og ved juletider blev manuskriptet sendt til en forlægger i Kristiania. „Alt er i min bok, Eva Femina," skrev Fanny — „ingen uten mor har læst den; hun kalder den mesterlig, og for en gangs skyld tror jeg hun har ret."

Veronica kjendte Fannys spænding for verket som sin egen. Men en dag i mars fik hun et sørgelig budskap. Under et sort kors av blæk skrev Fanny at forlæggeren i Kristiania ikke vilde ha boken. „Jeg er sønderknust," skrev hun, „vær saa snild og hent manuskriptet straks og gaa til N. N. med det. Jeg skriver til ham idag." Veronica hentet den store papirpakken paa et mørkt kontor i Karl Johans gate og bar den til et andet mørkt kontor. —

Om høsten kom Fanny til byen. Manuskriptet var refusert igjen; siden hadde en kjendt kritiker hat det til læsning; med ham vilde hun selv snakke. Aa at ta imot Fanny paa stationen, gaa ved siden av hende gjennem gatene, høre hendes høie „omforladelse" naar hun dunket borti nogen, bære haandkufferten hendes op trappene og ha hende i spisestuen, hvor hun

skulde bo og være og hvor hun selv hadde redd op til hende i sin egen seng. . . Veronica brændte i ansigtet og hadde hjerteklap av en glæde hun ikke turde vise for den sørgelige anledningens skyld. Klangen av den klare høie vestlandsrøsten laa indi hende som en blank strime — det gjorde godt i øinene at se paa Fanny.

Hun traf den kjendte literaten og kom hjem til Munkedamsveien med manuskriptpakken under armen — nu var den blit fillet i hjørnene av slit. Veronica holdt den i fanget, mens Fanny sat og stridgraat. Ikke engang talent hadde han villet indrømme hende. Han hadde spurt hvem som hadde git hende et slikt hat til forvaltning. Skaf Dem heller en kjærlighet for egen regning, frøken, hadde han sagt. . . At reise hjem til prestegaarden med den beskeden. —

Naar Veronica kunde komme fra, gik de omkring de dagene Fanny var i byen og saa igjen gater og steder som hadde minder for dem. Men det faldt sig aldrig saa at hun kom sig til at betro Fanny noget om Kalganof eller Ivar Ringby. — Den sidste kvelden fulgte hun Reinert Bø og hende i teatret — hun vilde være sammen med hende de timene som var igjen — hun syntes hun var saa gammel ogsaa nu at hun fik gjøre sig op sin egen mening om skuespilkunsten. — Hun hadde tænkt sig noget blændende, glansfuldt — noget hun maatte ruste sig imot for ikke at bli overvunden. Men den gamle teatersalen med de slitte klaprende stolsætene og den vonde lugten av støv og gas gjorde hende bare trist; og da teppet gik op, saa hun at husene og trærne var malt paa pap. Spillet tok ikke liv for hende heller, menneskene var meget sminket og hadde andres haar paa hodet; de snakket for høit og ropte naar de var bedrøvet, og hun blygdes paa deres vegne. De aper daarlig og gjør sig ikke godt til, tænkte hun.

Fanny tok haardt om haanden hendes da teppet seg ned efter første akt. „Jeg kunde ikke høre hvad de sa i førstningen for hjertet mit," hvisket hun og snuste ut i luften og sa: „Her lugter deilig, her lugter Hærmændene, det var det første stykket, jeg saa —." „Det var kjækt du synes her er morsomt," sa Reinert Bø, som sat paa den andre siden av hende. Han hadde spendert billettene, og han kjøpte sukkertøi til dem i en mellemakt. Veronica merket han bare sat og saa paa Fanny, baade naar det var lyst og naar det var mørkt i salen.

Paa vei ut av teatret stanset Fanny braat, bikket over og ropte: „Nei men er det ikke Kalganof!" Veronica snudde sig. Det stod en mand i bredbremmet hat like ved indgangsdøren. Hun saa det var Ivan; men det var noget fremmed, liksom størknet ved skikkelsen. . . . Hun hadde ikke snakket med ham siden hin søndag for halvandet aar siden, og hun fulgte ikke Fanny som gik bort til ham og rakte ut haanden og hilste: „Saa traf jeg Dem likevel, det er i sidste liten, men — Og nogen sa De var reist bort." Kalganof holdt Fannys haand og slap den ikke, han saa paa hende, stinn i øinene. „Heisan — jeg mener De ikke kjender mig igjen —" hun blev sprutrød. „Jo," sa han, „De er veninden Fanny, De er veninden Fanny Delmar, jeg skal skrive til Dem, jeg skal gi Dem et raad . . ." Hun kunde knapt faa til sig haanden sin igjen — han snakket med grøtet mæle og var meget drukken.

Om natten da hun og Veronica sat sammen paa sengekanten, graat hun. „Jeg graater for Kalganof og for dig og mig og for hele verden," sa hun — „hvor er lykken henne?" —

Vinteren efter Fanny's besøk var fru Maiman meget svak; og en morgen i april kunde Veronica ikke faa

hende vaaken. I stor angest sprang hun ut til den fjortenaars piken, som holdt paa at skure kjøkkentrappen, og sendte hende efter lægen. Da han kom laa hun paa knæ ved sengen og kaldte sagte og ræd paa moren. Hun hadde aapnet øinene, men var ikke ved fuld samling endda. —

Doktoren, Veronica hadde budsendt, var den samme som hadde stelt med hendes far. Han saa fra nu av stadig indom Maimans. Veronica fik godhet for den lille faamælte manden; han kom gjerne mot kvelden; sommetider spillet hun for ham, og naar hun visste han sat i værelset et steds, kunde hun pludselig fornemme det som et savn blev lindret — et øieblik kunde en tryghet og fred komme over hende, som var hun og moren ikke forsvarsløse længer. — Uten undring hadde moren hilst paa ham første gang; og da han sa hun maatte bli liggende hadde hun nikket — det vilde hun gjerne, hun var træt. Sengen blev flyttet ind i spisestuen; hun laa saa hun kunde se en strime av fjorden. I vinduene stod Veronicas rosetrær med knopper — hver morgen bar hun krukkene bort til sengen for at moren kunde se døgnsmonnet paa skuddene. Lægen hadde forbudt den syke at ta imot besøk, og Veronica undret sommetider om moren ikke mindtes vennene længer; naar blomstene fra dem kom, smilte hun, men hun nævnte dem ikke. Straks Veronica reiste sig fra stolen ved sengen, sa hun: „Gaa ikke fra mig.“ Men efter de fremmede spurte hun ikke.

Naar hun var vaaken, talte hun om sin forlovelsestid og sit egteskap. Time efter time kunde Veronica sitte i vaarsolen, som laa ind over værelset og gjorde morens hænder klare og gjennemsigtige. Den lyse, trætte røsten fra sengen livnet i et minde, sluknet igjen, brast frem i et nyt. Hun fortalte om sin lykkes første tid, da de møttes i amtmandshaven hvor ingen kunde

se dem under epletrærne og i det gamle lysthuset. Og hun fortalte om brylluppet, „mit fine og nydelige bryllup," sa hun, „og jeg ønsket Olaf hadde hat en guldbrodert krave liksom far, men hvordan kunde jeg ønske saa tosset. . ." Hun skildret det første hjemmet i den lille sjøbyen, og det gik skygge i de store øinene — „jeg var saa syk og træt, og jeg ventet min nedkomst, og Olaf hadde vel noget at døie med mig." — Og som hun glemte hvem hun snakket til, sa hun „—jeg fik en liten pike, og jeg syntes hun lignet grandtante og var gammel og vred i det rynkede ansigtet, og jeg vilde heller hat en gut, som skulde lignet far. Og da Olaf vilde kalde hende Anne efter sin mor, graat jeg — jeg ønsket at gi hende navnet Isabella efter en smuk bok, jeg hadde læst. Jeg trættet med ham, og vi tok navnet som stod i almanakken paa den dagen hun kom til — men det var jo ogsaa vakkert — Veronica er ogsaa vakkert. . ."

En dag maatte Veronica finde frem pakken med farens breve. Hun mindtes hun ofte hadde set dem aaret efter farens død. Først læste moren selv litt i dem; hun smilte, øinene blev mørkere og læbene rødmet svakt —; med en liten uro i røsten sa hun: „Men jeg elsket ham ogsaa — aa hvor jeg graat naar han reiste fra Vikstrand — for jeg elsket ham og vilde ikke ha nogen anden — ingen anden end Olaf, om de var aldrig saa rike. . ."

Siden lot hun Veronica faa brevene. „Læs dem, de er gode og smukke, og saan var han," sa hun.

Naar hun hadde git moren kveldstellet, sat Veronica ved vinduet og læste sin fars breve. Det var over to hundrede — alle fra forlovelsestiden. De skildret hændelser og stemninger fra hans Kristianialiv som student — glæder som kvartetsanger, begeistring for den unge Bjørnson, moro paa sammenskudsturer til en løkke utenfor byen; men pulsslaget i

dem var kjærlighet og længting, sammen med en stadig angest for at noget vondt skulde komme over hende han skrev til, før de „fik findes for aldrig at skilles mer". Mange ord og vendinger hadde en rar klang, og sætningenes sirlighet tok liksom av for følelsen; men for Veronica fik netop disse våre ordene, som var fyldt av „lykke, haab og søde forventninger" og som nævnte hendes mor „du dyrebare", „du hjertenskjære", noget egte, en dybde intet elskovsord til nu hadde hat for hende. Faren tok anden skikkelse, hans egne ord trængte til side billedet hun hadde av ham som blek og sliten, litt hæs i røsten, litt sen i bevægelsene. . . Og til det nye, som formet sig, kjendte hun en heftig længsel — som efter noget to ganger tapt. — — Bestandig, inderlig, urokkelig som farens kjærlighet var kjærligheten . . .

Den kvelden, hun hadde læst det sidste, et litet brev, som var skrevet dagen før brylluppet, blev hun sittende og se paa moren, som sov. Saa underlig syntes hun det var at han, hun altid hadde æret som det klokeste hun visste, hadde elsket og attraaet hendes lille mor saa ydmygt, ja som noget ophøiet. . . Sommetider mens hun læste hadde hun maattet smile ved det; men nu søkte tankene bare ind imot det underfulde moren hadde eiet og hadde mistet; og hele det liv som var flettet i hendes eget maske ved maske, time ved time, fik ny sammenhæng og rigdom for hende. Og da hun hadde tænkt det gjennem og tænkt det til ende, visste hun at naar moren nu laa og var lykkelig og ikke lette efter fæste længer og ikke hadde uro, saa var det „fordi det som er stykkevis, var avskaffet" — saa var det fordi hun skulde gaa til ham hun elsket. —

Det blaaste haardt fra syd. Fjorden var høiblaa og baatene langs Filipstadbryggen nappet og hugg i fortøiningene.

Veronica stod ved et av vinduene i stuen og kunde høre det suse i den store, nyutsprungne bjerken hvergang vognramlen nede i gaten stilnet litt. Hun saa paa de lange svaie kvistene, som blev løftet av stormen saa de spriket ut fra grenene og dirret og ristet — til de blev kastet ind over igjen og vridd, mens de smaa gulgrønne bladene røk av dem. I vinduskarmen hadde den første mørkerøde rosen aapnet sig; den duftet sommerlig og søtt, og paa de fløielsfine bladene skinnet det som i ørsmaa guldkorn.

I sengen inde i spisestuen laa moren pyntet i brudelinnetet sit med bedstemor von Holterns kam i haaret og rene laken paa sengen. Hun ventet besøk — for første gang paa tre uker hadde hun sendt bud efter nogen; søster Klara hadde bragt budet, og hun var ogsaa aarsak i at moren atter vilde se en fremmed. For nogen dage siden hadde hun været hos dem og nævnt at presten Augustin Vargen var kommet til byen. Han var paa vei til et nyt kald paa Vestlandet og skulde præke i en av kirkene næste søndag. En kveld hadde han samlet flere av sine gamle venner om sig nede hos hende — om dette møtes velsignelse hadde søster Klara talt. Den syke hadde tat hændene hendes og spurt om hun trodde Vargen vilde komme til hende, om hun trodde det var mulig han vilde se indom hende før han reiste? — Presten hadde sendt svar — han vilde komme idag klokken tolv.

Veronica hadde søndagskjolen sin paa sig, en mørkeblaa musselinskjole, og om halsen en hvit klar krave, som var sat sammen med den lille blaa naalen, hendes eneste smykke. Moren hadde bedt hende pynte sig; men det faldt naturlig for hende selv ogsaa at møte ham som kom, helgeklædd. I morens kreds var Augustin Vargen blandt de faa som blev godtat som en sand guds mand av alle, hvad særtro de hadde; for

hende selv hadde han gjennem søster Klaras fortællinger en gang været legemliggjørelsen av det hun hadde lært at agte som det største; og naar noget var vanskelig og tungt, kunde endda ord fra hans præken hin søndag komme for hende. Bedst mindtes hun røsten hans da han sa: du tifold hjælpeløse. . . Det blir rart at møte ham, tænkte hun. Men da hun nu vilde dra sig til minde hvordan han saa ut, merket hun til sin undring at hun ikke kunde skille hans ydre fra den tæringsyke prædikant Haalands.

„Veronica," kaldte fru Maiman. Hun var tørst og bad om drikke; da datteren rakte hende den, skalv hændene hendes saa hun ikke kunde holde glasset. Veronica førte det ind mot de bleke læbene.

„Kan du orke at se ham, mama?" spurte hun da den syke hadde drukket. — „Du er saa træt idag."

„Jeg skjælver fordi jeg venter . . ." fru Maimans øine lyste, „— det er fordi jeg venter. — Han har mistet liksom jeg."

Veronica satte bort glasset. Med det samme skjønte hun ikke morens ord; saa mindtes hun at presten Vargen hadde været gift, og at hans kone var død — han hadde giftet sig under sin stand, gjennem søster Klara visste hun det. Hun smilte; nu forstod hun morens iver og ank for at træffe Finmarkspresten.

„Det er ikke sagt han har mistet som du, mama," sa hun og kysset moren paa panden.

Straks efter ringte det, og maanedspiken, som hadde hvitt forklæ paa, sprang ut og lukket op. — I stuen møtte Veronica ham.

Han var saa høi at han næsten fyldte døraapningen ut til gangen. Han bar en sort dragt, og den sidskjøtede frakken var knappet op til halsen, hvor en opret linning halvt gjemte snippen. Men linning og snip var vide og lave, saa det store strupehodet rørte sig ledig.

Haaret faldt høit og svakt krøllet bakover fra panden; det var endda brunlig, men blakkt av farve, som lyst haar blir naar det graaner. Ansigtet som hele skikkelsen hadde faat en fast fyldighet, og huden var veirbarket; naar munden var lukket, saaes av den øvre læben bare en strime — den undre skjøt frem sterk og trodsig i linje med den brede kraftige haken.

Veronica rakte ham haanden, den blev borte i hans store og kolde.

„Det var snildt De vilde komme," sa hun og prøvde gjøre røsten stø. „Mama — min mor vilde saa gjerne. . ." og hun løftet blikket og møtte hans.

„Jeg kommer fordi søster Klara Øien anmodet mig meget indstændig om det," sa han. — „Jeg er ellers ingen ynder av betroelser paa sykesengen, fornemmelig ikke kvindelige. For øieblikket er jeg jo ute av funktion ogsaa. Men kan det være Deres mor til nogen glæde at tale med mig, gjør jeg det som sagt gjerne for Øiens skyld. Jeg har hat leilighet til at lære hende at kjende som en sand kristen." Mens han sa dette, hvilte øinene hans litt paa Veronicas ansigt — saa gled det fraværende blikket ned over den unge pikens slanke hals, stanset ved brystet under det glatte kjolelivet — gled videre til det naadde de smale føttene. „Er den syke der inde?" sluttet han.

Det varte et øieblik før Veronica svarte. Saa snudde hun sig, pekte og sa med besvær:

„Ja, mama ligger der inde."

Han gik ind i spisestuen og lukket døren efter sig. —

Hun sat ved bordet i stuen mens han var hos moren. Hun var gjennemskaket, som efter en voldsom oplevelse. Inde fra det andre rummet hørte hun røsten — ikke ordene, men tonefaldet — det knappe, hvasse lydtrykket paa en enkelt sætning, stigning og synkning, som i korte bratte bølger. . . Og hun lyt-

tet tørstig ind over imot den — og naar den tidde, bultet hjertet med tunge dunk imot bordkanten. Hun sat i et kvarter og længer uten at røre sig. Først da det tok i døren, reiste hun sig. Og stod og holdt sig i bordet og saa paa ham da han kom imot hende over gulvet.

„Frøken, De bør gaa ind til Deres mor," sa han.

Hun saa paa ham. Pupillene i de graa øinene var blit store, og læbene skilte sig litt saa de hvite tændene syntes.

„Vær ikke ræd," sa hun — „hvis hun er besvimet. Hun besvimer saa ofte."

Da han saa hun sjanglet, tok han om armen hendes for at støtte hende — et sekund la hun hodet imot brystet hans før hun gik ind til moren. —

Ved firetiden om eftermiddagen døde fru Maiman. Veronica, lægen og søster Klara var hos hende. Hun pustet litt svakere og litt svakere — til slutt kom aandedrættet bare som en mild varme imot kindet naar en bøiet sig helt indtil. Saa kom det ingenting mer — læbene sluttet tættere omkring tændene og slap farven, som gled blaalig ned over haken. Og lægen la haanden han hadde holdt, varlig op paa teppet, saa paa Veronica og nikket. Alle hørte tydelig tikkingen fra det lille uret, som hang paa sengestolpen og pikket videre.

Døden, kjærligheten og gud kan vi ikke forstaa, — dem maa vi erfare, hadde doktoren sagt igaar . . .

Veronica husket de ordene da hun vaagnet. Og hun laa litt og hørte paa søster Klaras dype, langsomme aandedrag borte fra sofaen. Hun vilde ikke graate og gi sig over som igaar. Sagte stak hun føttene ut av sengen, drog strømpene paa sig og gik lydløst over gulvet.

Inde i spisestuen var rullegardinet nede; men solen

kom ind langs vindusrammen og laget to høie skraa lysvægger i rummet. Midt mellem dem stod sengen. Det laa et lommetørklæ over den dødes ansigt, det hadde skarpe, nystrøkne bretter; men hændene var bare — søster Klara hadde foldet dem, og i hullet mellem peke- og tommelfingeren haade hun stukket den røde rosen.

Veronica la sagte haanden paa brystet der morens hjerte hadde slaat; og mens taarene randt ned over kindene paa hende syntes hun den stumme stilheten i værelset kom der inde fra — steg med kulden som flyttet ind i haanden hendes gjennem det tynde linnetet. Og hun husket med ett den gangen moren fortalte hun første gang hadde kjendt noget fremmed røre sig indved hjertet, „og det var du, Veronica.“ Langsomt lot hun haanden gli ned over den døde kroppen — jeg, jeg selv har levet der inde, tænkte hun — — og hun tænkte paa mormorens legem som hadde baaret morens — og paa den kvinden hun ikke kjendte, som mormoren hadde kaldt mor. Fort stjal hun den venstre haanden op under sit eget bryst — hjerteslagene løp ind i den, slag ved slag, som i en kjede. . .

Det kom en flue ut mellem fingrene paa den døde — den blev sittende og pudse vingene. Veronica stirret paa den, gjemte ansigtet i armen og hulket høit. —

Presten Vargen saa hver dag indom i sørgehuset. Sommetider kom han om formiddagen, naar det var mange tilstede; og sommetider senere, naar Veronica var alene med søster Klara. Besøkene hans var altid korte, og han snakket sjelden til Veronica uten de faa minuttene før han gik. Hun fulgte ham ut i gangen, og derute stod han gjerne litt med haanden paa dørlaasen og spurte hende hvordan hun hadde det. Han fik vite litt om planene hendes. Hun vilde bli sykepleierske,

kanske diakonisse. Han saa paa de spæde vikende skuldrene. „Det er en gjerning som kræver legemlig styrke," sa han. „Jeg er ikke vek," sa hun, „jeg kunde løfte mama." — En anden dag spurte han om hun hadde slegtninger at bo hos denne første tiden. Slegtninger hadde hun ikke uten paa fars side; de var i Amerika og Nordland, og hun kjendte dem knapt; men hun hadde en veninde, som hadde skrevet hun kunde komme til hende en tid. „Presten Delmars datter," sa hun. Vargens overlæbe blev smalere. „Han med den forrykte konen. — De ser ikke ut til at passe i hendes kram," sa han. Veronica fortalte hun hadde været paa prestegaarden, og sa gode ord om Fannys forældre. Han smilte fraværende, mens han saa paa den røde munden i det bleke ansigtet. —

Nogen dage efter begravelsen kom han ved nitiden om kvelden. Veronica og den fjortenaarspiken, som nu laa i leiligheten om natten ogsaa, sat i spisestuen begge to. Veronica skrev paa et brev til Fanny — da hun hørte Vargens ringing, sprang hun ind i soveværelset og ordnet haaret.

Det var halvmørkt i stuen, og hun vilde tænde lampen. Men han bad hende la være — han kom bare for at si farvel; han hadde faat en underretning som gjorde han maatte reise fra byen to dage før han hadde tænkt. „Og jeg vilde gjerne si farvel til Dem, jeg reiser imorgen tidlig," tok han op. Han var mer lavmælt end han pleiet — i maanelyset som stod ind gjennem de klare gardinene, syntes han blekere end ellers. Veronica saa op paa ham.

„Skal De reise?" spurte hun og drog tungen haardt op imot ganen. Hver dag siden moren døde, hadde hun set ham. Hun kjendte skridtene hans i trappen og den korte ringingen.

„Min lille pike kan ikke godt være hos min mor

længer heller," sa han, „hun er ikke barnekjær og hun er ikke frisk — saa det er godt vi kommer os avsted."

„Har De en liten pike?" Røsten var saa lav at han knapt hørte den.

„Jeg har et fireaars barn," svarte han.

Endda stod de som da han var kommet, midt paa gulvet i den lille stuen. Det blev stilt, og de hørte piken i sideværelset reise sig og gaa ut i kjøkkenet.

„Ha det godt, frøken Maiman," han rakte ut haanden. „Gud styrke og hjælpe Dem til at finde Deres vei."

Hun stod urørlig foran ham med det hvite ansigtet løftet, brystet gik paa hende, og hun tok ikke øinene, som maanelyset skinnet i, fra hans. Han skiftet uttryk — fort bøiet han sig, saa et sekund som søkende paa hende, tok hende ind til sig og presset læbene imot hendes. Og med hodet bøiet bakover og mer bakover klemte Veronica sig ind imot ham og slog armene om nakken hans.

XII

I fjorten dage var hun alene. Hun fik et brev fra Vargen, skrevet den første kvelden paa det nye stedet. Det var et langt brev, han forklarte hende sine økonomiske forhold: han hadde maattet sætte sig i skyld, flytningen nordfra hadde været kostbar, han hadde gammel gjæld ogsaa, siden sin første hustrus lange sykeleie, og han maatte understøtte sin mor med en aarlig sum. Det hjemmet han kunde by hende var just ikke meget lokkende — en forfalden, stengammel prestegaard beliggende paa en ø like ved sognets forrige kirke. Men fra høsten skulde hus for presten indredes nær den nye kirken, som laa paa fastlandet, og skjønt umalet alt var tat i bruk. Møbler hadde han av enkleste slag, men han ønsket dem ikke anderledes. En gammel pike som hadde tjent hos ham i Finmarken, men som var barnefødt i trakten der han nu skulde virke, hadde fulgt barnet og ham sydover. Mer tjenerhjælp kunde han ikke bekoste. Hvis Veronica efter disse oplysninger endda var villig til at følge ham som hans hustru og mor for hans lille pike, vilde han løse kongebrev saa de kunde bli viet naar han om gud vilde i midten av maaneden likevel maatte søke kirkedepartementet paa embeds vegne. Under brevet stod hans fulde navn. Indi konvolutten laa et fotografi av barnet.

Veronica graat da hun hadde læst dette brevet første gang. Det stod saa meget i det, likevel stod det ingenting. Hvordan kunde han skrive som ingen ting var — han hvis kjærlighet hadde brutt ned over hende som et veir den kvelden? Men litt efter litt — da hun hadde læst brevet mange ganger — skjønte hun at slik skrev han forat hun ikke skulde kjende sig bunden, slik var brevet fordi han syntes han hadde daarlige kaar at by hende. Og billedet av barnet sendte han, forat d e t skulde tale for ham og be hende . . . Hun stirret paa det lille, runde barneansigtet, og hun fandt likhet og ny likhet til hun la det imot kinden sin og lovte at det barnet skulde hun elske som sit eget og aldrig skulde det komme til at sakne saa længe hun levet —. Hun skrev et litet brev til ham. Paa det fik hun ikke andet svar end et telegram om hans komme, og da hun ventet ham nede paa Østbanestationen, kvidde hun sig for at møte ham og holdt sig ved indgangen til platformen for om han skulde være i følge med fremmede. Hun saa ham straks han kom ut av kupéen — han var høiere end alle omkring. Hun gik nogen skridt imot ham, og han sa: „Naa, er du her likevel —" og hun syntes han saa paa hende som likte han ikke hun møtte op. Men straks efter, ute i menneskestrømmen paa torvet bøiet han sig og sa: „Jeg har længtes efter dig, Veronica." Det var første gang han nævnte navnet hendes, og hjertet slog styrløst i brystet paa hende.

De kjøpte noget til huset og skiltes siden. Men om eftermiddagen tok han hende med til sin mor. Paa veien forklarte han hende at moren hadde et vanskelig sind; hun hadde ogsaa hat en tung skjæbne, og Veronica fik ikke ta sig nær av hvad hun kunde si. „Trods sin alder, hun er snart sytti, er hun uomvendt som denne," sa han og slog til en lygtestolpe med stokken — „hun kjender ikke naaden i Kristus."

Da han sa dette, tok Veronica ham om haanden. „Du, jeg maa si dig noget, det er noget vi maa snakke sammen om — om mig; vi har næsten ikke snakket sammen —“ hun trykket sig ind til armen hans.

„Er det nødvendig?“ spurte han.

„Du vet ingenting om mig.“

„Er det nødvendig?“ tok han op og saa længe paa hende.

Fru Vargen bodde i en tværelses leilighet i en av gatene bak Rikshospitalet. I den lille stuen, hvor bordet stod under en prismelampe midt paa gulvet, kringsat av mørke plysjstoler med lange slitte frynser sat hun selv paa en liten, bratrygget stol ved vinduet og strikket. Sybordet foran hende var dækket med en hvit serviet — tre par kopper, sukkerkop, fløtekande og en skaal med kavringer rumtes saavidt paa det.

Veronica saa straks likheten mellem mor og søn. Men dragene var hos gamle fru Vargen tøiet ut til en længde, som gjorde det graalige ansigtet uvanlig frastøtende. Over haaret, som var meget tyndt og laa glat som en hue, bar hun en høi kappe av sorte blonder; like ved haarfæstet paa venstre side skjøt en fettsvulst frem, stor som en valnøtt. I de brede, visne øresnippene hang lange dobber av presset guld, og paa høire haands ringfinger sat to guldringer — den inderste var for rum, og det hørtes en liten singrende lyd, naar hun bevæget haanden.

„Undskyld at jeg blir sittende,“ sa hun da de kom. „Jeg kan ikke stige paa foten. Jeg har aareknuter og leggekrampe, skal jeg si Dem frøken, og det er aar og dag siden jeg hadde en nats søvn. Saa De faar undskylde mig. Men gudbevars — jeg sætter pris paa at I gjør mig den ære.“ Hun smilte — hun hadde endda fortændene som var meget lange.

„Det er Veronica Maiman, som vil følge mig som min hustru, mor," sa Vargen.

Hun rørte saavidt Veronicas haand.

„Ja jeg er ikke dummere end at jeg skjønner det. Hvem hun er, mener jeg. Jeg har faat dit brev. Det andre faar bli hendes sak. Det er ingen som har spurt mig til raads. Vil I ikke sitte?"

Veronica dreiet en av plysjstolene og satte sig ned ved siden av den gamle. Hun ringte med en liten bordbjelde av messing, lukket haanden omkring den og lyttet.

„Hører I noget?" spurte hun.

„Ja jeg hører nogen gaa," sa Veronica.

„Jeg haaber at De hører nogen k o m m e, frøken — I faar ta til takke med hvad huset formaar," hun ga skaalen med kavringene et skubb — „hadde jeg sendt hende efter noget mer, hadde I maattet vente paa hende og kaffen til nattens tid. Jeg fik hende til flyttedag — vaskekjærringen skaffet hende, men de er ett komplot den slags . . " Hun snudde sig mot Veronica, og de graa øinene fik iltert liv mens hun fortalte om tjenestepikens og vaskekonens lyter. Imens kom en lyshaaret pike ind, med et trodsig smil rakte hun den gamle kaffekanden. Veronica saa bort paa Vargen, som hadde sat sig paa den andre siden bordet — han betragtet moren med et ansigt, stængt for uttryk. Fru Vargen fulgte hendes blik —

„I bryr jer hunden om min snak, det vet jeg sagtens!" hun skjænket den mørke, rykende kaffen i koppene — „I synes jeg kunde underholde et par nyforlovede om aandfuldere saker, kan jeg tænke — De hører maahænde til dem som mener at kvinder kan ta sig bedre til end at snakke om barn og tjenestepiker, frøken — men jeg har nu for mig at en faar holde sig til læsset livet ga en at dra, frøken Maiman, og

jeg har aldrig skammet mig over at snakke om det jeg forstaar mig paa."

Veronica blev rød og prøvde se paa den gamle mens hun sa: „Nei, jeg mente ikke . . ."

Fru Vargen lo: „Vi skal tales ved om nogen aar, lille frøken, da mener vi saamen det samme, De og jeg. Drik kaffen mens den er varm, Gust, det er god kaffe, jeg fik den av Anna Vargen, den er ikke kjøpt for dine penger, min gut, du kan trøstig nyde den. Vil De ikke ta hatten av, frøken?"

Mens Veronica gjorde som hun bad — ordnet haaret med hænderne og aapnet kaapen, fulgte den gamle alle bevægelsene hendes med nysgjerrige øine — saa nikket hun over til sønnen med et smil, som spillet underlig grusomt i rynkene omkring munden.

„Hun er vakker nok — hun er vakker nok ser jeg, din utvalgte — det er synd din far ikke lever, Gust."

Presten Vargen satte koppen fra sig.

„Om du kunde tæmme din tunge en fattig halvtime, mor — og ialfald la de døde hvile —" sa han; straks efter kom en grening av mørke aarer frem paa begge sider av panden.

Veronica hørte ikke tydelig hvad hans mor svarte, for hun sa det lavt og frembøiet — hun saa bare den store underlæben røre sig fort og løst — hun kjendte paa sig at Augustin stred for at styre sig, og hun blev fuld av trang til at hjælpe ham mot dette forfærdelige, gamle mennesket — glemte al frygt og rørte fru Vargens arm og sa:

„Vil De ikke si du til mig — og jeg vil saa gjerne faa si du til — Augustins mor —"

„Jøsses," fru Vargen rettet sig og saa fort paa hende fra siden — „si blot du saa meget De lyster — si blot du! Men hvad mig angaar, saa vet jeg henimot hvad et du er værd, Gust — han sa De til mig i fem uker

og kysset mig hver dag paa min mund — men i tyve aar var vi dus, min gut, og han bedrog mig i alle dem!" Og nu blev det rynkete ansigtet skakt av harme, og hun snudde sig til Veronica: „Han har sagtens sat Dem ind i familiens historie — Gust har sat Dem ind i historien?"

„Jeg har sagt Veronica at du har hat en tung skjæbne, mor," sa Vargen. „Gud har prøvet dig —"

„En tung skjæbne, en tung skjæbne," hermet hun — „store ord og vaate votter kryper i kapp! Gjør mig den villighet at beholde dine talemaater, Gust! Svik og juks og løgn og ingen skjæbne, hverken før eller efter, det jeg vet om. Og hold Vorherre utenfor! Han kan ha nok, som det er — naar han engang skal svare for jorderiks jammer — jeg har ikke skyldt ham for min. Din søster Karine hadde en skjæbne, — min ældste datter Karine døde af lungeinflammation, som hun hentet sig paa en kanetur med sin utvalgte, det var en net pike, og Skaberen hadde gjort bedre, om han hadde tat Lilla i hendes sted — men din søster lærerinden har valgt sit parti, hun holder sig til de vakte paa Tromsø og brudgommen i himmelen, Gust — det er maaske en frugt av din virksomhet. Lilla er sagtens et nemmere emne end sin mor. De ser paa min prydelse frøken! — den hører ogsaa med til historien, ja det er egentlig den det dreier sig om" — hun glattet med pekefingeren over kulen under haaret og lo kort.

„Det er mors fikse idé," sa Vargen — „du tænker altid paa den selv, mor, derfor tror du andre gjør det samme" — hans røst myknet litt, som vilde han lindre noget.

„Ja, jeg tænker — hvorfor tror du ellers Vorherre ga mig den? Jeg tænker og jeg mindes, jeg har tiden for mig til at mindes! Og den sitter der, og sitter og sørger for at jeg ikke henfalder i nogen slags drømmerier,

kan jeg si Jer!" — hun dasket sig mot panden med den flate haanden. — „Den er saa gammel som han," hun pekte paa sønnen — „den er netop fyldt tredive, liksom han! Og Vargen saa den første gang da jeg fortalte ham at nu var jeg atter i velgaaende, og han satte fingeren paa den og sa: Hvad faar du der? Og saa vokste den og vokste den fra uke til uke, liksom du, min gut — og saa tok han mig en dag for sig og sa, at denne tilvekst . . „denne tilvekst til dine yndigheter, Bettina," sa han —"

„Mor," sa Vargen, „kan det ikke være nok?"

Men den gamle la haanden paa Veronicas arm, som vilde hun sikre sig at hun hørte hende til ende.

„ . . . den synes jeg du gjør bedst i at fjerne, sa han. Men da svarte jeg ham at jeg hadde saa mine tanker om at den kunde bli hvor den var. Som en liten mindelse, sa jeg, for visse personer. Da tiet han — da saa han sin fordel i at tie og la mit horn sitte hvor det sat. Og han sørget ogsaa for at jeg slap at fælde det — det sørget han saamen trolig for til sin sidste dag!"

Hun lukket øinene, slap Veronicas arm, og la hændene sammen om de store, krokete albuene.

Vargen reiste sig. Veronica, som skalv over hele kroppen, satte fra sig kaffekoppen.

„I kan sitte," sa den gamle uten at løfte de tunge, smaaskrukkede øienlokkene — „hvad jeg kunde taale at leve, kan I sagtens taale at høre. Og han skaffet mig seks barn med hende, lille frøken, han fodret dem av min pung, til der ikke var levnet hverken for den ene eller den andre . . . Da tok Vorherre ham. Han tok ham fra de onde dage og det tomme fat. Den Gud vil spare, skal ikke ilde fare, sier et gammelt ord."

Pludselig lot hun haanden falde mot bordet, saa koppene klirret —

„Men nu til dags sitter sagtens ingen i tyve aar med sit horn og lar sig ærestjæle," de graa øinene gnistret i det bleke kveldlyset — „nu lar man sig sagtens ikke æte søvnen av øinene, mens ens udvalgte gaar paa nattefrieri til en tøs — som sitter med løkke og tjenestepike og faar sine barn til daaben saa godt som en anden! Vangeln stod det paa hendes dør, Ragnhild Vangeln, fru Ragnhild Vangeln, det mankerte hende saamen intet, hun hadde til og med faat sit ekstra tillæg i navnet. Og dørmatten var godt slitt, saamen! Men nu til dags lar man sig nøie med mindre, har jeg hørt, før man gaar til dommer og prest og faar sig løst fra tro og love — nu løser man sit skilsmissebrev for mindre end som saa — og holder likegodt sin næse høit! Det lever to saadanne her i huset, Gust!" — hun knyttet hændene og ristet dem. — „Ind med dem igjen, sier jeg, ind med dem hvor andre har sittet før dem og faat døie og faat bære til forstand og taarer gik samme vei. La dem gaa gatelangs, la dem gaa gatelangs nattens tider utenfor en stængt port — til han som er far til fostret de bærer, kommer fra en andens seng! La dem ligge og vente til dagen gryr — til han kommer hjem og ragler mellem stolene og ikke kan løse sin egen sko! La dem staa til tjeneste, naar han ikke længer skiller navn paa tøs fra hustru, sier jeg — og de kan snakke til mig om egteskap!"

Vargen stod bak Veronica — han hadde lagt haanden over nakken hendes. Nu reiste hun sig. Det blev en liten stilhet.

„Ja, la ikke mig opholde Jer," sa fru Vargen og rørte med dirrende hænder kaffetøiet paa bordet. — „Brøllopstanker faar trangt for brystet hos Bettina Vargen, kan jeg tænke. Men jeg har det som jeg har det

og jeg sier det som det er til, og den som vil ind i slegten faar ta til takke."

„Vi skal vies paa lørdag, mor," sa Vargen. — „Farbror Paulus vil forrette. Ønsker du at være til stede?"

Hun sat litt før hun svarte, læbene rørte sig, som var det ord hun maatte bli færdig med først. Og i ansigtet, som var jevnt graat og ingen gang hadde tat farve mens hun snakket, kom det en gusten blekhet.

„Tak som byr," sa hun, „men du kan sagtens finde dig muntrere bryllupsgjest, Gust. Jeg kan ikke støtte paa foten . . . Og du kjender veien uten følgeskap, du har gaat den før — om ikke kompaniet var saa fint, saa var det like fagert, kan jeg tænke, du er ikke din fars søn for ingenting."

Vargen la haanden saa haardt over munden paa hende, at hodet rørte væggen bak stolen.

„Nu tier du, mor," sa han. Og han snudde sig, veltet en stol, ændset det ikke, gik mot døren og var ute av værelset.

Taarene stod i øinene paa Veronica. Hun vilde gaa efter ham — i skræk og forvirring snudde hun sig mot døren, men sanset hun var uten hat, og da hun tok den, blev hun vâr at fru Vargen sat fremkrøket over bordet, og rugget sagte og sorgfuldt paa hodet. Hun saa paa hende. Og hun blev tat av noget kjendt, — et savn kom imot hende — uklart mindtes hun noget — — Det var den blodløse huden, som er alle gamles — det var de store leddene paa fingre som størkner — og haandlaget, som er hastig fordi det er vanmægtig . . . . Hun bøiet sig fort, la armen om de magre skuldrene og kysset Vargens mor som hun vilde kysset tante Maiman.

„Nuss . . . du nuss," sa det utydelig. Det store hodet la sig indtil, saa kappeblondene stod op om haken paa Veronica. Litt efter kjendte hun, at fru Var-

gen graat. Hun pusset næsen i smaa haarde støt og slurpet graaten . . .

Ute i gangen kaldte Vargen.

„Ja, nu kommer hun, hun kommer," mumlet den gamle. Hun saa ikke op, men hun rettet sig, og tok en sort medaljon, som hang i en snorkjede om halsen, og aapnet den og sa:

„Du kan se ham før du gaar."

Veronica saa billedet av Augustins far. Det var en mørk mand med bakkenbarter, næsen var stor og munden fyldig, brynene meget brede; haaret faldt høit og litt krøllet bakover fra den smale panden. Halsen var bar og mellem vide, utbrettede snipper rundet strupehodet sig.

„Hvor vakker han er," hvisket hun.

„Han hadde en kart-negl — det var alt som mankerte ham — adjøs med jer —"

Om kvelden blev Vargen hjemme hos Veronica etpar timers tid. Hun dækket bordet, og de spiste sammen. Siden sat hun ved vinduet og saa ut i vaarnatten mens han drev i værelset og fortalte hende om barndommen og ungdommen sin. Han talte lavt i korte sætninger, som plaget av minderne, og han røkte sterkt av en liten langpipe med brunt træhode som han altid bar paa sig. Hun saa ham som gut og halvvoksen i hjemmet, der ufreden imellem forældrene hadde ligget som en skodde, han og søstrene hadde stumret i, fiendtlige imot hverandre fordi luften omkring dem fremmet strid. Og hun hørte om farens død borte fra hjemmet, og om fattigdommen som fulgte. Hun saa ham i studenterdagene, da han skydde omgang med jevnaaringer og hadde tilhold og som et andet hjem hos farbroren, Paulus Vargen . . . Alt han fortalte, fyldte ut og forklarte det hun hadde set av ham i morens stue — nu kjendte hun det forpinte, sturne gutteansigtet hans, nu saa hun nakken

hans naar han snek sig hjemmefra, for han ikke holdt ut længer — — og den voldsomme følelsen hun bar for ham og som ofte de sidste døgnene hadde skræmt hende saa hun hadde tænkt: jeg er forgjort av kjærlighet til ham — den mildnet og løste sig til sindet blev overfuldt av ømhet. Hun rakte ut haanden og sa:

„Si ikke mer om alt det vonde — hvor vondt du har hat det, du."

„Jeg nævner det forat du skal vite hvad fiender jeg har at kjæmpe med i min egen fortid, i mit eget blod," sa han — „Hvis Herren ikke hadde tat mig i sin mægtige haand og lært mig at tjene ham med frygt og bæven, saa hadde kanhænde mit liv liksom fars og de andre vildfarende blit en bold for mine lidenskaper. Du vil vite at bære over med mig nu, Veronica," sa han og ga hende haanden. Hun la ansigtet ned imot den —

„Bare du elsker mig, gjør ingenting noget," sa hun.

Han gik fra hende ind over værelset.

„Augustin," sa hun. „Jeg maa si dig noget om mig selv." Hun strøk haaret væk fra panden — hun hadde sat sig for at hun vilde si ham alting ikveld — om frafaldet fra barndommens forsæt, om Ivar Ringby — „Det er noget du maa vite før vi gifter os."

Han la fra sig pipen og kom bort til hende. „Har du hat — noget nærmere forhold — til nogen anden mand?" spurte han.

„Kan du tænke det — saa gla som jeg er i dig," hun smilte — „Men det var en stund jeg trodde — at jeg vilde, at en anden . . ."

Han hadde sat en stol nær til hendes, nu tok han hende over til sig, lukket armene omkring hende og kysset hende længe. Hun stemte hændene imot brystet hans —

„Jeg vilde saa gjerne snakket med dig først —“ hvisket hun.

„Vil du følge mig?“ spurte han.

Hun nikket.

„— saa er det ingenting mer — det vi har levet, du som jeg, det skal være bak os, det skal ikke nævnes, det skal du ikke nævne —“ han kysset hende paa skulderen og paa brystet, og det blev ikke talt mer mellem dem. —

Da han var gaat, drev hun litt i stuen, hvor natteskumringen laa over de tomme væggene og skrivebordet, som saa rart og fattig ut nu de var borte alle de smaa tingene hun hadde gaat og tørket støv av i tolv aar, Naar de var reist, skulde de komme fra auktionslokalet og hente møblene. Vargen ønsket ikke hun skulde ta andet med sig end pianofortet og sybordet. Hun lot haanden gli langs stolryggene, lot fingrene følge bladene paa den utskaarne mahognyrosen . . Og langsomt blev blodet stille i hende.

Inde i soveværelset tændte hun lys, fandt frem skrivesaker, satte sig ved bordet og skrev til ham. Han skulde vite alting om hende. Han var det eneste og første menneske hun kunde betro hver ting i livet sit, alle tankene sine, tvilene og alt som var hændt — — — Med hodet paa skakke, lutet over bordet skrev hun time paa time til fire av de hvite brevarkene var fyldt med smaa tætte bokstaver. Det gik ikke fort, hun hadde vanskelig for at finde uttrykket. Men da hun var færdig og heldte sig tilbake mot stolryggen, hadde hun fortalt ham om barndommen sin, om faren og om moren — om venskapet til Fanny, om vækkelsesperioden — om Kalganof og om Ringby og om de sidste vonde, tomme aarene. Og til slutt hadde hun faat sagt at hun elsket ham — ikke fra idag eller igaar, men fra den ene dagen for mange aar siden . . . „Jeg har aldrig

glemt stemmen din og ikke det du sa — og da jeg møtte dig igjen, visste jeg at du er den eneste jeg kan elske, og at det er dig gud har bestemt mig for."

Hun sat litt og saa paa fingrene, som var blit sorte av blæk. Nu hadde hun faat gi alt til en anden . . . . Det var blit saa underlig og merkværdig, mens hun skrev det — som en stor lønlig skat hun hadde slæpt frem, forat den skulde bli bare hans. Nu takket hun gud hun ikke hadde git Fanny mer end litt — og at hun ikke hadde faat git Ivar Ringby noget av sig selv . .

Hun forseglet konvolutten og trykket ned lakket med fingerbøllet. Tidlig næste morgen sendte hun piken til ham med brevet.

De var blit viet i sogneprest Vargens kirke og hadde spist middag hos ham.

Veronica sat i sofaen inde i den store, solid møblerte stuen; ved siden av hende sat fru Anna Vargen; — ute paa gulvet stod de to prester i samtale. Søster Klara, som hadde været eneste bryllupsgjest, var gaat, de voksne døtrene var blit igjen inde i spisestuen — borte i det lyse, blomsterfyldte karnappet sat den ældste av guttene og læste lekser — han var kommet hjem med daarlige karakterer og var blit negtet at gaa ut. Fra utbygget han sat i, kunde han se de andre guttene slaa ball. Han gløttet stadig bort paa faren — han hadde løse blade av „Decameron" liggende i geografien og han spekulerte paa om han vaaget aapne boken.

Veronica lænet sig mot den myke sofaryggen; hun var uvanlig vakker, og fru Anna Vargens blik under de side øienlokkene mildnet, naar hun av og til saa paa den unge bruden, som hadde litt av sin mors brudeslør i en sløife paa brystet som eneste pynt paa den glatte, sorte silkekjolen.

„Det er saa sjelden jeg har anledning til at høre min mand uttale sig privat, at jeg synes ikke jeg har raad til at miste et ord," hvisket hun til Veronica — som vilde hun be om tilgivelse for at hun ikke underholdt hende. Hun sat rak med armene overkors under det lille faste brystet, og hun fulgte mændenes samtale med gløgg mine. Det lyse sandfarvede haaret laa glat paa begge sider av skillen, det runde ansigtet hadde noget stivnet om næsen og de sammenknepne mundvikene, som var dragene engang frosset til i et sprængtak for at følge et floket ordskifte. Et litet, forstaaelsesfuldt smil kom fort og villig, og øinene hadde den sta energien i blikket en ofte ser hos kvinder, som søker at holde stillingen ved siden av intelligente mænd.

Pastor Vargen talte med sin brorsøn om kirkelige spørsmaal. Den tørre, knirkende røsten hadde en snev av irritation i tonen — og han saa ikke paa Augustin, som stod med korslagte armer lænet mot ryggen av en av de høie, utskaarne stolene. Vargen hadde altid regnet sin unge frende for discipel og følt sig forvisset om at Augustins religiøse utvikling vilde falde sammen med hans egen. Han hadde selv som brorsønnen i sin første embedstid virket ut fra et strengt pietistisk livssyn, men eftersom hans fremragende evner som prædikant og skribent vakte opmerksomhet og skaffet ham et hurtig avancement, hadde hans religiøse meninger tat lysere farve, til han i de sidste aar som prest i en av Kristianias rikeste menigheter hadde sluttet sig til den retning som begyndte at emne et nyt parti inden kirken. Under brorsønnens Finmarksaar hadde han stadig sendt ham sine egne og andres indlæg i kirkelige og borgerlige blade, og hadde aldrig tvilt paa at han i Augustin vilde faa en meningsfælle. Men straks ved første samvær efter gjensynet hadde han opdaget at den andre stod paa deres gamle standpunkt; dette hadde sat et utaal-

mod og en ærgrelse i ham som drev ham ind mot stridsemnene straks brorsønnen var tilstede.

„. . . Du maa ha klart for dig at det er kirkens magt i fremtiden det gjælder, intet mindre, min ven!“ — sognepresten holdt den ene haanden i siden, mens han gik og dampet heftig av en lang, sølvbeslaat merskumspipe — „det vil visselig bli dig og mig og det kommende slegtled som skal avgjøre om den norske kirke skal bli hvad den bør være: en aandsmagt, en faktor i staten — eller blot en indgjæring, et bedehus, et møtested for de lokale religiøse forestillinger hos almuen og menigmand. Kirken skal tjene den enkelte — men den bør tillike herske over de mange — kirken skal eie ly for den søkende sjæl — men den bør ogsaa huse samfundsaanden. Og vi dens tjenere skal ikke alene vaake over den troende menighet, men vi skal grundfæste kirkens magt i landet.“

„Heri er vi enige, ogsaa jeg vil magt,“ sa Augustin. „Men den faar vi ikke — den faar vi saamen ikke, min gode ven, ved at holde os til de enfoldig troende — deres fortjenester forøvrig ufortalt — til kvindeforeninger, missionsmøter, opbyggelser og gamle kjærringer —“ hans røst gik som sagblad gjennem det sidste ordet — „Det er den dannede almenhet vi maa vinde, vinde t i l b a k e til kirken! Og hertil kræves en eleveret prestestand, en moderne forkyndelse, politisk magt, sociale forbindelser. Den gamle taktik: at hindre den store mængde i at begaa uret og skjendselsgjerninger ved skræmsler — at binde urinstinkterne i grov frygt svarer ikke længer til sin hensigt. Det oplyste menneske avholder sig fra de større forgaaelser av andre hensyn end frygten for dom og straf i den næste verden! Det oplyste menneske synder i nye former, min ven — deres misgjerninger møter os i nye klær — og det skal nye øine til at gjenkjende dem, oplyste og moderne

sind som deres egne til at avdække dem! Nutidsmenneskers samvittighet maa vækkes ved nye midler — det gjælder blot at finde de rette; ti vi vet at for sjælesørgeren indeholder deres handlinger, deres erotik, literatur, spekulationer og gjøremaal samme stof til synderes ydmygelse som fordum de enklere menneskers udskeielser og aabenbare ugjerninger. Mennesket kan skyte ham — men det skiller sig ikke ved sine synder — det kan holde op at være menighetslem, men det slutter ikke at være menneske! Flokkens opløsning i individer, den enkeltes voksende trang til privattilværelse indebær en fare for menighetslivet, og en fare for prestens myndighet, som aandslivets vogter. Ja, det gjælder intet mindre end vort levebrød, vor eksistens som stand, at vi her lytter til tidens nye røster og følger dem — følger den enkelte ind dit hvor hans samvittighet har sit nye ømme punkt! Naar frygten for dommen og den evige straf, naar de hellige mysterier ikke længer gjør sin virkning paa sindene, saa er det en følge av selve den kristelige moral: kravet til fuld sandfærdighet, nøkternhet, videnskabelighet som har naadd ogsaa det religiøse omraade. Saa staar det da til os selv, om vore skriftebarns antal skal vokse eller ta av — om vor stand skal tape sin anseelse eller øke den — om vi skal vinde vor magt igjen eller miste den sidste rest —" Han stanset, og hans røst blev lavere: „Smaa menigheter, Augustin — smaa menigheter, hvor presten kan trænge ind i hver enkelts levesæt og livsførsel — hvor ingen kan gjemme sig for kirkens øie — modige prester som avslører syndere uten persons anseelse — moderne forkyndere, hvis røst lyder i dagens og tidens spørsmaal — og bedre lønnede embeder, saaledes at ogsaa overklassens sønner kan finde sin fordel i at bli kirkens tjenere. Det bør være vort program — det maal vi maa forfølge med alle midler, ogsaa de politiske." Han

stak hændene ind i vestens armhuller. „Vi er tilbøielige til at glemme at Kristus var en meget fremragende agitator.“

Augustin Vargen, som hadde staat urørlig lænet mot stolen, rettet sig og sa:

„Jeg har lært at frygte gud og takker til min sidste time min farbror som lærte mig det. Frygt er uløselig forbundet med erkjendelsen av det ophøiede — frygten har fra den tidligste tid drevet mennesket ind i tro paa Herren og anroping av himlenes gud — og frygten for vor egen onde natur, for døden og for det ukjendte er like levende i menneskets bryst nu som paa Jesu tid — det vet jeg av egen erfaring og det har min virksomhet som sjælesørger fuldelig stadfæstet. Og — saalænge endda to mennesker gaar mot graven, vil den sterkeste ha kald som sjælesørger — saalænge . . .“

„Jeg ønsker heller ikke frygtmomentet bort av vor forkyndelse,“ avbrøt sognepresten, „men jeg kræver det omlagt saaledes at det kan virke paa nutidsmenneskets sind! Det er mulig at Finmarkens befolkning endnu frygter en personlig djævel med horn og hestefot, Augustin — men her nede kan du spare dig at male ham paa væggen! Vi har eksempler paa at erklærte fritænkere er gaat rolige over i det andet liv! Og dog har det moderne menneske likegodt sin Belzebub, — vore dages folk frygter ensomheten, alderdommen, glemslen, om de frygter avisen, skandalen, den offentlige mening — saa være det da kirkens sak at præge denne offentlige mening saaledes at mennesket lærer at frygte straf og dom i dens skikkelse! Og la os ikke spilde vor tid — og vore chancer som embedsmænd — med halsstarrig pukking paa de gamle dogmer om bibelens ufeilbarhet, jomfrufødslen og den evige ild! Bibelen er visselig et menneskelig skrift farvet av tidens forestillinger som alle andre — og hvad Jesu fødsel angaar . . .“

Augustin Vargen bikket stolen han holdt i bakover og lot den falde tilbake med et dunk.

„N e i!“ sa han, og ordet tok farven av de tynde læbene — „Er den hellige skrift et menneskeverk, er vor Herre og Frelser en jordens mand, er det ytterste mørke intet mørke og miraklet intet mirakel, saa gud forbyde at jeg en dag længer forretter i hans hus! Hvad har vor forkyndelse hvilt paa om ikke paa disse grundsandheter: Frelserens guddommelighet, menneskets vanmagt, den evige salighet og den evige fortapelse? Og jeg skulde staa for alteret og si min menighet at jeg tilhører en stand som i mangfoldige slegtled har prædiket en falsk lære for tusen og titusen bange sjæle — en stand av kjeltringer!“

Sogneprest Vargen gjorde en bevægelse med sin lange magre haand mot brorsønnen — utaalmodig, men ogsaa advarende. Og han vendte sig mot sofaen og spurte:

„Er det lagt i paa kontoret, Anna?“

„Min hustru —“ Augustin Vargen stotret litt i ordet — „min hustru maa gjerne høre min mening — og tante Anna kjender vor strid . . .“

„Ja, kjære Augustin,“ sa fru Vargen og saa blidt og vegtig paa ham under de side øienlokkene — „og jeg vet at du om ikke nu saa senere hen vil indse at din farbror —“

Augustin hadde alt snudd ryggen til kvindene, og han fulgte farbroren med øinene mens han holdt ved:

„— Hvad vilde vi i det borgerlige liv kalde en regjering — en række av ministre som i aarhundreder hadde skatlagt folket til et formaal som ikke eksisterte? Eller en lægestand som i slegtled holdt skræk i en befolkning for en pest som ikke var til? Men skal et andet og daarligere maal lægges paa Herrens egne tjenere? Lærer ikke den dag idag alle vore skolers barn

om helvedes gru — har ikke hundreder av generationer faat sine unge tanker bøiet ind under dets skygge? Jo, gud være lovet! Ti i kirkens historie har læren om den evige pine været en av de store pulsaarer som har baaret menneskenes anger og bønner mot religionens hjerte! Intet helvede! Ingen guddommelig Kristus! Intet naademiddel —" han lo kort — „Hvad skulde vi saa lære? Religionshistorie — anstændig opførsel? Men har vore forgjængere, den hellige skrifts fortolkere Herrens tjenere i mange led, feilet i det væsentlige — forkyndt myter og prædiket sagn — hvem borger mig da for at den nye tids lære ikke ogsaa er vranglære?"

„Det skal søkningen til vor prækestol borge os for, min ven," svarte Vargen — „byd folket den føde det trænger, og det æter."

„Ja — sig selv til dom —" Augustin Vargen dreiet stolen og satte sig. Veronica kunde se profilen hans mot stuens lyse tapet. „— En Kristus avlet av mand, farvet av sin tid, med kjønnets begjær . . . en synder som jeg selv —" Ansigtet blev graat — „Da kunde jeg i sandhet si med Job: Til grunde gaa den dag, paa hvilken jeg blev født, og den nat som sa: en dreng er undfangen."

Sogneprest Vargen stanset foran ham.

„Hvad Jesu syndefrihet angaar, kan du maaske indrømme at du neppe er sikret, om du holder Josef utenfor, Augustin. Selv ikke katolikernes dogme om Marias ubesmittede undfangelse sikrer h e n d e mot morsblodet. Vi kommer ikke forbi kvinden." Han kremtet skarpt.

Augustin tidde et øieblik. Saa tok han om begge stolens armer, lænet sig forover og sa:

„Kvinden — gjennemsnitskvinden som Maria, ribbenaturen — har selv i den jordiske slegts forplantning aldrig hat betydning uten som middel. Skulde vi da kunne tænke os at den ringeste del av Marias jordiske natur,

hvem den høieste kraft hadde overskygget, evnet at naa guds søn? I evangeliehistorikeren Lukas' beretning . . .“

Veronica lukket øinene og hvilte hodet mot sofaens høie, stoppede ryg. Nu blev Augustins røst roligere — ordene la sig nærmere til hverandre —, og de andre lydene i stuen: knirkingen i sogneprestens støvler, fru Vargens korte aandedræt og de smaa smeldene fra guttens bladdring i skolebøkene, smeltet sammen til én støi. . . . . De hadde gaat fra kirken. Solen hadde skinnet. Og hun hadde holdt haanden i armen hans. De hadde været hos hans mor, som laa tilsengs. Siden var de gaat op i leiligheten i Munkedamsveien for sidste gang. Han hadde spurt hende om hun hadde nøklen paa sig, de hadde hentet den hos portnerkonen. „Vi kan sitte en times tid — vi skal ikke spise hos farbror før klokken tre,“ hadde han sagt . . . . Der inde hadde solen skinnet gjennem de høie, nakne vinduene. I den ene karmen stod en avblomstret primula; de tykke bladene hang slappe langs potten . . . . I sofaen midt i solen hadde han tat hende paa fanget. Om en stund hadde han lagt hende med hodet mot sofaarmen; — han hadde gjort hende til sin . . . Siden hadde han staat borte ved vinduet med panden mot vindusposten . . . Siden var han kommet bort til hende igjen, og hadde tat haanden hendes og klemt den haardt. „Tilgi mig. Jeg har været saa alene. Jeg har længtes saa endeløst,“ sa han, ansigtet hans var blit skakt liksom morens . . . . . Hun hadde graatt ved brystet hans . . . . . .

Augustin Vargen talte jevnt og vedholdende om Lukas som nøiagtig hadde efterforsket alt om Jesu fødsel. Lukas hadde lett efter kjendsgjerningene ved kildene, i aramæiske, i jødekristne kredse der hvor Johannes hadde levet sine sidste aar — Johannes, i hvis hjem Maria bodde i Jødeland. Til Johannes hadde hun berettet om sit senere smertefyldte liv — om de messianske idealer

hun bar som jødinde — om hvad hun følte ved englenes budskap — om hvad hun led da selv Josef ikke vilde tro hende — om sin skuffelse fordi sønnen ikke vilde kræve Messiasnavn og herskerrang i hendes folk. „Fra Marias egen mund, gjennem Johannes' slegt, har fortællingen naadd os om denne kvinde som blev fyldt med den Helligaand. Og kan ikke verden vindes for en kirke som lærer at Gud til denne gjerning ikke hadde bruk for nogen Josef, saa faar verden være kirken foruten! Heller et kirkeløst samfund end et som besudler sit helligste klenodie med urene forestillinger!"

Sogneprest Vargen svarte ham. Og de talte videre. Deres røster var ivrige — lik folks som snakker om sine sidste oplevelser og dagens nyeste hændelser.

Fru Vargen tok pludselig Veronicas haand. Hun var kommet til at se at den unge konen sat med lukkede øine. Og med ett fridde tankene hendes sig for tvangstrøien og gjorde veien tilbake gjennem seks og tyve aars egteskap til hint øieblik ingen kvinde glemmer saa længe hun mindes sit eget navn. De blodløse ansigtsdragene myknet, hun strøk Veronicas haand og strøk den —

„Vil du hvile litt paa sengen min før dere reiser, Veronica?" hvisket hun, og tanken paa det som forestod den andre, drev taarene frem i de lyse øinene —

Veronica skiftet stilling og smilte uten at se op, og sa at hun hadde det godt og helst vilde være her hvor Augustin var . . . . Visste alle dette vonde? Var det dette de visste . . moren . . . Fannys mor . . portnerkonen . . . . Anna Vargen som sat og holdt hende i haanden?

Augustin reiste sig. Skikkelsen hans fyldte rummet foran hende. Hun saa paa de store magre hændene hans, skjælvingen inde i brystet paa hende blev sterkere — —

Fru Vargen hadde ogsaa reist sig, og hun viste piken med kaffebrettet ind i kontoret efterat hun hadde forsynet Veronica og sig selv —

„Om en time maa du gjøre dig færdig, Veronica," sa Augustin og saa paa hende og kom bort til hende — „Vil du ikke hvile dig litt forinden . .?"

„Maa du gaa?" spurte hun og la haanden paa frakken hans.

„Vi tar altid kaffen i farbrors studerkammer," svarte han.

Da fru Anna Vargen hadde lukket døren efter herrene, hadde hun en liten raadlægning med sin søn i karnappet; den endte med at han smeldte bøkene sammen og fôr ut av stuen. Det laa et løst, avrevet bokblad efter ham paa gulvet; hans mor bøiet sig og tok det op — lot øinene gaa over det — la det langsomt sammen og stak det i lommen; den glatte, blanke ansigtshuden blev litt fiolet. Saa aapnet hun et vindu mot solen og stod et øieblik før hun gik ind i værelset igjen.

„Jeg fortrøstet mig i lang tid til den tanke, Veronica, at hvad Eva forbrøt, det sonet Maria, du," hun vandret mot sofaen, og det kom noget av en prælat over røsten og den stutte, salryggede skikkelse — „saa jeg tilstaar jeg meget nødig ga slip paa dogmet om den ubesmittede undfangelse. Men vel betænkt maa vi jo indrømme at det er uoverkommelig at fatte en fødsel uten mand." Hun var vant til at sanke av sogneprestens meninger og bringe en efterslaat til de kvinde- og missionsforeninger hun ledet — og hun var villig til at gi den unge prestekone av sit forraad. Men atter var der noget ved Veronicas ansigt med de slørede øinene og de sterktrøde læbene som drog tanken bort fra emnet, og hun sa uten overgang, mens hun satte sig —

„Det er saan glæde for Augustins farbror og for mig,

Veronica, at han har faat en god og dannet kvinde som dig til hustru. Sognepresten sørget meget over hans første valg."

„Hvad het hun?" spurte Veronica og saa paa fru Vargen med det forte mørke glimtet av et blik som særmerket hende.

Fru Vargen løftet de hvite øienlokkene, forundret.

„Katrine Iversen — vet du ikke det?"

„Nei," sa Veronica. „Augustin — Augustin vil helst ikke snakke om den tiden."

„Det er meget forstaaelig. For det var en uheldig historie i enhver henseende. Hun var av meget tarvelig ekstraktion — og har neppe skaffet ham nogen huslig lykke. Den har han tilgode, kjære." Hun klappet Veronicas kind.

Og Veronica kjendte hvor hett det var i stuen . . . og hvor søtt og sterkt det lugtet av tobak og kaffe . . . mens solen skinnet gjennem loddenbrune begoniablade. . . . Hun strøk sig over panden, blev koldvaat i haanden og sa:

„Jeg tror likevel jeg gjerne vil hvile litt, tante Anna."

XIII

Paa en liten skogklædd, berglændt ø laa kirken, som ikke var i bruk længer, og den store, umalte prestegaarden. Det var ikke mer end en halvtimes roing fra nærmeste land hvor det nye gudshuset med taarn og utbygg alt stod reist og hadde faat en grunding av rødmaling. Men naar en stevnet mot øen, saa en ikke andet end furuskogen, svaberget og de store enerbuskene — til baaten strøk nær fjeldvæggen, svinget og skar ind i en blank vik der sjøen gled mot stranden, klar og grønblaa, over sandbund og fin smaasten.

Her laa et litet graat nøst, skakt i mønet og sidt i de svigtende væggene som i en gammel stak. Baatstøen gik optil med vôr av store skjælgrodde stener paa begge sider, og lunnene var som smurt med saape langt opover av det vandet stod over dem naar det var flo sjø. Langs landet laa tangen og blev guldblank som ny bronse, naar sjøen bærlet ind over den — og like ovenom tangranden stod de første grønne græstustene ute mellem stenen. — Volden seg i lang skraabakke ned imot bugten og bredte sig lik et grønt teppe ind dit et kjærr av hassel, or, silje og brisk paa begge sider fulgte fjeldfoten. Sat én endda i baaten og løftet blikket, saa en til sin undring dypblaa tinder mot him-

len bent over bakkekammen. Og straks en kom op paa øen, syntes snefjeldrækken langs fjorden i syd.

Veien over volden var ikke mer traakket end at stutt græs grodde i den; nogen skridt, og kirken laa der. Men prestegaarden like ved var sommersdag gjemt i en sky av løv.

Den vaarkvelden Veronica kom til det nye hjemmet, gik hun denne veien uten Vargen. Ved dampskibsstoppestedet inde i fjorden var det skyss efter ham — en gammel bonde laa paa sit sidste og ønsket at bli berettet, og Augustin gik ret i baaten som ventet. Husmanden paa prestegaarden rodde hende og tøiet over. Det var mildt, stille graaveir — himlen var høi og lys, et blekt solskin lekte i det lette smaatafsete skylaget; hun sat i bakskotten paa baaten, træt og litt ør efter den lange reisen; hun syntes hun blev færget over i en drøm. Nede i fjæren, der vandet fint og blidt speilte bakken og nøstet, tok den gamle piken, Gunhilde, imot hende og hjalp hende op over de sleipe stokkene. Da hun spurte efter barnet, kom det noget lønsk og muntert i øinene paa piken — Vanda var nok ikke her, men hun var ikke langt vække heller . . . Veronica likte det spæde, fintbyggede mennesket — ansigtet var smalt og fregnet, øinene blaa og milde — det rødlige, graasprængte haaret laa glat under et sort frynset silketørklæ; paa overlæben, som skalv litt, hadde hun en blodblemme stor som et blaabær . . .

De kom ind mellem de lutende gjærdene, hvor kirkegaarden fulgte paa begge sider veien.

„I meine trollungen he gjøymt se i kjerkjen," sa piken.

Veronica stanset. Synet av den lille lave kirken, som med ett laa saa nær, lysmæt i murflatene og med det nytjærede taarnet, fjetret hende — kunde et barn ha gjemt sig der inde? Selv hadde hun aldrig været alene

i en kirke — hun kjendte ikke bare ærefrygt, men en skræk ogsaa for kirker uten mennesker i . . . Den lave, jernbeslagne døren stod paa gløtt — hun skjøv den op og gik ind i vaabenhuset som høit oppe hadde en ørliten glugg med grønne ruter i blyindfatning. Indenfor dørstokken laa en stor gravsten muret ned i gulvet. Lyset i selve kirken kom gjennem smale, dype vinduer i den metertykke, kalkede muren, — alle stolradene hadde dører med brede felter ut mot midtgangen. Og oppe paa væggen, der en bue skilte kor fra skib, hang en mørk mangefarvet prækestol av træ, lik et rede . . . Ved det hvitklædde alteret, som bar en tredelt tavle og en stor syvarmet messingstake, stod barnet. Hun var barføtt, over den falmede sirtskjolen hadde hun et sort strikketørklæ som var knyttet om livet paa hende. Haaret var kort og krøllet, med store brunrøde øine stirret hun paa Veronica. Og pludselig skjønte hun hun ikke kunde gaa bort og bare ta barnet hans i armene og kysse det . . .

Hun gik langsomt op til hende og spurte: „Er du Vanda?“

Den lille piken suget læbene ind mellem tændene.

„Jeg heter Veronica,“ hun satte sig paa det slitte knæfaldet ved siden av barnet; det aapnet haanden og viste frem en liten sjøsnegl i graat hus. „For en pen konkylie,“ sa Veronica. „Kokelure,“ sa barnet uten at se op. Litt efter sa hun med latter i røsten: „No killer han.“

Veronica, som hadde bøiet sig ned over den lille svarte haanden, skvatt — det graa sneglehuset løftet sig litet grand, svaiet umerkelig, rørte sig saavidt. „Er det et dyr indi?“ spurte hun og lænet sig mot alterringen. „En sniel e indi,“ sa barnet. „Hvad heter du?“ spurte Veronica. „Ivanda Katrine, uroen til far, skatten til Perla,“ sa hun fort og rullet paa r'ene — straks efter blev

hun braatat av ny skyhet, slap sneglen og fór ut av kirken saa de bare føttene klasket mot stengulvet.

Ute paa det skraa humpete tunet foran gaarden blev Veronica staaende litt. Det lange graa huset laa i en halvkrans av gamle trær — bak det i vest løftet aasen sig, paa nord- og østsiden gik kirkegaarden optil grundmuren. Fremsiden hadde to lange vindusrader, somme ruter var blinde av støv; her og der var bordklædningen løsnet fra væggen. Det var noget stumt og forkommet over den gamle bygningen, som stod den i vintertanker der under alt det lysgrønne løvet. —

Med barnet i skjørtene gik Gunhilde med hende gjennem de rummene som var bebodd. Foran og bak dem rumsterte skridtene videre i ganger og tomme kammers. Kjøkken og stue var nedenunder — stuen gik tvert igjennem huset med vinduer i begge ender. Ovenpaa var soverummene og prestens kontor. Trappen dit op var lysslitt, hvert av de grunde trinnene hadde et fliset søkk. I gavlen mot vest laa soveværelset.

„Naar ret va skulde presten aa fruaa ha leggje paa lofta," sa Gunhilde, „men i tænkte so so, at presten aa fruaa ska vel inkje liggje kjæledagan sine me dei døe — det e triviliare aa sjaa sjøen end gravan, tænkte i . . ."

Veronica tok tøiet av sig og stelte sig paa den store kvisten, hvor det stod en seng ved hver væg, borte under skraataket.

Likesom livet hver dag gjør mirakler for barns øine, levde hun sig gjennem denne sommeren som gjennem ett stort under.

Kjærligheten til manden hadde i de korte ukene fra hun blev vår den og til hun blev hans, ofte gjort hende ræd. Lik en for stor byrde hun hadde slaat armene omkring og aldrig fik nær nok ind til sig, hadde hun

baaret den og veknet under den; nu, hun kom til ro i det nye, løftet hun den sagte ind i alt hun oplevde og tænkte — spandt traader fra den tilbake imot det hun før hadde levet og ut imot fremtiden, til den farvet alt som hadde været, og alt som skulde komme, og blev med i det mindste og i det største. — I stille timer førte hun tanken paa Augustin sammen med hver hænding i sit liv, til intet minde længer var en fremmed for ham — og til slutt manglet det ikke ett led i sammenhængen: alt var skedd for at gjøre hende færdig for ham, i alt hadde det været en lønlig styring mot ham.

Hver morgen fulgte hun ham ned til sjøen og saa ham gaa i baaten. Og drev langsomt op mot huset igjen i den linne, friske luften — og tænkte paa ord han hadde sagt, og bevægelser han hadde gjort, og tok dem ind i billedet av ham som hun hver dag gjorde litt om paa, laget litt anderledes. — Og naar hun ventet ham hjem igjen og sat nede i fjæren og saa færingen komme lik en fugl med kjølvandshalen efter sig, sat hun urørlig for at eie forventningen litt og endda litt . . . til baaten skurte ind over tangen og stokkene og la sig over under det sidste, kvasse aaretaket — og han hilste godkveld. Dag efter dag kjendtes det like lykkelig og nyt, at det var til hende han kom. —

Presten hadde meget at gjøre; kaldet var stort, gaardene laa spredt, skolestuene var faa og smaa — folket vanskelig at faa tak i, bokstavelig som aandelig talt. Fra første stund hadde han tat fat paa at reise menighetsaanden; han søkte sognefolket i hjemmene deres, og søkte dem paanyt til han traf dem — han holdt bibellæsninger og møter — trætnet ikke før han hadde utsyn over forholdene og tal paa dem han kunde regne som medhjælpere. Hos kirkesangeren over paa fastlandet holdt han midlertidig kontor — i sakristiet i

den nye kirken underviste han konfirmantene og samlet trods vaaronnen og sommervarmen en del kvinder om missionsgjerningen; hjemme paa øen læste han jordbrukslære — prestebolet var stort, og han ønsket drive det selv. Han laa ogsaa i bladfeide med sekterere i en Finmarks-avis — og skrev ofte indlæg og tilsvar mens han drog i sognebud. —

Som en fjern, sterk lyd av noget fremmed og magtfuldt fornam Veronica mandens travle virksomhet. Hun lyttet sig ind mot den, studerte den næsten nyfiken, denne kraftutfoldelsen — og fik lønlige ryk av eierstolthet: denne manden som aldrig gik træt, aldrig slog av, aldrig vek unda, han var hendes. —

Sammen med piken og barnet fulgte hun med naar gudstjenesten holdtes i hovedkirken. Paa en liten, nymalet bænk klærne hang fast ved, sat de midt imot prækestolen. Menigheten delte sig i mands- og kvindeside nedover gulvet. For hver søndag blev det flere folk paa bænkeradene . . . Og hun hørte Augustin læse epistel og evangelium og syndsbekjendelse med den klare, knappe røsten, og hun hørte ham præke — og blev ikke færdig med at mindes hin første gang og alt som siden var skedd. Nede i kirken bøiet kvindene hodene dypere under prækenen, mange graat. Han taler haardt og revser; livet har faret ilde med ham, tænkte hun. Og hun hørte ikke længer det han sa, for hemmelige tanker hun fik, og for haab og ønsker.

Hun hadde ingen særskilt længsel efter at kjende enkelthetene i arbeidet hans, arten av vanskelighetene. Hun sat opmerksom, naar han en sjelden gang nævnte dem, og hun fik motvilje til de folkene som voldte ham ærgrelse; men hun spurte nødig om noget. Sommetider kunde hun ønske h a n vilde snakke mer, bent ut si o r d til hende, bryte den tanketunge tausheten han

oftest sat i ved maaltidene eller om kvelden, naar han undte sig en hvilestund hos hende paa trappen foran huset. Men tiende arbeidet hun videre paa sømmen sin — hun mindtes i slike stunder sin far: som barn hadde hun skjønt moren plaget ham med snak.

Helt siden hun fik skrevet til Augustin om alt sit, hadde hun kjendt det som var hun flyttet ut av ensomheten over til ham; han hadde aldrig nævnt brevet, men av mange ting syntes hun hun skjønte han stadig mindtes det hun hadde sagt til ham om sig selv; han bad hende ikke følge med til de syke og fattige; og hun skulde slippe at være med i kvindeforeningene i menigheten saa længe de bodde paa øen. —

Den godviljen hun straks hadde faat til piken i huset, blev paa nogen uker hengivenhet av et slag hun ikke før hadde kjendt for nogen. Det var ingen angst i den, ingen uro som i kjærligheten til moren — ingen underkastelse og motstandsløs tilbedelse som for Fanny; en samfølelse var det som med en beslegtet. I førstningen hadde hun vondt for at forstaa dialekten, men litt efter litt aapnet øret sig for den, og gjennem samtalene med Gunhilde fik hun tak i hele bygdens maal. Og blidheten i den gamle pikens lag og den stille munterheten trygget de nye forholdene hun levde i; „Perla's" faamælthet og utrættelige arbeidslyst ga hende mod og tillid. Hun tydde sig snart aapent til hende og søkte raad — og hun kunde sitte og se paa hende karde uld og spinde i det store kjøkkenet om kvelden og kjende det som sat hun hos én hun hadde været glad i siden hun var liten. Noget som hadde ligget uforløst hos hende barndommen igjennem, gik til Perla — og naar hun arbeidet med den store tunge brøddeigen eller strøk stivetøi, kjendte hun sig under den gamles blik som under retledende morsøine. I det store tungvinte huset var det meget at gjøre for dem begge to — hver dag

lærte Veronica noget nyt, nøiagtig som Perla selv drog hun rulletøi, pipet prestekraver, kjevlet ut flatbrødlev — med hete kinder holdt hun paa til hun fik verk i ryggen og maatte hvile sig litt paa den haardstoppede birketræssofaen inde i stuen. —

En eneste skygge faldt sommetider over hende denne sommeren: alt hun prøvde og alt hun lekte og lokket, blev hun ikke tryg paa at Vanda var glad i hende. Det varte længe før hun første gang fik hende med sig ut alene; og da juni og juli var gaat, og løvvinden alt løsnet de første askebladene, hændte det endda at barnet midt i leken ute paa tunet kunde sætte i et ilskrik, naar hun blev vår at Perla var væk. Veronica stundet slik efter at kjende barnearmene omkring sig at hun fristet med godsnak og gaver og alleslags paafund for at vinde et litet kjærtegn. Og naar Vanda drog læbene ind mellem tændene og gjemte hændene paa ryggen, kunde hun komme paa graaten. Hun betrodde Perla sin sorg. „Fruaa ska inkje anse trollet, so kjem ho," sa piken. Naar barnet slog sig vrang, fik „vondria" som Perla kaldte det, hændte det faren merket uro og kom ned fra kontoret, tok det med sig og straffet det, saa de hørte jammerskrikene over hele huset. Veronica holdt sig for ørene mens det varte — Perla satte sig paa huk og slog forklæet over hodet. Efter revsingen vaaget de længe ikke se dit ungen gik og smaahikstet med det viltre haaret nedover øinene og buksen slæpende efter sig. Men kom hun av sig selv bort til en av dem, og de rakte ut haanden, klynget hun sig heftig til dem og mollet sig til slutt i fanget lik en fugl — med alleslags smaa godlyd og kjælne bevægelser, som Veronica bøiet sig over og tørstig tok imot. Hadde hun stridd alene med vildskapen og trodsen hos barnet, skaket kampen hende saa hun skalv længe efter — og ofte hadde hun et spørsmaal paa tungen. Ellers streifet sjelden tankene

Augustins første kone — saa litet visste hun om hende, andet end at hun hadde været ham uværdig, saa taust var det om navnet hendes, og saa frit var hjemmet for billed eller minde om hende at hun vilde hat vondt for at fatte hun hadde levet, hadde det ikke været for barnet. En dag nævnte Perla uspurt Vandas mor. —

Det var en lørdagskveld Vargen var ute; de hadde hat en strid tørn begge to. Veronica kom rød og varm ned i kjøkkenet og fortalte hun hadde da faat bedt aftenbøn med barnet til slutt. Da sa piken: „Som mora gjeng føre kjem baane etter —.“ Litt efter blev hun ved, ut av en tankerække: „I sa det — latt baane komme te vera paa krestele' vis, sa i. Men ho vilde inkje liggje, ho va inkje aa formaa. — Hald paa ho, sa jormora, men ho kunde ingja magt halde att — aa daa ho fekk den sidste flagaa, sprang ho taa sengjin beint bort i kontordøra, tok tak i karman aa fødde ongjen paa dørstokken. Daa me bar na i seng, sa ho te presten: No har du igjen for det du har gjort mig, sa ho, no ligg blo'et mit paa dørstokken din.“ „Det var frygtelig,“ hvisket Veronica. „Ja kjere folk, det va frøgtelig — det va frøgtelig —“ Perla strøk kanten av bænken hun sat paa; straks efter saa hun op og sa: „Men fruaa maa inkje føre det aat presta.“ „Nei,“ sa Veronica sagte og kunde ikke spørge om noget.

Hun merket at barnets lunethet anket Vargen. Han stanset ofte ute paa gaarden og betragtet det, naar det sat bortunder trærne og lekte sig med dukkene. Fra vinduet kunde Veronica se at ansigtet hans blev fuldt av tyngsel. Om kvelden bad han med Vanda — han hadde latt hende forstaa han gjerne vilde være alene da. Hun sat og lyttet til røsten, som saavidt kunde høres gjennem stuetaket fra kammerset, hvor sengen til barnet stod ved siden av Perlas. Og hun ønsket sig mod til at si til ham at hun skjønte al ting og vilde hjælpe

ham. Men uvisshet og blygsel holdt hende tilbake — kanhænde blev det tyngre for ham, fik han vite hun forstod. —

Oftest arbeidet Vargen til frem mot midnat før han la sig. Døren til kontoret som laa væg i væg med sovekammerset, aapnet hun naar hun hadde klædd av sig. Fra sengen kunde hun se den bøide ryggen og hodet inde i en sky av blaa røk. Sommetider kaldte hun sagte: „Augustin, jeg er saa træt.“ Da reiste han sig braat og slukket lampen. I disse korte, lyse nættene, mens han sov i armen hendes, tænkte hun tankene millioner har tænkt, men som kommer nye til hver kvinde som elsker. Langsomt var legemet hendes blit et andet ved ham; fuld av stum undring kjendte hun længsler hun ikke hadde navn for, — ved ham var alt i hende blit forandret, aldrig kunde det bli som før mer. —

Ut paa sommeren merket hun hun var med barn. Hun turde ikke gi sig over til lykken ved det, før hun var tryg for at han ogsaa blev glad; fra uke til uke søkte hun leilighet til at si det til ham, men syntes aldrig hun fandt en god nok. Et par ganger hadde hun ordet paa tungen; da merket han hun sat og saa paa ham, og tok hastig paa at forklare hende et eller andet fra avisen — som blev han vår at han hadde tiet for længe.

En dag, hun og Vanda fulgte ham langs jordet, hvor høiet netop var saatet, blev hun sittende i skogkanten mens han gik fra saate til saate med barnet. Døsigheten hun hadde stridd med hele dagen, fik magt med hende, og tilslutt saa hun begge skikkelsene, Vargens høie i straahat og støvfrak og barnets lille lyse, uklart som gjennem rindende vand; hun la sig ned med hodet paa armen; der ute holdt Vanda faren i frakkeflaket og rykket i det og spurte i ett — hun kunde se uttrykket

i Augustins ansigt, det alvorlige, fraværende uttrykket, som ikke skiftet . . . Hun lukket øinene, — kanhænde vil mit barn faa ham til at smile, tænkte hun; straks efter sov hun.

Da Vargen vækket hende, var han alene, — Perla hadde ropt paa barnet; og han hadde staat litt ved siden av hende, før han rørte hende og sa: „Veronica."

Hun reiste sig overende og tok sig over øinene: „Men jeg har visst sovet!" — og hun blev ved at se paa ham og sa: „Har du staat her og set paa mig mens jeg sov?"

„Ja, jeg har staat her litt," sa han, og merket hendes undring og saa ut over jordet: „Imorgen kan vi kjøre ind."

„Hvorfor saa du saa rart paa mig, Augustin?" spurte hun og la haanden ind under hans.

„Jeg tænkte paa . . . Hvor gammel er du, Veronica?" spurte han, — „hvor gammel var det du sa du var?"

„To og tyve" — hun saa forundret paa ham og mistet næsten røsten — og med ett la hun hodet ind imot ham og hvisket: „Augustin, vi faar et litet barn."

Han rørte sig ikke. Og hun lukket øinene, tat av svimmelhet. De hørte Vanda skrike oppe ved huset — og hørte en kjell fløite nede i fjæren. Det var ingen vind, og krydderlugt av høi og kvae fyldte luften.

„Kanske jeg faar det paa min fødselsdag, den fjerde februar," hvisket hun.

Han rørte sig, men lempelig, som for ikke at bry hende; og haanden hendes fulgte ham litt og gled nedover frakken hans.

„Er du kjed for det, Augustin?" spurte hun. Hun saa han var blit saa blek at det hvitnet i de dype furene om mundviken.

„Guds vilje faar ske," sa han — „men jeg staar i

meget — jeg har meget at . . .“ han endte ikke sætningen, men rakte ut haanden for at hjælpe hende. Og øinene hans blev dunkle som i stor bevægelse eller smerte.

Hun rødmet, — at han ga hende haanden, at han hjalp hende op, det stadfæstet det som var skedd med hende; hun var myk av glæde i røsten da hun spurte:

„Blev du forundret, Augustin?“

Han saa fort paa hende, med den undringen han av og til fik i øinene, naar hun snakket til ham.

Hun stanset.

„Har du skjønt det?“

„Det er jo ikke første gangen — for mig, Veronica,“ ansigtet hans fortrak sig og blev skakt, som morens.

Hun bøiet hodet, og de gik tause op mot gaarden. Hun tænkte paa det Perla hadde fortalt hende — hun tænkte: han vet bare det som er vondt. Glad skulde hun lide den største pine for hans skyld — for at bringe ham den største lykke. — Bristefærdig av ømhet la hun haanden i armen hans og hvisket:

„Jeg gruer ikke, Augustin.“

— — — —

Naar det var solskin og varmt i veiret, tok hun med sig kurven med barnetøiet hun var begyndt at sy, og gik ned i kirken. Nøklen hang i gangen paa prestegaarden — en stor, tung nøkkel med rundt hode og tyndslitt i pipen; — det hændte det kom tilreisende og laante den for at „bese“ den gamle kirken — engang kom et par turister over hende mens hun sat i en av stolene med et stykke slitt linlaken foran sig paa bænkeryggen og søm i fanget; siden satte hun sig altid paa trinnet op til koret, med ryggen mot en liten utskaaret, overbygget stol som stod indved væggen, og hun lot døren til sakristiet og fra det igjen ut til kirke-

gaarden staa paa gløtt, saa hun kunde smette ut om det kom fremmede . . .

Litt efter litt — og mest i den tiden hun gik uviss om sin tilstand — hadde kirken faat en dragning for hende. Det var altid svalt der inde, selv paa hete sommerdage, og lyset fra vinduene i muren kom mildt tilbake fra de hvite, kalkslaatte væggene. Naar hun gik opover stengulvet, gik hun let, forat det ikke skulde støie av skridtene, og hun traadte forsigtig, hvor gravsten var muret i gulvet. I førstningen skvat hun, naar en humle dasket mot en rute eller ved en anden uventet lyd — men da hun mange ganger hadde sittet i stilheten der inde — sydd og tænkt og sovet ogsaa — syntes hun hun hadde et gjemmested i kirken, og at hendes egne tanker om døden og barnet og gud bodde der inde.

Hun grudde ikke til det som skulde ske; for hun visste ikke hvad det var. Men hun visste det kunde gjælde livet; og mens hun sat bøiet over arbeidet og kastet en liten fin rad med sting rundt smaa firkanter av tøi, og prøvde med fingeren om det blev glat nok for barnekroppen, tænkte hun paa døden, og kjendte at alle de forrige forestillingene om den var blit bleke og fjerne og forgangne . . .

I juni begyndte rosene paa kirkegaarden at blomstre. I juli stod buskene hvite av tusen smaa, søtt duftende roser, og over grav og græs laa nedfaldne blade lik vaarsne. Roselugten fyldte luften, bølget helt op mot gaarden — og kom ind i kirken gjennem de aapne dørene, snart sterkere som en paamindelse, snart svak og flygtig som en hilsen. Veronica lukket øinene og sat urørlig og syntes den gjorde kirkens deilighet fuldkommen. Det skulde ikke prækes her inde mer — ikke messes, ikke synges; den ene skulde ikke revse og spørge og uro den andre; ingen skulde sitte og graate,

mens mange fremmede øine saa det; ingen skulde hilse og hilses. Alle menneskene med salmebøkene og bekjendelsene var gaat ut for bestandig. Og gud var blit alene igjen i ensomheten og stilheten. Nu var han nær hende for første gang siden hun blev voksen; hun hørte ikke sus av vinger; hun sat ikke og lyttet og ventet til alle nervene dirret; han kaldte hende ikke bort fra jorden; han bød hende ikke gaa ut i kulden og forsagelsen. Hun hvilte i ham. Hun var en del av hans væsen, hans mening med hende omsluttet og bar hende — en liten og hjælpeløs ting var hun i hans faderlige haand. Og ind mot den magt som har tat imot uutsigelige sukke fra alt levende, gik hendes ordløse ønske om at bli ham til ære.

Før hun forlot kirken, pleiet hun gaa bakom altertavlen og se paa billedet av jomfru Marias bebudelse. Skriftstedene paa tavlens fremside var malt op med friske nye farver; men paa baksiden var de tre høie feltene bleke og falmet — og mellem kvinden og englen vindet grener og sære blomster sig lik et drømmeløv. Dag efter dag stod Veronica i det lille rummet mellem muren og alteret og saa op paa Maria som bøier hodet og faar vite hun skal føde et barn; og hun syntes hun og kirken hadde en hemmelighet sammen.

Gjennem den lille tilbygningen som prestene hadde brukt til sakristi, kom hun ut paa den ældste delen av kirkegaarden. Mens rosene blomstret, gik hun ofte omkring der ute. De store buskene rakte hverandre grener fulde av halvaapne og utsprungne roser — sommesteder var kors og tuer fuldkommen dækket av dem, de sterke, tornete rotskuddene skjøt op overalt — en gang vilde hele kirkegaarden bli borte i en hvit sky . . . Over gravene, som var blit lave, hadde tusenfryd og andre smaaplanter spredt sig, og mange av trækorsene stod gjemt i høit saftiggrønt græs. Hun

kjendte de fleste navnene paa dem — det var bygdens gjængse navn, hun hadde hørt dem fra prækestolen og ved døpefonten i den nye kirken. Men somme kors laa næsegrus over torven, navnløse, morkne, klemt overende av sne og blaast. Paa ett av dem var indskriften endda læselig: „Du er ei glemt av Dine" stod det. En dag reiste hun dette korset til det heldte ind imot en stor, gammel rosebusk som holdt det oppe; siden bandt hun en krans og trædde den ind paa korsarmen. Ute i bygden gik de dødes barn og barns barn — og bar deres særkjende og miner og hadde de ansigtsdragene jorden alt mange ganger har slettet ut. Et sted under en stenplate smuldret tante Mai og blev til muld; og i den brune sandjorden paa Vestre gravlund laa moren ved siden av faren, og teppet over dem var græs. Men hun mindtes hvordan røsten deres hadde været og hvordan de hadde smilt og hostet — og hun husket ordene de hadde brukt, og maaten de rørte hændene paa, og hvordan de blev i ansigtet naar de sov . . .

Hun skulde fortælle barnet om dem . . .

„Du er ei glemt av Dine." Jorden var en stor blomstrende have — det gamle sank hjem til den, og det nye rakte efter hverandre over gravene — og det nye blev gammelt, og jorden tok det mens livet bar tanker og længsler og røster og smil videre — fra den ene til den næste, tusen slegtled og tusen. Og midt mellem det som var og det som skulde komme stod hun selv, og naturen gjorde underet med hende.

Breve og aviser til øen blev liggende hos postaapneren paa landhandleriet til nogen hentet dem. Naar Vargen ventet det kirkelige tidsskriftet eller blade han skrev i, rodde han sommetider selv over efter posten.

Til Veronica var det sjelden noget. Regelvisst hver fjortende dag skrev hun et litet brev til Augustins mor; men hun fik aldrig direkte svar; i skrivelser til Augustin, fulde av alleslags klagemaal, sendte gamle fru Vargen sin tak til sønnekonen „for sidste godhedsfulde tidende". Veronica syntes det var godt saa; hun hadde tat paa sig skrivningen til svigermoren for at lette Augustin for noget hun skjønte plaget ham. Av og til hørte hun fra søster Klara, som var blit flyttet over til en menighet i en smaaby sydpaa; hun skrev mest om religiøse tvistemaal og om tydning av uklare skriftsteder; Veronica forstod at søster Klaras breve i grunden gjaldt Augustin de ogsaa — hun bad ham læse dem, og svarte paa dem som han sa hun skulde svare . . . Konvoluttene fra Fanny var de eneste hun brøt med glæde. Likevel lot hun dage og uker gaa inden hun svarte hende; det var nu som i barndommen: ikke før satte hun sig til at skrive, saa tinte det væk det hun hadde at si — til hun strævde like meget med at faa sammen de fire sidene til Fanny som til gamle fru Vargen. Hele sit liv hadde hun bare kunnet skrive ett brev . . .

En julieftermiddag hun sat og sydde ved det aapne vinduet i stuen, kom Augustin uventet hjem. Hun blev ikke vår ham før hun hørte han snakket til barnet som bar melk fra fjøset — og hun knappet hastig kjolen, hun hadde aapnet i halsen fordi varmen plaget hende. Endda fik hun en dirring rundt strupen, naar hun fik se ham slik braat — og et let tryk for brystet som foran latter eller graat. Hun reiste sig, — og trang til at springe imot ham, kaste sig om halsen paa ham, kom over hende; hun stod urørlig, da han aapnet døren, men øinene hendes skinte, og hun smilte. Han saa paa hende og sa:

„Det er brev til dig idag" — og han la postpakken fra sig paa bordet og løste ut en avis. Langsomt gik

hun bort til bordet og rørte haanden hans med sin i det samme han satte sig i gyngestolen.

Men da hun skulde aapne Fannys brev, begyndte hun at skjælve. Hvorfor hadde hun ikke gjort det hun tænkte? Hvad var det som hadde stanset hende? Hvorfor skalv hun? Forvirret sat hun bøiet over de tætskrevne brevsidene og kunde ikke læse dem . . .

Ved siden av ham paa det brunmalte klaffebordet lyste det i en skaal fuld med ballblom. Bakom bordet stod sofaen med det rutete verkenstrækket og et gammelt plæd over sætet; han pleiet sove middag der naar solen stod paa i kontoret . . . Og over sofaen hang det store, sørgelige billedet av den korsfæstede — ofte taalte hun ikke se paa det . . . Men paa væggen var det rare rutete tapetet — hver rute hadde et billed av damer i krinoline og mænd i langskjøtete frakker, av hester og store mynder — papiret var mørkgraat og sølvgraat i farven, lik en skyet himmel. — Veronica møtte gardinet med haanden — det buget ind i værelset for luftdraget . . .

„Augustin," sa hun; og da han blev ved at læse, tok hun op — „Augustin — vet du at jeg var ræd dig, isted?"

Han sænket avisen og saa paa hende — med tankene hos bladartiklen —

„Du saa saa rart paa mig. Som vilde du si: rør mig ikke . . ." Med ett kjendtes det som alting paa hende veknet — hodet, ryggen, benene — den spøkende tonen hun hadde brukt, brast — taarer hun ikke visste om, løsnet lik ukers opgjemte graat. — Han la sammen avisen og kom bort til hende — og hun tok haanden hans og holdt den imot ansigtet mens hun graat stilt og ustanselig. Han stod litt, plaget av uvisshet —

„Er det noget du er misfornøiet med her, Veronica?" spurte han.

Hun ristet paa hodet.

„Er det noget jeg kan gjøre for dig?“

Hun ristet paa hodet igjen; men hun trykket læbene mot haanden hans, den blev varm av taarene.

„Det er din tilstand,“ sa han. Litt efter la han til: „Jeg gjør mit bedste, barn —“ røsten hans myknet.

Hun reiste hodet, og det vaate rødflekkete ansigtet smilte. — „Falder det tungt for dig da, Augustin?“ hun la sig ind til ham, tok i frakken hans med begge hændene og drog dem sammen omkring hodet sit — „Du skal se godt paa mig,“ hvisket hun mens hun graat — „du skal se godt paa mig om dagen ogsaa . . .“

Da graaten stilnet, var hun mat som efter en sygdomsrid — hun la sig paa sofaen, og Vargen bredte plædet over hende før han gik ovenpaa for at arbeide.

En times tid senere vaagnet hun og husket det som var skedd, og skjønte det ikke. „Augustin har ret — det er min tilstand,“ tænkte hun. Og hun fandt frem Fannys brev og læste det.

XIV

Det var hændt noget i Fannys liv.

Brev for brev hadde Veronica merket det komme — og lik en som er ræd for at skræmme og stanse skridt, som nærmer sig, hadde hun musestille lyttet efter det og knapt turdet røre det med tanken. For bak ventingen paa at det skulde aabenbare sig og bli virkelighet, laa hendes egen lykke og vilde ha følge.

Som unge gifte koner flest regnet hun ikke nu med mer end to slags kvinder: de gifte og de ugifte. De første var indenfor og visste og forstod — de andre var utenfor og de blev utenfor hvor meget de kunde og læste og lærte. Tante Maiman, søster Klara, Fanny, Perla . . . deres særheter og feil kunde føres tilbake til det ene: de var ikke blit gift. Hun tænkte paa dem; „stakkar", tænkte hun. Men for Fanny hadde hun bedt om en mand fra sin lykkes første dag. Og nu var det skedd, at Fanny elsket — nu var lykken kommet til hende, paa anden og underligere vis end til de andre; som ventelig var, siden det var Fanny.

Straks om høsten efter hun var kommet hjem med det refuserte manuskriptet, hadde hun skrevet at hun ikke trodde hun kunde holde ut en vinter til paa prestegaarden, nu hun ingen ret længer hadde til at skrive og digte. . . Og ved juletider hadde Veronica faat brev

om at hun søkte post, gjennem sine preussiske slegtninger, som selskapsdame i Tyskland. Hun hadde altid hat let for sprog, kanhænde kunde hun bli sproggransker. . . Selv visste hun bare at alting i hende var i æsing og gang, som laa hun under lok — det hun sagtens selv maatte bryte sig gjennem. . . Ut paa vinteren fik Veronica en norsk avskrift av et brev til Fanny fra en docent i Weimar — hans mor ønsket en ung dame i huset, selv var han en beundrer av Ibsen og vilde med glæde se en norsk kvinde i sit og sin mors hjem. Og han bad Fanny om at sende oplysninger og et fotografi. Med denne manden, han het dr. Campe, kom Fanny i brevveksel; og det blev avgjort at hun skulde reise til gamle fru Campe i begyndelsen av mars. Før hun giftet sig, hadde Veronica sendt hende tøi til ny søndagskjole, himmelblaat, Fannys kjæreste farve, og andre smaa ting til Tysklandsutstyret. Og bokstavene i Fannys brev var blit store og faste som før ulykken med manuskriptet —: „Jeg skal til Goethes egen by," skrev hun — „til fine, høitdannede mennesker (hvor møter jeg dem i Norge?) — jeg skal ha kvelden til min egen raadighet — og jeg skal tale med doktor Campe om alle de interessante emner vi alt nu drøfter i brevene vore." Saa kom ulykkesbudet: den gamle damen var død av hjerteslag. Fanny meldte det paa sørgepapir. Men snart efter fik Veronica vite at hun var blit ved at veksle breve med sønnen, og like efter at hun var kommet til øen, hadde hun faat et fotografi av ham fra Fanny — med opfordring om at se godt og længe paa det og sende det tilbake „pr. omgaaende". Paa baksiden av billedet hadde navnet staat: Otto Heinrich Campe, geboren Juli 1866. Veronica syntes det var et træf som spaadde lykke, at dr. Campe var født samme aar som Augustin.

I dette sidste brevet fortalte Fanny at tyskeren kom

til Norge, og at hun skulde træffe ham — hun kunde selv bestemme hvor — i slutten av august. Hun skrev:

„Han ber vi maa møtes, hvor vi kan være uforstyrret sammen — hvor vi kan spasere og samtale „und einander sehr lieb winnen". Men jeg vet ingen andre steder det kan ske end hos dig. Her hjemme vogter fem par nyfikne øine og over dem mors lygtepar. Og penger til noget sanatorie- eller byophold har jeg som bekjendt ikke. Men paa øen din kan vi gaa i skogen og sitte i kirken og læse vore egne bønner. Bed din mand fra mig og fortæl ham at doktor Campe er en boklærd han vil ha glæde av, — nei si at jeg maa faa komme, for jeg skal møte den manden jeg skal ha. Nu vet du det, Veronica. Han kalder mig „Sie kluge schöne Dame Fanny" — nu læser jeg Schillers samlede, og jeg prøver paa Schopenhauer ogsaa — han skal ikke finde mig uvidende —."

Veronica kviet sig for forklaringen hun maatte gi Vargen naar hun skulde be om at faa Fanny til øen. Han krævde aldrig at faa se Fannys breve; spurte ikke hvad der stod i dem heller. Naar hun nævnte Fannys navn, var det ofte som hørte han det ikke — skulde han være skinsyk paa hende? Men hun gjorde ham uret — da hun fortalte at Fanny Delmar gjerne vilde komme og møte en mand hos dem paa prestegaarden, svarte han, at hendes venner altid maatte være velkommen, og siden foreslog han hun skulde be Fanny bli paa øen en maanedstid. — „Jeg er meget borte og her er ensomt," sa han. Som trodde han hun saknet noget!

I en uke drømte hun om møtet med Fanny og spandt sig ind i forestillinger om fortrolighet, til hun i det tænkte samværet delte alt med en Fanny som hadde sind som hun og haab og længsler som hendes egne.

Og da Fanny virkelig kom og snakket høit som før og lo som før og duvet avsted op mot gaarden med den gamle kjendte tinen i haanden, gik hun taus ved siden av hende — tat av en brydd forvirring, som lignet skuffelse. . . Langs kirkevæggen stod blaa torhjelmer og tegnet sig porselænsskjært mot muren; Veronica pekte paa dem: „Se Fanny!“ Men Fanny snuste ut i luften — „Uff, jeg synes det lugter daumandsbein her,“ sa hun. Hadde hun tænkt Fanny skulde sitte hos hende og snakke sagte? Hadde hun trodd Fanny skulde se hun var blit tyk om livet og brukte rynket kjole? Fanny merket ingenting. . . Inde i stuen gik hun bent bort og drog sammen gardinene i vinduene mot kirkegaarden. „Det var nifst til mange kors — og saa nære da,“ sa hun. Imens flyttet Veronica kurven med smaatøiet ind under sybordet og la et klæde over den. —

Fanny var kommet en søndag; i slutten av uken skulde doktor Campe naa Bergen med en av Hamburgerbaatene — halvandet døgn senere kunde han være paa prestegaarden.

I ventetiden gjorde Fanny sig kjendt paa øen. Fra tidlig om morgenen var hun paa færde. — Veronica, som ofte var klein naar hun vaagnet og ikke orket spise frokost med Vargen og barnet, hørte tidlig den første morgenen det ujevne fotlaget inde paa den store, tomme salen, som laa næst kontoret; og da hun kom ind, sat Fanny i kjøkkenet hos Perla og drak kaffe av underskaalen og hadde alt været paa loftet og i kjelderen og rundt i uthusene. — Siden vilde hun tvertover øen og se storfjorden og stedet, der de sa Haakon Herdebred hadde ligget den gangen han fik høre lurblaasten fra Erlings skib. . .

Veronica fulgte. Da hun gik tilsengs om kvelden med verk i ryggen og prikking i føttene efter den lange turen ut over jordet, langs fjæren, ind gjennem

skogen, syntes hun øen var blit større og anderledes end før. Og da nogen dage var gaat, hadde Fannys syn og ord rørt alt som var omkring hende: gaarden, kirken, skogen og sjøen — brutt ned det lille reisverket av indtryk hun var hjemmekjendt i, og lagt hele øen aapen for sagn og gisning.

Saa længe hun hadde været paa prestegaarden, hadde hun aldrig gaat længer fra huset, end hun fra nærmeste haug kunde se hjem; oftest hadde hun været i følge med barnet; men gik hun alene, søkte hun helst de stedene hun alt kjendte, og hvor et litet minde møtte. Stykke for stykke hadde hun tat naturen ind i tilværelsen sin — stenen i fjæren, der hun hver kveld sat og ventet Augustin, bjerken hun hadde sovet under hin eftermiddag hun hadde fortalt ham om barnet, bakken hvor Vanda første gang hadde lagt armene om halsen paa hende: litt efter litt var det blit noget helt, som var hendes — som kirken var hendes og rosene, som pladsen under asketrærne foran huset og pladsen ved Perlas hvitskurte kjøkkenbord var hendes. . . Stien langs jordet, veien som delte kirkegaarden, var hendes og Augustins sti og vei — det ujevne plankegulvet i stuen gjemte ikke paa anden lyd end svigten under Augustins skridt, — og blomstene i det bleknede tapetet paa soveværelset hadde sommernat efter sommernat vundet sig nysprungne om hendes lykketimer. . .

Men Fanny befolket øen.

Hvem hadde levet i prestegaarden, slitt gulv og trapper, ridset bokstav i rutene, sukket og lidt og graatt i de store øde rummene? Hvem hadde fyldt kirken og hvem laa gravlagt i den? Hvor var den sunkne byen folk snakket om? Og hvor hadde vikingeskibene staat paa land?

Hun sat paa huggestabben i skjulet og eksaminerte lægdekallen, som kom over og hugg ved en dag i uken.

Hun læste paa kors og gravsten, spurte Perla, spurte endda Vargen og fik ham til at tyde tallene paa stenhellen indenfor kirkedøren. Anno 1612 stod det paa likstenen; og to vaabenmerker; men kirken var ældre end som saa. Oppe i klokkerummet fandt hun beten av en stolfylding; den var flerfarvet. Og med armen om skuldrene paa Veronica stod hun for enden av midtgangen og rosemalte hele kirken — stolerader, dører, prækestol og alterrund. Paa væggene hang hun helgenbilleder, oppe i koret svang hun røkelsekar. — Stolen ved væggen til venstre i koret var bispens stol — derinde hadde han sittet i guldkaape under den utskaarne baldakinen — og paa bænkene ned efter trængtes bønder i kufte, kvinder i utsømmede klær, vaabensvender i bringeharnisk og riddere, brynjeklædde under silkekjortlen... Stramme og svedte sat de og lot latinen, de ikke skjønte, baare ind over de røde syndene sine, til de falmet og blev hvite som sne... Men ute i vaabenhuset, med den surøiete gluggen oppe paa væggen stod øksene deres og spydene, og paa somme av dem laa det endda litt størknet blod indved skaftet. . .

Fanny blev het i ansigtet og gik opefter kirken med blanke øine. Og hun læste høit bibelordene som dækket altertavlens fremside: „Jeg er Veyen, Sandheden oc Lifvet“ . . . „Saa sandelig som jeg leffver, siger Herren, vil jeg ingen Sønders Død, men at Hand skal omvende sig oc leffve. . .“

Veronica stod ved siden av hende. Vilde Fanny finde paa at gaa bakom alteret? Fanny maatte ikke se det som var bakom... Det var bare hendes — og det var blit kosteligere for hvert minut, mens Fanny gjorde om kirken og digtet den anderledes. . . Underlig ophidset tænkte hun: Jeg kan ikke taale, at hun ser jomfru Maria og engelen, og sier noget om dem, jeg kan ikke taale det, hvis hun ler. . . . .

„Se Fanny," sa hun og skalv litt paa haanden, „her er opgangen til prækestolen. . ." Og hun drog Fanny bort til den lille skakke aapningen i muren, som presten hadde maattet krøke sig gjennem — og hun viste hende sakristiet og tok hende ut paa kirkegaarden gjennem tilbygget. —

Naar Fanny sat paa utsiden av øen og hadde snakket fra sig om sjøslaget, som hadde staat her i fjorden i 1162 — om den unge Haakon Herdebred, som helst vilde leke, men bare maatte slaas og aldrig hadde lykken med sig — kunde hun bryte ut: „For et held at jeg skal træffe ham her, hvor norsk historie ligger og bare venter paa at bli rørt ved for at leve —." Og ved middagsbordet kunde hun si til Vargen: „Naar min tyske ven kommer kan vi spørre h a m." Men anderledes nævnte hun ikke doktor Campe, og Veronica skjønte at bak rastløsheten, som drev hende fra det ene i det andre, dønnet en uro hun prøvde døve. En kveld de gik arm i arm ned over volden for at møte Augustin, kjendte hun at Fanny hadde hjerteklap. „Hjertet dit slaar slik," sa hun. „Ja det renner og slaar og er blit saa selvraadig at det er et spir," svarte Fanny og lo.

Hun hadde været urolig for hvordan Fannys og Augustins samvær skulde arte sig. Og hun hadde kjendt sig fristet til at tyde mandens væsen for Fanny — men hun hadde latt være: Fanny kunde tro noget hos ham trængte at undskyldes . . . Og alting gik godt — Fanny var optat av sit og la ikke større merke til hvem hun snakket med bare det var folk til stede; og Augustin var livligere end ellers ved maaltidene. Veronica merket sig d e t hos ham som skyldtes Fannys nærvær; med lønlig glæde skjelnet hun for første gang noget i hans lag, som gjemte ham for den fremmede; og tausheten han nu brøt av høflighet, — det tanke-

tunge i øinene han nu gjorde sig flid for at skjule – det blev med ett noget dyrebart h u n hadde særret til. —

Fredagen om kvelden sat hun og gynget sig sagte i den sortmalte gyngestolen i stuen.

Hun kunde høre Vanda og Fannys latter ovenpaa. Bak hende gik Perla til og fra og dækket aftensbordet. Det var noget beroligende, lindrende ved Perlas snare lette ganglag og de stilfærdige lydene som fulgte borddækkingen. — Veronica lukket øinene og lot sig gli ind i smaadøsing.

Hun hadde været ute med Fanny i flere timer, og de var kommet hjem dyvaate. Veiret, som stod ind fra vest og drev regnet i skraa, forjagede skyll gjennem luften, hadde fyldt skogen med hujing og sterke lyd — sjøen hadde fræst langt ind over tuer og sten som hørte landet til, og somme trær hadde git hvinende støn ifra sig. Veronica, som brukte at holde sig indendørs i stygveir, hadde følt sig uvel og skræmt under de urolige skyene. Men Fanny hadde gaat barhodet til den tykke haarknuten hendes var vastrukken og svart av væte — hun hadde latt veiret staa mot ansigtet, som fik hun ikke slukket heten i det — og hun hadde stanset og tat pusten i trange suk, som var det ikke luft nok for hende under himlen. — Da de var kommet hjem, hadde hun spurt Perla om der ikke laa nogetslags bud til hende. — Efter hun hadde byttet paa sig, hadde hun lekt med Vanda paa kjøkkengulvet, og siden hadde ikke barnet villet slippe hende. . .

„Aa kor dei skratta," sa Perla og lo selv.

„Ja nu ler Vanda," sa Veronica.

Fanny hadde ikke git sig av med barnet, hadde knapt lekt med hende før idag — likevel hadde Vanda straks den første skyheten var over, fulgt hende omkring paa gaarden hvor hun gik, og Veronica hadde set

at naar hun vaaget det, rørte hun Fannys kjole eller stod tæt op til hende med et lykkelig uttryk i ansigtet. Det fulgte slikt liv med Fanny . . . det daaret barnet . . . Et vågt mismod gled gjennem hende. Om en stund reiste hun sig, gik bort til sybordet, løftet det og stillet det ved det nederste vinduet, satte sig ved det, aapnet det og stak hændene ind under en liten skjorte, som laa halvsydd i midtrummet. Litt efter kom Fanny ned.

„Har du flyttet sybordet tilbake igjen?“ spurte hun — hun hadde ordnet i stuen dagen før, og sybordet hadde hun sat ved det lyseste vinduet. Veronica svarte ikke straks, og Fanny stanset og saa paa hende. Og med ett mildnet ansigtet hendes, og hun betragtet Veronica med et nærværende blik, — som saa hun hende for første gang siden hun kom til øen. . .

„Er du lykkelig?“ spurte hun og kom imot hende over det store, flisete gulvet.

Veronica dreiet hodet litt og møtte det granskende venindeblikket med sine blide slørede øine. Nu var det spurt det spørsmaalet hun hadde gaat ventesyk efter alle dagene før Fanny kom.

„Sover Vanda, Fanny?“ — hun blev rød.

Men Fanny satte sig paa stolen bent imot hende og la hændene paa knærne.

„Er du lykkelig og har du det godt?“

„Ja,“ sa hun og prøvde at holde ut de brune øinene.

„Jeg har altid tænkt at det nye skulde komme til dig gjennem kjærligheten,“ sa Fanny. „Det gaar ingen anden vei frem til dig. Jeg sa det til mor, naar hun vilde jeg skulde virke paa dig — det nytter ikke, sa jeg. Hadde jeg ikke ret?“

„Jo. . .“

„Men,“ Fanny tidde et sekund som tænkte hun efter og kom til en slutning — „men dere snakker vel sammen,

Veronica — han drøfter vel religion med dig for eksempel? Og samfundsspørsmaal — hva?"

„Vi lever jo sammen," Veronica reiste hodet.

„Det gjorde piken og hvitbjørnen ogsaa," Fanny lo, „kanske ikke du heller tør lyse paa ham om natten."

„Jo det tør jeg . . ." det glimtet til i de mørke øinene. — „Men naar to vet om hverandre, saa trænger de ikke snakke saa meget sammen. Desuten har vi ikke tid. For vi arbeider" — hun blev høiere i stolen.

„Ja man maa arbeide — man maa arbeide og søke og komme til et resultat —" Fanny reiste sig. — „Men egteskapet er ikke bare „hjertenes forening", Veronica, det er hodenes ogsaa, tankenes, maalenes — — vi kommer ikke længer tomhændt og ber om at bli forsynt . . . vi har bagage nu, egne midler, det gjælder at anbringe dem fordelagtig, du! For os er ikke en mand døren livet kommer ind igjennem — men er vi heldige, kommer vi selv letvintere ut til livet ved ham — du kan forlate dig paa jeg har tænkt det over. Og det er ikke saa liketil som i gamle dage længer — for til nye kvinder skal det nye mænd — og vi har faat forsprang . . ."

„Jeg synes han er saa vakker paa fotografiet," sa Veronica.

Fanny stirret et øieblik paa hende. —

„Ja naturligvis er han vakker — men det tænker jeg ikke paa. Et utseende, jeg forsikrer dig . . ." hun blev ustø i røsten, pludselig knælte hun indved stolen til Veronica. „Kjend hjertet mit," hvisket hun — og hun blev liggende stille med hodet i den andres fang og snakket ikke mer.

Langsomt lot Veronica haanden gli over det runde hodet fra skillen langs det glatte haaret. . . Og mens skumringen i det store rummet blev tættere og la sig forlikende over de faa møblene der inde til de graanet

væk i dunkelhet som blundet de i samme søvn, tænkte hun paa Fanny, tænkte voksent og moderlig paa hende. Med alle meninger færdig var hun kommet til byen den gangen for længe siden — og hver av dem hadde været som en reformdragt det hun møtte maatte ind i. . . Og hun hadde laget op nye meninger — av læsningen og brevveksel med moren og diskussionene i kvindeklubben, til hun var lik en som sitter med lager og venter søkning. . . Og nu kjærligheten kom til hende, møtte hun den langt ute og klædde paa den og viste den vei. . . Veronica husket noget Kalganof en gang hadde sagt om Fanny Delmar. Den gangen hadde hun ikke skjønt det. Men nu fandt ordene hans frem til hendes egne tanker. — Ankefuld bøiet hun sig og foldet hændene over venindens hode.

„Sitter du og ønsker godt for mig, sancta Veronica?"

„Ja, Fanny," mumlet hun. Og saa heftig formet ønsket sig, at hun fik taarer i øinene. Gid kjærligheten maatte løfte Fanny ut i livet som i en stri elv, der alt hun visste og tænkte og hadde læst sig til, skulde skylles av hende — gid Fanny fik leve den dagen hun skjønte at det at elske det er hverken at ville eller kunne, det er bare at maatte. . .

Om en stund sa Fanny: „Hvad er det du ber om med de foldede hændene dine?"

„Om lykken," sa Veronica.

„Om m i n lykke?" hun snudde sig saa Veronica saavidt kunde skimte ansigtet hendes.

„Lykken er vel én for alle."

„Nei, Veronica," sa Fanny — og hun kunde høre at hun smilte. . . Hjertet blev urolig — saa sa hun mens hun lot haanden gli op mot sit eget bryst:

„Jeg skal ha et barn, Fanny."

Med et ryk reiste Fanny sig, bikket over — stod stor foran hende i mørket.

„Jeg haaber det ikke er det du sitter og ber over mig," brøt hun ut. — Straks efter bøiet hun sig, fandt Veronicas hode og kysset hende et sted paa det, fort og heftig. „Stakkars liten — at du alt skal ha en unge. Men du visste jo du resikerte det!"

Veronicas latter kom lys og klingende fra den store stolen.

„Ler du?" Fanny rettet sig, svinget, støtte imot noget og tok fart ut over gulvet — latteren fulgte hende.

„Du ler — du har kanske ønsket det, og det kunde ligne dig — men jeg vilde storgraate var det mig, saavidt du vet det. Og du faar ikke sitte og mane nogenting ned over mig . . ." hun skalv i røsten. — „Først maa jeg vel faa mig selv før jeg faar en unge — først maa jeg vel faa lage mit eget før jeg lager en anden — og det er ikke visst naar jeg blir færdig! Skulde jeg sitte ved en vugge nu — og amme og vaake — saa vilde jeg forgaa av længsel efter mig selv — jeg husker mor hver gang hun skjønte det bar galt i vei igjen — hun laa næsegrus inde paa gjestekammerset en gang, hun slog hændene i gulvet og visste ikke av sig — jeg fandt hende, jeg. Og hun gik rødgraatt i uker og var kvalm og syk saa hun hverken kunde læse eller skrive. Jeg er ikke noget menneske længer, sa hun, nu skal jeg ikke være menneske paa ni maaneder, sa hun. Tror du en mand vilde la sig stanse slik — midt i arbeidet — høre op at være?"

Veronica hadde lænet sig tilbake i stolen — det hvitnet i de smale hændene hendes mot stolarmene — hun kunde bare se Fanny som en stor urolig skygge. .

„. . . De sier det er barnenes tid nu — nogen sier det skal bli barnenes aarhundrede — men det er løgn. Tiden og aarene er vore — barnene kan aldrig faa det godt saa længe vi maa slaas. Forstaar du ingenting av

det nye du, Veronica? En gang vil noget naa dig ogsaa — stol paa det."

Veronica svarte ikke. Hun hørte skridt i veien og la ansigtet ind til ruten. Det var Augustin — hun saa omridset av sydvesten hans imot himlen; han var alene.

„Der er Augustin," sa hun og reiste sig og aapnet døren til gangen.

„Du kommer saa sent," sa hun og strøk væten av ansigtet hans med hændene.

„Jeg maatte vente paa en telefonmeddelelse," sa Vargen og vrængte oljehyren av sig: „Doktor Campe kommer med lokalbaaten til Nesset imorgen."

Den fremmede kom mot kvelden næste dag.

Fra gavlvinduet saa Veronica baaten og varskudde Vargen, som sat og skrev præken. Han byttet slobrokken med en bonjour og sprang ned til nøstet. Hele formiddagen hadde Fanny været ute alene; til middagen var hun kommet for sent og hadde spist efter de andre, siden hadde hun sovet. Da Veronica banket paa i gjestekammerset, aapnet hun døren paa gløtt — hun hadde friserkaape paa sig, og ansigtet som hun netop hadde vasket, var litt svullent og rødflekket.

„Ser du baaten?" spurte hun. Veronica nikket. „Men jeg vil ikke ned før han er i stuen, og jeg har ikke støvler paa mig endda — du, ta ind kjolen til mig," bad hun.

Veronica hentet kjolen. Den hang sammen med hendes egen sorte silkebrudedragt, som hun ikke kunde bruke længer; det var den kjolen hun hadde kjøpt tøiet til da Fanny skulde til Tyskland som selskapsdame. . . Hun glattet den kjærlig ned over skjørtet, mens hun bar den ind. Fanny stod og pudset tændene og sa ingenting.

„Du skulde sætte nogen flere naaler i haaret dit," foreslog Veronica.

„Jeg har ingen fler."

„Du skal faa av mig —" hun skyndte sig ind i soveværelset — med skjælvende hænder fandt hun frem haarnaalene. Da hun kom tilbake, knyttet Fanny paa sig det hvite stiveskjørtet. „Skal jeg hjælpe dig?" Veronica stak naalene ind i den brune nakkeknuten, la hændene omkring den og formet den.

„Bare gaa ned," sa Fanny — „bare gaa ned og vær der, naar han kommer," hun tok hende om haandleddet og klemte til. „Saa du ham?"

„Jeg saa bare én som sat i bakskotten" — hun strakte sig og la kindet ind til Fannys.

Et kvarter senere tok hun imot tyskeren i stuen. Bak hende stod Vanda med hodet gjemt i skjørtet paa den mørkeblaa vide kjolen hendes. Augustin kom først ind og holdt døren aapen — den fremmede stanset paa dørstokken. „Meine Frau," sa Augustin, og Veronica rødmet og rakte ham haanden mens hun med den venstre prøvde at fri sig for barnet. Lønlig hadde hun øvet sig paa nogen tyske ord — „willkommen, hr. doctor" — og nogen andre ogsaa. . . Men hun fik ikke til at si noget. Og da tyskeren med en fort bevægelse bøiet sig over haanden hendes og kysset den mens han sa noget hun ikke forstod, blev hun fuldkommen hjælpeløs.

„Doktor Campe takker dig for at du aapner hjemmet vort for ham," sa Augustin.

Veronica smilte og møtte den fremmedes øine, som hvilte paa hende med uskrømtet beundring.

Litt efter sat hun paa den vante pladsen sin ved sybordet, mens mændene blev staaende i samtale ute paa gulvet. Sammen med tyskeren syntes Augustin risestor. Veronica blev vår noget nyt ved ham — noget solid,

men litt for tungt, noget kraftig, men næsten bondslig, — det graanende haaret saa underlig forgrodd ut ved siden av den fremmedes blanke og slette. — Augustins snip var saa lav og vid — bonjouren lepet i skjøtene og buksene hadde knær. Vaaken og kritisk saa hun pludselig bort paa tyskeren. Han lignet en mand fra en selskapssal — naar han snakket, rørte han skuldrene og hodet livlig som en kvinde — øinene gik hit og dit mens han talte, det venstre brynet var delt tvertover av et hvitt arr, gjennem det korte, krøllete skjegget lyste huden —; han var en vakker mand, men han var litt for pen; han hadde silkevest — og gamasjer over lakskoene . . . Sæt at Fanny blev skuffet. —

Da det blev en pause og dr. Campe kom bort til hende og sa noget, slog hun ned øinene. Han snakket langsomt forat hun skulde forstaa — han sa reisen ind fra nærmeste by, fra Vikstrand, hadde været som at seile frem i et fortrollet landskap — atter og atter lukket fjeldene sig foran baugen paa baaten, som vilde de verge fjordens hemmelighet — originalt, underbart som til visse alt i dette eventyrland. Og pludselig spurte han, om den naadige frue var beslegtet med frøken Fanny Delmar? Fannys navn blev nyt i det fremmede sproget. . . „Nei," hun ristet paa hodet — „Freundin, ich bin ihre Freundin. . ." meget mer end i slegt, meget mer — sa røsten. . . . I det samme blev den fremmedes øine mørkere — han saa spørgende paa Veronica og hun nikket — de hørte skridt i trappen. Alle tre snudde sig mot døren. Aandeløs stirret Veronica paa den og kjendte en heftig skræk; hun vilde reise sig, gjøre noget, avverge noget. . . . Sveden brast frem indi hændene hendes. Da Fanny kom, i den himmelblaa kjolen — og bikket over, drog døren efter sig og tok det første skridtet imot dem, hvisket hun: „Det er Fanny. . ."

Vargen drev langsomt bort til et av vinduene. Dr.

Campe bøiet sig litt, gik hende imøte, tok haanden hun rakte ham og førte den op mot læbene. Fanny blusset som efter et løp og den store søljen, hun hadde paa brystet, ringlet litt. Hun smilte og nikket flere smaa nik — og hun tok pusten i en hørlig liten hikst; men i det samme han bukket sig for at kysse haanden, ropte hun — „Nei — aa nei!“ og bøiet sig og kysset ham fort paa skjegget, mens et henrykt, forvirret og ydmygt uttryk gjorde ansigtet hendes barnslig.

Veronica snudde sig væk — gled langs bordet dit Augustin stod og la haanden sin over hans. Bak dem lo Fanny og sa noget paa tysk — nu snakket de begge to samtidig. . .

„Du er kold, fryser du?“ Augustin saa ned paa hende og saa, at det hvite ansigtet var fortrukket som i smerte. Hun gjorde tegn til ham, at han skulde tie — litt efter spurte hun:

„Er du færdig med prækenen din?“

„Jeg gaar op naar vi har spist til aftens,“ sa han.

„Ikke gaa,“ hvisket hun, „—ikke gaa før de andre.“ De blev staaende litt, alle fire, og snakke før Vargen viste den fremmede værelset, han skulde ha. De snakket om reisen fra Hamburg til Bergen — Fanny, som stod med hændene paa ryggen, prøvde at fortælle noget om stormen hun og moren hadde været ute i for to aar siden. Hun snakket tysk med litt sterkere synging end vanlig i røsten. Dr. Campe stod frembøiet og rørte hodet og viste paa andre maater ogsaa at han hørte efter. Straks Fanny holdt op at snakke, snudde han sig til Vargen og spurte om navn paa fugl han hadde set, og om indbyggertallet i norske byer. Men da de to mænd gik ut av stuen og Veronica bad Augustin si at gjesten maatte ta til takke — han skulde ha kammerset, som ellers var Perla's og barnets — da slog pludselig Fanny med nakken, rødmet og ropte:

„Han kan heller takke til, tænker jeg —“ og da dr. Campe vendte sig ved døren og bukket, vinket hun kaat med haanden: „Auf Wiedersehen, Hrr. Doctor!“

Sammen med piken dækket Veronica spisebordet, som stod i nordenden av stuen — hun satte en rød geranium paa det og viklet silkepapir om potten. Saa gik hun ovenpaa, stelte barnet og sang hende i søvn. Men alt i ett stanset hun og lyttet. — Inde paa kontoret sat Augustin og skrev; den fremmede vilde hvile sig til de skulde spise. . . . . Og i mørket ute paa gaardspladsen drev Fanny frem og tilbake under asketrærne.

Det blev en livlig kveld.

Da Fanny kom ind i stuen igjen, var hun lik en som kommer fra oplevelser, hun ikke kan tie med længer — alle morsomme historier hun nogensinde hadde hørt, syntes at kry i hende og ikke gi hende fred; — tyskeren paa sin side stod ikke tilbake — han berettet om Goethefestligheter og studenteroptøier. Ved kveldsbordet blev tilslut duelvæsenet nævnt, og Vargen, som nødig tok del i en samtale, naar den ikke gjaldt alvorlige emner, diskuterte æresbegrepene med gjesten. Fanny tok parti for dr. Campe, som forsvarte duelretten. Hun lænet albuene paa bordet og saa fra presten til sin ven med blanke øine — hvor var ridderaanden herhjemme, spurte hun, og æresfølelsen? Kunde ikke hvemsomhelst stinke den andre til uten at resikere noget ved det?

Tyskeren løftet forundret brynene — var ikke det norske folk et stolt folk?

„Nei da, nei da,“ ropte Fanny — „i Norge gaar ordbrytere og rygtemakere rakrygget videre — jeg vet om folk som har gjort det lumpneste imot hverandre og er like fine venner — renslige uvenskaper er ikke moderne længer — men skidtne venskaper trives — skulde

folk gaat god for mund og gjerninger med vaaben, hadde mange mennesker ikke hat ansigt for arr længer — eller de hadde lært at vare sig, for blod er de ræd for. Slik er det hos os i Norge."

„Jeg vet ikke hvem De tænker paa," sa Vargen skarpt — „paa det norske folk passer Deres ord som narrebjelde til kirkegjest."

„Jeg tænker paa ting — jeg tænker paa alt det mine venner i byen har fortalt mig. Jeg tænker paa noget Ivan Kalganof. . ."

„Jeg kjender litt til ham De nævner, og kredsen han tilhører." — Vargen brøt hende av. „Land og folk kan ikke dømmes efter slike bytypiske foreteelser. De gjør de herrer for stor ære, frøken."

Fanny tænkte sig om. „Fins det ikke sladder utover landet, sier De! Fra kvindemøtene paa bedehuset hjemme yngler rygtene som rotter — men endda er ingen blit hængt for tungen sin."

„Jeg taler til dr. Campe om vort folk," sa Vargen.

„Men vi er mer end halve folket," Fannys øine gnistret — „eller skal vi kanske ha en anden æresfølelse end mændene?"

Vargen smilte og blidheten i det graa blikket sat ytterlig som et øienhaar han i næste sekund kunde fælde.

„Kvinder har liten bruk for det vi kalder ære," sa han. „Mændene har vænnet sig til deres ansvarsløse snak og regner med den — som kvindene regner med mændenes overbærenhet."

„Det er for vi ingen stilling har hat at tape, ingen pung at straffes paa — men herefter faar begge parter regne om igjen, tænker jeg — og levde jeg i et land hvor dueller var almindelig, levde jeg i Tyskland," Fanny glippet med øinene — „saa vilde jeg forlange at den jeg hadde krænket, utfordret mig, saa sandt som jeg selv vilde kræve opreisning av ham, om han var

fornærmeren —. Ikke sandt?" hun saa paa tyskeren, som sat og dreiet glasset bort over duken.

Uten at se op svarte han at han var ræd Tyskland i det stykke vilde komme til at skuffe hende.

„Hvorfor?" spurte hun.

„Kvindene — de fleste kvinder er svakere end vi — en stor pryler ikke en liten, det har ogsaa med æren at bestille."

„Og som den skrøpeligere del vil I til dommens dag trænge mænds overbærenhet og mænds beskyttelse, frøken Delmar," Vargen reiste sig. — „Det er vor tids svakhet at mænd glemmer eller finder det tjenlig at slaa en strek over den kjendsgjerning — mens kvindene benytter sig av et ridderinstinkt de som likestillede ikke længer har krav paa, til at opnaa sociale og politiske fordele."

Fanny hadde ogsaa reist sig; pulsaaren paa den bare brune halsen høinet sig under huden. „Hvor jeg kunde hate Dem for de ubarmhjertige ordene Deres," sa hun.

„Naturen er ubarmhjertig — derfor trænger vi alle, svake som sterke, guds barmhjertighet," sa presten.

„Ja vi har meget igjen, stor tak av dere mænd, for alt vi har baaret i ydmyghet," sa hun paa norsk; og hun skjøt det brede brystet frem og lo og snakket tysk igjen: „Men om vi nu en gang blir større end dere da og sterkere — et hode høiere og tar dere i rygtak . .!"

„Da beskytte gud os," sa dr. Campe og bukket for Veronica, som endda sat for enden av spisebordet. —

Oppe paa soveværelset, efterat de hadde sagt godnat til gjestene, spurte Veronica Augustin om han kjendte Kalganof godt. „Jeg blev saa forundret da du nævnte ham," sa hun — „du har aldrig sagt noget til mig om ham."

„Jeg kjender ham ikke — jeg har truffet ham en

sommer — det er det hele. Men jeg kjender arten," det gik en graane over ansigtet paa ham.

Det faldt Veronica ind at hun i brevet til ham, dengangen, hadde fortalt om Kalganofs frieri; hun rødmet. „Du har kanske faat imot ham, Augustin," sa hun — „men det var meget godt ved ham, mama likte ham."

Han hadde sat sig til at arbeide igjen; hun lukket døren til kontoret for ikke at forstyrre ham mer.

Da hun hadde lagt sig, blev hun liggende og lytte til alle de hundre smaa lyd, som pikker og gnirker sig frem i et stort, sovende hus. . . Barnets lille pusting fra sengen, som nu stod ved fotenden av hendes egen — skrapingen av pennen inde paa kontoret naadde hende som sterke, klare lyd noget i hende spilte sig vidt op for at fange. Det blaaste utenfor — vinden kom i ustø kast og rusket i asketræet ved væggen — etsteds pep det som fra et dyr; det kunde være katten Gunhilde hadde glemt at lukke ind. Det gnikset i fløien paa kirketaarnet, og hun syntes, hun hørte sjøen.

Hun hadde sat sig overende i sengen — da Augustin tok i dørlaasen, kastet hun sig ned i puten og lukket øinene; mens han klædde av sig, rørte hun sig ikke. Men da han hadde lagt sig, spurte hun: „Augustin, er det ikke nogen som gaar et steds?"

„Det er vinden," sa han. Litt efter vendte han sig i sengen med det braa kastet som pleiet at følges saa underlig straks av søvnen. — Med aapne øine blev hun liggende og se ut i mørket. Og nu vek uroen langsomt mens tankene litt efter litt begyndte at gi tilbake dagens indtryk, bestemte, tydelige, frostklare liksom. . . Den fremmede manden kom — — og Fanny aapnet døren til stuen — — og de sat ved det dækkede aftensbordet, og hun hadde dr. Campes ansigt bent imot sig og hørte stemmene som steg og sank og tok fat igjen, for at ingen liten stilhet skulde faa tid til at bre sig. . .

Hun saa ikke længer med synet og lyttet ikke længer med hørslen — det hun nu fornam, kom fra sikrere sanser, synligere end det oplevde, klarere end ord. Alt hun hadde kjendt paa sig og som nerver og instinkt hadde fanget, tok skikkelse og blev det som var skedd — til det ind under kveldens billed av fire mennesker, bak tonefald og øiekast og smil løftet sig en uhyre disharmoni, hun maatte lytte til, viljeløs lik en bunden som ikke kan flygte fra pinen, som kommer nærmere og endda nærmere.

„Augustin! Augustin!“ hvisket hun — i næste sekund stod hun fremme paa gulvet.

Det banket paa døren inde i kontoret. To smaa slag. Og to smaa slag igjen. Døren blev aapnet.

„Hr. Pastor“ — sa det — „bitte, ist jemand da?“

Vargen vaagnet og svarte. Dr. Campe bad om at faa tale et par ord med ham. Han vilde vente nede.

Veronica prøvde at tænde lys; men hun skalv og fik ikke fyrstikken ut av æsken; og Vargen tok den fra hende. Hun hørte skridtene i trappen, trin for trin, langsomt nedover den smale trappen; noget dunket sagte mot væggen. „Han bærer kufferten sin ned,“ tænkte hun. Og hun krøp op i mandens seng, slog armene om den store hodeputen og gjemte ansigtet i den. —

De snakket ikke længe sammen der nede. Da Augustin kom op, spurte hun:

„Vil han reise, Augustin?“

„Ja. Og han har hastverk. Han lar sig ikke snakke til. Jeg faar ro ham over.“

„Inat?“ spurte hun.

Han nikket. Mens han klædde paa sig, fortalte han kort, at han faafængt hadde prøvd at faa tyskeren til at bruke fornuft. Han hadde sagt han syntes han

skyldte frøken Delmar en forklaring. Men han mente ikke at skylde hende nogenting. Han var i ophidselse. Han hadde bare den ene tanken at komme sig av gaarde. Til alle mine forestillinger svarer han det samme," sa Vargen.

„Hvad svarer han?" spurte Veronica og holdt øinene fast lukket.

„Die ist ja lahm."

„Det er ikke sandt, hun er ikke lam."

„Det betyr halt," sa Vargen. „Hvorfor har hun skjult det for ham?"

„Fanny har ingenting skjult. Hun regner ikke med det —"

„Saa?" sa han vantro.

Veronica vilde forklare ham noget — men ved mindet om skoledagene brast hun i graat.

Han la haanden paa skulderen hendes:

„Du tar det for heftig, Veronica, prøv at styre dig — frøken Delmar vil ta det roligere end du tror, — hun faar konstruere omigjen, liksom han —"

Hun la sig ind mot ham —

„Det er stygt, vondt og stygt," hulket hun.

„Det er naturlig," sa han, og han bøiet sig før han gik og kysset hende.

Hun sat hos ham, mens han spiste frokost ved halvottetiden søndag morgen. Han fortalte hende om overfærden med doktor Campe og avskeden med ham paa postaapneriet, hvor han straks hadde bestilt skyss sydover. Da de var kommet vel fra land, var han blit roligere — han hadde fortalt en del om livet sit og sig selv. Vargen hadde faat det indtryk, at han var en nervøs, snarest overspændt fyr. — Han hadde nævnt at han alt som barn hadde hat en uovervindelig avsky for det uskjønne, deforme. „Ich bin immer ein leiden-

schaftlicher Anbeter der Schönheit gewesen." Vargen lo kort. „Det er de alle —."

„Si det paa norsk," bad Veronica.

„Han ga mig dette," sa han og tok noget op av lommen og rakte det til Veronica — „Da han kom paa han hadde det hos sig, rev han det op av tegneboken som en ting han brændte sig paa . . . det er ikke et sandfærdig fotografi heller."

Veronica tok billedet av Fanny og saa paa det — ømhet myknet pludselig det hvite, bekymrede ansigtet, med en morsmild bevægelse holdt hun fotografiet ind mot brystet — — det var Fanny som hun kunde være naar hun blev stille — det var Fanny selv, de løndomsfulde øinene og smilet, søtt og rikt. . .

Med et sjal over hodet fulgte hun Augustin ned til stranden, hvor folkene, som skulde ro ham til annekset, laa med baat og ventet. Hun holdt i armen paa oljekappen hans og gik et halvt skridt bakefter som for at sagtne gangen. —

Han snakket endda om doktor Campe. Siden de blev gift, hadde hun kanhænde ikke hørt ham tale saa længe i ett — utenfor kirken. Og røsten hans blev litt efter litt het og ga ordene knappere fra sig — han regnet tyskeren til hine æstetiske materialister, hine erotiske aander, vor tid har slik god tilgang paa — og som i sit faafængte søk efter den fuldkomne nydelse, den fuldkomne kvinde, det fuldkomne venskap har fundet en form at henleve sig paa — impotente som de er som samfundsmennesker. — Eftersom han talte, dømte han haardere og stadig haardere. . .

Hun stak haanden ind saa den hvilte mot armen hans og sa like før de skiltes:

„Hvis han ikke kunde elske, var det bedst for Fanny — saan som det gik."

Han stanset; og pludselig glødet ansigtet hans til under sydvesten, som truffet av en lue.

„Tror du slike folk vet, hvad kjærlighet er," sa han.

Saa længe hun kunde se baaten, blev hun staaende i fjæren og stirre efter den. Fra den høie skikkelsen i oljehyren og like ind mot brystet hendes laa de sidste ordene hans og bølget og bølget. . .

Hun gik langsomt op mot gaarden. Veien var myk at traa paa som mose; jorden var mæt med regn, og den avbeitede bakken skinnet saftig grøn i den graa bleke morgenluften. Paa kirkegaardstykket slap asketrærne bladene ett for ett, det var en stilfarende travelhet i det. . . Men i søkket mellem gravene og paa de store græstuene skinnet det endda vaarlig i store hvite bellis. Hun lænet sig til den mosgrodde stavgarden; hun saa op paa to jevnhøie trær som grodde der gravlunden naadde fjeldfoten. Lægdekallen hadde fortalt at provstinden hadde plantet dem for femti aar siden, da hun kom til øen. Provsten og hun laa begravet under dem. Nu var de saa store at de blandet løv, og kronene blev til én.

Før hun gik ind i huset, stod hun litt med haanden paa dørklinken. Det var stilt ovenpaa — hun hørte ikke andet end Perlas nynn fra kjøkkenet, den kom og blev borte igjen. . .

„Fruaa e bleik," sa Perla og skjænket klar, lysebrun kaffe op i en liten blaa spilkum og satte den foran hende paa den hvitskurte bænken — „drek deg en taar, du træng det —"

Mens Veronica drak kaffen, gik hun til og fra og nynnet igjen. Det var en salme.

„Jeg er saa kjed, Gunhilde," sa hun, „du maa ikke synge saa sørgelig, det blir værre for mig."

„Den karen va' snar," Perla tok frem et penge-

stykke og la det paa bænken — „han he gløymt att peng.“

„Det har han lagt efter sig til dig.“

Den gamle piken strøk sig med haandbaken over munden og blev rødflekket i panden.

„I træng det inkje,“ sa hun.

Veronica husket at Fanny hadde sittet her paa kjøkkenbænken hver morgen og snakket med Perla. . .

„Tror du hun er vaaken?“ spurte hun.

„I va ved døra so snaraste — det va stilt me na — men i kan inkje tru ho sæv“ — og hun løftet den brynløse pandehuden, saa paa væguret, hvor de sorte viserne slæpte tiden videre i smaa andpustne knepp, som bar de for tungt.

„Jeg gaar op til hende. — Klæ paa Vanda, du,“ sa Veronica, men reiste sig ikke. Perla flyttet den tomme koppen, strøk brødsmuler op i den med haanden og sa uten at se op:

„Det ein inkje kan lækja, det lyt ein lida — ein og alle. Ho so ein anna.“

„Ja,“ sa Veronica. Hjertet blev tungt som sten i hende. —

Fanny laa høit i sengen med hændene bak nakken; det glatte brune haaret fløt løst om skuldrene paa hende — litt nede paa halsen møtte den hvite klare huden den solbrændte i en buet linje efter kjolens ringning. Hun saa mot døren med store øine og smilte, da Veronica kom ind — ansigtet var gyldenblekt. Veronica hadde aldrig set hende saa vakker.

„Jeg ligger stille og vil ikke bryte ind i denne splinternye dagen,“ sa hun. „Jeg ligger og venter paa at den skal komme til mig.“ Hun rakte armene imot Veronica. — „Den hvite røde rose, saa kaldtes søstre to, ja to — den hvite var saa stille, den røde altid lo —

det er os to. Jeg ler — men jeg ler naar jeg vi graate — og jeg snakker naar jeg er stum. Kan du skjønne det? Jeg ligger bare og tænker paa ham. Igaar syntes jeg han var anderledes end jeg hadde ventet. Idag synes jeg han maatte være slik og ikke anderledes. Det er ham som har skrevet de brevene, ligger jeg og tænker. Er han oppe?"

Veronica hadde sat sig paa sengkanten. Hun saa ned paa Fannys fingre, som holdt om haandleddene hendes, brune og sterke, hun stirret paa dem og rørte ikke øienlokkene.

„Er du frisk idag, Veslemor?" sa Fanny og la en ny øm tone i ordet. Men da Veronica saa op, slap hun hende og reiste sig i sengen.

„Hvad er det, er det noget vondt?"

Hun kunde ikke slippe Fannys blik — det hun hadde at si gik fra øinene hendes i Fannys, mens hun sat stum og fjetret.

„Er det noget med ham —?" hvisket Fanny.

Veronica gjemte ansigtet i hændene. Fanny svang føttene ut av sengen, svaiet og stod fremme paa gulvet.

„Er han syk kanske?" spurte hun om en liten stund.

„Han reiste inat. Augustin rodde ham over," hun rettet sig litt og saa forbi Fannys ansigt — „Han vækket os klokken ett. Paa postaapneriet tok han skyss sydover."

Fanny stod midt paa gulvet i det lave værelset — hun hvilte paa den venstre foten og hadde haanden i siden — det side natlinnetet bulnet litt ut i draget fra det aapne vinduet, langsomt blev hun blaaligbrun og blodsprængt i ansigtet.

„Hvorfor reiste han?" spurte hun.

„Det var Augustin som snakket med ham."

„Saa ikke du ham?“

„Nei.“

Mens de vekslet disse ordene, tænkte Veronica: Jeg maa finde paa noget, jeg maa finde paa noget — og hun blev hvitere.

„Hvorfor rømte han?“ spurte Fanny og læbene fortrak sig paa hende.

Veronica tvinnet fingrene i hverandre.

„Det vet jeg ikke — det kan jeg ikke vite.

«Vet du det ikke?“

Da hun ikke svarte rørte Fanny sig. Hun snudde sig og gik bort til vinduet og lukket det. Og hun kom tilbake til sengen — paa det lille korsstingsbroderte teppet foran sengen stanset de hvite føttene hendes.

„Du skal si det,“ sa hun.

Veronica saa op.

„Jo,“ Fanny nikket.

„Han visste ikke om foten din før han kom.“

„Foten . . .“ Fanny bøiet sig og saa ned — „foten min. . . Men jeg selv da —?“ brøt hun ut. Saa vek farven fra ansigtet, og det blev blodløst til læbene — „For at jeg er halt,“ sa hun stilt.

Veronica reiste sig. Fanny skjøv hende unda med armen — gik op i sengen, stak sig under teppet og drog det op over munden. Ansigtet var litet og hvitt og hun lukket øinene.

Veronica stod uviss. Men da hun rørte laknet paa sengen, snudde Fanny sig til væggen. —

— — — —

Dag efter dag var stuen og kjøkkenet fuld av sol — den rakk længer ind end før og var mildere i skinnet, den naadde ovnen i stuen og fik ornamentene paa de tykke jernplatene til at leve frem — lokkene og puddingformen paa kjøkkenvæggen glitret. Men Perla gik

tystere end ellers; og Veronica hyssjet paa barnet, som hang i skjørtene paa hende og maste: „Faar jeg gaa op til hun, Ronica.“

Mot kvelden kunde de høre hun var oppe. Hun gik frem og tilbake, frem og tilbake paa gulvet — barføtt. Men om dagen laa hun — rullegardinet var nede for vinduet, og solen kom bare ind i en smal strime langs karmen.

Hun saa ikke op, naar Veronica bragte maten til hende; men hun spurte: „Hvad holder dere paa med idag?“ Og mens Veronica sat paa sengkanten hos hende og fik hende til at spise litt, fortalte hun om arbeidet i huset — de hadde kjøpt „tyte“, de holdt paa at safte — hun prøvde kjole paa Vanda. . . „Vil du ikke ha ungen op en liten stund, Fanny — hun spør efter dig og spør. . .“ Fanny ristet paa hodet og skjøv brettet med maten bortover teppet. — „Nu har jeg spist,“ sa hun, „kjære, la mig være.“ Og hun saa ikke op.

„Bare hun fik graate,“ sa Veronica til Augustin. „Hun er tør paa læbene og de blør, og hun brænder i hændene, bare hun fik graate.“ — Om nættene stod hun op og gik stilt og aapnet døren til salen og lyttet. Og da hun til slutt en nat møtte lyden av Fannys hulking, lænet hun sig imot væggen og blev staaende med opvendt ansigt og skilte læber, som læsket hun sig. —

Morgenen efter sat Fanny ved frokostbordet med Vargen, da hun kom ned. Uten at gi hende haanden eller hilse godmorgen sa hun: „Vi sitter her og disputerer. Din mand vil nytte leiligheten til at faa et nyt faar ind i hjorden.“

Vargen var blek — han hadde faat det samme knivsgraa i øinene som naar han snakket med moren. . .

„En digter som De antagelig sætter pris paa, frøken Delmar — Heinrich Heine — sier et steds: Nur ein

kranker Mensch ist ein Mensch. . . det er en sandhet, vi sjælesørgere kjender omfanget av. Sygdom og motgang klær naken og blotter trangen utover det jordiske."

„Skaper den, skulde De si." Fanny reiste sig.

„De kan jo prøve, frøken, hvor langt De kommer med tilværelsens tyngdepunkt lagt her nede!"

„Ja jeg agter at prøve, stol paa det. . ." det kom et skimt av trods under de svulne øienlokkene. — „De skal ikke faa narret mig væk ifra jorden — selv ikke idag," et litet smil rørte de korte, fyldige læbene — „Hvad er det du staar og ser paa?" hun snudde sig braat imot Veronica.

Veronica blev rød. Fannys ansigt var forandret — næsen var blit smalere og høiere, øinene laa dypere. . .

„Jeg stod og tænkte paa at du — at du ligner din fætter. . ."

„Ivar? Jeg har tænkt paa Ivar inat. Jeg vil reise til onkel Ringby. Jeg vil være hos ham i sommer. Jeg vil ikke hjem. Jeg reiser idag, hvis dere kan laane mig femti kroner — og jeg kan faa skyss over —" hun saa paa Vargen.

„Jeg ror om en time," sa han. Før han gik ovenpaa, la han førti kroner paa bordet. Det var hvad han hadde av kontanter for øieblikket — nei, hun kunde rolig ta dem, han ventet penger med første post.

Mens Veronica spiste, drev Fanny i stuen.

„Kjender du Vargen?" spurte hun pludselig.

„Hvor rart du kan spørge," sa Veronica; øienlokkene sænket sig litt.

„Det er liksom han gaar bøid og bærer — og bærer . . . det er vel paa kristendom."

„Han har hat meget vondt og tungt. Næsten

bare det. Og vi har ikke levet sammen saa længe endda," sa Veronica.

Vanda kom ind. Da hun fik se Fanny stanset hun brydd og lykkelig. Men Fanny ændset hende ikke, og Veronica tok hende paa fanget. „Si godmorgen," hvisket hun. „Godmorgen Ronica," sa barnet.

„Hvorfor lar du hende ikke si mor?" spurte Fanny. Da barnet litt efter sat optat med at spise, svarte Veronica: „Jeg vilde ha hende til det, for en tid siden — men hun drog bare læbene ind mellem tændene. Det gjør hun naar hun ikke vil. . . En kveld jeg kom op, sa hun Ronica. Augustin hadde lært hende det. Hun var søt da hun fik det til. . ." hun kysset Vanda paa haaret. Fanny stod med ryggen til dem og saa ut paa kirkegaarden.

„Jeg kunde ha tænkt mig at det ikke kunde komme noget godt til mig her hvor det er fler døde end levende," sa hun. —

Veronica vilde hjælpe hende at pakke. Men utenfor gjesteværelset stod bagagen. Fanny hadde stelt den færdig om natten. Gunhilde og Augustin tok den lange flate kufferten mellem sig. „Bær mig ut med føttene først, for hit vil jeg ikke mer. . ." sa Fanny.

Hun hadde ikke nævnt tyskerens navn. Men da de gik ned mot sjøen, hun og Veronica, sagtnet hun skridtene litt saa de kom utenfor høremaal paa dem foran. „Jeg har ikke graatt for ham, Veronica. Jeg har ikke graatt en taare for ham. At du vet det." Og hun gik videre som før; hun holdt overkroppen stiv og satte den venstre taaen i bakken for ikke at bikke. —

Nede i fjæren stod de og vinket. De viftet med lommetørklær til baaten gled bak odden. Fanny sat og saa mot øen, men hun løftet ikke haanden en eneste gang.

Senhøstes flyttet Vargens ind i prestegaarden paa fastlandet. Veronica var gla for det. Øen var ikke den samme mer — sommeren hadde tat med sig gavene sine, og de nakne, stormslaatte trærne, de ribbede rosenbuskene og løvet, som raset sammen i dynger for vinden, og kraslet under skridtene gjorde de kjendte veiene fremmed. Paa kalkvæggene i kirken slog væten ut i graa flekker, og luften blev tung at aande derinde. Naar hun sat hjemme i huset og ventet paa Augustin syntes hun det rørte sig og levde i krokene, i trappen og oppe paa salen — som hadde Fannys graat den natten vækket gammel sorg og klage. Rummene var ikke bare hendes mer. . . Da høststormene satte ind med lysrædde dage, tidlig skumring og langt, tæt mørke, følte hun sig ikke tryg og rolig uten de timene hun laa i mandens arm. Ikke i søvn og ikke vaaken, i halvblund laa hun og kjendte sig i ly — laa og hørte sit eget hjerteslag og hans, sit eget forte og hans langsomme, tydelige . . . til hun syntes alt i hende stumt blandet sig med hans væsen — i en løndomsfuld pakt ingen og intet mer kunde løse.

XV

De tre sidste maanedene Veronica gik med barnet, var de tre første i det nye huset.

Fra morgen til kveld arbeidet hun og Gunhilde. Det var mange ulemper at vinde over: ovner som røk, nymalte gulv al ting hang fast ved, vinduer som slog sig. Og husstellet var vidtløftigere — langtfarende folk som søkte presten paa kontoret, blev vist ind i kjøkkenet for at de kunde faa sig mat og kaffe. De hadde dreng i kosten, men ingen budeie, saa Perla melket — Veronica hadde kveldstellet alene.

Ofte var hun saa sliten at det kjendtes som føttene gik og hændene rørte sig viljeløst, mens trætheten tætnet lik skodde for øinene. „Nu kan jeg ikke mer, Perla," sa hun og seg sammen paa vedkassen, „— nu kan jeg ikke et skridt mer . . ." Men om en stund var hun igang igjen — for hver ny ting som maatte gjøres, skjøt en liten ny kraft frem. „Jeg skjønner det ikke," sa hun, „jeg fik gjort det . ." — Likevel drev hun hvileløs i de smaa rummene om søndagen, naar hun skulde hvile. Det lugtet maling og kvae, de store møblene stod mellem tre høie dobbeltdører i stuen og saa gamle og slitte ut mot de blanke, brunmalte væggene -- og i vinduene mot nordvest vilde ikke blomstene trives. Hun skulde sy nyt træk til stolsætene naar det var over

. . . naar det var over, vilde hun lage en hvit serviet til bordet og to smaa puter til sofaen . . . Slik prøvde hun hygge sig ind i tanken paa huset som det skulde bli naar hun fik omraadd sig litt — men i brystet sat hjemvéen og klemte, hjemvé efter den store stuen paa øen — efter hjemmet i Munkedamsveien.

Hun holdt sig mest indendørs. „Se om drengen er der, Vanda," sa hun, naar hun skulde over gaarden. Og hun ventet til gaardsgutten var gaat paa laaven eller i stalden. Hun fulgte ikke længer med til kirken, det stod altid en unggutflok ved kirkemuren. „Jeg liker ikke at gaa forbi dem," sa hun. „Den saa lêg aat baa'nkona, han gløyme mor si," svarte Perla. —

I mørkningen gik hun en liten tur og leiet Vanda. Det laa gaard ved gaard et stykke op fra landeveien — i kveldingen lyste det venlig og rødt fra rutene. Vanda visste navnene paa barnene som bodde i grænden — „Der er Ingri sin gaard," pekte hun — „der er Ola sit hus." Men Veronica hadde ikke været indenfor hos nogen. Hun svarte ikke naar menighetssøsteren, søster Lisbet, slog paa at nu ventet fattigfolket i bygden paa prestefruen. Med sig selv visste hun at hun ikke kom til at gaa ind i husene til de fattige. Hun hadde prøvd det da moren levde; hun hadde været hos de fattige i kredsen sammen med moren og søster Klara. Hun hadde set dem gi almissene og hørt dem spørre efter sorgen og ulykkene . . . Men naar de gik ut av bakgaardene i Russeløkveien og Engens gate, hadde hun villet vende og gaa tilbake til dem derinde og si omforladelse . . . Hun kom aldrig til at søke ukjendte folk, som hadde det vondt, av sig selv. Og hun hadde skrevet det i brevet til Augustin dengangen — derfor bad han hende ikke om det. —

Av menigheten snakket hun ikke med stort andre end dem som kom til gaarden for at søke presten og

faa av pengemidlene han styrte med. De sat ute i gangen foran kontordøren paa en viss dag i maaneden, mest gamle kvinder. De hilste paa hende, og tok paa at tale om Vorherre og sogneprestens godhet, og en og anden sa frem skriftsprog for at prove, at hun var „sterk i boken". Veronica spurte efter veien de hadde gaat, efter veiret; og de fik sin naturlige røst og fortalte om gigt og frostknuter. „Dei kjem etter skellingen aa matbiten, det e godt gudsord for den so svelt," sa Perla. Veronica mindtes tante Mai's ord om de smaa hunde — men hun var glad for pengene Augustin hadde at gi, hun gjorde sig erend ind til ham paa kontoret og saa de gamle konene lægge en vissen haand i hans store, mens de velsignet ham; og hun tænkte: „han gjør det som er godt," og blev varm i ansigtet av glæde. —

Maaned for maaned, uke for uke hadde hun fulgt forandringen som skedde med hende; hun hadde kjendt det som skilte en usynlig magt hende langsomt fra livet omkring, mens hun miskundløst blev skjæmt og vansiret — til hun de sidste ukene hadde faat en sky hun ikke kunde vinde over, for at Augustin skulde se hende i bevægelse. — Ensomheten paa øen hadde ikke tynget hende, Augustins taushet hadde ikke pint hende — naar hun vaagnet om morgenen, hadde det været som hun i nattestilheten hadde snakket ut med ham, om alt sit eget, om alt hans; langt ind i den nye dagen hadde hun kunnet gaa og kjende ham nær sig . . . Men nu var hun alene. Tankene han tænkte, naar han sat faamælt ved maaltidene, læsningen hans ut over kvelden, arbeidet hans i menigheten stod ind mot hende lik en sjø som vokser. Sommetider blev røsten hans inde paa kontoret høi og heftig — uten at høre ordskil, skjønte hun han var i strid med nogen. Ofte var de mørke aarene ved tindingene synlige naar han kom ind til hende. Og han gik frem og tilbake over gulvet i

stuen, strøk sig gjennem haaret med begge hændene, skjøt frem læben . . De brede skuldrene lutet . . . „Det er liksom han gaar bøid og bærer . . .“ Fannys ord gik som sting gjennem hende. „Er det noget, Augustin?“ spurte hun og fik det travlere med sømmen. „Ikke mer end vanlig —“ svarte han. Hun visste det — det var menneskenes ondskap og synd, hjertenes haardhet, menighetens gjenstridighet, de unges letsind. Det vanlige . . . Graaten kom i halsen paa hende — hvordan skulde hun nogengang kunne række op til byrden og lette for ham, hun? Hadde hun tænkt det? Langt borte husket hun sig selv, alt hun hadde haabet og drømt den første tiden paa øen — og i kirken, naar hun saa de andre graate . . . langt borte som tvertover en sjø, borte i et andet land. Hun var saa træt, hun kunde knapt holde hodet ret.

En dag stod hun inde i soveværelset og la nystrøkne barneskjorter ned i kommoden, hvor det andre smaatøiet laa færdig i bunker og ventet. Pusten gik fort over læbene, de var hovne og sprukne som efter lang vandring i tørke og solstek; det plaget hende at staa, blodet sprængte ned over mot knærne, og føttene var hovne — hun hadde laant Gunhildes tøfler . . Ryggen var blit vek det sidste, liksom den ikke kunde greie altsammen længer — hele kroppen kjendtes underlig skjør, det var som bar hun en stor kolbe av glas som vilde springe i singlende smaabeter, kom noget nær den . . .

Hun hadde ikke været utenfor huset de sidste dagene; men hun hadde gjort alt arbeidet indendørs, mens Perla stod med vask i ildhuset. Og endda hun tørstet ulidelig og ofte maatte lægge sig overende paa ryggen, hadde dagene været bedre end nættene. Om natten fik hun ikke pust — alt i ett maatte hun sitte i sengen for at faa luft; og prøvde hun ligge rolig, kjendtes det som

en tyk sopp grodde og grodde inde i brystet til den sidste ørlille pladsen i lungen var ved at tætne — i et sæt maatte hun op og ta efter aande, mens hjertet bultet og blodet stod stivt i aarene paa halsen . . .

Hun visste Augustin skulde i sognebud; hun hadde set at hesten var sælet paa. Da det tok i døren, drog hun omkring sig sjalet, — og hun saa sit eget ansigt i speilet over kommoden, da hun snudde sig mot ham. Han var reiseklædd — i en lang loddengraa kavai; skikkelsen hans ruvet overstor i det lille rummet, sollyset laa paa den brunrøde nakken og skuldrene. Og med ett var det som hans kraft og førlighet forulempet hende — hun slog hændene for ansigtet og vendte sig bort.

„Er du daarlig, Veronica?“ — stemmen blev mildere i navnet.

Hun svarte ikke — han var god i røsten og tæt ved hende; lykkeminder aapnet bægrene sine mot hende og ga sin sødme — minutter og timer i et eneste uutholdelig sekund . . . .

„Jeg blir kanhænde borte natten over, jeg skal til Bunes,“ sa han, „skal jeg kjøre indom jordmoren og be hende være hos dig?“ Han var kommet helt bort til hende nu, og la haanden over hændene hun gjemte sig i.

„Reis og kom ikke igjen — kom ikke igjen før det er over . .“ hun tok i kavaien, la sig ind mot den — skjøv ham væk — bøide sig over skuffen, famlet bortover de smaa bunkene med hvitt tøi. „— Nu er det færdig altsammen, nu er det ingenting at vente efter . . .“ hun vætet læbene, vilde smile.

Han lot haanden røre det i skuffen. Det brydde i øinene vek, blikket blev opmerksomt.

„Du har sydd nyt,“ sa han.

Hun skjønte ikke straks.

„Vandas . .?“ sa han.

Da smilte hun, øienlokkene sænket sig litt, de mørke øinene fik en dypbrun glød.

„Jeg har git bort det andre.“ Og da noget i ansigtet hans vilde ha mer forklaring, sa hun: — „Jeg har git bort barnetøiet efter Vanda — jeg kunde ikke bruke det heller — det var saa rart, Augustin.“

Han stod litt — øinene heftet ved smaatøiet i den aapne skuffen.

„Var det godt nok for et andet barn, var det vel brukelig for dit — ogsaa.“

Hun bøiet sig over den store haanden, som laa paa kanten av kommoden, og rørte den med læbene.

„Nei,“ sa hun, „ikke for vort.“

Hun hadde været syk i to døgn.

En ve, faafængt som de andre, var netop utstridd. Stilheten efter jammerskrikene laa over huset som en pludselig døvhet; en svak duft av nafta drev i rummene.

Jordmoren lukket vinduet i kjøkkenet — hun hadde bøiet sig ut saa langt hun rakk og set efter doktorskyssen — nu satte hun sig ved utslagsbordet og skjænket sig kaffe — hun skalv litt paa haanden, og støttet den høire med den venstre, mens hun drak.

„Jeg mener fanden har hentet ham og ikke drengen,“ sa hun, „skal De ikke ha kaffe, Gunhilde?“

Men Perla var ikke god for. „I kan det inkje, mor,“ sa hun, „end na dokteren so inkje kjem!“ Og da hun hadde fyldt paa vand i grytene, som stod over paa komfyren nat og dag, gik hun ut døren hun og jordmoren netop hadde lukket bak sig. Ute paa ganggulvet laa det sneklatter som hadde løsnet fra skosaale — hun samlet dem op i forklæet, aapnet døren og tømte det over rækverket paa trappen — presten hadde været ute paa tunet og speidet efter doktoren, saa hun, fotefaret hans stod

i sneen. Hun skygget med haanden for øinene, gransket bakken paa andre siden kirken og blev viss — inde i gangen gløttet hun paa kontordøren — „No kjem han," hvisket hun og lukket stilt. Og paa tærne listet hun sig gjennem den kolde stuen og ind i rummet til den syke.

Sengen var dradd frem paa gulvet, saa de tre sidene var fri; hodegjærdet rørte vindusvæggen — mellem fotenden og indvæggen var det saavidt en meter, rummet var ikke bredere. Paa en kasse ved ovnen stod en emaljert balje og en vandmugge — haandklær og laken, rullet sammen, laa paa kommoden; der stod jordmorens lange voksduksvæske ogsaa, aapen. Lyset fra vinterdagen utenfor faldt hvitt og skyggeløst over tingene i det lange, smale værelset — Kristusfiguren paa væghylden der Augustins seng pleiet at staa, syntes gjort av sne.

Veronica aapnet øinene, da Perla kom ind. Hun løftet de hvite øienlokkene, hun fæstet ikke blikket paa noget — øiet hadde en hinde. Paa begge sider av panden og ned over det ene kindet laa haaret mørkt og vaatt av sved; hun blødde paa læbene og førte snippen av laknet mot dem med haanden.

Perla bøiet sig over hende — strøk haaret væk fra kindet hendes.

„No kjem dokteren te fruaa," sa hun sagte.

Ingenting i det hvite ansigtet skiftet.

„Vil du drikke?"

Hun rørte hodet til ja. Hun holdt om koppen med de klare, hvite hændene mens hun drak, og Perla nikket sagte og svelget eftersom suppen sank. Men da hun vilde ta koppen, klamret hændene sig fastere, halsen og ansigtet paa den syke blev mørkerødt — „Nei — aa nei —" kven hun, og øinene blev sorte av rædsel. Straks efter skalv et nyt skrik gjennem huset. —

Augustin kom ind med lægen. Veronica sat halv-

reist i sengen — armene laa over skuldrene paa piken og jordmoren, hodet hang slapt over mot den ene siden og ansigtsfarven var fioletblaa — under laknet buet og vred det sig i rierne, og mellem skrikene hørtes lyden av tændene, som skurte mot hverandre.

Doktoren var en høi og før mand, tilaars, med fuldskjeg, buskete bryn og blank isse. Han aapnet den dobbeltknappede jakken og gik bort til ovnen, med et litet nakkekast drog han brynene op i panden og sa irritert:

„Selv en distriktslæge er ikke mer end et menneske, høistærede hr. pastor. — Det er et døgn siden jeg var av klærne, — og De vil selv ha bemerket at veiene i denne bygd paa denne aarstid ikke netop er chausséer, ikke chausséer, nei.“ Han løste de smaa, hvite mansjettene og strøk dem av hændene som futteraler, gned sig over haandleddene, pustet ind i de halvlukkede haandflatene, spilte fingrene og stak hændene ind i den aapne etagen paa ovnen. — „Nærværende patient lider jo ogsaa av en sygdom som det maa være tillatt at kalde ufarlig“ — han smaaknegget — „hva, jordmor?“

Vargen stod med ryggen til værelset, ved vinduet.

„Det har vart siden torsdag, nat til torsdag,“ sa han, „hun lider vistnok usedvanlig.“

„Naa — aa . .“ lægen kastet et fort blik paa den syke — „første gang har de mindre motstandskraft.“

„Hun var saa kjæk kan doktoren tro, de første veerne,“ jordmoren rettet sig litt og strøk det glatte haaret glattere ind mot nakkeknuten, som sat liten og haard lik en knap paa bakhodet — „rigtig saa flink var hun, arbeidet det bedste hun vandt, stakkarn; men det sidste er det som hun har git op. — Ja, det er vel kanske sætestilling da, doktoren faar se selv. Og det tegner, hvorsom er . . .“

„So ja — so ja, no kjem doktoren aa gjær det godt

fer fruaa," mumlet Perla, sveden stod i klare draaper paa det rynkete ansigtet, og læben med den blaa blodblemmen bævret. — Og da lægen bøiet sig over sengen og slog dækket til side, hvisket hun: „Det e hardt fer na, dokter — ho fe vel inkje eige dette baa'net?"

Da lægen hadde undersøkt Veronica, spurte han efter presten. Perla viste vei gjennem stuen; der inde stanset han, drog den brede, haargrodde haanden tvert over ansigtet og lukket den om hængekindene inde i skjegget. — „Hja — hjaja, far" — mumlet han; og han rettet ryggen, saa trøien buket ut mellem skulderbladene — saa spændte han buksesælene ind med et raskt tak opunder vesten.

Vargen laa paa knæ foran vedovnen i kontoret og nørte op — han reiste sig fort, da lægen kom, børstet knærne.

„Ja — De ser — slik staar her til," sa han. — „Og imorgen venter jeg konfirmantene — saa forstaar De kanhænde jeg stunder efter forandring — at jeg stunder efter arbeidsro. — Gaar fødselen ikke normalt?" Han blev vår noget i lægens ansigt og drog sammen brynene.

„Jeg finder en forsnævring av pelvis — en bækkenforsnævring — det synes som fostret vanskelig kan passere — patienten er ogsaa avkræftet, og kan neppe ved egen hjælp . ." han lot haanden gli langs bokryggene i væghylden, og blikket fulgte som søkte han Obstetriken. — Saa vendte han sig, ansigtet syntes magret. „Jeg formoder barnets liv maa komme i anden række?"

„Ja," sa Vargen. „Jeg ønsker ikke barn."

„Det er jo mulig det er et guttebarn," lægen hadde sat sig, han saa op paa presten fra siden.

Vargen lukket læbene — gjennem vinduet skrivebordet stod under, saa han ut paa snelagt mark; to-tre rognetrær nær huset bar endda enslige bær — lik blodsdraaper hang de i det nakne grennettet . . .

„Utholdenhet hos min kone er altsaa til ingen nytte?“ spurte han.

„Patientia omnia vincit — men ikke en naturfeil, pastor.“

„Selvfølgelig ønsker jeg hendes liv reddet,“ sa Vargen — ansigtet hans graanet, og paa haanden, som laa om rygstykket paa den lille bjerketræsstolen, strammet huden sig blank over knokene.

Ved nitiden om kvelden blev Veronica bedøvet.

Vargen hadde ønsket at be en kort bøn ved sengen først, men lægen sa nei. „La os bare komme i gang, la os komme i gang,“ sa han, mens han skridtet i rummet og tørret hænder og armer i et haandklæ — han hadde tat av sig trøien, skjortærmene var rullet op over albuen, han talte uophørlig og ga ordre. Jordmoren og piken sprang ut og ind, døren til stuen skrek i gangjernet.

Vargen bøiet sig over sengen.

„Vor Herre Jesus er opstandelsen og livet, hvo der tror paa ham, om han end dør, skal han dog leve, Veronica — Gud være med dig.“

Hun rørte haanden bort imot ham, han tok om den, den var koldvaat og slap.

„Jeg er saa træt, jeg er saa forfærdelig træt,“ hvisket hun; han kunde saavidt skille ordene.

Da lægen holdt noget for næsen og munden paa hende, saa hun op. Han nikket til hende —

„Nu skal den lille frue ta sig en lur,“ han klarte røsten med en kremt — „pust rolig, bare pust rolig, lille frue —.“

Litt efter strakte kroppen sig under teppet og blev stille — hændene rykket, den ene lukket sig og aapnet sig igjen; saa rørte de sig ikke mer. Og hodet sank dypere i puten og litt dypere, mens to aarer under halsens hvite, vaate hud svulmet og blev store og blaa.

Vargen og lægen bar hende ind i stuen. Værelset var lyst op som en balsal — alle husets lamper var tændt derinde. Midt paa gulvet var bjerketræsbordet stillet frem; det var dækket med laken. De la Veronica paa det — paa pianoet stod den store, lave arbeidslampen fra Vargens studerkammer, lyset fra den faldt i en straalering om det mørke hodet hendes.

Hun hadde ikke noget barn . . . . .

Dag efter dag gik. Og dag efter dag laa hun med hændene foldet paa lakenbretten og saa ut. Det snedde og sluddet. Sommetider dalte sneflokene enkelte og faa, de drev imellem hverandre mens de sank, et litet følge . . Andre dage var snefaldet tæt, som rullet en sky sig sammen omkring huset fortere og fortere . . . Men med vestenvinden stod veiret ret paa vinduet — draapene drev i strigraat langs rutene, og indenfor tiplet vandet fra karmen ned paa gulvet.

„Hvor er det?“ hadde hun spurt, da hun vaagnet. Og hun hadde ikke skjønt dem straks. „Har jeg ikke faat det endda?“ hadde hun spurt. Lægen hadde sagt det. Barnet var dødt.

Hun laa og mindtes første gang hun kjendte det røre sig tydelig. Det var i kirken, — hun sat i prestestolen. Da rørte det sig sagte under det venstre brystet — en liten bløt dunk som om noget hvælvde litt paa sig. Augustin, hadde hun hat lyst til at rope op til ham paa prækestolen, Augustin, barnet vort lever . . .

Hun laa og tænkte paa de sidste ukene — hun hadde ikke hat fred for d e t der inde, ikke om dagen og ikke om natten . . .

„Var det aldeles dødt, Perla?“ spurte hun, og la armen over ansigtet.

„Ja, frue — no fe du inkje sørje — no e baanet ein liten gudsengel.“

Det fik hun ikke til at tænke. Barnet var hendes, barnet var bare hendes. Brystene hendes var haarde og hete og gjorde vondt, de var fulde av melken til barnet.

Det er dødt, tænkte hun. Men hun syntes det var inde i et av de andre værelsene.

Hun var for træt til at graate de første døgnene.

Alt dagen efter operationen maatte jordmoren andensteds; drengen blev da sendt efter menighetssøsteren, som siden stelte Veronica saa længe hun laa, tok temperaturen morgen og kveld, og ga lægen besked i telefonen de dagene han ikke kunde komme. Hun sat borte ved ovnen og strikket, naar den syke ikke trængte hjælp.

Paa øen hadde søster Lisbet aldrig været; men siden prestefolket flyttet over paa fastlandet, hadde hun hat sin gang i prestegaarden. For tre aar siden var hun kommet i menigheten — hun visste meget om folk og forhold, og hun blev den nye prests bedste støtte. — Hun brukte at gaa bent til kontoret, naar hun kom til gaarden. „Sognepresten kjender min banking, tre smaa ganger det er mig — saa aapner sognepresten naar det passer ham —“ sa hun; med smaa skridt vandret hun frem og tilbake i yttergangen og ventet. I førstningen hadde Veronica bedt hende ind i stuen: „Vil De ikke vente her inde, hvor det er varmt, søster?“ spurte hun. Men søster Lisbet holdt sig altid varm. „Og nu er han vant til at finde mig herute, tak —“ sa hun. Var hun paa kontoret ved mattid, tok Vargen hende med ind til maals. „Jeg sier til sognepresten, frue, er sognepresten saa sikker paa det passer fruen?“ sa hun og lo bak haanden. Mens de spiste, talte hun og Augustin om bygdens mennesker og menighetens tilstand under den forrige presten, som søster Lisbet med sin bedste vilje ikke kunde si noget godt om.

Veronica hadde ikke været alene med hende før nu. Hun laa og saa ut i sneveiret. Jeg kan bilde mig ind hun er søster Klara, tænkte hun. Og hun blev myk i røsten og øinene naar hun sa tak til hende.

En morgen spurte hun:

„Kunde jeg lagt det til brystet idag, søster?"

Søster Lisbet kom bort til sengen, mens hun løste det blaa papiret av en pakke steril vat:

„De skulde ikke ligge og beskjæftige Dem med alle disse unyttige tankene bestandig, fru Vargen — De skulde heller prøve at vende sindet bort fra det jordiske. Gud i sin naade har villet hjælpe Dem til at staa fri og ubunden som en medhjælp ved vor velsignede prests side. — Gjennem lidelsen lutrer han os for sit rike."

Veronica lukket øinene. Hun kunde ikke svare, hjertet slog fort og haardt inde i brystet, taarene fyldte under øienlokkene. Da søster Lisbet litt efter slog teppet til side for at bytte under hende, la hun hændene sine tæt sammen over brystet for ikke at verge sig med dem.

Efter dette laa hun i nogen dage mest taus; men hun strøk sig over panden og flyttet hodet i smaa ryk paa puten lik en som plages av vanskelige tanker. Naar Augustin kom ind og saa til hende, rakte hun hændene imot ham: „Idag er jeg meget bedre, idag har jeg ikke temperatur, nu kan jeg snart staa op," sa hun. Mens han sat hos hende, bad hun: „Læg haanden din paa panden min." Og hun sendte søster Lisbet ut efter mer suppe, efter friskt vand. „Hvorfor kan du ikke kysse mig for om hun sitter der borte?" hvisket hun, „det gjør ikke noget at hun ser det." — Han fortalte hende om konfirmantene, det var syv piker og fire gutter iaar. „Et par av pikene later til at ha vilje til syndserkjendelse," sa han. „Jeg haaber de ikke viser sig at være øientjenere. — En av guttene, en viss Matias, har jeg

mistænkt for at bruke brændevin . . .“ Veronica rakte op haanden og rørte ham paa kindet og lot fingeren følge den dype furen ned mot haken — brøt ham av og sa: „Spør Vanda efter mig? Længes hun hjem?“ Og mens han fortalte om barnet som var paa sorenskrivergaarden, saa hun paa smilet som et sekund gjorde munden hans ung — og i hendes eget ansigt blev brynene glatte.

Søster Lisbet kjæmmet hende om morgenen; hun delte haaret og vilde flette det ved ørene. Men hver morgen sa Veronca: „La det være som det er . .“

„Det er ikke sundt for haaret at være utslaat, slettes ikke for dette haaret som floker sig saa det er et syn — men som De vil,“ sa diakonissen.

En dag samlet Veronica de mørke, rødbrune lokkene i hændene.

„Søster Lisbet,“ sa hun, „jeg vil ikke flette det, for jeg vet han er glaest i det saan.“ Hun lukket haaret sammen under haken som en hætte, hun bredde det over brystet og ordnet det lok for lok . . .

Diakonissen blev rød som et bær.

„Jeg trodde ikke De var koket.“

„Jeg er gla i ham,“ sa Veronica.

„. . De som er prestekone,“ sa søster Lisbet.

„Det har ikke noget med det at gjøre,“ svarte hun.

Det blev stilt i værelset. Om en stund kom det ørsmaa klare draaper paa Veronicas pande. Hun laa og tænkte; indi hende skjøt det op ord og nye ord, som hun kunde si hvis hun vilde . . . Og hun syntes noget fra dem hele tiden strømmet videre, gik ut imot søster Lisbet, og møtte den forte klirringen av strikkepindene, som blev hørligere og hørligere . .

Hun fandt frem lommetørklæet under puten og tørket panden. Søster Lisbet reiste sig —

„Kjender De Dem klein?“ spurte hun.

Veronica saa op i de tætsittende øinene.

„Perla!“ ropte hun. Og hun hørte sin egen rædde røst og blev rød og sa: „Bed Perla komme ind til mig litt.“

Otte dage senere sat hun oppe. De hadde baaret gyngestolen ind i soveværelset og lagt vedtrær under meiene saa den stod støt. Hun sat liten og hvit mellem putene. — Skyssen som skulde kjøre søster Lisbet til en ny pleie, stod foran trappen. „Straks hun er gaat, kan jeg lægge mig igjen,“ tænkte hun — „bare jeg holder mig oppe til hun er gaat.“

Netop som diakonissen stod reisefærdig, kom lægen. „Se, se,“ sa han, „er vi allerede selvhjulpne —“ og han skridtet oprømt i rummet, mens søster Lisbet tok paa sig det sidste — den sorte, vatterte sikehætten og de forede hanskene. Det var knapt en maaned siden fødslen, og det hadde sgu ikke været bagateller . . . „Jeg tænker vi sier vi greiet det fint, hvad lille frue? Vi er ikke borte vi paa landsbygden heller, søster — ikke saa avlægse, De, som vore ærede kolleger i hovedstaden finder det formaalstjenlig at supponere . . .“ Han var i høit humør, han smaanynnet.

„Farvel, fru Vargen, og tak for mig og god forbedring,“ sa søster Lisbet. Veronica la sin smale, kolde haand et sekund i diakonissens — og hun saa forbi det runde ansigtet, som lyste roserødt indi hætten, og sa: „Tak for hjælpen, søster Lisbet —“

„Jeg har ikke kunnet hjælpe Dem,“ svarte diakonissen.

Hun fulgtes ut med doktoren. I gangen foran kontoret ventet de etpar minutter, de kunde høre prestens røst gjennem døren; de hørte hæs guttegraat ogsaa. „Naada,“ sa doktoren og drog brynene op med et litet nakkekast. I det samme gik døren op — gutten som

kom ut, krøket sig, da han saa det var folk i gangen, og klemte skindluen ned i øinene. Søster Lisbet dreiet hodet efter ham — hun ranket sig litt: det var ikke saa let længer at føre bygdens prest bak lyset . . . .

Lægen blev kort inde hos Vargen. Med ryggen til rummet stod han og saa ut av vinduet mens han talte. Denne gangen var det gaat vel og bra, takket være patientens ungdom og sunde konstitution. Han vilde heller ikke negte distriktslægen en viss andel i resultatet, hm. Men næste gang maatte han i tide underrettes om svangerskapet. Skulde fru Vargen atter føde, fik hun reise til nærmeste by, hvor man kunde faa kirurgisk assistanse. Sectio cæsarea vilde visselig vise sig nødvendig . . .

Vargen var blit staaende med hændene paa ryggen; han holdt hodet bøiet bakover, det hvilte mot listen paa en av bokhyldene — en rødme i ansigtet, sterkest mot tindingene, visnet langsomt væk, men øinene holdt ved at være mørke og meget blanke. Ved ordene „sectio cæsarea“ snudde han hodet og saa spørgende paa diakonissen som hadde sat sig like ved døren.

„Keisersnit — operation —“ forklarte hun; „Matias Flatmark gik kanske til bekjendelse?“ spurte hun rapt og lavt.

Vargen nikket.

„Slipper han frem?“

„Selvfølgelig ikke,“ sa presten.

Da lægen gik, bød Vargen ham en cigar. Men han vilde ikke røke; han var kommet i ulag. Guttegraaten sat endda i væggene der inde han stod . . .

Veronica sat oppe et par timer hver formiddag og en stund om eftermiddagen.

Det var lydt i det lille træhuset — naar døren stod aapen til stuen, kunde hun høre hver gang Augustin

skubbet stolen væk fra skrivebordet inde paa kontoret . . . Hun heklet paa en blaa trøie til Vanda; imellem maatte hun tørke hændene i lommetørklæet; naar hun blev træt i nakken, lænet hun sig tilbake i stolen, og lukket øinene litt.

Saa længe det var dag og lyst, tænkte hun paa alt hun skulde gjøre, bare hun fik kræfter — hun skulde lære Vanda at læse og skrive — selv skulde hun lære at væve — hun vilde lage en liten kjøkkenhave mot syd, naar det blev vaar . . . Nu blev hun som før igjen. — Halvklare billeder blev til og skiftet i nye — hun saa det blaa garnet i fanget sit som i lystaake . . . Hun kunde springe over gaarden og rope paa drengen — hun kunde gaa fort bortover veien med Augustin — hun lekte rundt laaven med Vanda . . . En heftig glæde gjorde hende het i kindene — og hun rettet sig litt og strøk hændene langs kroppen, den var myk, hofteskaalen rørte sig like indved kjolen . . .

Men naar de hadde spist middag, naar Augustin hadde sittet inde hos hende og læst høit av avisene og var gaat igjen, begyndte det at skumre.

Hun reiste sig og stod litt ved vinduet, før hun klædde av sig — hun la kindet mot den borteste ruten, — derfra kunde hun se en bete av stenmuren rundt den nye kirkegaarden. Mørket kom saa fort, luften fyldte sig med graat, hun kunde skimte stenene i den nye garden, om en liten stund saa hun dem ikke mer . . . Da laa muren som en tyk orm med hvit ryg-kam.

Hvor hadde de gjort av det? Hvor hadde de gjort av det . . . Hun gjemte ansigtet i hændene, hun la sig paa sengen og snudde ansigtet ned.

„Fruaa maa inkje graate, du fe inkje sørje deg ihel — no blir du utskrekje te presten kjem“ — Perla rørte hende sagte paa skulderen og armen — løftet føttene

hendes op i sengen, tok av hende skoene og strømpene, mens hun hyssjet: „Nei no, nei no . . .“

Veronica la armen om halsen hendes, drog hende ned til sig, saa hun maatte paa knæ indved sengen.

„Perla,“ hvisket hun, „hvor har de gjort av det?“

„Baanet e i kresten jord, fruaa mi, du træng inkje ottast før det.“

„Hvor?“ sa hun, „hvor?“ Og hun satte sig op og la hodet ind til den gamle piken og begyndte at spørge, mens hun strøk taarene av imot strikketørklæet. — Hvem lignet barnet i ansigtet? Hadde det blaa øine? Hadde det søte smaa hænder? Var haaret mørkt, var haaret krøllet som hendes?

Ut i mørket, som blev tættere og sortere omkring dem, svarte Gunhilde sine smaa svar, mens hun foldet de fregnete hændene omkring Veronicas urolige hode og bad stumt: „Jesum Christum forlate meg mi synd.“ —

„. . Du maa prøve aa tie no — no ska i tænde lampa aat deg — no ska i ga etter nysila mjelk aat deg . .“

Men Veronica tok efter hende, holdt hende i verkenskjørtet og tigget:

„Ikke gaa, ikke gaa, sæt dig og syng litt, syng noget for mig.“

„Ka ska i sønge?“

„Syng det du lærte i Nordland,“ sa Veronica. Og hun drog teppet over sig og la sig nær sengkanten, og holdt haanden i Perlas fang.

„Ska i sønge Herrens bøn Fader vor fer deg — ska i sønge om egtefolks embede eller so æresverset?“

„Syng om egtefolkene, Perla.“

Lavmelt og rent sang Perla Petter Dass's salme:

I Dannemænd, enhver for sig,
Som eier Egtemager
Ser til, at I lemfældelig

Husholdnings-Aaget drager;
Ser til, hvordan I holder Hus,
At I med ingen Overfus
Jers smukke Kvinder plager.

Men bor hos dennem med Forstand
Og deler med dem Ære,
Saa Kvinden med sin Ægtemand
Kan kjærlig sammen være.
Og om i Huset hænder sligt,
Som synes noget skrøbeligt,
Skal man dog overbære.

I ved hvad Svaghed Kvinder har
Og hvad de med sig føre.
Man skal derfor det svage Kjøn
Med varlig Hænder røre;
Thi se, GUds Naades Himmerig
Skal dem saavel som mig og dig
Med Arveret tilhøre.

I Kvinder! det er Eder sagt,
I skal Jers Mænd adlyde;
Thi Manden haver Overmagt,
Han raade bør og byde.
Naar Manden æres, æres GUd,
Thi GUd gav den Befaling ud,
Saa bør man det udtyde . . . .

En lørdag solen skinnet, kom Vanda hjem. Fru Kragsten, sorenskriverens kone, hadde hentet hende samme dag Veronica blev syk. Siden hadde barnet været paa sorenskrivergaarden, som laa en halv mils vei fra kirken. Kragstens var enslige folk, de beholdt gjerne barnet.

Veronica hadde været oppe fra morgenen, for første gang hadde hun gjort det vanlige arbeidet sit igjen: stelt soveværelset, ryddet frokostbordet, tørket støv i stuen og paa Augustins kontor. Hun løftet tingene paa skrivebordet hans én for én, og holdt dem litt i haanden —

det tunge blækhuset, papirkniven, bibelen, skaalen med penneskaftene, pipekrafseren; oppaa de løse papirarkene laa en hvit sten — paa undersiden var den graaflekket, ørsmaa mosgrønne prikker av lav sat i groper saa store som gryn; paa overflaten var stenen næsten glatslitt — han pleiet holde haanden sammen over den og dreie den mens han snakket eller læste eller tænkte. Hun strøk kindet imot stenen.

Da kjærren kjørte ind paa gaarden, stod hun i den aapne gangdøren — hesten gik skridt for skridt, det var holke. Augustin kjørte selv — solen stod i ansigtet paa ham, de brede, lyse brynene syntes gyldne, han begyndte at bli brun i huden . . .

„Ronica!“ ropte Vanda.

Hun fik med ett taarer i øinene — og hun sprang ned trappen og løftet barnet ut av kjærren, svaiet litt under byrden, trykket det til sig, kysset det runde klartrøde ansigtet paa øinene og kindene — hvorfor hadde hun ikke bedt dem om at faa Vanda hjem før? Hun knælte inde paa ganggulvet, og knappet op den graa kaapen og løste hætten og gjemte hændene i det varme, silkefine barnehaaret. „Ungen vor, ungen vor,“ mumlet hun, og fik ikke til at slippe. Nu vaagner jeg av en vond drøm, tænkte hun.

Inde i stuen sat en dukke i gyngestolen; hun hadde sydd rød kaape til den; den hadde nyt krushode fra landhandleren. Men Vanda ændset ikke dukken; paa taa, men fort stiltret hun bort til soveværelsdøren og blev staaende.

„Ser du ikke damen som sitter og venter paa dig?“ spurte Veronica.

Barnet gløttet paa det i stolen, og snudde hodet væk — saa hængte hun sig paa laasen og fik op døren — Veronica hørte hende ruse frem til sengen der inde . . .

Ute i kjøkkenet hos Perla blev hun en lang stund. Da hun kom ind i stuen igjen, gjorde hun trut. Pikene hos sorenskriveren hadde fortalt hende om kraaka, som skulde komme med barnet. Dukken vilde hun ikke røre.

XIV

Midfastesøndag, sidste søndag i mars, gik Veronica med til kirken.

Himlen var overskyet, et klart, sølvgraat lys gjorde hus og trær fine i linjene, paa den grønne vintersæden laa en snefonn som et smykke paa kostelig og sjeldent klæde. — Utenfor kirkegaarden delte en flok sortklædde mænd sig og hilste prestefolket: „Godt mot.“ Augustin gik forrest — samarien slog ind mellem benene paa ham, han løftet den storbremmede hatten i pullen; Perla leiet Vanda, bakerst kom Veronica. Hun hadde paa sig morens graaverkskaape; den var for stor, med den indsvingede livlinjen og de vide skjøtene som sluttet ved knæet, fulgte den i smaa, ujevne sving bevægelsene hendes — hodet hvilte i den bløte graa halskraven som i et rede. Kindene var let farvet av den raske gangen, og hun hilste kirkefolket med en svak nakkebøining og et litet usikkert smil, øinene blev mørkere og dugget til . . .

Samtidig og langsomt snudde mændene hodene efter hende.

Paa kirkegaarden laa sneen endda i nordhallet — mot syd stak to-tre nyss tilspadde graver nakne op av den islagte volden, nattekulden hadde git lerklumpene

et rimlag, og de hvite papirrosene i lyngkransene tustet og sitret som i frost.

Presten bøiet av fra den brede midtveien og gik med sin husstand stien, som var askestrødd, langs kirkeskibet til sakristi-indgangen.

Paa dørstokken til det smale, høiloftede rummet stanset Veronica og studset. Det var fuldt av kvinder der inde; men ingen av dem hadde daapsbarn med sig. De reiste sig fra bænken langs væggen og hilste; en av dem hadde staat ved døren, hun flyttet sig unda da den blev aapnet. Ved ovnen sat søster Lisbet og varmet hændene. Augustin hilste taus, la hatten fra sig paa det gulmalte bordet, som stod borte under vinduet; kvindene satte sig igjen —; han strøk sig med begge hændene gjennem haaret, bøiet prestekraven unda haken, skjænket sig et glas vand og drak. Da Veronica gik forbi Perla og barnet til døren som paa den motsatte væggen førte ind i selve kirken, kom han imot hende.

„Det er introduktion idag," sa han lavt og fort — „jeg fik ikke nævnt det for dig igaar. Og idag glemte jeg det. Jeg kommer tilbake under lovsalmen — Gunhilde blir hos dig, Gunhilde og søster Lisbet ledsager dig." Han bøiet sig, tok Vanda ved haanden og gik ind i kirken.

Hun vilde spurt ham —; og hun snudde sig mot Perla og sa:

„Hvad er det vi skal, Gunhilde?"

Søster Lisbet svarte hende:

„Det er mødres introduktion, barselkvindens første kirkegang, fru Vargen — jeg mindet sognepresten om det igaar, og han bad mig følge Dem. De er ikke alene som De ser."

Uvilkaarlig snudde Veronica sig og saa paa de andre kvindene. Nærmest vinduet sat Ingeborg Ottestad, skolelærerens kone; hun kjendte hende og svigermoren, som

sat ved siden av hende; en ung, lyslet pike var i følge med dem. Midt paa bænken holdt tre sortklædde kvinder sig tæt sammen. De var magre, sterkbyggede og mørkøiede som folk flest fra nord-bygden; den ene hadde tat hodetørklæet av sig, hun var graahaaret. Alle tre holdt sig meget rake og snudde ikke hodene; men de brune øinene gled til siden og hvilte ihærdig og ransakende paa prestefruen. Nærmest døren reiste en liten krumrygget kone sig og seg over gulvet til Perla: „Godt mot og tak for sidst," sa hun. De begyndte en hviskende samtale om fælles kjendinger — inde fra kirken kom salmesangen støtvis, sterkere og svakere, baaret paa orgeltonene som paa lunete vindkast . . .

Veronica gik bort til indvæggen og lænet sig imot den; det samme mennesket som hadde flyttet sig væk fra døren, flyttet sig unda igjen; hun saa paa hende og sa:

„Det er plads for os begge to."

Da bøiet den andre hodet og blev mørkerød over nakken og halsen.

Veronica holdt hændene fast om salmeboken, det begyndte at dirre et steds inde i brystet, hun vilde stanse skjælvingen og trykket salmeboken haardt imot mellemgulvet. Et øieblik holdt den op, saa kom den sterkere, bredde sig langs armene, nedover lændene . .

Gamle fru Ottestad sa noget, den hæse stemmen slubret tandløst i ordene.

„Ja, det er en from og nyttig skik, lykkelig hver bygd som endda holder den i hævd," svarte søster Lisbet.

„. . . Og jeg sier til Ingebjørg: vandre som din mor og jeg har vandret føre dig, sier jeg. Den som gjør Vorherre ære, faar selv ære, sier jeg. Ni ganger har jeg faret i seng, ni ganger har jeg faat velsigningen og ni bra barn har Vorherre latt mig beholde til denne dag."

Ingeborg Ottestad skjøt frem underlæben.

„Vi trænger alle guds tilgivende naade og naadige forlating," sa en av de sortklædde.

„Og hans renselse," sa diakonissen.

„Jeg for mig faar si at jeg ikke synest jeg trænger mer rensing og forlating end han Otter," sa Ingeborg, „men jeg kan følge skikken jeg som en anden, ikke for det."

„Ingen er nødt til at søke Herren som ikke føler trang," sa diakonissen.

„Nødt og nødt — en vil ikke være et spetakkel i bygden og slegten heller."

„I min tid lot høi og lav sig indlede av gamleprovsten, og jeg saa ikke andet end velsignelse utav det — jeg har staat i vaabenhuset paa øien jamsides med skriverfruen og fruen til kaptein Brissak, og jeg saa ikke andet end at barnekollen trivdes den, i hus og i hytte . . ."

„Ti synde vi med vilje efter at have annammet sandhetens erkjendelse, er det ikke offer mer tilbake for synden, men en frygtelig forventning om dommen og en brændende nidkjærhet som skal fortære de gjenstridige," sa en av de sortklædde.

„Oberstinden har aldrig været indgangskone det jeg vet og ikke fruen til doktor Hansen heller; de er fritat, sier ho mor — „alle mænd hvis fruer have nogen karakter, som i rangforordningen nævnes, maa være aldeles befriede for at introduceres i kirken av presten" staar det i anordningen ho mor har i hylla, jeg læste'n igaarkveld. Men presten skal ha en slags dusør istedenfor offer hvorsom er, stod det. Ja, det er mig det samme." Hun dreiet et sammenfoldet papir mellem fingrene til omridset av en tokrone kom frem paa det.

„Vorherre bevare munden din, Ingebjørg," gamle fru Ottestad gløttet bort paa Veronica.

Den midterste av de tre mørke kvindene la det sorte tørklæet om hodet — silken rispet mot de ru hændene, da hun brettet den ind ved ørene:

„Gud lægger paa sjukeseng, gud lægger i barnseng, gud lar en faa sleppe naar tiden er utrunden," sa hun.

„Ho har været frami fjorten vendinger," sa hendes følge og saa fra den ene til den andre i sakristiet.

„Ja, du kunde vel tale om et og andet, du Kari Furhagen, vilde du —" begge snudde de bleke ansigtene mot hende, de livnet i blikket.

Da blev døren til kirkeskibet aapnet; et øieblik fyldte prestens røst rummet — „Men hvad sier skriften? Utdriv tjenestekvinden og hendes søn! Ti tjenestekvindens søn skal ingenlunde arve med den fri kvindes søn. Saa ere vi da . . ." Klokkeren lukket lydløst døren bak sig.

„Presten kommer saasnart orglet toner op," hvisket han — og han bukket for Veronica med bøide albuer og travle fingre. — „Om prestefruen vil staa opmed vinduet maaske."

Hun gik langsomt over gulvet; med hvitt, urørlig ansigt og sænkede øienlok stillet hun sig mellem Perla og søster Lisbet. Klokkeren ordnet de andre i en halvbue; nærmest døren kom han i vildrede: to ledsagere var foreskrevet, nærværende kvinde hadde blot én . . . „Jeg skal tale med sognepresten om dem," sa søster Lisbets klare røst, „la dem bare staa saa længe, Olsen."

Straks Vargen kom ind, gik hun frem imot ham; hun snakket fort og hviskende, ordene hendes var bare som en liten sus for ørene. Han gik bort til kvinden som stod nederst.

„Din datter kan ikke indledes med mødrene," sa han.

„Han hadde love at gifte sig me na, daa han kom væk[1] — ho e so godt so enkje, prest.“

„I maa gaa,“ svarte han og aapnet døren til kirkegaarden.

Den unge smat lydløst ut — nakken var sprutrød. Den gamle drøiet:

„No kunde presten gjort ei sælebot paa na,“ sa hun og snudde sig langsomt og gik.

Augustin var blit rød oppe under øinene; han holdt salmeboken med det gyldne korset paa permen mellem de magre, hvite hænder, gik frem foran kvindene og talte til dem.

„Mødre! Takker inderlig gud, som naadig har hjulpet Eder i Eders trængsel og forundt Eder den store glæde at et menneske er født til verden. Men takker ham særlig og av hjertet fordi han bereder Eders barn gjenfødelsens daab paa det at det skal se hans rike. La taknemmelighet mot Herren løfte Eders hjerter op mot Ham, la taknemmelighet indvie al Eders gjerning til Hans ære, avgi daglig et kristelig eksempel paa ydmyghet, fromhet og rent levnet, led Eders barn tilbake til ham, som skjænket Eder det av sin ufattelige naade.

Til hende blandt Eder, hvis barn Herren i sin visdom allerede har forvaret til de dødes opstandelse, sier jeg med Job: Han saarer og Han forbinder — Han slaar og Hans hænder læger.

Din sjæl for Herren kvæde,
din aand i Gud sig glæde,
thi Han har holdt i minde
sin ringe tjenerinde . . .

Gaa ind med fred i guds menighet og tak Herren Eders gud, som har gjort vel imot Eder. Han styrke Eder fremdeles til sjæl og legem og lade Eders indgang nu og altid være velsignet for Hans aasyn. Amen.“

[1] druknet.

„Amen", gjentok søster Lisbet.

„Fruaa maa følje prestan," hvisket Perla og rørte Veronicas arm. Da løftet hun ansigtet og saa ind i Perlas bleke øine og ristet paa hodet. Saa gik hun over gulvet mot utgangsdøren.

„Fru Vargen!" sa søster Lisbets røst.

Litt efter stod hun ute paa kirkegaarden. Kjølig som en pludselig berøring la luften sig mot hendes hete ansigt; en flok gulspurv suste over hodet paa hende og slog sig ned i et bjerketræ ved kirkegaardsmuren, kvistene neiet sig, raklene gynget i luften; over snefjeldene i vest laa det sol. Et sekund lukket hun øinene som taalte hun ikke se; og saa voldsom veltet harmen op i hende, at hun krøket sig litt og tok sig mot halsen lik et menneske som strupes.

I ørske gik hun ned bakken paa skaren, blev stanset av stengarden, fulgte den — bøiet sig, krammet sne i haanden, kastet den, bøiet sig og tok ny . . . De luet gjennem hende, indtrykkene fra sakristiet — ett og ett, samhængsløse, som braat belyst og like braat tat av mørke, — og for hyert nyt ansigt, for hver ny liten tydelig ting hun mindtes fra det øieblikket Augustin var gaat fra hende der inde, øket vreden, som drev hende uimotstaaelig som et veir.

Foran en av de nye gravene snublet hun og holdt paa og skulde falde. Hun stanset og saa hvor hun var. Blodet sank væk fra kindene paa hende, vredesørslen gled av hende. Hun bøiet sig og prøvde løfte en liten krans som laa mellem to større; men den var stukket fast i graven med en strikkepinde; mellem vissen fuksia og myrt lyste det endda i en rød blomst; det var en blomst av Perlas „musket". I denne graven hadde de lagt barnet — for otte dage siden hadde Perla fulgt hende hit. Dengangen hadde hun graatt og knælt og rørt jorden med ansigtet sit . . .

Hun stod litt. Og som gjennem brutt dæmning kom en trang til at snakke med Augustin om noget hun ikke viste navn for — en trang til opgjør, hun visste ikke om hvad . . . Hun stak hændene ind i de vide kaapeærmene og gik ut av kirkegaarden. Fra det aapne rødmalte vognskjulet, hvor kirkegjestenes kjøretøier stod i rad, kom det lyd av graat. En graa sjalsryg lutet over noget paa gulvet, sjalet bredde sig lik hønsevinger . . . Veronica gik ind i skjulet, huket sig og snakket til piken som laa paa gulvet og jamret.

Hjemme paa Augustins kontor sat hun og ventet paa dem som var i kirken. Fra væggene saa bøkene hans paa hende, ryg ved ryg stod de, som sten i en mur; de naadde taket, det mørknet av dem i værelset. Titlene krøp op og ned langs permene . . . „Kristologia“ . . . „4 bøger om den sande kristendom“ . . . „System der kristlichen Sittlichkeit“ . . . „Om Grundsandhederne“ . . . Skrivebordet var fuldt av tidsskrifter, avisutklip, vækkelsesblade — haug ved haug. Paa trækpapiret laa et stort hvitt ark med brettet marg; det var skrevet noget paa det . . . „Til Amtstidende. Svar til X fra A. J. Vargen, Sogneprest . . . De evige straffe, det yderste mørke, hvor der er graad og tænders gnidsel, ja den som kunde komme forbi dem om blot med fornuftsgrunde for tanken, ærede X . . .“ Hun vendte papiret, saa den blanke siden kom op; og hun heldte hodet bakover, som kunde taarer rende ind i øinene igjen. —

En times tid senere sat hun endda paa stolen foran skrivebordet. De kom fra kirken. Langt borte skjelnet hun skridtene — Gunhildes og Vandas lette skridt bort imot bislaget; og hans faste, tunge fotlag. Han kom op trappen — lukket gangdøren efter sig . . . Med hændene foldet over en bok i fanget sat hun og saa ut. Øienlokkene hadde et svakt rødskjær, men ansigtet var

hvitt og stille og vaardagens blonde lys syntes at straale tilbake fra hudens blekhet. Da det gik i døren, snudde hun sig halvt, hun sænket panden litt og smilte — langs haaret tegnet dagslyset i en gylden linje hodets og nakkens form.

„Jeg sitter her," sa hun, røsten var litt klangløs, men rolig.

Han svarte ikke; med korte, forte bevægelser løste han den pipede halskraven av sig, siden samarien; mens han drog mansjetter og frakkeærmer til rette, gik han bort til tobaksbordet, et øieblik efter rullet den første blaa røkskyen sig op som et stykke duk i luften, buket ut og seilte langsomt mot ovnskroken.

„Jeg har sittet her og tænkt," sa hun. „Paa dig og mig."

„Du forlot dit følge. De andre kvindene fulgte mig, ikke du."

„Nei Augustin. Men nu tænker jeg ikke mer paa d e t."

„Du tænker ikke mer paa det . . ." han saa fort bort paa hende — „Men jeg tænker paa det, og vær viss, det er dem i menigheten som vil sørge for, at jeg ikke glemmer det. Forstaar du ikke at det er mig du har krænket, at det er mig du skader — i mit dyrebareste virke, i arbeidet for at vinde de oplatte sind for gud og gjøre hans kirke delagtig i livets hændelser, selv de ringeste. Veronica."

„Ja," sa hun vågt. Hun sænket blikket og lot fingrene gli langs det hvite arket paa skrivebordet. Hvordan skulde hun faa sagt det til ham?

„Jeg indrømmer — jeg indrømmer min feil. Jeg burde underrettet dig om introduktionen igaar."

„Aa —," læbene hendes aapnet sig for en liten avvergende lyd.

„Men inat da jeg kom, sov du."

„Jeg laa vaaken til klokken ett, hvor sent du kom," sa hun.

„Jeg burde forklart dig den aandelige betydning av mødres kirkegang. Den gamle kirke forstod den, vor tids forkyndere har latt den gli fra sig, den med det øvrige . . . Men vi trænger vor guds øie over al vor gjerning, vi trænger hans revsende haand, hans almægtige naade. Han alene kan styrke os i vor usseldom og utrense vor synd. Dødens brod er synden; men syndens kraft er loven. Gud være tak som giver os seier ved Vor Herre Jesus Christus."

Han stod midt i værelset, svøpt i en sky av tobaksrøk. Det blev en kort stilhet.

„Hvor litet dette lignet dig, Veronica," sa han.

„Augustin," hun dreiet stolen saa ansigtet kom i skygge, „— jeg sat og graat. Al ting herinde er strengt. Du vet tusen ord jeg ikke forstaar. Alle de bøkene har du læst i. De vilde klemme mig ihjel. Jeg maa staa imot, tænkte jeg, jeg maa staa imot . . . Og jeg tok omkring denne," hun løftet bibelen, som laa i fanget, „jeg lukket øinene og sa: hjælp mig, gud. Saa skilte jeg bladene og slog op og lot fingeren min gaa nedover siden til den liksom stanset av sig selv. Saa saa jeg ned — se, her stod fingeren min: „Mine øine se efter de trofaste i landet, forat de skulle bo hos mig." Augustin — jeg skal være det lille jeg er! Jeg skal være mig — jeg skal ikke forsøke at være dig . . . jeg skal ikke „prubere at finde det ut", — lysningen av et smil flakket over ansigtet, — „jeg skal ikke fuske mig bort! — Og det er blit stille her inde —" hun holdt boken imot brystet. „Om en stund blev det stille. Jeg har sittet og tænkt paa at vi elsker hverandre."

Pipen var sluknet; han rev av en fyrstikke og tændte.

„Du snakker om andre ting," sa han.

„Om andre ting . . .?“ hun satte to fingre mot panden og rynket den som prøvde hun tænke sig om.

„Hvorfor du forlot kirken — du nævner det ikke.“

„Jeg kunde ikke være der . . .“ hun sat litt og arbeidet med en vanskelig forklaring. Saa rørte hun hodet med et litet kast, reiste sig, gik bort og gled haanden ind i hans. „Jeg har ikke syndet, — jeg har ikke noget at be om forladelse for — det kommer jo ikke dem ved, alle de som sitter i kirken, at jeg har hat det saa vondt — og saa deilig,“ sa hun og gjemte ansigtet mot armen hans.

„Ikke dem; men vor gud,“ sa Vargen.

„Gud? —,“ hun lyttet litt paa ordet. „Din — og søster Klaras gud — sitter liksom i et hus, hvor det er lavt under taket,“ hun blev brændende rød — „inde i et gudshus . . .“

„Og din?“

„Min . . .? Han kommer til mig med uro og angst og haab — i aar og næste aar og alle aar til jeg blir en gammel kone. Og kjærligheten er midt i al ting og inderst og gjør mig sterkere og svakere, og kanske den bryter mig ned. Men for verden er den min ære. Og hvis kirken sier, jeg maa be om forladelse for den og gaa i skjul med den, saa er jeg vel en som staar utenfor kirken . . . jeg liksom hun, piken, du viste væk. Hun laa paa marken og graat. Jeg spurte moren — elsket hun ham som er død fra hende, spurte jeg. Hun kunde gaat i varmen for ham hun, sa moren. Da dødsbudet kom, maatte de stænge hende ind, de maatte holde vakt over hende, hun vilde gjøre ende paa sig, hun vilde ikke leve uten ham. Moren sa det. Da snakket jeg med hende: gud har gjort jorden og kjærligheten, sa jeg, det der borte har menneskene fundet paa. Men gud ser bare hjertene vore, graat ikke, barnet dit er velsignet. Og jeg sa at jeg gik ikke ind i kirken med de andre,

ikke jeg heller var blit indviet med mødrene. Vi fulgtes til døren her, hun bor paa den andre siden elven hos forældrene sine — hun graat ikke mer da vi skiltes."

„Er det dig bevisst at du staar og forsvarer synden, Veronica?" han skjøv hende fra sig med armen, saa han kunde se ansigtet hendes. Rolig møtte hun de graa øinene.

„Kjærligheten kjender ikke det stygge, ikke tro dem som sier det, Augustin!" Pludselig løftet hun sig paa tærne og la armene om halsen paa ham — „Se godt paa mig," hvisket hun, „— jeg vil være hos dig og være hos dig til du skjønner det, stakkars gutten min."

Denne timen hun hadde sittet alene, og samtalen som fulgte, mindtes Veronica Vargen altid siden som en troende vilde mindes stedet for en aabenbaring. Da en tid var gaat, skilte hun ikke mer det lille hun hadde faat til at si, fra det hun hadde følt og fornemmet, det blev ett for hende, blev indledningen til en trosbekjendelse, hun fra dag til dag gjorde mer vidtfavnende. Dette har været meningen med mig hele tiden, tænkte hun. Og i det første lille ordet gjemte hun alt, hun fra nu av vigslet sig i hjemmet, gjerning for gjerning, som presten vigsler sine hellige kar.

Fra tidlig morgen arbeidet hun, let paa foten gik hun i strævet, en sprød nynn laa efter hende gjennem rummene. — Naar hun sat inde i stuen i middagshvilen, spilte hun litt, mens Augustin laa paa sofaen og læste til han sovnet. Hun sat saa hun kunde se ham, og gjennem vinduet fulgte hun Vandas lek ute paa bakken; fra den ene smaamelodien i den andre rørte hændene hendes sig over tangentene — de var ikke saa hvite som før, hændene hendes . . . Men det smale ansigtet blev fordrømt mens hun saa paa dem — fra

barnekroppen som tumlet sig ute paa den grønne volden, og fra mandens jevne aandedrag som løftet og sænket den brede brystkassen langsomt og sundt, gik det uophørlig som lønlige bud til hende, vågt og søtt rørte en lykke sig i sindet: Barnets roserøde ansigt, Augustins rolige søvn, deres kropskraft, deres hele, varme klær ga hende en glæde lik den kunstneren kjender for sit verk. —

Utover vaaren og sommeren blev hun med paa forskjellige sammenkomster i menigheten. Hveranden mandag aapnet hun prestegaarden for symøte til indtægt for sognets fattigpleie; folk kom helt fra nordbygden, stuen og spisestuen blev fuld av sortklædde kvinder; de blev traktert med kaffe og vafler, søster Lisbet læste høit om Martin Luthers liv. — Hun kjørte til møtene ute i bygden — til fru Kragstens sjømandsmission, til Kinamissionen paa bedehuset og til kvindeforeningen for den store hedningemission, som gik paa omgang gaardimellem. I det nystiftede ungdomslaget, som Vargen selv ledet, akkompagnerte hun til salmesangen paa et gammelt pianoforte. Det var første gang jenter og gutter hadde fællesforening der i bygden; skjønt det ikke blev „traktert", hadde foreningen 33 medlemmer; Augustin holdt foredrag for de unge om sociale og religiøse emner og lovte sig meget av dette arbeide. Fra pladsen bak pianoet mer merket end saa Veronica pikeflokken bakerst i værelset og de tolv vadmelsklædde guttene som sat nærmest Augustins bord. Under sangen vagget de glatkjæmmede lyse og mørke kvindehodene, og de tynde stemmene slap sig til i melodien med en sterk gommelyd, som i en klagende paakalden; indunder drev et brumm av uøvde, skygge mandsrøster, somme endda i maalskifte. Med smaa taktfaste anslag prøvde hun at merke op melodien, øke tempoet — et og andet blik gled rapt bort paa hende fra bænkeradene; naar hun

slap tangentene, var hun rødkindet og blankøiet. Mens Augustin talte eller læste, sat hun bøiet over et sytøi. „De kommer her for at se hverandre," tænkte hun, „men naar de kommer, tør de ikke se paa hverandre." —

Paa de andre møtene i sognet prøvde hun snakke med nogen av kvindene. Naar hun merket kaffelugten og visste at en pause i høitlæsningen nærmet sig, fandt hun ut hvor de sat de hun var mindst ræd for.

Hun skjønte snart at læserfolket i bygden ikke godtok hende; men mange av gaardmandskonene hadde ogsaa kulde i øinene. „Kanskje det e ei ormetunge, so legg illt fer fruaa," hadde Perla en gang sagt. Naar søster Lisbets latter bakom haanden lød saa hun dit, hun sat, ærgret sig over at hun gjorde det, og blev rød — altid møtte hun søster Lisbets øine . . . Var fru Kragsten tilstede, hadde hun det godt; den høie, vakre fruen vilde ha hende ved siden av sig — hun blev ikke færdig med at spørge efter Vanda, den fortryllende trollungen . . . Hendes myke altrøst og hendes klare latter tok med sig noget hjemmefra til de kolde storstuene paa bondegaardene, hvor alle uten hun snakket lavt — hele tiden mens hun talte med fru Kragsten, længtes Veronica efter dagligværelset paa sorenskrivergaarden, hvor det lyste svakt i guldrammer paa væggen, og hvor flyglet altid stod halvaapent . . . I Kinamissionen paa bedehuset tydde hun sig helst til landhandlerens hustru; sammen med hende og nogen faamælte bondekoner holdt hun sig ved et litet sidebord borte under et av de høie vinduene; oppe ved talerstolen sat bygdens fremste kvinder, plads til hende blev holdt aapen blandt dem; men litt efter litt sluttet de at nøde hende . . . Fru Olafsen hadde hat stort husstel paa landhandleriet i mer end tyve aar. Hændene hendes laa halvaapne foran hende mens hun snakket — paa indsiden var de dækket med ørsmaa mørke striper lik en fin runeskrift, de korte,

skjæve fingrene rundet sig efter arbeide de netop hadde sluppet, mot arbeide de straks skulde lukke sig om. Mens hun talte om gode opskrifter, om vedsparing og storvask, mens spørsmaal og svar gik stilt mellem hende og de andre, la det sig en god fred over Veronica — noget drog og bandt hende til disse kvindene, — øinene deres var trætte og venlige, i deres taushet var hun sammen med dem om noget — en søskenlængsel hun aldrig hadde faat stillet, fandt frem til dem. —

Paa det første høstmøtet paa bedehuset var landhandlerfruen borte. „Ho he faat ei jente denne gongen," sa en av konene. „Ho kan være gla so he gjort fraa seg," sa en anden; hendes og Veronicas øine møttes; da skjønte Veronica at den unge bondekonen var frugtsommelig som hun selv og prøvde skjule det, liksom hun selv. —

Alt i mai hadde hun merket hun var med barn igjen. Skræk var det første hun hadde kjendt. Med intens tydelighet vaagnet lidelsene i erindringen — fra de forfærdelige døgnene mindtes hun ting hun aldrig før hadde husket — hun stirret tilbake, og som synsk fik hun øie paa alt som var gaat for sig der inde, hvor hun hadde ligget i de rasende smertene. Skrikene som hadde rullet inde i brystet ... de hadde vridd sig ut av halsen, de hadde sprængt kjævene hendes fra hverandre . . . Men sommetider hadde hun syntes de vanvittige hylene kom fra en anden. . . . Hun hadde set sine egne knær høit oppe og lægens hode imellem dem . . . Gunhilde hadde svedet store draaper, én for én dryppet de . . . Og gjennem soveværelset gik jordmoren med blanke instrumenter paa et fat . . .

Naar hun laa og tænkte paa dette om natten, fik hun ofte omigjenfornemmelser, tørhet i munden og svake smertebyger over ryg og lænder.

Da hun utover sommeren begyndte at forandres,

prøvde hun skjule det; hun sydde sig en liten pute og la den paa brystet, saa figuren syntes jevnt litt sværere; og hun fik fru Kragsten til at kjøpe et korset til sig i Kristiania.

Det blev Augustin som først nævnte hendes tilstand: „Er det saa, at det er galt fat med dig igjen, Veronica?“ spurte han. Hun sat paa sengkanten og tok skoene av sig. „Heter det ikke velsignede omstændigheter?“ spurte hun og prøvde le litt. Men hun visste det ikke kunde være velsignet for ham. Endda hadde de ikke vundet at betale apotekregningen fra fjoraaret, og foruten alt det andre, utgiftene til moren og vekselrenter, hadde han hat uheld med en ko i sommer. „Det blir vel ikke saan opstuds som sidst faar vi haabe,“ sa hun vekt. — „Du maa la lægen se paa dig, Veronica.“ — Hun svarte ikke. Men dennegangen vilde hun hverken til læge eller jordmor. Hadde det hjulpet sidst? Doktor Hansen var ikke hjemme heller, han laa ved bad og hadde en ung vikar . . .

Augustin hadde nok at bære om ikke h u n skulde lægge sten til byrden. Det skulde være valg i amtet, straks høionnen i bygden var over, begyndte de at holde folkemøter baade paa gaardene og i kommunelokalet. Hun skjønte ikke aldeles hvad striden gjaldt, men saa meget skjønte hun at Augustin kjæmpet for noget han holdt for ret. Det kom og gik folk paa kontoret, ofte stod tre og fire gigger og karjoler ute i gaarden; selv var han meget borte — han talte paa møter i nabobygden, han vilde ha kristne repræsentanter til tinget, partistandpunktet fik komme i anden række. Mange støttet ham, han fik istand et vælgerlag for bygden, det blev grundet en ny avis.

Ofte sat han og skrev utover natten, saa hun maatte ind og hente ham. „Augustin, du maa ikke holde paa saan, du kan ikke taale det, ikke engang d u kan taale

at arbeide atten timer . . .“ sa hun og stod bak stolen i natlinnetet og la armene paa skuldrene hans. Naar han snudde ansigtet mot hende, strøk hun det som vilde hun faa bort noget . . . det graa ansigtet, de trætte øinene, haaret, fik hende til at tænke paa aske. „Du arbeider dig ihjel,“ hvisket hun — og hun presset sig ind mellem ham og skrivebordet, saa ham i ansigtet — øienlokkene hans hadde dradd sig sammen, i en fin bundt straalte rynkerne ut imot tindingen, det dirret endda litt i dem efter et smil. „Du smiler! . . . . Nogen ganger tror jeg du gjerne vil det, arbeide til du stuper,“ brøt hun ut —; men hun hadde aldrig tænkt det før, og huden nupret sig paa hende. „Det vil du vel ikke — for min og — og Vandas skyld . . .“ hun bøiet sig fort, klemte øinene sammen, tok om de første fingrene paa den høire haanden hans. „. . . Og blækket gaar aldrig mer av langemanden din,“ sa hun og fik klemt væk graaten. —

Efter hvert vandt hun over gruen for det som skulde komme. Hun var ikke den eneste i verden som maatte lide for kjærligheten. Mens Augustin strævet og tomlet der ute med det vanskelige arbeidet sit, gik hun hver dag en slags jernbyrd for ham — og hun gik sammen med tusen andre, med millioner og millioner. — Aa, sommetider syntes hun at fornemme dem nær sig, jorderiks svangre kvinder — hun var bare en liten prik i en stor, bølgende hær av trætte og besværede, av rædde og av svake, som maatte tvers gjennem døden for at tjene livet.

En søndag sidst i september ventet de søster Lisbet til middag i prestegaarden. Veronica stod paa kjøkkenet og saa gjennem vinduet at hun kom over gaarden. Hun hadde hat fri i fire uker, det var mer end to maaneder siden hun hadde set hende . . . Hvor let og

rak hun gik i den sorte kaapen; og støvlene var saa blanke endda veien var sølet . . . Nu sprang Vanda imot hende . . . Nu bøiet hun sig og tok omkring barnet og strøk det over det krøllete haaret med den sorte hansken . . . Nu saa hun op til kontorvinduet . . .

Veronica ordnet kjolen foran; det var den samme mørkeblaa kjolen som sidst, men hun hadde hat sypike og faat gjort ved den. „Likevel ser hun det vel nu," tænkte hun. Og hun hadde hjerteklap da hun gik ind i stuen.

Ved middagsbordet talte søster Lisbet med Augustin om bygden og valget. „For en forandring, for et liv i de lunkne," sa hun, „hvor jeg kommer, spør de mig: har du hørt vi skal vælge et gudsbarn dennegangen?"

„Jeg har korrespondert en del med min farbror Paulus Vargen om fremgangsmaaten, jeg har hat nogen av vore paalideligste her til konferanse — hvad mener De om en mand som Ole Furhagen, Ole Pedersen Nedre Furhagen, — man har foreslaat ham for mig."

Søster Lisbet visste ikke rigtig hvad hun skulde mene om Ole Furhagen . . . Hun trevlet et kjøtstykke smaat med gaffelen, mens hun kom med indvendinger. Han hadde jo ikke været fri hverken det ene eller det andre — av tilbøieligheter . . . Hadde ikke konen Kari bedt for ham nat og dag, ja, bedt paa sine knæ for ham baade i fjøs og stald og aldrig sluppet ham av øinene sine . . . Ole Furhagen kunde sandelig si med psalmisten: Han som har fundet en god hustru, har fundet en god ting og faat en naadegave av Herren . . .

Veronica reiste sig og aapnet døren til gangen.

„Det er varmt her," sa hun og tok sig med haanden rundt den aapne hvite halskraven. Hvor fort Augustin spiste, han tygget næsten ikke betene . . .

„Harald Beruldsen har været nævnt; og min kollega pastor Øvrebø."

„Øvrebø!“ Søster Lisbet vendte sine runde øine mot Veronica.

„Jeg kjender ham ikke,“ sa hun fort og satte sig.

„Ja da er det da vidnefast at han spiller kort med Brissaks og andre storfolk der i bygden.“

„Jeg har ikke fæstet mig større ved ham heller, hans stilling til adiafora er formentlig den frisindede prests,“ overlæben drog sig op over de jevne, hvite tændene — „som skjænker kirken sine anlæg og verden sit levesæt. Barnet maa spise op, Veronica.“

I ansigtet paa Vanda drog det op til graat.

„Jeg la kanske for meget paa tallerkenen til hende“ — hun bad for barnet med øinene.

„Naar vi ikke spiste av tallerkenen, blev maten sat bortpaa ovnen, og det vi levnet, fik vi til kveldsmat, og vraket vi det om kvelden, fik vi det til morgenvær“ — søster Lisbet gjemte munden med haanden og lo — „Mor lærte os tidlig ikke at vanske guds gaver.“

„Hører du det, Veronica?“

Hun bøiet sig over barnet og hvisket — trods slos med skræk for faren i det lille røde ansigtet.

„Naar Vanda har spist op, kan hun faa si frem for søster Lisbet versene far har lært hende, kan hun ikke?“

Barnet saa paa Vargen; hun var forbudt at snakke ved bordet. Faren nikket. Og mens samtalen om valget fortsatte, fik Veronica maten i barnet, ske for ske — „en for far — en for Perla — en for Ronica — en for tuppene . . .“

„No har jeg spist op, far,“ ropte Vanda og slog armene sammen over brystet. — „Bort fra verdens land at hvile mæt av møie hjem og ile er jeg reisefærdig til naar min søde Jesus vil, da skal mund og hjerte ringe faar min frelser lov at bringe blandt utvalgtes sang og lyd i guds engleomkvems fryd, fri fra sorgen, fri

fra døden o hvor vil jeg være go i guds engleomkvems bo.“

„Samkvem,“ hvisket Veronica.

„Du sprang over tre vers,“ sa faren. „Allevegne . . . naa — allevegne . . .“

Barnet tok fat igjen.

Veronica sat og saa paa hende, et litet stolt smil stjal sig i smaa ryk over ansigtet hendes, og de mørke øinene dugget til. De runde barnearmene laa tæt ind til det hvite forklæet — hun hadde lært hende at sitte slik stundevis naar de hadde „skole“; ungen skjelte av stræv . . . Vargens blik hvilte ogsaa paa Vandas ansigt — aldrig før var han blit vår barnet hadde det kastet med øinene . . .

„Hendes far læser religion med hende, jeg lærer hende at stave og skrive og strikke, Vanda vil ikke være dum, hun,“ sa Veronica. Barnet hadde sluttet, hun stirret paa faren — da Veronica vilde stryke hende over haaret, vred hun sig utaalmodig unda.

„Faar jeg igjen Tulla da, far . . .“ hvisket hun. Hun hadde spyttet paa Perla dagen før, til straf hadde de tat dukken fra hende.

„Ja,“ sa Vargen. Efter maten hentet han selv dukken, bøiet sig og kysset barnet paa øinene. —

Ved syvtiden om kvelden blev Veronica og søster Lisbet alene; Vargen hadde bibeltime i sakristiet med konfirmanter fra fjoraaret.

„Sognepresten slipper ikke sine,“ sa diakonissen, da de hadde hørt gangdøren bli slaat i efter ham som gik — „han bevarer dem fra fælden verden stiller op for dem, og for deres snarer som øver uret . . .“

Veronica svarte ikke. Hun drev paa længden som laa paa gulvet fra dør til dør. De hadde ikke tændt hængelampen endda; gjennem trækhullet paa ovnen lekte en liten ustadig lysning over rutene i filleteppet — snart

hentet den frem en grøn, snart en brun rute . . . Hun strøk dem med taaspidsen mens hun gik — grønt græs, vissent løv, grønt græs, vissent løv, tænkte hun — nu er han snart ved kirken . . . Fra soveværelset hørte de Perla synge, om søndagskvelden fik barnet ha nogen hos sig til hun sovnet.

„De gaar saa fortænkt, fru Vargen. Vi tænker kanske paa det samme, paa dagens præken. Det vil komme en opfordring til sognepresten om at trykke den i Amtstidende. Fra „Flere".

„Jeg gik og tænkte paa om det gaar an at vende en prestekjole," sa Veronica og lo klart og lavt. — „Men saant behøver aldrig De at tænke paa, søster."

Hvor stille det blev . . .

„Ikonn gekk i engi og slo
høirde du inkje det snørde?
Skjæra bredde, kraaka dro,
vesle kattepus han kørde"

sang Perla.

Om en liten stund spurte Veronica, angergiven — „Hadde De en god ferie da, søster?"

Ja en velsignet hviletid hadde hun hat; visste ikke fru Vargen, at hun var blit utvalgt som en av de fire søstrene fru godseier Hjelm paa Ringerike hver sommer ga et fjorten dages ophold i sit deilige hjem? Hun tænkte sognepresten hadde nævnt det, kanske. Det var sognepresten som skrev og skaffet hende pladsen. Visste ikke fru Vargen det?

„Jeg har vel bare glemt det," sa Veronica. „Likte De dem der da?"

„Aa De kan tro det var et menneske og et hus, ja have ogsaa da, og stald og vogner og ytre bekvemmeligheter, ja en kunde tro sig i paradis, fru Vargen, naar en vaagnet i den hvite omhængssengen . . ."

Søster Lisbet blev ved at snakke — glat, litt lespende silret røsten hendes ut i skumringen. Veronica saa ikke paa hende; men hun visste at nu lignet hun søster Klara i ansigtet naar hun sa: „Der gaar generalkonsulen som har ligget paa sykehus hos os.“ Hvor var Klara nu? Hun skrev ikke mer; hun kunde ikke vente det, hun skrev aldrig selv, ikke engang til Fanny skrev hun. Hvem bodde i leiligheten i Munkedamsveien nu? — Hun stanset ved et av vinduene; inde fra stuen hadde hun set kvelden fiolblaa paa rutene; men utenfor gjemte dagslyset sig endda i løvet, gulblakk dottet bjerkesnæret sig borte paa det nypløide jordet, bak stod aasen nattesort og streng. Hvad var det hun med ett længtes saa forfærdelig efter?

„Søster Lisbet — nu skal jeg ha en liten igjen.“

Diakonissen stanset at snakke, og Veronica blev vâr hun hadde tat ordet fra hende.

„Undskyld at jeg brøt Dem av,“ sa hun — „Ja — kanske De har set det paa mig?“

Nu lo Lisbet.

„Det har jeg da visst siden i april, fru Vargen.“

I april. Veronica tænkte efter. Da visste hun det knapt selv.

„I april . . .?“

„De faar en liten flek paa det venstre kindet, ringorm ser det ut for. Det fik De sidst ogsaa. Den var borte, saa vidt det var. Saa kom den igjen, saa jeg.“

Veronica hadde tat sig til kindet. Hun stod med ryggen til stuen; blodet suste for ørene. Saa længe hadde søster Lisbet gaat og visst det . . .

„Kanske madamen har været hos Dem?“

„Nei,“ sa Veronica.

„De har kanske ikke været hos doktoren heller . .“ Hvor blid søster Lisbets røst kunde være.

„Nei, jeg har ikke været hos doktoren . . .“ Litt efter sa hun fort og høiere end før. „Jeg var ræd med det samme, de første maanederne. Men nu er det gaat over.“

Straks hun hadde sagt det, satte hun sig ved vinduet og saa ind i stuen. Ilden i ovnen var gaat ut; det glødet bare svakt i det runde hullet. Nu kunde hun ikke skjelne søster Lisbets ansigtsdrag mer. . . . . — Den hvite kappen lignet en vingelam fugl . . . . Den sat og slog i smaa sagte napp, som hakket den i noget . . . Det er søster Lisbet som sitter og rører hodet, tænkte hun; men hun holdt ved at stirre paa fuglen. Og den gamle angsten krøp ind over hende, hukret sig langs halsen, stivnet i armene, iset i tændene; læbene og fingrene blev valne . . . Ingen kunde hjælpe hende; ingenting kunde stanse det; om hun vilde gaa til verdens ende, kom hun ikke unda fødselen . . .

Hun la de dirrende hændene dér hvor noget hele tiden rørte sig langt inde, i smaa ustø skjælv og ryk.

„Er doktor Hansen kommet hjem?“ spurte hun, ved lyden av sin egen stemme blev hun svimmel og lukket øinene.

„Nei, men han er ventendes. Og han har jo vikar.“

„Vikaren ser saa — fin ut; han ser ut som -- en herre paa Karl Johan.“

„Liker De ikke vikaren, saa er det jo udmerkede læger i Vikstrand“ — sa søster Lisbet. — „De har netop faat ny overlæge paa sykehuset tesmer, søstrene roser ham svært, hører jeg, søn av gamle distriktslæge Ringby. Han skal ha faat sig moderne operationsstue ogsaa. Det tar jo ikke mer end dagen d i t, med dampen . . .“

Veronica lænet sig mot vinduskarmen.

„Men jeg trænger jo ikke doktor.“

„Nei, hvad skulde De trænge doktor efter, nu . . .“ søster Lisbet stod op og glattet sig, det staaket i det nye underskjørtet hendes. „De lider jo ikke av sygdom — jeg ser efter fyrstikkene, vi faar vel tænde, jeg skimter ikke haand for mig jeg for min del . . .“

Litt efter gik hun over gulvet mens hun skjermet den lille fyrstikflammen med haanden. Bak hende reiste Veronica sig og gled sagte ut av stuen.

Kjøkkenet var tomt og mørkt; hun hørte tevandet koke borte paa komfyren. Inde i kammerset hostet Perla. Og hun sprang over gulvet og kastet sig ind mot pikekammersdøren.

„Aa jø kor i skvatt,“ sa Perla — Va fruaa mørkræd?

Veronica trykket sig ind til hende, holdt armene om halsen hendes og boret ansigtet ned i strikketørklæet — hun skaket og skalv som et løv.

„Nei no, nei no,“ sa Perla og strøk nedefter den krøkete ryggen og prøvde holde igjen med hosten.

Da Augustin kom hjem, laa hun. Døren til stuen var laast. Omkring den runde lampekuppelen hadde Perla sat en avis sammen med knappenaaler.

„Jeg har været dum igjen og ræd,“ hvisket hun og drog ham ned til sig — „Jeg bad Perla si det til søster Lisbet at jeg blev litt klein. Jeg vil reise til Hansen straks han kommer hjem, jeg skulde ikke latt være.“ Hun la kinden sin imot mandens kjølige.

„Du skulde gjort det før, barn,“ sa han.

Hun la sig tættere ind til ham og svarte ikke.

„. . . . jeg bad dig om det, som du husker bad jeg dig uttrykkelig om det, Veronica. Jeg har saa meget at ta vare, netop nu . . .“ han rettet hodet og saa paa hende som søkte han noget i ansigtet hendes. Fra de

bleke dragene brøt længsel og lykke imot ham lik noget synlig, en utstraaling — — øinene var sorte og uten bund, de røde læbene skilte sig litt og blev rødere Han bøiet sig hastig, tok om hodet hendes med hændene og kysset hende — ansigtet hans blev hvitt og som smerteslaat.

XVII

Valget paa stortingsmand gik kirkepartiet imot. Vargen hadde frygtet det værste fra den morgenen han i „Amtstidende“ hadde set en artikel, signert Kr. st. —

I otte aar hadde sorenskriver Kragsten sittet som dommer i bygden uten at ta del i det offentlige liv. Han var almindelig agtet for retsind og for fredkjær færd, paa tingstedet hadde han samkvem med folk av alle lag og stænder, og skrivergaardens gjestfrihet var kjendt længer end bygdegrænsen rakk. En av „prokuratorene“ hadde git Kragsten et opnavn — mæglerfanden, men navnet fenget ikke utenfor sakførerstanden; mer end én strid om gardhold og merkeskil blev som før bilagt inden sorenskriverkontorets vægger.

Et foredrag Kragsten holdt før valgmandsvalget, var blit trykt og sendt omkring i amtet; flere eksemplar av det lille hefte blev fundet i valgurnen omkring stemmesedler, til vern og begrundelse . . .

Straks valgstriden var over aapnet Vargen en artikelrække i „Budbringeren“, kirkepartiets nye organ — „Med eller mot Kristus“. Da han i februar hadde alle avisutklippene foran sig paa skrivebordet, hans egne indlæg i „Budbringeren“ og de andres motsvar i „Amtstidende“ — et litet papirberg med en blankslitt kvarts-

sten paa toppen — visste han at bak de trykte spaltene stod fra nu av dalen i strid, livssyn imot livssyn — mand imot mand. I korte drag hadde han git sin egen trosbekjendelse, han hadde skildret den gud han som kristen paa bibelens grund kunde godta som Herre og Fader, han hadde indgaaende omtalt djævelen og fortapelsen, og med hensyn til de evige straffe henvist til sin polemik med X. i „Amtstidende" forrige vinter. Ut fra dette hadde han lagt frem sine krav til kristenfolket i menigheten, den troendes forhold til sakramentene, til hjem og gjerning — han hadde gaat i det smaa, gaat indenfor stuedøren, og hadde brukt vaaben, smidd av forhold og hændelser i bygden. De hadde ramt — det borget søkningen til kirken ham for, det store fremmøte til bibellæsningene i bedehuset, ansigtsuttrykket hos dem som hilste ham paa veien. Vilde hans motstandere strid, de skulde faa den.

Siden høsten var hans haar merkbart graanet; da hans kone sa det til ham, var han alt blit vâr det selv. Det hadde ogsaa været stride maaneder de sidste. Veronica hadde født like før jul, under samme omstændigheter som sidst; lægen hadde foretat sønderdeling av fosteret, rekonvalescensen var blit sinket av komplikationer; skjønt de hadde hat menighetssøsteren for otti øre døgnet, var pleien (med vaakekone) gaat op i mer end sytti kroner, bare den . . . Siden 19de december hadde gaarden maatte greie sig uten dreng —; julehelgen hadde han selv været nødt til at sæle hesten, spænde fra og fôre — først over nytaar hadde han faat en fjortenaaring til hjælp. Og da han i januar maaned kom hjem fra Kristiania, hvor han sammen med søsteren Lilla hadde ordnet med morens anbringelse paa et gamlehjem, hadde det ligget en stevning fra lensmanden og ventet paa ham. Drengen hadde meldt ham for legemsfornærmelse. Saken skulde frem i forlikskommissionen; men

han ventet sig ikke forlik; sin handlemaate kunde han forsvare for gud og mennesker — gik dommen ham imot, den kristne folkemening skulde frikjende ham. — Søndag før jul hadde han jaget drengen. Om natten var hans kone blit syk; distriktslægen var kommet, og han hadde sendt drengen med spissslæden efter medicineren Øvrebø, som var hjemme hos faren i juleferien. Doktor Hansen ønsket assistanse. Mens de ventet paa kandidaten, hadde han hat en samtale med Hansen. Efter denne var han kommet i et visst sindsoprør. Under operationen var han gaat ut for at kjøle sig. Det var stjernehimmel og stille; da han kom rundt hushjørnet, kunde han høre lægenes og jordmorens stemmer, lyset fra vinduene laa gult paa den haardfrosne bakken; men opunder husvæggen var det mørkt. Han hadde staat litt og lydd paa støien indefra før han merket det var folk i nærheten. Nogen pustet indved væggen . . . Under det nærmeste vinduet hadde han fundet drengen; han stod paa en kasse . . . Han hadde slaat til gutten laa paa bakken — og mens det varte, hadde han fornemmet det som hadde han den under hændene nu, hele denne bygds bryndefulde, usedelige ungdom, som det var hans bøn og higen at faa avsløret slik at den for altid skulde mindes at intet er gjemt for guds og kirkens øine . . .

Siden hadde han til bruk for ungdomsforeningen latt trykke et særlig hefte med vækkende sange; han vilde indøve dem med foreningens nydannede kor saa snart hans kone blev sterk nok til at akkompagnere. Mens han selv trods strid og prøvelser forundtes en jernhelse, var hun endda for svak til at ta del i menighetsmøtene. —

Veronica sat mest ved vinduet i spisestuen — det vendte mot vest. Nu dagene begyndte at længes, laa solskinnet i karmen til klokken fire — hun flyttet haan-

den efter det til den sidste strimen borte i karmkroken gled væk og haanden laa graa igjen, mens det lysgrønne i bladene paa geraniumsavlæggerne pludselig sluknet. Saa reiste hun sig og gik nogen skridt og kjendte efter om det vonde nede i maven var blit bedre . . . Saa glyttet hun paa kjøkkendøren og bad Perla rope ind barnet — „Nu er solen borte.“ — Vanda lekte hos hende til hun skulde lægge sig. Efter aftens bad hun sommetider Augustin om at faa sitte inde paa kontoret hos ham, mens han skrev. „Jeg skal love dig ikke at graate,“ sa hun.

Hun tænkte bestandig paa barnene sine.

Perla var blit sengeliggende av bronkit, og hun hadde ikke faat snakke med doktoren før hun kjendte fødselen nærme sig. Da hadde hun ringt ham op i telefonen. Han var blit sint. Han vilde ha hende avsted til sykehuset i Vikstrand, men baaten gik bare om lørdagen vinterhalvaaret. Det blev for sent. Saa fik han telegrafere efter doktor Ringby . . . „Jeg vil ikke ha noget med ham at gjøre“ hadde hun sagt. Distriktslægen hadde ringt av; men samme kveld var han kommet til prestegaarden og hadde snakket med hende. Hun fik vite hun var for trangbygget. „Vi skal gjøre vort bedste, lille frue,“ hadde han sagt.

Hun fik ham til at love at kandidat Øvreby skulde hjælpe til og ingen andre. —

De bitre døgn kom.

Endda en gang hadde hun født, endda en gang var hun blit revet i stykker, endda en gang hadde fremmede hænder tat melken av brystene paa hende.

Augustin sa: „Jeg bryr mig ikke om barn, jeg takker gud at han bevarer d i t liv, Veronica.“

Det hjalp hende ikke at han sa det. Hændene hendes krævde at røre huden paa den nyfødte, munden tørstet efter barnekroppen, hun krøket sig sammen i

længting om nættene, hun klemte øinene til og bad gud at det som rørte sig der inde i mørket, skulde bli et litet ansigt . . .

Den første hadde været en gut; den sidste en liten pike. Hun mindtes mormorens ord: De døde er altid hos mig. Bedstemoren hadde set og kjendt de døde barnene sine, hadde moren sagt. — Veronica satte sig ind i den mørke stuen om kvelden, sat ubevægelig med vidaapnet blik — legemet hendes visste det som var skjult for hendes øine, hendes egen hud hadde rørt barnet, som for nogen uker siden laa med lukkede øienlok og levde indi hende og holdt haanden sammen oppe i halsegropen — haaret var grodd frem paa hodet som et litet mørkt dun . . . Bare hun sat længe nok, stille nok — bare hun ventet, vilde hun kunne se . . .

En kveld fandt Perla hende bevisstløs i sofaen i stuen; dagen efter tændte den gamle piken hængelampen der inde straks det blev skumt. —

Mens Vanda lekte sig, lot Veronica lange stunder de slørede øinene hvile paa hende. Barnet hadde alle tingene sine ut over gulvet — dukke og træhest, furukongler, klodser og en stor sprukken ball skiftet frem og tilbake mellem de smaa rappe hændene — hun smaasnakket med lekene uten stans, de var barn og kuer og skolejenter, kattemyk i bevægelsene kastet hun dem fra sig og tok dem igjen; men trillet ballen fra hende, skrek hun av raseri, hev sig næsegrus og bet den. — En dag holdt hun ansigtet tæt over den lille trævognen dukken laa nedbredd i. Veronica bøiet sig frem og saa at hun spilte øinene, skar tænder og rakte tunge om hverandre, mens hun krummet de smaa røde fingrene. — „No kommer djævelen og fanden og puken og tar dig er du ikke snild paa flekken, dit styggebeist — no staar han ved sengen din — og hu-u-u, no render

han de lange klørne sine djupt i maven din, saa blo'et spruter . . .“ i det samme hugg hun hændene i dukken, satte i en skrik, fór op og styrtet sig paa hode i fanget paa Veronica, livskræmt. — Mens Veronica strøk over det bløte, askeblonde haaret og stagget og skjendte, gled blikket væk — fra de stygge ordene og trodsen hos barnet og vildskapen, som ikke kjærlighet og ikke straf kunde vinde over, slog en kulde imot hende av noget hun aldrig vilde magte at gjøre til sit. Og mens hendes smale hvite ansigt liksom minket, streifet tankene hendes med et vâgt hat den vildfremmede, som hadde sat dette barnet i verden.

„Ronica skal vaske mig,“ bad barnet hver dag. En kveld kunde hun ikke undslaa sig længer — hun hadde alt redd sengene en uke. Men da Vanda stod med føttene oppe i den runde sinkbaljen, tok hun sig med ett op i haaret, endereiste det mellem de korte fingrene og sa like ved Veronicas øre: „Ronicas barn har hedningehaar, men Vanda har kristenhaar, sier drengen . . .“ Veronica slap hende og gik. Indenfor stuedøren stanset hun og lænet sig mot dørstolpen, mens ungeskriken skar gjennem huset.

„Det e inkje nokken so veit ka baan og krøter førstend,“ sa Perla — „ho Vanda skjønna fruaa sørje dei saa e døe.“

En dag i slutten av mars kjørte fru Kragsten ind paa gaarden.

Veronica maatte stelle sig litt. — „Vis hende ind i stuen, Perla, si presten ikke er hjemme, nu kommer jeg straks.“ Hun tok paa sig det randede italienske silkesjalet hun hadde faat av Fanny til jul — og hun smilte og blev roligere. „Kjære Veronica, dette sjalet har jeg strikket til dig i fritimene paa lærerindeværelset og tænkt paa dig, men kan du ikke se maskene i det

er det fordi jeg hverken strikker eller tænker som andre . . .“ Det var den første hilsenen hun hadde faat fra Fanny efter hun blev lærerinde paa den gamle pikeskolen . . . Hun rettet sjalet, saa endene foran blev like lange. Hvad vilde fru Kragsten? Hun hadde ikke set hende siden tidlig i høst . . . men et steds mot syd laa altid sorenskrivergaarden, med den brede gangdøren og store varme rum — det eneste hjemmet i bygden hun sommetider hadde søkt ubuden . . .

Da fru Kragsten kom imot hende inde i stuen og rakte frem hændene, fik Veronica taarer i øinene. Hun var saa stor og venlig, det nærsynte blikket var mildt — hun hadde et litet lyst dun paa overlæben, og naar hun smilte, glimtet det i guldplombene mellem de hvite tændene. Forverkskaapen var aapen, en kjølig sneluft stod fra de store ilderskinds opslagene og blandet sig med violduft fra kjolen indenfor; med et litet klart lommetørklæ strøk hun rimet av ansigt og haar.

„Aa for et herlig veir, fru Vargen, klart og koldt og sne — en kunde tro en var paa Østlandet i januar, saa deilig er det. De er vel ute om dagen?“

„Ja,“ sa Veronica, og den andres smil tok gjenskin i ansigtet hendes — „vi gaar en tur før middag, Vanda og jeg — og min mand, naar han har tid . . .“

Fru Kragsten vrængte kaapen av sig og glattet de rynkete kjoleærmene ned over. — Veronica tok ytterтøiet og la det paa en stol, mens hun spurte om fru Kragsten vilde ha te. — Hun fik litt hjerteklapp, de hadde ingen kaker . . .

„Nei, jeg vil ikke ha noget, og De skal ikke sende bud efter Vanda, for jeg vil bare snakke med Dem alene en liten stund,“ og hun rakte igjen den hvite, myke haanden ut og tok om hende og drog hende ned ved siden av sig i sofaen. Hun fik en pludselig trang til at lægge hodet indtil det store fiolette kjole-

brystet, hvor urkjeden randt som en liten guldsildr mellem foldene.

„Fru Vargen, har De tænkt over hvad slik en vestlandsbygd er for noget — slik en dal gjærdet ind av fjeld, hvor landet prøver at tøie sig unda ur og stup i lange nes og odder bent ut i svarte sjøen? Mins De Østerdalen med skogviddene og Glommen — eller Gudbrandsdalen med Laagen stor og blank som gammelt ættesølv ned gjennem liene — og Hedemarken, som ligger paa ryggen og soler kløverengen og kornakrene sine fra morgen til kveld! Oppe i Nordbygden her tar fjeldet solen midt paa dagen, De! Og de er gla til, folket — braaner sneen for braatt, tar den dem! Jeg synes de sitter inde i rummene sine og skotter og ly'r bestandig, menneskene her oppe — har De ikke lagt merke til hvor snare de er til at snu sig, bare de hører lyd? De gaar og venter at faa nakkedraget, skal jeg si Dem — de er aldrig trygge — ikke paa veien og ikke i sengen, ikke i baatene sine! Det trængtes Vorherre kom til dem en og anden gang og sa: Barn, frygt ikke! — det er det som trænges! Men — men hvem kommer? En skare obskuranter, kjære fru Vargen, et træk av emissærer og lægprædikanter og missionærer, straks én slipper, tar en ny fat, jeg sier Dem sindene her i dalen blir som krekle-bjerkene langs sjøen, skakke og stormslaatte, de vinder ikke reise sig før et nyt veir er over dem! I otte aar har Kragsten og jeg levet indpaa dette her, jeg har sittet i bedehus og kammers, for jeg vilde høre og se hvad det var for noget — og jeg kan si Dem luften i kammersene er balsamisk mot atmosfæren disse omreisende mandfolks tanker rører sig i — men jeg som taaler noget, jeg besvimte i den kammersluften sidste gang! Og nu har vi da i disse aarene vi har været her, i al stilhet og indætthet arbeidet for at lære folk, ja at det

er gud som har skapt s o l e n ogsaa, — Kragsten og jeg."

Veronicas øine slap ikke det store, lyse ansigtet, hvor en klar rødme farvet kindene lik fin frugt — hendes høire haand gled bort under en av kappene paa fru Kragstens skjørt.

„Og jeg tror — jeg tror nok vi har slaat op en glugg eller to paa mørkeloftet, saa en og anden, og fler end jeg turde haabe, nu har opdaget at det hverken er dommedag eller noget stygt med horn og hestefot som lurer i krokene — støv er det, støv, støv! Det vil si — vi h a d d e faat litt oplysning listet ind — før Deres mand kom. Han vil stænge igjen for os."

Veronica rørte hodet; og hun tok haanden til sig og strøk den over ansigtet, som strøk hun væk et litet spind av usynlige traader.

„. . . De andre — de andre e r jo bare et slags handelsreisende for indremissionens privatfirma og ofte ikke det engang! En slags voyageurs de commerce religieux — en forretning smaafolk tar aktier i som de vilde ta aktier i Vorherre, kunde de — men likefuldt en privatforretning. Den slags spekulationer i sjælesorg faar vi vel finde os i vi borgere, saa længe staten kan finde sig i at faa galehusene og Amerikabaatene befolket med livskræmte Norgessky mennesker — og saa længe bygderne finder sig til rette med kvinder som kjender sygdommer i Santalistan og spedalskhet paa Madagaskar, men som ikke kan greie en mavesyke hos sin egen unge — Jeg forsikrer Dem, kvindene her i dalen kan Jødelands historie paa fingrene, om Norges vet de ikke stort andet end at Olav Trygvason kristnet landet og la glør paa maven til dem som ikke vilde annamme evangeliet! Men at en e m b e d s m a n d —" hun stanset og lo litt. — „Ja nu vilde Jacob si: pass Dem for min kone, naar hun sier Brahmaputrahøne og embedsmand!

Jeg negter det ikke, jeg holder paa rene racer! Jeg har selv embedsblod i aarene — jeg kalder det blaat! Jacobs forfædre har været jurister i tre ledd — hadde jeg hat en søn, jeg vilde gjemt hans bevis som examinatus iuris som hans adelsbrev! Men vinden staar fra en anden kant nu — Norges adel, det er bønderne. Og Norges prügelknabe er dets embedsstand. Men at den norske bonde i det hele eksisterer, det kan han saamen takke Norges embedsstand for, fru Vargen! Hvem har lappet hans historie sammen, møisommelig, stub for stub — og hans sprog — og hans skikke? Embedsfolk. Hvem har rekonstruert hans bolig, pillet frem flisene til hans bygningskunst, eftersporet hans rosemaling og hans træskjæring? Embedsfolk! Om det saa er folkevisen, nationens dyre skat, hvem reddet den for bonden? En embedsmand, en statstjener, prestemanden gamle Landstad! Hadde ikke professorer, sorenskrivere, prester — akademikere, statstjenere dradd bonden op av skumringen, hvor han sat og smuldret under ruinene av sine egne traditioner, under restene av alt det han selv aldrig holdt i hævd, saa hadde vi ikke kunnet se ham længer, kjære Dem! De stammer jo selv fra la noblesse de robe, kjære lille fru Vargen — Deres bedstefar, amtmand von Holtern, virket bare ved sit ydre slik paa folk at de gik hjem og byttet kravetøi, sier Jacob. Saa skal det være! Embedsstand forpligter — en statstjener tjener en stormand! Og man skulde merke av hans færd at han vet hvordan den ser ut dalen, fra fjeldet! Men — men saa gaar Deres mand bort og gjør fælles sak med alle de andre lysslukkerne, som aldrig har været tiltops, som bestandig har set livet nedefra, saa længe til bønnehustaket er blit himmel og Hans Nielsen Hauge Vorherre for dem! Tro ikke jeg er fritænker, kjære fru Vargen, De blir saa hvit i Deres lille kristenansigt — De ser jo soren-

skriveren og jeg er paa plads oppe under prækestolen alle de store høitidsdagene — og ofte en almindelig regnveirssøndag ogsaa — for mig vil Vorherre altid bli ved at være øvrighet, hvad saa zoologene finder ut om celledannelser. Og han skal dyrkes i statskirken som den standsperson han er! Men tempelvogteren — og her i bygden heter han Vargen — skal verge alterflammen, han skal ikke lave fidibusser av den og nøre op under alle de smaa separate grytene som staar og putrer rundt i et slikt litet samfund, putrer og stinker i naboens næse. Herregud, fru Vargen! Nu var hele systemet med angiveri og spioneri, med haarfin sigting av gudsbarn og fortapte, nu var det begyndt at falde i aske — og saa kommer Deres mand og puster til glørne! Det er en ulykke, det er ikke noget mindre end en stor ulykke, sier jeg Dem! Folket her procederer sig gjerne fra gaard og grund for en stakkars teigstumps skyld — og tar de først paa at slaas om de aandelige teigene de har gjært sig ind til „heimebeite", saa blir deres jordiske indmark liggende for fæfot igjen — en himmeriksgransker har andet at gjøre end at snu plogen. En prest som Vargen har det i sin magt at sinke utviklingen i en bygd en menneskealder, han skal mindes han er embedsmand, at han er rikets tjener — han pligter efter evne at øke nationalrigdommen, gjør han! Og vil han ikke det, vil han ikke sørge for andet skatkammer end himlens, saa faar han . . . Kjære fru Vargen, De vet jo hvad som foregaar. — Matias Flatmark, søn av bygdens fremste jordbruker, slap ikke frem til konfirmation — gutten blev drukken i et gravøl; og gaardsdrengen, I hadde ifjor, gaar det til proces med, Kragsten har faat søksmaalet — presten vil ikke by forlik, en nyfiken gutunge, i pubertetsalderen! Og gardinene var jo nede, fru Vargen! Og nu negter Deres mand Trond Sildset vielse — ja det med

Trond var det som blev for meget for mig!" hun reiste sig. — „Han har været hos mig for at lære fjærfæskjøtsel, han vil lægge an med Brahmaputrahøns, han ogsaa, og De kan tro han skal faa rugeegg da! Han er et racedyr selv, skal jeg si Dem — arving til begge Sildsetgaardene og den sidste av ætten paa mandssiden. Nu skal han gifte sig — men Trond kjøper ikke katten i sækken, til det er han for slegtskjær — og før han var viss om at piken „tok sig", som han uten omsvøp sa til Kragsten, før begjærte han ikke lysning. Han vil ikke sitte barnløs med navn og ættegaard, Trond. Men hvad gjør Deres mand? Kjære fru Vargen, han negter at vie de unge! En brud i den tilstand — sier han. Han vil statuere et eksempel — han vil sætte bom for gammel slendrian — og saa vælger han Trond! Skulde han ikke heller takke gud fra stolen for at han gir en slik gut livsarvinger! Og det er desuten aldeles ulovlig — Trond finder sig ikke i det — det gaar til proces — atter en proces, fru Vargen! Betænk hvad det vil si — slikt nedbryter folks agtelse for hele embedsstanden. De maa hjælpe os i dette, De maa tale til Vargen, De maa gjøre fælles sak med os!"

„Augustin gjør det han synes er ret. Og bare det, fru Kragsten —" Veronicas stemme gik lav og klar dit den fremmede stod og støttet sig mot pianoet.

„Ret — kjære lille fru Vargen, det er gud som har lagt glæde og nydelse i undfangelsen hos alle skabninger. „Og forsynets vilje, ja, en gudommelig lov blir krænket hver gang mands og kvinders læber møtes, hvis ikke sind og hjerter ogsaa møtes i samme stund. Naar menneskeslegten endda er saa langt fra maalet som deres skjønhetslængsel og evner attraar, saa kan vi søke en av de almindeligste aarsaker i overtrædelse av d e n loven" sier George Sand. Men Trond og Bir-

git Strande elsker hverandre — de har ikke forbrutt sig!"

Det blev en liten stilhet.

Fru Kragsten myste mot den spæde, ranke skikkelsen i sofaen. I denne farveløse, fattigslige stuen laa den romerske silken paa den unge kones skuldre og glødet . . . med hilsen fra kveldsolen over Peterskirken, rosene paa Piazza d'Espagna, himlen over campagna'en — — — Fru Kragstens øine blev litt mørkere. „De sitter der jo selv og lover og minder — om det som er sommer og skjønhet — Deres mand maa jo hver dag takke sin gud — takke gud for noget saa nydelig . . ."

„De kjender ikke Vargen — De vet ingenting om ham — De synes han er streng mot nogen — han som er strengest mot sig selv. Han som aldrig holder op at arbeide, dag og nat arbeider han for de andre, han vilde gaa fillet og tyndklædd og ikke bry sig om det, han vilde glemme at spise hvis ikke jeg passet paa. Straks han har lagt sig og er hvit og træt og netop er sovnet, kommer det et bud, og han reiser sig uten et ord og tar paa sig igjen og gaar ofte en mil for det ikke er ordentlig vei. For ham er det ingen forskjel paa — paa en embedsmand og en fattig — han er likedan mot alle — han sætter sig ved siden av en som han vet har utøi — hvis menneskene var som Augustin, da vilde verden bli god — Og han har hat det saa vondt — vondt som liten og vondt som stor — vondt helt til nu — han sier han ikke bryr sig om noget barn, det sier han for at trøste mig — men sorgen over det lægger sig til alt det andre, jeg som kjender ham, vet det. Han . . ."

„Kjære fru Vargen," fru Kragsten glippet nervøst med øinene.

„Ja — De liker ham ikke, ikke sorenskriveren heller liker ham!“ —

„Vi liker D e m — saa forfærdelig godt, kjære fru Veronica.“

„Det bryr jeg mig ikke om,“ de røde fintriflede læbene sitret.

„. . . Og — skal — jeg — si — sandheten,“ sa fru Kragsten langsomt og unødig vægtig (for at vinde ro) — „saa har det ofte gjort os ondt, Jacob og mig, at Deres mand isolerer Dem — og — og at han har latt d e t ske med sin hustru som nu er skedd for anden gang.“

„Augustin har ikke latt noget ske! Augustin har . . .“ Veronica tok sig til halsen, røsten vilde ikke frem — „. . . Tror De kanske ikke Augustin bad mig gaa til lægen — det var mig selv som ikke vilde, det var mig som lot være. — Og jeg maatte reist til byen — de maatte gjort en stor operation med mig — vi har ikke penger til det en gang. Min mand forsørger sin mor omtrent alene,“ hun sa det høiere og tydelig — „Og min mand og jeg har hverandre —“

Hun hadde reist sig. Fru Kragsten gik imot hende og rakte ut haanden —

„Hvis jeg mot min vilje har saaret Dem — saa tilgi mig — det var ikke min mening,“ sa hun mykt og venlig.

Veronicas haand laa et sekund liten og kold i hendes.

Da hun hadde kaapen paa og var reisefærdig, sa hun:

„Jeg vil Dem godt, fru Vargen.“

Veronica løftet blikket og saa ind i de blaa øinene — fort snudde hun ansigtet væk —: „Da kan De ikke ville — at jeg skal gjøre fælles sak med nogen — mot ham som elsker mig,“ sa hun.

Hun fulgte ut paa trappen.

„Se indom mig en dag — gjør mig den glæde," sa fru Kragsten.

Veronica svarte ikke; da hesten og slæden svinget ut av gaarden, saa hun bare en stor farveflek med lysere strimede omrids — det var hele hjemmet i sorenskrivergaarden som gled bort gjennem taarene. —

„Har du atter graatt?" spurte Vargen; han kom ind i spisestuen med frakken paa, rimet i haaret og brynene smeltet og blev ørsmaa, runde vanddraaper, ansigtet var rødt efter rask gang i kulden. Veronica tok pakken med post, løftet sig paa taa og tørket ham med en snip av forklæet hun netop hadde bundet paa sig.

„Nei, ikke graatt — øinene mine bare render."

„Du maa overvinde det der, Veronica, du maa lægge viljen til, det er nervøst, sier Hansen. — Jeg møtte fru Kragsten — jeg syntes hun kom herfra?"

Veronica hadde stukket hændene i frakkelommen hans.

„Ja, hun kom fra mig."

„Hun vilde kanske sondere terrænget, — prøve en forsoning, hva?"

„Kan du ikke bli venner med Kragsten, Augustin?"

„Jo, den dagen høk og ræv, ild og vand, guds rike og verdens rike blir venner."

Han skar over hyssingen rundt avisen; inderst laa brevene, han hadde læst dem paa postaapneriet.

„Augustin, hvem var George Sand?"

„Et forskruet fruentimmer i Frankrike."

„Aah —" læbene hendes blev smale av skuffelse.

Litt efter rakte han hende et litet firkantet kort; det var fra formanden i gamlehjemmet „Kveldsro's" styre, pastor Glenne. Fru Bettina Vargen's tilstand var forværret, lægen hadde bedt pastoren underrette hendes nærmeste. Hendes leveuker var formentlig talte.

„Vil du ha meget imot at reise ned og lukke mors øine, hvis Glennes ord bekræftes?“ spurte Vargen. — „Lilla kan ikke gjøre den kostbare turen to ganger paa ett aar — biskopen bebuder visitas i april, under de nuværende forhold maa jeg selvfølgelig bli paa min post. Du vilde gjøre mig og min søster en stor tjeneste.“

Et sekund stirret Veronica paa ham — øienlokkene løftet sig litt.

„Mor er betydelig reducert,“ sa han, „du behøver ikke at være bange.“ —

En torsdag eftermiddag i april reiste hun hjemmefra. Sent næste dag kom hun til Trondhjem — lørdag kveld møtte Fanny hende paa den gamle kjendte perrongen i Kristiania.

Siden hun blev gift hadde hun ikke været borte fra huset en hel dag. Fra time til time fulgte tankene det, som skedde i prestegaarden. Nu dækket Perla bordet — nu bad Augustin aftenbøn med Vanda — nu lukket han døren mellem stuen og kontoret. Og hun fik smaa hetetogter av uro: hadde Perla husket at lukke vinduet? Var det mer sukker igjen i skapet? Tok hun eller tok hun ikke vedskiene ut av ovnsrummet før hun reiste? Hvis det blev brand om natten, kunde røken kvæle dem som sov . . .

Propelslaget paa dampskibet ristet køien som i en evig kramperid — hun foldet hændene og bad gud bevare hjemmet; kjærligheten til det brøt fra hundre kilder og blev sjøer, som baaret dit et graasprængt hode nu bøiet sig i arbeide under lampelyset. — „Gud, la ham savne mig og længes!“ hvisket hun.

Toget gik smaat forbi Støren, flommen i Gula var usedvanlig det aaret. Ved Mjøsen møtte hun vaaren og en varme, saa hun kunde sitte ved aapent vindu i

kupéen. Jorden i baneskjæringene var guldroplet av lerfivel, litt før Grorud reiste hun sig med ett og bøiet sig ut — lik øine aapnet det sig pludselig blaat i skogkanten — „Aa, blaaveis!“

„Ja, vaaren er tidlig i aar,“ sa en dame hun hadde hat følge med fra Røros — „og saa mild, de har hat tyve graders varme i Kristiania, ser jeg. Det er næsten unormalt.“

Veronica svarte ikke. Marker med flekkesne, store granskoger, elveløp og berg var glidd ind mellem hende og grænden, hvor hun nu kjendte solrøden paa snefjeldene, furumoen, bjerkesnaret, størrelsen paa akerstykkene, tallet paa rognetrærne indved huset . . . Prestegaarden og den rødmalte kirken laa med ett langt borte, al ting blev litet og klart som i kikkert.

Og mindene fra byen, fra Munkedamsveien seg imot hende, toget kjørte ind i dem, somme øieblik var det som moren maatte staa ytterst paa den aapne trætrammen, liten og sortklædd, og vente . . . Hun tænkte ikke mer paa hvad de tok sig til i prestegaarden — liksom landskapet der vest var blit billed, saa hun hjem igjen paa livet sit de sidste to aarene over et mindeland. Lykketimene blev saa tydelige, smertene og det vanskelige tok solrøde av dem. —

Om dagen var hun hos sin svigermor; om natten laa hun paa Fannys hybel.

Gamlehjemmet hadde to etager i en leiegaard bak Rikshospitalet; timene i sykeværelset blev lange for Veronica. Lægen hadde telegrafert til Vargen, at tilstanden var betænkelig; men samme dag hun kom til byen, hadde det bedret sig litt med den syke. Hun sov mest; naar hun var vaaken, kunde kun spise noget, og trods aandenøden snakket hun uophørlig. Første dag hadde hun kjendt Veronica; siden kaldte

hun hende Lilla eller Karine. Hun krævet hun skulde sitte saa hun kunde se hende; og over den store blodløse underlæben strømmet ordene, det ene lavt og toneløst som det andre, de samme ordene om det samme, fra et uuttømmelig opkomme av bitterhet. Da nogen dage var gaat, prøvet Veronica at la være at høre efter . . . Paa den andre siden gaten skinnet solen paa husvæggen, de øverste rutene speilet den blaa himlen — helt til Skarpsno laa byen og glittret — crocus blomstret i havene — folk gik i lyse vaarklær der ute . . . Sov den syke, bøiet hun sig imellem over sengen og lyttet efter pusten —; hun saa paa det magre gule ansigtet, paa haaret, som ikke længer gjemte kulen, paa de store visne hændene — og hun rettet sig og strøk sit eget haar og rørte sit eget bryst — det var ikke hende som straks skulde dø . . .“

Om kvelden sprang hun trappene op til Fannys hybel. „Er det brev til mig?“ spurte hun; og hun satte sig med brevkortet i lænestolen og læste længe linjene om at alt var vel med alle paa prestegaarden.

Men naar det sidste godnat langt over midnat var blit hvisket borte fra Fannys seng, blev hun liggende og se dit, en mørk flette skygget puten. Atter gik tankene i ring om Fanny — et sted indi hende løvet det sig igjen alt det som var Fannys — venskapet fik ny vaar, og den gamle evnen til at lete frem Fanny selv av alt hun sa og ikke sa vaagnet i hende som en glemt gave. — Hun hadde set en fin dame, da toget durte ind under perrongtaket paa Østbanen; den fine damen var Fanny. Siden hadde hun gaat ved siden av hende oppover Karl Johan i den lyse vaarkvelden — hun maatte skotte op paa profilen ret som det var for at kjende sig igjen. Fanny var klædd som de andre kvindene de møtte — den lille tilsittende jakken sluttet i midjen, ærmene var rynket ved skulderen, klokkeformet og store

som kappeslag bredte de sig omkring albuen, — skjørtet sat glat om hoftene, men vippet i vide sving foran føttene. Fannys haar var buklet med krøljern, under den store knuten i nakken bruste en hvit tyllsroset — den lille hatten hadde opsvingede bremmer paa siden, en strudsfjær stod som en vimpel over straapullen.

Veronica hadde ikke faat til at si meget. Fanny hadde snakket hele tiden. „Kronprinsen er reist hjem til Stockholm, saa ham kan du ikke faa se," sa hun, „men Wergelands skrivebord er utstillet i „Verdens Gang", og paa teatret har det været en storskjøn première, Ibsen kom frem tre ganger efter sidste akt, du kan tro Garmann var storslagen som Borkman. Har du hørt at de roper „leve republikken" i Athen — bestyreren tror det blir Europakrig."

De hadde været som to fremmede til de fik lagt sig. Men da de ikke mer kunde se hverandres ansigt i den blekblaa aprilskumringen, gled fortroligheten stilt som en natfugl ind i stemmene. „Har du hat det svært vondt, Veronica?" spurte Fanny borte fra sengen, og laa og lyttet mens Veronica fortalte om det hun hadde lidt — med lav, myk røst, som nævnte hun lykkelige begivenheter. Om det nye huset fortalte hun, om Vandas ustyrlighet og om søster Lisbet. „Det er menighetsdiakonissen, hun er forelsket i Augustin, men mig kan hun ikke utstaa . . ." sa hun og lo — hun turde vel tænke og si det her, det var smaa ting langt borte, naar hun kom hjem og var frisk, brydde hun sig ikke mer om dem . . . „End du, Fanny?" „Jeg var hos onkel Ringby hele vinteren," sa Fanny — „ifjor sommer var jeg en liten tur i Tyskland. Siden har jeg været paa skolen. Jeg har dem i historie og tysk og norsk. Elevene mine er noksaa dumme, og de dummeste blir først gift, sier bestyreren, han holder statistik! Jeg har ikke noget at fortælle dig forresten. Jeg skal skryte for

dig naar det blir lyst. Imorgen." Veronica spurte efter Kalganof. „Han er redaktør i Tromsø for et filleblad. De sier han drikker." Litt efter spurte hun om Ivar Ringby. „Han var hos onkel med konen sin ifjor jul; hun var ikke værst; hun sang med en pen liten stemme; hun er vist saa gla hun har faat Ivar at hun ler i søvne. Hun er akkurat en passelig medhustru for Ivar — kirurgien er den rette konen hans. Nu har han faat sig sykehus like ved dere, det vet du vel." Om en liten stund sa hun: „Jeg var i Tyskland i tre uker. Onkel gav mig penger. Sover du?" „Nei," sa Veronica og klemte knærne haardt sammen. „Jeg var i Weimar — i to dage. Jeg traf ham paa gaten den andre dagen om kvelden. Han hadde tat av sig skjegget, men jeg kjendte ham likevel. Han kjendte ikke mig. Da jeg sa navnet mit, bare stirret han. Jeg hadde baret med fjær og blaa kaape. Han fik op mælet og spurte hvordan jeg levde. Da fortalte jeg at jeg var paa bryllupsreise. Tænk at jeg skulde træffe Dem, sa jeg, min mand er desværre paa hotellet, ja, nu er De vel ikke ræd mig længer. Og jeg lo og snudde mig og viftet til ham med parasollen — han stod som en idiot og rørte sig ikke. Saa skal jeg dø imorgen, har jeg da noget godt at tænke paa."

Hver nat laa de og snakket.

Men ved frokosten om morgenen hadde øinene litt vondt for at møtes; lønlig gransket de hverandre og blev vår det livet hadde merket i ansigtet paa den andre.

I en forretning i en av Slotsgatene spiste de middag sammen. Der kom mest damer, unge og ældre; næsten alle læste aviser mens de spiste, somme forlangte ikke andet end kaffe og egg — ellers blev det servert en varm ret, som kunden selv hentet ved disken. Av en slags blygsel saa ikke Veronica sig om i rummet med de falmede dørgardinene og de flekkede dukene, hvor

det sat damer, én og én, ved smaabordene, liksom glemt igjen . . .

Midt i maaltidet pleiet Fanny ta op papirer av mappen sin. „Det er noget jeg kommer paa," sa hun og vætet blyanten mellem læbene og rettet ord paa de løse arkene. Hun skrev hver uke i kvindebladet under fuldt navn. „Jeg har ogsaa været oppe i ordskifte i de store avisene, du skal faa se artiklene mine, naar vi kommer hjem, mor har git mig en bok til dem — en professor har kaldt mig den begavede unge valkyrje — paa tryk." Og hun lænet albuene mot bordet og fortalte om foreninger og møter og foredrag og diskussioner. Munden rundet sig stolt over ordene, øinene glitret, og smaa flygtige smil streifet ansigtet — hun vætet læbene med tungespissen som sat der endda en liten god smak av replik og fikse vendinger.

Men om kvelden, mens hun virret de brune haartressene om krøllepindene hun laa med om natten, dækket træthet ansigtet og sluknet det. Hvor hun gjespet; hver gang smaldt det litt i kjakeleddet. „Saa træt du er, Fanny," sa Veronica. „Ja, det vet gud —."

Naar de hadde ligget litt, sa hun:

„Veronica, jeg bryr mig ikke om det, om livet . . . Tro mig ikke, tro det bare ikke, hører du — kytet mit. Jeg gjør mig mindre end jeg er — for at faa rum. Men jeg har ikke olje paa lampen, jeg er ikke en av de gode — saken er ikke min brudgom, skolen er ikke et godt og hellig sted for mig — jeg ønsker levebrødet mit pokker i vold, jeg gaar bare og snylter der de andre virker. For det er somme av dem, av kollegene mine, som skulde ha straalering om hodet, skal jeg si dig. Folk snakker om morskjærlighet, de digter og skriver og synger om morskjærligheten, de blir aldrig færdig med at forgylde den op igjen og op igjen. Jeg skulde synge om en anden kjærlighet, kunde jeg, om

en større og vakrere, som Romsdalshorn er mægtigere end Slotsbakken — kjærligheten kvinder gir til barn, de ikke har født og ikke „eier“ — til unger som springer fra dem for det første „kom“ fra en anden kvinderøst — f r a dem som gir alle evnene sine, alle kræftene sine, livet for andre folks barn. Flok efter flok gaar gjennem haven deres — hvert aar blomstrer den paa nyt, hvert aar reiser de snille velsignede hændene deres det som sidst gik ikull, forat nye smaaføtter skal faa traakke det ned. Det er kjærlighet det, til næsten, til jorden. Men tispen som biter haanden som vil røre hvalpene hendes, er mer poetisk, gudbevars. Jeg vilde be gud om den jomfrukjærligheten, hvis jeg ikke visste han var et mandfolk. Nu hverken har jeg den eller faar jeg den — „gamle elever“ vil ikke skyte sammen til krans til frøken Delmars kiste — for jeg spanderer ikke mer paa dem end jeg har raad til! Det jeg kan og vet og vil, det gir jeg kvindesaken.“ Hun lo pludselig. „Sommetider mens jeg er oppe i det, tror jeg endda jeg lykkes — blodet, dilettantblodet mit gaar til hjernen paa mig liksom da jeg skrev Eva Femina, tusen sider rim! Jeg var fuld som en droschekusk, mens jeg skrev. Men saa kjender jeg fyldesjuken ogsaa da — tømmermændene, stol paa det. Jeg staar paa katetret nede i klubben vor, de klapper til mig, „jeg er den rette mand paa den rette plads“ (endda kan vi ikke finde paa noget bedre), og jeg synes selv — ja — jeg er godt fuld! Men om natten, her i sengen min — aa om natten, Veronica mor — — Saa litet skal det til for at bli stor i kvindeland . . . Saa fornøiet er altid hønsegaarden med sig selv! Et eneste haab er det for mig: jeg er ikke saa middelmaadig at jeg ikke vet jeg er middelmaadig — vet det her, naar jeg blir alene, naar det er mørkt, wenn ich mich ernüchtere!“

Hun tidde. Da det hadde vart litt, svang Veronica

føttene ut av sofaen og gled over gulvet, fandt Fannys hode, tok omkring det med hændene: „Vi er da ikke fem og tyve aar endda," hvisket hun. „Jeg har fyldt seks og tyve," svarte Fanny.

En kveld gik Veronica Pilestrædet og bakgatene hjem; hun var utgraatt og vilde ikke møte alle menneskene paa Karl Johan.

Presten hadde været hos gamle fru Vargen, pastor Glenne vilde gjerne berette hende nu hun daglig blev svakere; og han hadde talt til hende om nødvendigheten av at tilgi og glemme, skulde hun selv faa tilgivelse for sine synder gjennem Kristi legem og blod. Da hadde en vredesparoksysme tat den syke: hvad skulde hun glemme? At han var en galan, en skjørlevner, en horkarl? Hvad skulde hun tilgi? At han holdt sin frille for hendes penger, sin konkubine. — „Spør min datter Lilla der sitter," hadde hun hvislet — „spør mine barn: hvor er jeres far? Hos fru Vangeln er han, i huset bak Holmsens løkke. Gi mig signetringen sa jeg, fars signetring — han hadde den ikke — han hadde git den til sin luder. — Men hvad ga han mig, hvad ga han mig . .?" Og hun var blit liggende og slaa sig paa issen; naar den ene haanden trætnet, løftet hun den andre . . .

I trappen op til Fannys hybel møtte Veronica en mand. De var alt forbi hverandre da han stanset. „Er det — fru Vargen kanske?" Hun saa et sekund paa ham før hun kjendte igjen Reinert Bø. Den lyse barten var blit lang og dækket munden. Han hadde graa, dobbeltknappet jakke. De tok hverandre i haanden. „Jeg kan hilse fra Fanny," sa han; langt inde i de blaa øinene tændte det sig et litet lys. „Tak — ja — hun er jo hjemme, i kveld . . ." Veronica blev forvirret, endda stod han og holdt haanden hendes; hun drog

den til sig. „De er — De er vel blit prest nu?“ „Nei, det blev nok gaarden lel — jeg sluttet paa universitetet om jul —“ nu fattet det i øinene hans, de sken. Hun kunde ikke finde paa noget at si. „Jeg ser de har tat paa med vaaronnen oppe i Aker,“ sa han — „hjemme ligger isen endda paa tjernene.“ „Aa?“ Veronica smilte. „Ja, jeg faar vel be adjø — hils oppe“ — de haandtokes igjen.

Fanny sat i halvmørke. „Er det dig?“ spurte hun — „møtte du Reinert?“ „Ja.“ „Kjendte du ham igjen?“ „Nei, ikke med det samme.“ „Nei, nu ser han ut som en egte Ola — det lugter litt fjøs av ham ogsaa.“ „Er han ofte oppe hos dig?“ „Naar han er i byen saa — Reinert har aldrig hat nogen stilfølelse, han stakkar, han synes endda jeg er like gild.“

Mens de drak te, snakket Veronica til Fanny om svigermoren. „Hun har det saa grusomt — hun borer sig ned i det onde . . .“ sa hun og blev graatøiet. Fanny satte koppen fra sig. „Hvorfor hjælper du hende ikke da,“ brøt hun ut — „Hvorfor tar ikke lægen den væk? Det er vel bare en fettsvult, onkel Ringby opererte væk en paa skulderen til en kone — hvorfor skal hun ligge og pines og være vanskapt og vaagne og huske det hver dag — naar hun ikke behøver det? Hjælp hende!“ „Men hun har vel ikke mange dagene igjen,“ sa Veronica. „Nei — netop derfor,“ svarte Fanny.

Litt ut paa natten, da de begge hadde ligget stille en stund, tændte Fanny pludselig lyset, bøiet sig frem og myste over paa Veronica. „Hvad ligger du og tænker paa?“ spurte hun. „Jeg tænker paa det du sa, at svigermor kunde bli kvit kulen — hvis hun vil.“ „Ja — for jeg haaber du ikke ligger og tror det er nogenting mellem Reinert Bø og mig,“ sa hun og slukket lysflammen med en dask.

En yngre læge, en av Ivar Ringby's samtidige, gjorde

det lille indsnittet paa gamle fru Vargen en eftermiddag hun laa i morfindøs. Fanny hadde faat ham til det — hun kom like fra ham til Veronica, ansigtet blusset. „Jeg snakket for ham næsten en time — da lovte han det," hvisket hun.

Straks den syke sanset sig efter operationen, gjorde hun bevægelsen som pleiet varsle Veronica hun var vaaken: hun tok sig til issen. Den storknokede haanden blev liggende, hvor plasterstrimlene holdt jodoformgasen paa saaret. Veronica bøiet sig og strøk haanden, som langsomt rørte sig over hodet. „Vil du ha litt drikke, svigermor?" spurte hun. Fru Vargen snudde langsomt de sløve øinene og saa længe paa det smale unge ansigtet, hvor et litet ræd smil skalv i kindene. „Du Nuss," sa hun. Litt efter foldet hun hændene — Veronica dækket det grisne haaret med et litet silketørklæ. — Om natten blev hun i sykeværelset; næste morgen kom Anna Vargen og sat sammen med hende ved dødsleiet: „Nu ser jeg Bettina har faat fred med gud," sa fru Paulus Vargen. —

Veronica laaste sig ind paa Fannys værelse ved middagstid. For en time siden var hendes svigermor glidd fra søvn ind i døden. Anna og bestyrerinden paa hjemmet hadde sagt de vilde stelle den døde; og Veronica hadde sprunget mer end hun hadde gaat for at komme fort frem. Anna Vargen hadde fortalt hende at hendes mand hadde hat brev fra Augustin. Han vilde søke sig væk — hvorsomhelst, snarest mulig. Efter bispevisitasen var stillingen i menigheten blit uholdbar for ham, hadde han skrevet . . .

Veronicas bryn stod let rynket, øinene lette paa bordet og kommoden; paa Fannys natbord laa brevet. Hun læste det staaende.

„. . . Biskoppen fandt sig beføiet til at gi mig en admonition i pastor Øvrebøs og klokkerens nærvær i an-

legning mit forhold til T. Sildsets forlangende om kirkelig vielse for sig og sin høist frugtsommelige kjæreste. Samme søndag foretok Hans Høiærværdighet selv første gangs lysning for parret efter sin høimesseprædiken i kirken. Med dit kjendskap til forholdene her oppe vil du forstaa at grunden under mit fortsatte virke i bygden er slaat væk. Jeg indsender idag ansøkning om det ledige kald i Vikstrand, og tilskriver jeg samtidig onkel Paulus, idet jeg anmoder ham om at støtte mit andragende om forflyttelse i departementet . . .“

Hun læste brevet to ganger. Da hun la det sammen, blev hun vâr en efterskrift paa den sidste blanke siden —

„Hvis mors sygdom fremdeles trækker i langdrag finder jeg at du bør komme hjem. Det er idag fjorten dage siden du reiste — jeg har vanskelig for at undvære dig. Jeg længes.“

Hun blev sittende paa sengekanten med brevet i fanget. Lik en fuglefærd lettet tankene — Han længtes — de skulde møtes . . .

Og de skulde reise væk — søster Lisbets sorte kaape, alt det andre sorte fra nordbygden og foreningsmøtene dunget sig sammen og drev bort lik en skybunke — et steds i en anden by, kanske morens barneby, var det bare mennesker som fru Kragsten, som Perla — der var det hun skulde lære ham at bli gla . . .

Da Fanny kom, gjemte hun brevet.

„Er du her — er din svigermor blit bra?“ spurte Fanny og saa paa hende.

„Svigermor? Hun er død.“ Veronica reiste sig og slog armen omkring veninden og kysset hende heftig paa kindet.

Paa bunden av Veronicas kuffert laa et brev. Hun fandt det dagen efter hun var kommet hjem.

30 april 1897.

Kjære Veronica!

Du er i begravelsen mens jeg skriver dette. Du skal ha det med dig, naar du reiser, en bete av mig skal følge dig hele veien — saa pass av mig har du kanske aldrig hat med dig før.

Ja. Jeg gifter mig med Reinert til høsten — naar han har tat op potetene og faat vasket sig. Hvorfor jeg gjør det? For at jeg vil ha hjem og mand og barn — for at bli forsørget tænker jeg.

Mine trællekaar skal bli din selvstændighet, sa mor engang. Hit med de sunde, levende trællekaarene dine, mor! Selvstændigheten min har faat svindsott.

Jeg ligger ofte om natten og tænker paa mors liv; og bedst jeg sitter paa katetret og maler: danken dienen drohen flüchen folgen, kommer mor livagtig for mig, naar hun gaar over tunet i blaaforklæ, og vaarvinden reiser de graa haartustene hendes ved ørene — hun stanser og ser nerover elven efter smaaguttene og skriker til dem, at gaar de ut paa isen idag ogsaa, kan de drukne og tilpass! Hun klyver op stabburstrappen og henter gule erter i den grønmalte kollen . . . Aldrig er den ene dagen lik den andre for mor, ungene er uberegnelige, fatter er umedgjørlig, ærgrelsene hendes er bestandig like nye og friske. Og midt paa formiddagen kan hun faa gaa over tunet og kjende skjella komme fra fjeldene . . . Aa mors ulykkelighet, hvor sterk og allestedsnærværende og medvirkende den har gjort hende! Hvor midt i hun staar — hvor lykkelig! Hendes „avskrækkende eksempel“ lokker mig — hendes „sørgelige skjæbne“ frister mig — dammen uten tilsig og avløp lytter ikke sykere efter elven som bruser et

steds og faar flom og tørkerider og ny flom, end jeg har lyttet frem mors liv vinternættene her paa hybelen. Vore skjæbner — Guttorms, Louises, smaaungenes, min skal aldrig holde op at gi blod til hendes . . .“

Mor og far har feiret sølvbryllup — jubilæum i femogtyveaarskrigen. Jeg saa paa mig selv og de andre ungene, da vi sat ved festbordet. Mors og fars termometer har vel mest staat paa nul; det var ikke akkurat elskovslunt i stuene hjemme, vi lærte at holde varmen. Men maikulden er god for spirene den — det er groført paa marken omkring det ulykkelige brudeparret, saa jeg . . .

Vi gifter os i oktober, Reinert og jeg.

Fold de smale hændene dine over hodet mit, sancta Veronica, og be om noget for mig, som du gjorde det i stuen din dengangen. Nu er det alvor.

Fanny.

P. S. Først sluttet han at skraa for min skyld. Saa vilde han bli prest for min skyld. Nu er han blit bonde for at faa mig. Jeg skal bli noget for hans skyld, stol paa det.

XVIII

En augustkveld seg fjordbaaten ind til bryggen i Vikstrand.

I det store hotellet oppe paa bakken lyste det fra vindusradene, sommesteder stod dørene aapne til altanen som dækket fremsiden paa huset med sine utskjæringer lik lange kniplingsborder — i lysstrimen lænet hvite kvindeskikkelser sig mot rækverket. Nede paa gaten foran hoteltrappen spilte tre italienere mandolin — i smaa, stutte metalklunk naadde tonestumper agterdækket paa dampskibet, hvor Veronica og Vargen sat og saa paa byen de fra nu av skulde bo i. Det fløt blomsterduft i luften, hallet fra gaten mot kaien var plantet til med roser . . . „Husker du ifjor i Bellagio," sa en stemme . . . Det bløte fremmedordet gled ind i øret og syntes at høre sammen med stjernehimlen, lysene, musikken — med forventningen Veronica kjendte.

Sommeren hadde været lang og mødefuld. Naar hun tænkte paa svigermorens død, paa samværet med Fanny, laa det paa den andre siden et tæt, graat siregn, en maanedslang regnveirsdag . . . Veiene i bygden var blit bundløse, elven i annekset hadde tat et fjøs og to menneskeliv. Vanda hadde faat bronkit — doktoren sa: naar solen kommer, blir hun kurert. Men hver dag hang det graa frynsete skoddesjalet over aasene — Au-

gustins klær og støvler vilde ikke tørke fra kveld til morgen. Høiet blev brunt paa hesjene, og rugen la sig. Det truet med uaar for bygden — men endda hadde en hjemvendt amerikaner faat istand et verdslig ungdomslag, hvor de danset lørdagskveldene; paa sidste møte i Augustins forening hadde de maattet sløife den tostemmige sangen — mandsrøstene manglet. Aa Augustins graa ansigt da han sa: „Ja her kommer ikke fler, ser det ut til — vil du spille til Lover den Herre, Veronica . .“ Han hadde talt haardt til de fire, fem ungjentene som sat i en klump nede ved døren, om frafaldets synd og følger. Hun hadde maattet si det til ham da de gik hjem — „du skulde ikke ha skjændt paa dem, Augustin, de kom jo.“ „De kommer alene av trældomsfrygt,“ hadde han svaret. Han syntes hele menigheten gik med sviketanker nu . . .

Paa denne stunden, paa det nye hjemmet hadde hun styrket sig med at tænke naar dagene var graaest. Hun hadde skrevet et litet brev til Anna Vargen, at de maatte gjøre alt de kunde de dernede for at skaffe Augustin embedet. „Han er blit søvnløs, han som altid pleier at sove bare jeg er hjemme hos ham,“ hadde hun skrevet. — Da han blev utnævnt, bandt hun sammen blomster, laaste sig ind i kirken og la dem paa alteret til Augustins gud.

Det hadde været mange folk paa sjøbodbryggen ved avreisen — en liten sort skybunke av folk. Fra rælingen ombord hadde hun set paa søster Lisbet, og var blit vår hun hadde magret i ansigtet som efter sygdom . . . Hun vilde rope til hende at myrten som pleiet staa i kontorvinduet, den maatte hun beholde som et minde. Men straks efter hadde hun tænkt: jeg skal ikke krænke hende med en liten gave.

En av de første dagene i Vikstrand kom en herre

paa visit til prestens. Veronica holdt paa at hænge op gardiner i stuen, da Perla kom med visitkortet. Redaktør Eliassen stod det — og under med blyant: Olaf Maimans samtidige og ven.

Redaktøren blev sittende hos hende en times tid. Han kjendte husverten, han hadde været oppe i leiligheten her før presten kom, for at forvisse sig om at alt var iorden — det var det mindste han kunde gjøre for Olafs datter. Nu vilde han spørge om han ikke paa anden vis kunde være til nytte — hans person stod til tjeneste. Veronica kjendte det som blev noget, hun hele tiden hadde anet, stadfæstet — den første som kom til hende i det nye hjemmet, var hendes fars ven. „Jeg vil gjerne se hvor amtmandsgaarden har ligget — og toldboden vil jeg gjerne se," sa hun. Med glæde og fornøielse vilde redaktøren være hendes guide; han fortalte historier fra sine egne og Maimans barneaar og studenterdage, han husket ogsaa godt fru Vargens yndige mor. Og han fortalte om Vikstrands opkomst, mens han blev litt rødprikket over den store, glatte panden.

. . I ottiaarene hadde de første sortlakerte, slankbaugede engelske yachter ankret op her paa fjorden. Gladstone hadde klappet fogdens datter paa kindet og spurt hende hvad hun het. Sommeren efter hadde prinsesse Alexandra kjøpt fem søljer og et stort krus hos guldsmed Aarnes. – Vikstrand var opdaget. Aar for aar var stimen av reisende øket. Blanke julidage var den blaa fjorden spættet av skibe: store, flytende hoteller, lystjagter, tyske krigsskibe og engelske Nordkaps-dampere. Og i begge utkantene av byen hadde et hotel reist sig — med sin gate og sin husrække laa Vikstrand forankret mellem „Victoria" og „Regina" lik en fangstnot i vakker halvrunding om turistkastet. „En stad vi alle kan være stolt av frue," sa redaktøren, og hans venlige øine lyste.

Dagen efter fulgte han Veronica gjennem byen. — Hun hadde tat en hvit sommerkjole paa sig, solen skinnet varmt gjennem det tynde stoffet, den sorte hattebremmen vippet litt naar hun gik. I solskin hadde hun ikke set fjorden før idag . . . Hver gang de kom til et aapent gløtt mellem sjøbodene stanset hun og tænkte: mama og papa har staat nede paa disse bryggene og set det jeg ser nu . . .

Redaktøren styrte hende frem mellem nybygde hus og gulmalte plankegjærder til et gammelt, halvdødt epletræ.

„Her stod for decennier tilbake Deres bedstefars embedsgaard, kjære frue," sa han — „Jeg beklager for Deres skyld at denne miserable pyrus malus er alt som er levnet av idyllen, men tro mig — hadde Deres kjære far og mor været i live, vilde gjensynet med vor fælles barndomsby været lige frydelig for dem som dette syn maaske er nedstemmende for deres datter. Hvad har vi ikke været vidne til av omveltninger disse sidste tider heroppe, tror De — en evolution som bare kan lignes med forvandlingen selve vort elskede fædreland fra Lindesnes til Nordkap nu undergaar. Deres høit ærede bedstefar bodde her i sin toetages vaaning ved byens befærdede gate, hans hus var saa at si midtpunktet i byens fysiognomi, hans have optok mer end fem maal av dens areal. Paa dens grund har vor største antikvitetshandel nu reist sig — aapen i sæsonen — samt skyssguttenes kafé — lukket om vinteren — og reisebyraaets smukke lokaler. Ensom bringer dette sygnende træ sin hilsen fra den skog hvor Vikstrand sov sin Tornerosesøvn. Nu er vor by regulert, frue, aandelig og bymæssig talt! Vor lille stads og vort store lands nye erhvervskilde sprænger ligervis som den varme kilde i Karlsbad altid friske indtægtsaarer i vort folkelegem, fru Vargen — i hus og hytte, paa fjeld og strand

arbeider i øieblikket menneskehjerner under høitryk for at lede turiststrømmen ind i fædrelandets fjerneste blindtarm, for at bli i billedet. Ifjor foretok jeg for et stipendium skjænket av „Selskapet for turistens sande vel" en reise til Holland og Schweiz — dette dygtige land hvis sønner saa at si kommer til verden med servietten under armen — jeg besøkte Monnickendam, Edam, Vollendam, Marken — jeg saa det gamle egtepar i deres blankpudsede stue, barselskvinden i hendes omhængsseng, familien tilbords i sin koff, barnene i skolestuen, altsammen for femti cents pr. besøk — samt ostemarkedet og kirkene gratis. Har vi ikke hjem i Norge tror De som med like stor erfolg kan aapne sine dører — smukke interiører, skolestuer paa landsbygden, alkover hvor endda romantikkens skjær hviler over ensemblet? Et vaakent folk — og Vikstrand skal bli et Marken, vort Norge et Schweiz, frue, frygt ikke — vi kjender vore maal!"

Redaktør Eliassen tok brillene av og pudset dem, hans bevægelse hadde dugget glasset.

Med armen omkring stammen støttet Veronica sig mot det gamle træet — Nedenfor hende laa de røde og sorte sjøbodtakene — nu kaaret en liten vind vandflaten og grumset speilbilledet av øene og tinderækken, skyggen av en sky seilte langsomt over det blaaeste snefjeldet.

„Men fjorden og fjeldene blir bestandig de samme," sa hun.

„De samme — og dog ikke de samme, frue! Likesom en smuk kunstnerindes ansigtstræk tilhører verden, har ogsaa vort panorama saa at si faat offentlighetens uvurderlige stempel. I Europas hovedstæder lyser dets tinder og alpenglüh menneskene imøte fra vore agenters vinduer — og mellem os, frue — disse billeders skjønhet fordunkler paa sine steder originalen, parole d'hon-

nør!“ hvisket han og blinket muntert mot utsynet over fjeldene. —

Veronica likte bedre at gaa alene omkring i byen, ja da nogen dage var gaat, smøg hun sig en liten omvei, saa redaktøren ikke kunde se hende fra vinduene i trykkeriet naar hun var ute. — Kanske var Vikstrand anderledes end da moren og faren var unge . . . Likevel mindet al ting hende om hendes egen barndom, om det hun hadde længtes efter og drømt — saa solfyldt og blomsterrikt som her hadde det altid været der amtmandsgaarden laa — muntre og lysklædte som pikene paa veiene her hadde de gaat arm i arm, moren og venindene hendes — slik som fjord og fjeld gjemte sig i disse store blaa sommernættene, hadde hun engang selv gjemt sig i drømmene sine . . .

Men mest drog livet paa den store kaien hende. Hun syntes hun kunde høre det paa skridtene og latteren nede paa gaten naar en „stordamp“ var i vente; kunde hun, tok hun Vanda med sig og sprang den lille beten fra huset til bryggen. Byens unge piker drev frem og tilbake paa den lange promenaden av brede planker, ungguttene hang langs stakittet som skilte kaien fra roseplantningen, og smaabarn lekte mellem de to varebodene. Naar det store skibsskroget nærmet sig mørknet det liksom den blaa solblanke luften — og alle paa bryggen hopet sig i hviskende smaaflokker. Veronica kjendte de andre unges spænding og forventning komme imot sig i en liten feber som øket og varte de underlige øieblikkene da alting omkring pludselig baaret av andre landes mennesker og andre sprogs ord . . . . Søt duft av sterke parfymer fulgte de leende, sælsomt klædde damene — mangfoldige smaa ildblaff futtet samtidig — og røken fra cigaretter som tændtes, ormet sig let og blaa foran glade ansigter . . . . En ufattelig sorg-

løshet — en bølge av kurtise, erotik, eventyr perlet ind over kaien . . .

Naar hun langsomt fulgte skaren som søkte imot skyssgutrækken oppe i gaten, slog hjertet rart og urolig i brystet.

„Ronica, du og jeg og far kan vi reise med dampen, kan vi ikke?“ spurte barnet. „Jo bare far vilde,“ svarte hun og blusset. —

Augustin hadde ikke meget at gjøre paa kontoret de første ukene. Endda var det sommervarmt og solskin; menighetsarbeidet laa nede, kirkevergen og medhjælperne var paa landet — trods ny prest stod kirken halvtom under gudstjenesten. Veronica visste det ikke kunde vare længe — snart vilde Augustin si noget paa prækestolen som de maatte svare paa i avisen — snart vilde han samle de vakte paa bedehuset og ordne arbeidet. Dette var bare nogen ferieuker, nogen blaa fridage — en liten stund, og de vilde være forbi. Nu kunde de gaa sammen ut over veien i de milde kveldene, nu kunde de ha ligget i lyngen oppe i aasen . . .

Hun brukte de hvite kjolene sine hver dag, hun satte en rose i beltet og morens guldkam i haaret. Naar han gik gjennem stuen uten at se paa hende, kaldte hun sagte: „Augustin“ — og hun fandt paa noget at si . . . Hun stod længe foran det lille speilet om kvelden og børstet haaret — linnetet gled ned over skuldrene og hun lot det være . . „Se paa haaret mit, det ligner fine kobbertraader, det er for jeg gaar barhodet i solen —,“ sa hun og holdt det ut fra hodet paa flate hænder. Inde i speilet møtte hun øinene sine, hun saa sig selv i øinene uten at blinke — ja, hun vilde forføre ham til at komme, til at si det, til at være ved det . . . Paa alle som hadde elsket, tænkte hun, paa dem i bøkene og paa dem hun visste om i livet: farens kjærlighet til moren, navnene han hadde kaldt hende i brevene — Kalganofs

søster Katja, som maatte sitte inde hos manden mens han arbeidet, „for han var skinsyk paa ordene hun læste og marken hun gik paa —“. Hun tænkte paa Reinert Bø's lange, stumme kjærlighet til Fanny. —

Hun fik Augustin med sig ut, hun ga sig ikke. En søndag efter kirken fulgte han hende til vandindtaket: alle byens egtefolk gik den turen om søndagen, arm i arm, det var gammel Vikstrandskik — selv par som var daarlig forlikt om hverdagen, gjorde søndagsturen i leistand. „Saa da kan vel du gaa med mig, Augustin!“ sa hun. —

En kveld hentet hun ham inde paa kontoret.

„Du kan skrive naar det blir regnveir,“ sa hun, „det er ikke en sky paa himlen. Gaa med mig.“ Hun valgte strandveien. Like nede ved fjæren stanset hun — en stjerne speilte sig i fjorden, smaa bølger bar den spæde guldstrimen like frem til dem. „Har du set saanne stjerner før?“ hvisket hun. Han svarte at ingenting kan maale sig med vinterhimlen i Finmarken. „Nei — ikke med nordlyset,“ sa hun, „men stjernene, Augustin.“ „Jeg har aldrig set aftenstjernen saa stor som der nord,“ svarte han. Hun gik litt og tænkte — Finmarken, han mørknet i røsten naar han sa det . . . „Du er som moren din, du gjemmer paa det sørgelige og rører ved det — gid nogen kunde skjære det væk paa dig ogsaa . . . . .“ hun trykket sig ind til armen hun holdt i. — „Tror du mor hadde været dig taknemlig, hadde hun frisknet til?“ spurte han. Hun stanset og spurte hvad han mente? „Mor hørte til dem som ikke kan glemme og ikke vil det heller,“ sa han.

Ut fra et av de sidste husene ved bygrænsen kom det sang. Et vindu stod aapent, indenfor de klare gardinene rørte en japansk lygte sig sagte i luftdraget — lyset seg modent og mildt gjennem det brogete papiret — en kvinderøst sang lavt og nynnende —

. . . dypt i mit hjerte en blomst der gror
Daisy, Daisy!
Plantet en dag med et elskovsord
plantet av Daisy Bell . .
. . . . . .

„Gid jeg kunde synge slik jeg ogsaa — en liten munter sang for dig —“ sa Veronica.

„Jeg sætter mer pris paa din musik end den slags sange,“ svarte han.

„Tak! Tro hvem som bodde der inde?“

„Overlægen ved sykehuset bor der,“ sa Augustin.

Hun blev saa forvirret at hun fik vand i øinene. —

Hun hadde ikke set Ringbys siden hun kom til byen. De første dagene hadde en skræk blakret indi hende hver gang hun gik forbi nogen paa gaten. Men da hadde Gunhilde fortalt hende at husvertens frue var i Kristiania sammen med sykehuslægen og hans kone. Siden hadde hun ikke tænkt paa dem.

Nu var de vel kommet hjem da. — I flere dage lot hun være at gaa paa kaien. En liten pine, som hadde hun skadd sig av vanvare, vilde ikke slippe hende. Hvordan var hun kommet til at stanse akkurat utenfor det vinduet med Augustin? Hvorfor hadde hun sagt hun ønsket hun kunde synge som hende derinde? Fortænkt og stille, med brynene let sammendragne gik hun i arbeidet indendørs. Manden iagttok hende: nu begyndte endelig flytteuroen og spændingen ved det nye at slippe Veronica . . .

En formiddag hun stod utenfor gatetrappen og snakket med redaktør Eliassen, kom to mennesker ned bakken fra veien ovenfor byen. De holdt en spaserstok imellem sig — de gik i takt og svingte stokken. Damen hadde blanke sko, solen speilte sig i dem — hun hadde roserøde strømper og roserød kjole, hun lo, og en roserød silkeparasol hjulet rundt i smaa glade kast bak nak-

ken paa hende. Veronica saa paa dem — noget i hende gik dem imøte — hun blev fordrømt i ansigtet. Ikke før de var like ved hende, sanset hun det var d e m. Ivar Ringby løftet straahatten og hilste, men øinene hendes traf Elisabets — klare og grønne stirret de paa hende, blev klarere — det lyse ansigtet stivnet, bare pupillene rørte sig og minket. —

„De kjender ikke fru Ringby — en stilig dame, frue, det smukkeste eksempel paa en total metamorphose — for nogen aar siden en av hovedstadens løse fugler, idag Vikstrands pletfri svane . . .“

Veronica maatte lukke øinene et sekund — redaktørens høie graarutete skikkelse mangedoblet sig for hende. Da han sa „go'middag“ og svaiet videre bortover den støvhvite gaten i solen, snudde hun, satte kurven hun bar fra sig paa hustrappen og gik langsomt forbi det nærmeste pakhuset ned til sjøen.

Ytterst paa den opflisede bryggen satte hun sig paa en tom kasse. Med skotaaen skjøv hun op melstøvet som fyldte bordsprækkene. Hun hadde staat og set sig væk paa dem som kom ned over bakken — hun hadde flyttet bort i det roserøde — hun hadde byttet sit eget med det . . . . Blodet steg til hodet paa hende, straks det vilde svalne litt, drev tankene det frem igjen. Hvorfor hadde hun ikke skjønt det var dem — alle andre som hadde vist sig paa gaten den stunden, hadde hun set nøie paa . . . Hvorfor skulde de ikke gaa i fine klær og holde en stok imellem sig? Hvad kom det hende ved at fru Ringby kunde synge? Hvad kom det hende ved at hun hadde blanke sko?

Da hun hørte skridt i den indbygde svalen langs sjøboden, reiste hun sig og lænet sig mot rækken og saa ned i vandet. Bryggepælene var begrodd med smaa sneglehus — nede paa sjøbunden lyste det blekt i alleslags krusbrott. Hun fik lyst til at kjøle ansigtet sit. —

Ivar Ringby stanset da han kom ut paa den lille, aapne trætrammen.

„Goddag frue," sa han. „Jeg saa De var her nede. Jeg fik lyst til — vil De gjøre mig den glæden at hilse paa mig?"

Hun hadde ikke snudd sig før hun hørte røsten — hun hadde tænkt det var bryggemanden som kom . . . Farven sank væk fra kindene paa hende, og læbene skilte sig litt. Ivar kjendte igjen denne blekheten som kunde slukne ansigtet hendes saa braat, mens munden liksom luet til . . . . . Det gik en liten frostkaare nedefter nakken paa ham. Hun rakte ut haanden, men hun løftet ikke blikket længer end til blomsten han bar i knaphullet paa den lyse sommerdressen.

„Da jeg hørte De skulde komme, at Deres mand var blit prest her i byen, syntes jeg det var underlig at De og jeg skulde bli slaat iland paa samme stranden. Men det er jo ikke urimeligere — ikke urimeligere end det meste . . . og landet vort er jo ikke større — folk som engang har møttes, møtes altid endda en gang . . . Jeg er — jeg haaber jeg maa faa være som en av de andre De træffer, uten at det berører dem ubehagelig — og hvis jeg kan være til hjælp eller nytte med noget . . ." Som en gang for længe siden hadde han planlagt og tænkt igjennem dette møtet med hende . . . . Som en gang før stod han her lik en skolegut . . . .

„Siden vi saaes, har De mistet Deres mor," sa han, kort — oppe ved øret rørte kjakeleddet sig nervøst under den glatrakede huden.

„Mama døde for tre aar siden, tre aar til vaaren, hun døde av anæmi, som De trodde . . . Hun er født her i Vikstrand, derfor var jeg gla vi kom hit," hun saa op og smilte.

De snakket sammen om byen — han fortalte litt om

klimaet — om sykehuset han hadde . . . Veronica stod og heldte sig mot rækken; hun var sørgeklædd — ansigtet og halsen under den store hatteskyggen, haanden hun holdt lukket omkring en snorkjede paa brystet, lyste blomster-hvitt i alt det sorte. — Bak den spæde skikkelsen glitret og blaanet fjorden.

„Har De hørt at Fanny skal gifte sig med gamlekjæresten paa Bø, som ungene kaldte ham?“ spurte han.

„Ja jeg er gla for Fanny blir gift — — Naar én selv er lykkelig . . .“ hun sluttet sætningen med et smil, det lille merket efter varicellæ paa den venstre kinden gled ind i smilehullet. — —

Det blev en stilhet. Ivar sa farvel. „Jeg har netop fulgt min kone hjem,“ sa han, „og klokken ett har jeg en operation.“

„Tak for De hilste paa mig —“ hun kom nær haanden hans med sin. —

Lyden av skridtene blev borte i svalgangen. — Veronicas hjerte hamret. I alle disse aarene hadde hun ikke husket Ivar Ringby som han var . . . . Gjensynet hadde løsnet billedet hun bar paa, løsnet det lik en maske. Foran hans eget ansigt var øinene og røsten og smilet fra dengang tint frem indi hende — i en rar vek glæde stod hun igjen — spøk og ord fra før kom til hende mens hans levende røst endda sat i øret hendes. Hvad var det hun hadde tænkt sammen om at han var et daarlig menneske, en tarvelig person. . . ? Som hun engang for længe siden hadde trodd hun elsket ham, og faat vite det var et mistak, merket hun nu at hatet hun hadde baaret til ham de aarene hjemme hos moren, var en vildfarelse det ogsaa . . .

Hun gik sagte op gjennem den raa, halvmørke gangen. Da hun kom ut paa gaten, saa hun dit han og den roserøde for en halvtime siden var blit borte om

hushjørnet. Han var blit gammel . . . En dyp rynke skar sig ind mellem brynene paa ham . . . Det hadde hun ikke lagt merke til da han gik forbi hende her paa gaten . . .

Paa den tretrins trappen foran huset stod kurven; hun tok den og blev staaende litt — hun hadde indkjøp at gjøre. Hun saa op paa huset — solen paa de hvite væggene blindet hende. Endda sat Augustin og arbeidet — det røde rullegardinet var nede i kontorvinduet. Med ett kjendtes det som det var mange dage siden hun hadde set ham — det kjendtes med ett som hadde hun en glæde at dele med ham, en glæde hun ikke kunde gaa alene med længer. — Hun lukket gatedøren stilt bak sig og listet sig op trappen; i den lille gangen tok hun av sig hatten. Døren til stuen stod oppe — alle dørene stod oppe i varmen; da hun var ved terskelen til spisestuen, saa hun ind i kontoret.

Et øieblik heldte hun hodet imot dørstolpen. Rummet foran hende var fyldt med sol — det glitret i de blanke tingene paa bjerketræsbuffeten — i brede, skraa strimer danset en sky av ørsmaa støvfnugg tvert over værelset. Men inde i kontoret var det rød skumring. Augustin sat foran skrivebordet, midtskuffen var dradd ut, og han hvilte albuene paa den, hodet støttet han i hændene. Han rørte sig ikke . .

Hun stod og saa paa den bøide nakken, de brede, lute skuldrene. Kjærligheten til ham overvældet hende, paa sekunder syntes den at øke saa hun ikke kunde bære den — med hele sit væsen fornam hun livet slik det vilde været uten ham, alle de skifteløse dagene som skulde blit maaneder, blit aar . . . ensomheten han hadde fridd hende for, bitterheten han hadde løst hende av . . . Hurtigere end tanken slog følelsene op omkring hele samlivet til nu — en efterfold av aars længsel og venting bredde sig pludselig over sindet, nye haab sprang ut.

Stilt, med haanden mot brystet gik hun paa taa ind til ham. Da hun la armene omkring ham bakfra, skvat han — hun bøiet sig, holdt omkring ham og la kinden ind til . .

„Sit slik og jeg skal si dig noget," hvisket hun. — „Jeg elsker dig og jeg aldrig elsket dig saan som nu — vi skal ha et barn igjen, vær gla, for jeg er gla for det, det skal bli et levende barn denne gangen, denne gangen skal jeg faa hjælp."

En morgen i september kjørte Veronica og Vargen ut av byen. Fem av prestene i amtet skulde møtes hos provsten paa Lillero, halvanden mils vei fra Vikstrand, og provstinden hadde bedt hustruene gjøre følge — for gjestene langveis fra hadde hun sengeplads.

I en uke hadde hun gaat i spænding for denne turen — hun hadde været ræd veiret ikke skulde holde, ræd Augustin skulde faa forfald. Provstinden hadde selv været indom dem en dag — det var en liten, vever dame som hadde kaldt hende „De vesle jenta mi" — hun hadde faat længsel efter hende straks hun var ute av døren. Fannys forældre, presten Delmars, skulde ogsaa komme til Lillero; men mest hadde hun tænkt paa den lange kjøreturen alene med Augustin. Da dagen kom, vaagnet hun med sterk hodepine. Gunhilde kokte en kop ekstra svart kaffe til hende, og hun syntes hun blev bedre. Jeg har glædet mig formeget, tænkte hun.

De hadde faat hest og trille hos vognmanden — Augustin kjørte selv. Straks de var forbi byhusene og kom ut paa veien langs stranden, tok hun av sig hatten og aapnet kaapen. Det var kommet en liten blegnen høit oppe i luften, solen var liksom glidd litt indover, og bladene paa lønnetrærne hadde faat blodrød

rand — men himlen var klar og hvitblaa, maakene laa blikstille paa den blanke fjorden, det lugtet sjø og tang — endda var det varmt i solen, endda var det sommer.

I den første veisvingen møtte de en flok turister, nogen av dem gik barhodet og sang. En skjegget, lyshaaret mand slog ut med haanden da han vek av veien for hesten, og han ropte ind over vognen —

Septemberluft, septembersol,
septemberdagens pike!

I den muntre, danske røsten var det kaat hyldest . . . . Veronica snudde hodet og saa op paa Augustin. „Slyngelstreker!“ mumlet han, men hun saa han skjøt frem underlæben for et smil. Da kom en glæde over hende, en liten lykkelig ørhet — hun flyttet sig nærmere ind til ham og lo. „Du likte det likevel, Augustin.“ Han svarte ikke . . . og mens de kjørte langs stranden snart i sol og snart i skyggen av store løvtrær, blev hun litt efter litt taus og fordrømt. Naar vilde det ske at han tok hende ind til sig og turde si: jeg elsker dig . . . . Naar blev hun saa god og deilig for ham at han ikke længer kunde stænge kjærligheten ute fra dagene de levde — — Alle disse sommerukene hadde hun været gla for hun var vakker og tænkt det — gla for at haaret blev guldrødt i solen, gla for det sunde legemet hun hadde. En våg trods — en uklar stolthet rørte sig i hende mens hun mindtes. Det var ham som hadde lært hende det hemmelige, det var hændene og øinene og læbene hans som hadde sagt hende det hun ikke visste. Skulde hun la være at tænke paa det — paa det som ga hende plads ved siden av ham, ret til alt som var hans . . . .

Hun heldte hodet litt bakover og lukket et sekund øinene for solen. Og hun la haanden ind under skvætlæret paa knæet hans.

„Gid vi kunde kjøre her i solen og ikke komme frem til nogen," sa hun.

Han nikket — ansigtet hans var vekt, næsten mildt.

„Hvad tænker du paa?" spurte hun.

Han rettet sig og ga hesten et rapp med tømmeløkken.

„Hvad sat du og tænkte paa, Augustin?"

„Du spør saa ofte om det — tankene gaar og kommer — en kan ikke altid gjøre regnskap for dem, ikke for sig selv engang," sa han.

„Kanske vi sat her ved siden av hverandre og tænkte paa det samme," hun bøiet sig litt frem og smilte.

Han saa ned i det løftede ansigtet som var mykt av kjærlighet — og de graa, dyptliggende øinene hans skygget sig til i utaalmod.

„Hvad var det du sa mor pleiet at kalde dig igjen?" spurte han.

Hun snudde sig væk og blev rød.

„Fy dig," sa hun. I det samme kjendte hun at hodepinen var blit værre — verken i tindingene bultet pludselig frem og hun tok sig med begge hændene til hodet. — Jeg blir vist syk, tænkte hun. Hvad var det for noget vondt som holdt paa at hænde . . ?

Det sidste veistykket snakket han meget, han fortalte om provsten som gaardbruker — han talte om at han sagtens kom i opposition til embedsbrødrene, naar de nu skulde drøfte kirkelige reformer. Og han lærte hende navnene paa nye fjeldtinder som her inde i fjorden synte sig bak de andre . . . Hun sat og hørte paa ham. Han gjorde sig flid og fortalte noget for at gjøre noget godt igjen . . .

Den korte bakkede alleen op til Lillero var plantet til med asal, prydelige som buketter stod trærne med de runde kronene fulde av røde bær. Da de kjørte

ind paa det store aapne gaardstunet paa prestegaarden, og Veronica fik se hvem det var som stod barhodet foran stabburstrappen og matet en hvit gaaseflok, gjemte hun sig bak skulderen paa Augustin — det var noget hun skulde ha tænkt ut før hun kunde hilse paa fremmede . . . .

Presten Delmar gik imot dem med utstrakte hænder. Alle gjæssene fulgte ham og skreppet, borte ved drengestuebygningen gjødde en bandhund rasende — og pludselig satte den lille blakke skysshesten foran trillen hodet i veiret, vrængte mulen over de lange tændene og knegget —.

„Jeg har kikket efter Dem, jeg har git mig noget at bestille herute, jeg vilde saa gjerne være den første . . .“ sa Fannys far og hjalp hende ut av vognen; og da han hadde hilst paa Vargen med et sirlig bukk stak han armen ind i hendes, snudde hende og gik bortover tunet med hende —

„Vor Fanny skal gifte sig, vor fælles kjære velsignede Fanny skal bli en lykkelig hustru og mor, med guds naadige hjælp, fru Vargen —“

„Ja jeg vet det,“ sa Veronica og fik pludselig taarene i øinene.

„De vet det — og De kjender Fanny — og jeg maatte gi min glæde luft forinden. — Min hustru skatter ikke egteskapet, egteskapet som saadant, hun har denne feil, denne eneste feil, fru Vargen. Og — og hun ynder ikke visse glædesytringer i visse anledninger . . . Men jeg hørte at De skulde komme, jeg tænkte: vi skal tale sammen, vi skal tale sammen om Fanny — vi skal sammen glæde os over at det er lykkes at føre den kjære pike uskadt gjennem livet. — Det har været mit faderhjertes bitre sorg at vor kjære Fanny hadde denne ulykkelige skavank, De vet det, kjære — og hendes mors og min bestandige bestræbelse at skjule denne ulykkes skjæbnesvangre følger for vort barn. Det

er lykkes for os, det er lykkes!" hans røst blev tyk av bevægelse — „Fanny er blit spart . . . som elsket kvinde skal hun sitte ved sin husbonds side — la mig dele mit hjertes glæde med Dem, kjære Veronica."

„Ingen kan se at Fanny halter mer naar hun gaar langsomt," sa Veronica og bøiet sig og tok op en liten sten fra bakken — „og hun gaar altid langsomt."

Ved et hvitduket bord i en lav og mørk stue — vinduene var skygget av vildvinsranker — sat fire damer og drak te, da Vargen og Veronica kom ind sammen med pastor Delmar. Provstinden strøk Veronica paa kindet og forstod ikke hvordan Vargens var kommet til gaards uten at hun hadde merket det. Augustin bukket for de fremmede, han skulde ingen te ha, og Delmar fulgte ham ovenpaa hvor prestene alt hadde trukket sig tilbake for at samtale. Men Veronica tok hver enkelt i haanden mens provstinden sa navnene: „Fru pastor Bærø, fru pastor Flodberg — fru Delmar og De er gammelkjendt, hører jeg . ."

Mellem fru Delmar og fru Bærø fik hun plads. „Vi sitter og snakker om fiskemat," sa provstinden og det lille hodet rørte sig venlig paa halsen; fru Flodberg fortsatte da at forklare om den nye fremgangsmaaten — røsten var langsom og litt sløret, med de hvite hændene formet hun noget i luften. „De har rede paa Fannys desperate beslutning," hvisket fru Delmar og heldte sin ranke overkrop bort imot Veronica — „saa taler vi ikke mer om den ting, er De snil. Min datter Louise melder sig til filologicum næste aar — barnene arvet noget efter min bror distriktslægen. Men for Fanny kom redningen forsent. Drik teen mens den er varm — De ser ut som De fryser —" hun la armene sammen under brystet — kamémedaljonen med den hvite strenge kvindeprofilen rørte litt paa sig: „Jeg er lutter fiskemat," sa hun til fru Flodberg . . .

Veronica sat optat av noget, alt flere ganger hadde hun strøket sig over panden lik et menneske som ikke kan komme paa et visst ord — sindet var tynget av noget vigtig, og hjertet slog av anstrengelse; men alt som skedde siden de kjørte ind paa prestegaarden, forstyrret og hindret hende, saa hun ikke kunde faa til at tænke . . . Da fru Delmar sluttet at snakke, skaket en liten frostrid hende pludselig, som hadde den andres spørsmaal sendt den — koppen hun holdt klirret imot skaalen, og hun satte den fort fra sig. I det samme snudde hun sig og saa paa fru Bærø — de syke øinene hvilte dvælende paa hende, og blikket kom sig ikke fri; hun hadde kjendt det paa sig det blikket . . .

„Undskyld," sa den fremmede prestefruen — „men jeg sat og saa paa at De ligner paa min slegt — vi er vel ikke skyldfolk vel?"

„Nei det tror jeg ikke, nei jeg er født Maiman . ." Veronica slog ned øinene, fru Bærøs store gule ansigt hadde skræmt hende straks hun kom ind i stuen . . .

Efter teen viste vertinden gjestene omkring i huset. Med smaa sjal over skuldrene fulgte de den lille, vevre provstinden, hun sprang foran og laaste op skapene — i trappen lyste det i de hvite bomuldsstrømpene hendes. Veronica var den yngste og kom sidst — hun hjalp fru Bærø i de bratte trinnene . . . „Tak skal De ha, mange tak," lød det hele tiden fra den andpustne røsten . . .

„Hvad er det med hende, med presten Bærøs kone," spurte hun, da hun blev alene med Fannys mor paa et gjestekammers — de skulde stelle sig til middagen. Fru Delmar saa rundøiet paa hende. „Kjære, De ser vel at mennesket gaar paa faldende fot!" „Ja. Men hvem er hun? Hun ligner en død i ansigtet —" Veronica hutret litt. „Hvem hun er — Bærøs egtehustru

er hun. Hun blev utvalgt av menighetens øverste her hjemme, sammen med to andre blev hun sendt til Afrika til de trængende brødre paa missionsstationen — Bærø blev hendes lod — hun gik fra bryggen til alteret med ham og fra alteret i sengen, tænker jeg mig. Fru Bærø ligner sine søstre, kjære Dem, har De aldrig besøkt de prostituerte?" Veronica tok sig over panden. „Hjertet mit slaar saan idag," sa hun. „Det blir regn," sa fru Delmar — „se det regner alt over Vikstrand — De skulde klæ Dem varmere, fru Vargen." —

Paa middagsbordet stod to armstaker av bronse. De ti smaa lysluene flakret længe bleke og vanmægtige, betrængt av dagslyset. Men eftersom avdagningen la skumring langs væggene, blev straaleringen omkring kandelabrene større — til det hvite bordet skinnet, mættet med lys og lysreflekser.

Efter provstens bordbøn faldt det en stilhet, de flestes øine fulgte fatene med østers, som piken og husets søn bar omkring. Provstindens smaa livlige ord som idelig mante gjestene til at forsyne sig bedre, kom og gik til klinket av skallene mot tallerknene. Men da pastor Flodberg hadde faat fæstet servietten omkring snippen og skjøv kniven ind under den første østers, lo han — og i næste øieblik hadde han git samtalen fri med en liten velturnert spøk om skabelsen, Vorherre og skaldyret. Provstinden fortalte fra de tider da Lilleros østersret bragte gaarden en god aarlig indtægt i kontanter „utenom alt det prestens husholdning selv forbrukte — i de tider, da en ikke kunde tænke sig at servere fiskemat i en anstændig middag uten østersstuing, fru Flodberg!" Og fru Flodberg kjendte sagtens vore prestegaardes kjøkkentraditioner, hendes bedste veninde hadde tjent mer paa én kokebok end manden paa tre bind fastepræken er.

Nede ved den ene bordenden mellem pastor Bærø og Elias, provstens søn, sat Veronica. Straks de var kommet tilbords, hadde nogen skjænket et glas vin for hende — hun skalv stadig i smaa kulderider, og hun hadde tømt glasset. Nu spredte heten av vinen sig langsomt og godt i brystet, hun sat liksom saa let paa stolen, frosten holdt sig stille etsteds nær ryggen . . . . Men da den seksten aars gutten kom og satte sig ved siden av hende, maatte hun snu sig væk — det stod en stram lugt av stald fra klærne hans, og hun mistet matlysten . . . . . hun prøvde at tænke paa den kolde luften ute, den kolde, rene luften, paa sjøen og stjernene. De tre prestenes runde, myke stemmer lignet hverandre, nogen hadde engang kaldt dem akrobatrøster — hun maatte smile. Men ved den andre bordenden hvor Augustin sat ved siden av fru Bærø, der snakket de ikke. Naar manden talte, løftet bare fru Bærø de syke øinene og lot blikket bli staaende en stund. Bærø var mager og hadde litt grissent haar paa hodet, paa halsen skrukket skindet sig under haken som paa nogen fugler hun hadde set i farens bok om dyrene . . . . . Hun vilde ikke se mer paa pastor Bærø. Han hadde korte fingre, leddene var store og stygge. Fort lukket hun øinene. Men den ene pekefingeren var kortere end de andre og krum . . .

„Jeg har tillatt mig at fylde Deres glas, frue, skaal," sa pastor Bærø.

„Jeg vil heller ha litt vand," hun lænet albuen mot bordet og panden i haanden. Rundt omkring sat mændene i hvite skjortebryst og spøkte, og indimellem dem sat kvindene og lo i søndagskjoler og lot som ingenting; men om natten var alting anderledes — det maatte gjøres noget ved det . . . Hun strøk sig over panden.

Pastor Bærø spurte om hun var syk.

„Nei," sa hun, „jeg har litt at tænke paa." Han tok

langsomt blikket fra hende; med begge hændene løftet hun vandglasset og tømte det.

. . . Klart og tydelig husket hun nu Augustins ord i vognen: Hvad var det du sa mor pleiet at kalde dig igjen, hadde han spurt. Og øinene hans blev knivsgraa og smale. Han vilde krænke hende, hun var et nuss som sat og tænkte paa kjærligheten. Men det vigtigste var det som hændte før dette. Han hadde sittet ved siden av hende og tænkt paa den han ogsaa. Hun hadde ikke tat feil. Ansigtet hans hadde været mykt og mildt av kjære minder . . . . Hun husket ansigtet hans, drag for drag, klart og tydelig . .

Kaffebordet var dækket i et litet værelse bak storstuen — der var ikke gulvkoldt som i det andre rummet, og en slap at høre regnet, som nu stod stridt mot rutene paa fremsiden av huset. En lav lampe med pressede bregneblade under silkepapiret paa skjermen la et venlig lys over bordet, det brændte i ovnen, og de smaa slitte lænestolene stod fortrolig nær hverandre — de var trukket med uld-damask og hadde hvite heklede stykker over ryggen. — Mændene drak sin første kop kaffe i damenes selskap, det blev talt om Grækenlands nederlag og den nye utgaven av Snorres sagaer. Men et par av prestene hadde alt tændt pipen, og da et kvarters tid var gaat, tok de kaffekoppene med sig ovenpaa. „Hvad skal dere drøfte i eftermiddag?“ ropte fru Delmar efter dem. „Vi skal overveie en del kirkelige anliggender, frue,“ svarte pastor Bærø. „I formiddag blev vi færdig med vort egentlige tema: menneskets aandeliggjørelse gjennem kirken og dens tjenere.“ Hun hadde ønsket at fortsætte samtalen med mændene; rødflekket i ansigtet og med urolige læber drev hun op og ned i den tomme storstuen, mens de andre tydde sig sammen i provstindens kabinet.

Veronica Vargen blev lagt paa sofaen; det var tydelig for alle at hun ikke var frisk; fru Flodberg brettet det heklede lureteppet godt ind omkring hende. „De er ikke større end en skikkelig konfirmant," sa hun, og provstinden snudde selv kanvasbroderiet ned paa putene og skjøv dem ind under ryggen paa den vesle, trætte smaafruen. „Somme av os trænger at spare paa kræftene vore," sa hun og blunket til de andre. Denne unge konen, som maatte overende paa sofaen, øket koseligheten i værelset, det kom noget gladlynt og utløst over det lille selskapet rundt bordet, selv fru Bærø blev livligere i øinene.

Samtalen med mændene hadde været vanskelig, provstinden og fru Flodberg var endda varme i hodet. Av samme kurtoisi som drev herrene til at snakke om huslige gjøremaal ved bordet, hadde damene ved kaffen tat del i ordskiftet om begivenhetene ute i verden. Fru Flodberg var kommet godt fra det, hendes mand læste hver kveld høit for hende det hun burde vite, og hun tænkte sig om før hun talte. Men mot provstinden var der blit øvet „kirketugt", som Flodberg sa, fordi hun paastod at det var Tyrkiet som skulde betale 75 millioner i krigsskadeserstatning til Grækenland . . „Neinei-nei, snille Rikke," hadde provsten rettet — „det er jo Grækenland som har tapt, det er jo Grækenland som er slagen, kjære ven." Men hun holdt paa sit — hun hadde læst det, i en avis hadde hun læst det. — „Det staar jo saameget i avisene, vennen min, du kan inte vite om inte jeg har fundet noget du har forsømt at læse, provst!" Imorgen den dag skulde hun lete gjennem alle avisene paa et visst sted, der pleiet hun læse dem . . . Fru Bærø hadde ikke været med paa samtalen, hun var undskyldt, Bærø tok „Aftenposten" med sig paa kontoret, der hentet klokkeren den om eftermiddagen — hun visste saavisst ikke naar hun skulde

læst bladene heller hadde hun hat dem, hun som aldrig sat still . . . „Nei, jeg tænker vi kan ha mer end som nok med vore egne utbetalinger, om vi inte skal agte paa tyrkens ogsaa," sa provstinden.

Og ordskiftet livnet. Det meste av sit voksenliv hadde de alle tre vandret i pengenødens og næringssorgenes labyrint — hadde den ene hat større byrde at slæpe end den andre? Hadde nogen hat værre timer i graat og raadløshet end en selv? Hvor tok de andre pengene fra til skotøi og klær, til tjenerløn og skole og medicin? Visste nogen en utvei — kjendte nogen raad en aldrig saa liten raad for de værste vanskelighetene, de som trykket idag og truet imorgen?

Veronica laa med lukkede øine. Hun hørte røstene, op av dem lettet sætninger, én og én. Det blev ogsaa billeder av dem . . . Provstinden hadde med egne hænder sydd alt undertøiet til ni barn, al ting saalænge de var hjemme; det meste hadde hun sydd om natten ved lysskin . . . De snakket om priser, om matportioner, et menneske skulde ikke spise sig mer end mæt, men naar var en gut mæt? Var fem brødskiver uten paalæg nok? „Jeg bytter paa med grøt," sa fru Bærø ordene hang saa tungt efter hverandre. — „Vi brukte høitidsofferet til barnas utdannelse og nu er det slut," provstinden sukket litt. „Og der gaar Elias min yngste, gud hjælpe ham." „Bærø sender dem tilsjøs, naar de er konfirmert sender han dem tilsjøs, nu faar Vorherre og du selv gjøre resten, sier han til dem. Jeg har ikke blund paa øinene naar det blaaser . . . ." „Og nu vil de ta akcidensofferet ogsaa, men kan kommunen erstatte os samvittighetens gaver? Flodberg har altid hat de bedste offerdagene i bygden, kunde de ikke nøies med det faste offeret? Han taper de tre største gaardbrukerne og godseier Samson, kan kommunen erstatte saant?" „Spar paa smørret og paa taarene, sa mor,

før hun døde, hun visste aa det gaar mest av . . . . !“ „Mor laa bare og kvidde for begravelsen sin,“ sa fru Flodbergs slørede røst — „døden er saa kostbar i et hus . . .“

Veronica hørte ikke mer. Naar jeg blir gammel og skal dø, tænkte hun. Da kjendte hun pludselig hvor træt hun var. Og hun rettet ut benene og lot hændene gli ned ved siden av sig — hodet sank dypere i puten, og det stramme i nakken slaknet. I tindingene og halsen og brystet banket blodet haardt — mens hun prøvde tælle slagene, døset hun litt . . .

Fru Bærø talte om fødslene sine, langsomt og nøiagtig. De andre to hadde latt hændene med haandarbeidene synke. Fire ganger hadde hun faret ilde, ni ganger hadde hun født, nu ventet hun den tiende. De fire første barnene var døde „der nede“ — hvite barn kunde ikke leve der missionsstationen laa. Paa skibet hjem hadde hun abortert. Det var et seilskib, det var ikke kvinder ombord. En gift matros hadde hjulpet hende. „En mand,“ mumlet de andre. En snil mand fra Farsund, sa hun. Aaret efter hadde hun faat tvillingene. Hun blev skamfert da. „Meget?“ spurte de. Saa meget at hun fik komme paa hospital. „Der hvilte jeg mig godt, saapass har jeg ikke hvilt siden jeg blev kone. De sa nu fik jeg ikke fler, sa de paa hospitalet. Men gud vilde det anderledes.“ Sidste gang var hun blit kloroformert. „Det var vel skam, men . .“ sa hun og løftet de sluknede øinene og saa fra den ene til den andre. — Provstinden rettet sig op — fru Flodberg var blit tør paa læbene, hun vætet dem med tungen, begge to kjendte et øieblik tydeligere de lønlige ulempene og misdannelsene kjønsliv og barnefødsler hadde git dem — og de fik trang til selv at betro sig — de stod ikke tilbake — de fik rødme i ansigtet — som folk fra fælles felttog nikket de til fru Bærø — de hadde ogsaa været med! Litt frem-

bøiet, med foldede hænder, hvisket fru Flodberg frem fortællingen om tvangsforestillingene hun hadde hat. To ganger hadde de ført hende i ulykken, til sindssykeanstalten. „Jeg syntes ikke jeg kunde bære frem barnet — dette barnet vi hadde avlet i synd — det kom for mig det var djævelen som hadde været hos mig, djævelen og ikke han —. Nat og dag bød Herren mig at fri mig fra fostret, satans sande avkom. — Er ikke jorden opfyldt av evig fortapte, tænkte jeg, hvem er jeg, tænkte jeg, som fordrister mig til at sætte helvedesfrø i verden. Og jeg vilde lægge haand paa mig selv, jeg vilde . . . .“ „Det er inte værdt De river op i dette, kjære Dem,“ sa provstinden, hun saa de smaa klare draapene paa fru Flodbergs pande. — „. . . . Men gud hørte Flodbergs bønner, gud ga mig min forstand igjen, og han tok barnene til sig i den hellige daab og rensket dem for vor synd. — Og jeg faar vel tro han har forlating for hvert fald — jeg lægger mig paa knæ og ber ham om naade og forlating — end alle de nættene jeg har ligget paa det kolde gulvet . . . .“ „En maa ikke tænke paa de sakene, kjære Dem,“ provstindens næsetip var blit brændende rød. „Det er inte den hjerne til som staar det skal en begynde at grublisere over Vorherres mening med jordlivet. En faar bite tændene isammen, saa gaar et døgn om senn, De.“

I den aapne døren ind til storstuen, med armene sammen under brystet, stod fru Delmar. „Da jeg fik den syvende, min yngste, hadde jeg en ny jordmor. Hvilket tækkelig menneske, la os bruke h e n d e herefter, Caroline, sa Delmar. Jeg laa der halvdød og hørte paa ham.“

„Men De døde ikke helt, De døde ikke —“ fru Bærø snudde langsomt hodet — „for vi dør ikke . . . Jeg vil mangfoldiggjøre din møie og dit svangerskap, sa Herren og forbandede os!“

Begge putene i sofaen faldt ned paa gulvet — Veronica satte sig op. — Et sekund lænet hun skulderen mot bordet — det blev sort for øinene, og vinden suste etsteds . . . Hun tok sig til hodet —

„Vi maa omvende os," sa hun.

Alle snudde sig, den unge konens øine lyste feberstore, de dunkelrøde læbene skilte sig over et litet skjælvende aandedrag.

„. . vi maa omvende os, eller saa kvæles vi, og vor ære blir til vor skjendsel . ." det bleke ansigtet fortrak sig i avsky.

I stilheten som fulgte hørte de støi fra trappen og gangen — det var mændene som kom ned fra kontoret.

XIX

Ivar Ringby drev langsomt frem og tilbake paa kaien. Han var alene paa den store bryggen — gutten fra ekspeditionen hadde været nede og meldt at det var havskodde utenskjærs — baaten var en god halvtime forsinket. Og folk hadde søkt ind i bodene for regnet. Ivar var blit gaaende — han likte veiret. Skodden la sig over tinderækken, den seg sagte ind fra sjøen, skjøt en ulden ryg mot himlen og svepte fjeldfoten og de bortre øene i et forrevent slæp . . . Fjorden var graa og god for øinene, buklet sig sommesteder med en doven glans av gammelt tin, steg og sank med rolig pust. Og naar han snudde og drev utover mot vest, stod regnrusket i ansigtet paa ham, fint og kvægende.

Han ventet fremmede med baaten. Kalganof hadde telegrafert fra Trondhjem at han kom indom Vikstrand paa vei sydover. Ivar vilde prøve at faa ham til at bli over en dag . . . Telegrammet: „Vil du hilse paa en gammel ven?“ og Ivans underskrift hadde ligget paa sykehuset imorges da han kom. I den sindsstemningen han var, hadde det virket som et svar paa uspurt spørsmaal. Hadde det truffet Elisabet, vilde hun formontlig sagt: Var det ikke det jeg visste at noget vilde hænde . . .

Han hadde ikke tænkt stort paa fortiden disse aarene;

med vilje hadde han ikke mindtes Kristiania-tiden. Han hadde hat bruk for at glemme. Men efter møtet med Veronica Vargen for nogen uker siden hadde han kjendt en uro, en trang til at se bakover, til at stille tingene paa plads. Det hadde ogsaa slaat ham som feighet at han til nu aldrig hadde villet gi egteskapet sit nogen bakgrund, nogenslags historie . . .

Arbeidet, gjerningens fremgang, hadde været sambaandet med fortiden, tidsregningen han holdt. At veien fra studieaarene i Berlin til det foreløbige maalet han nu hadde naadd, ikke paa noget punkt var blit gjort tyngre av privatforhold — anerkjendelsen for det hadde han redelig ydet konen — en attest de færreste av hans samtidige kunde gi følget de hadde skaffet sig . . .

Men i det sidste var han begyndt at tænke en del paa Elisabet. For første gang paa mange aar hadde han tænkt paa hende som hun var før. Og det var kommet efter med ham, at det arbeidet som laa bakom forvandlingen, hun hadde gaat gjennem, det kunde kanhænde lignes med arbeidet han selv bedøvet sig med . . ? Han mindtes de to aarene i Berlin. Elisabet hadde ikke klaget, ikke det første aaret heller. Hun hadde været meget alene. Hvad hun kunde ha tat sig til al den tiden han arbeidet og ofte bodde paa hospitalene . . ? Han husket bare en kveld han var kommet uventet hjem; da sat hun og skrev avskrift, norsk avskrift. Det hadde ikke gjort noget indtryk paa ham, den gangen . . . Nei, han husket egentlig ingenting om hende før tildragelsen i Thiergarten.

De hadde været ute og gaat en søndag, den andre vaaren de bodde der nede; hun hadde stanset foran en tiggerkjærring, som sat paa en av bænkene i den store parken. Ser du hende? hadde hun spurt. Og, pludselig, hadde hun bøiet sig over det sammenkrøpne men-

nesket, tat det uttærede ansigtet mellem hændene sine og kysset det. Hendes eget ansigt var blit like hvitt som betlerskens — og hun hadde aapnet pungen sin, en liten rød pung, og tømt pengene i fanget paa kvinden — pengene hun elsket . . . Natten efter hadde han ligget og set paa hende mens hun sov. Noget han hadde visst om hende og glemt, var kommet til rette igjen. Forhærdelsen hadde sluppet ham. Næste dag var samlivet mellem dem begyndt at ta en slags skikkelse . . .

Hun hadde aldrig gjort ham skam. Han kunde tælle de gangene hun hadde gjort ham forlegen . . . Han mindtes rødmen, skolepikerødmen de første aarene, naar hun blev vår hun snakket for høit . . . Og det hastige øiekastet dit han sat. Litt efter litt hadde hun vænnet sig av med det øiekastet. Litt efter litt hadde han holdt op at tænke paa hvad hun sa og gjorde mellem fremmede.

Det aaret de kom hjem fra Tyskland, hadde han en dag staat ved vinduet hos en ven og set paa en dame som gik over Ekertorvet. Noget forfinet ved dragten og den ranke skikkelsen hadde interessert ham . . . Damen hadde snudd sig — det var Elisabet. Han var blit saa ærgerlig som hadde han gaat i en fælde, husket han . . .

Elisabet hadde ikke mange feil. Hun hadde vel aldrig hat det. Det var feiltrin hun hadde lidt av . . . Hun var glad i penger — for hun var glad i det de kunde skaffe hende og andre. Hun skrøt — av ham. Hun hvisket lavt med damene om store operationer han hadde gjort. „Min mand kan ta ut et hjerte og sætte det ind igjen, ialfald hvis han vil," hørte han hende si engang. Det nyttet ikke at snakke til hende for dette. „Jeg vet mere om dig selv end du selv tror," sa hun, „og jeg sier ikke andet end det jeg vet."

Men hun var skinsyk. Den feilen hadde holdt sig frisk og voksedygtig hos hende. De hadde sjelden

tjenestepiker længer end nogen maaneder. Hun sa han saa paa dem. — Den julen de hadde truffet Fanny Delmar paa doktorgaarden, var han blit sittende oppe og snakke med hende utover natten en gang. Da han kom op paa soveværelset, var gulvet strødd med ørsmaa papirbeter — det var boken Elisabet hadde faat av Fanny julekvelden —. Han hadde maattet skaffe filtdører mellem stuen og kontoret sit i Kristiania — han kunde høre hende puste og røre sig paa den andre siden døren, naar han hadde kvindelige patienter . . .

Siden de hadde møtt Veronica Vargen her i Vikstrand, hadde hun fulgt ham til sykehuset og hentet ham hver dag. For første gang paa tre uker hadde hun latt ham gaa alene idag; for imorges hadde de staat sammen og set Vargens kjøre ut av byen.

Tiden var gaat fort siden de kom til Vikstrand. Elisabet gjorde lykke her. Om eftermiddagen kom unge damer op til hende og studerte de franske modebladene hendes . . . Hun var blit med i en læseklub ogsaa.

Hendes lille sti hadde ikke været let, bestandig; men nu grodde det blomster for hende. Han kunde tænke paa det mens han gik i arbeidet — at hun var etsteds i solen — — at hun var glad. —

Ute hvor sjø og himmel blev én graa høstkvelding, synte baaten nordfra sig som en liten sotprik. Ivar blev staaende ytterst paa kaien; han lot skibet vokse sig indpaa synet, til baugen tok form som et svart fuglebryst over vandspeilet.

Det vilde skjærpe paa at møtes med Kalganof . . . Længe nok hadde han været en rømling — nu hadde fortiden tat ham igjen. Ivan skulde være dens repræsentant i hjemmet hans.

Han visste ikke stort andet om ham end at han hadde redigert et Nordlands-blad ut av tilværelsen — ikke med radikalt stof, heller med en radikal mangel

paa stof. Men han levde sagtens fremdeles av at omsætte ord . . .

Han tænkte efter: i høst var det akkurat elleve aar siden den kvelden paa hybelen, da Kalganof tok og løftet ham fra gulvet . . . Noget i ham var paa mange aar ikke kommet ned igjen efter det løftet — Ivan hadde holdt det svævende. —

Han smilte skakt — han mindtes hvor han i al usynlighet hadde stillet sig bakom finmarkingen, lik en rekrut, men en rekruts udefinerbare tillid til fanebæreren — med klodrianens forventning til den hændige . . . Og han mindtes Ivans og hans fællers foragt for „de kaarne", for landets lønnede prækehester . . . Da han kom hjem fra Berlin, hadde han fundet Kalganof der han sat da han reiste — i det samme parlament av evindelig talende kafémænd — en snakker saa god som nogen tingmand. —

Baaten la til kaien. Ivar stod med den rundpullede hatten i nakken, saa det lyse haaret, litt tyndt og fliset, kom frem i panden paa ham; han pudset lorgnetten og lot det nærsynte blikket gli langs skibsrækken. En fyr i mørk ulster slog ut med en stor, hvit haand — og Ivar satte paa sig lorgnetten, løftet hatten og ropte:

„Vel møtt, Ivan — hvordan gaar det?" Forbandet beskt, forbandet vemodig løste gjensynet de tre gamle ordene fra tungen. —

Kalganof var straks villig til at komme i land som Ivars gjest for natten — han skulde bare by farvel med sit reisefølge og betale for kosten ombord. Det tok tid. Og da den bredmavede skikkelsen omsider kom stigende over landgangsbroen, kjendte Ivar pludselig som en skuffelse ved synet av tvehaken og den tunge underlæben — som hadde noget i ham ventet at dette fete halvgamle ansigtet ved nærmere eftersyn skulde ha veket plads for vennens virkelige . . .

Ivan omfavnet ham.

„Goddag, kjære gamle ven, goddag du — tilgi at du maatte bie noget paa dette møtes sødme — fy pokkeren for et veir dette dit nye, skjønhetsberygtede operationsfelt mottar sommerens sidste turist med — vort klima er vort lands uerstattelige ulykke, Ringby, for at tale med en æret compatriot. — Jeg skal betro dig —" han bøiet sig litt, og vindunsten av aanden strøk Ivar — „jeg har gjort et merkelig bekjendtskap ombord, en ung kvinde, endda en lukket blomst i de uopdagedes morgenland — men et talent, Ivar, en élan, et temperament, som en gang vil henrykke tusener — jeg saa hende paa „Hjorten" i Trondhjem — jeg har talt med hende — jeg agter at skrive om hende. — Saa du hende ikke, hende med sløret og de mørke øinene — hun har disse dype, skogblaa pikeøine, Ivar, som paakalder digteren i os, som gjør os til skald paa et blik!"

De gik op mot gaten, hvor vandet i sølepyttene speilte lysstrimen fra den nytændte lygten paa hoteltrappen.

„Vi skal til høire," sa Ivar.

„Til høire . . . Og du Ringby — du lever fremdeles paa en god fot med — med dit arbeide og det hele . . .?"

„Ja tak, baade med arbeidet og med —. Hør Ivan, det vil gjøre Elisabet godt at se dig igjen." —

Kalganof drog læben til sig med et litet smeld — øinene hans blev roligere.

„Din hustru har det godt, Ivar?"

„Det vil glæde hende at se dig igjen — du kan tale med hende om, om før i tiden, Ivan — hun brukte nogen smaa ord dengangen, hun vrængte ordene litt, betryllende pleiet hun at si, husker jeg — og pleiet hun ikke at kalde frøkner for frøkorn, og din vertinde fru

Lindekvist kaldte hun fru Kvindelist — det der kan du minde hende om, Ivan . . . . Ja, Elisabet har det godt, tak."

„Godt, men justert?" — Ivan saa litt tvilraadig bort paa vennens profil. — „Hun synger vel endda — Lisa synger vel sine smaa sange fremdeles, Ivar, hva?"

„Ja, hun synger vakkert — hun tok undervisning i Berlin — det vil forbause dig at høre hende synge nu, stemmen er blit fyldig" — en liten rødme satte sig fast oppe under øinene paa ham. — „Jeg kunde slet ikke sove for nattergalens røst — for eksempel — Kierulf i det hele. — Hun øver sig mens hun venter paa mig om kvelden — jeg kommer sommetider litt sent —"

„Jasaa du —." Ivan gik litt fortænkt. „Men ikke „Dypt i mit hjerte", hva?"

Ivar saa et sekund fremmed paa ham, — saa tok rødmen hele det magre ansigtet.

„Nei hun har ikke sunget Daisy Bell siden. Men mind hende om hendes gamle yndlingssang — hvorfor ikke, Ivan — be hende synge den — syng Daisy Bell for mig, Eli . . . Lisa, si. — Jeg skal sekundere dig . . ."

Foran en liten butik med vinduet fuldt av høstblomster stanset de. Ivar hadde et erend ind. Rosene var endda store og søttduftende; han kjøpte alle de hadde der inde, det blev en vakker buket. — Midt i gaten stod Ivan, vadsækken holdt han med begge hændene foran maven.

„Jeg staar og forsumper paa din storgate, Ivar," sa han, „den minder mig saa uvenlig om min egen der nord — og om alle de sølete gatestubber jeg overhodet har været fordømt til at bevandre, siden — gudsdød gut, det er længe siden skjønheten befandt sig bak skyene og bare manglet det sidste lindveiret for at naa ned til os, husker du? Men vi knuslet ikke, Ivar — rundhaandet satte vi livet til med at vente — og vi gaar

sgu igjen som herremænd — og skriver for at leve, fordi vi engang paatok os at leve for at skrive . . .“

Ivar stak armen i Kalganofs og satte fart paa. — „I kveld skal vi omadressere os, Ivan — i kveld skal vi ta returbillet. Du skal faa temperert vin og kold whisky, amigo.“

I den aapne stuedøren stod Elisabet og ventet dem. Hun hadde set dem fra vinduet — de kom arm i arm, midt i sølen . . . Lamper og lys var tændt bak hende — da hun rakte Kalganof haanden, skinnet det i silken langs armen og i de polerte neglene. En svak duft av pudder fulgte bevægelsen. —

„Velkommen!“ sa hun — „Ivar har glædet sig til at se Dem igjen. Jeg har laget noget god mat til dere.“

„Sier du De til Ivan?“ spurte Ivar.

„Ja jeg synes vi kan si De til hverandre,“ svarte hun lavt og rolig, de bleke læbene smilte litt.

Kalganof saa paa den slanke, silkeklædde skikkelsen — haaret sat høit paa issen, som paa gamle familieportrætter . . .

„Jeg er enig med fru Ringby,“ sa han og bukket.

„Du skal si du til Ivan og til altsammen, hører du — se her, Elisabet,“ han gjemte ansigtet hendes med rosene.

Hun tok om dem, stirret paa dem, løftet øinene imot ham, usikre og mørke —

„Til mig? Er du blit gal, Ivar!“

Det var dag utenfor rullegardinet og halvlyst i soveværelset; men Veronica laa endda. Hun laa med den ene armen over ansigtet, den andre hvilte paa puten i den tomme sengen ved siden av. Hun sov ikke; drømmen hadde løst sig op og bølget bare frem og tilbake etsteds

som en lystaake. Lik den ytterste, sidste døende tonen av stilnet musik strøk noget nær sindet . . . Hadde hun seilt paa en stor flod? Som et blad hadde hun ligget paa det rindende vandet og kjendt hvor det bar hende . . . Endda slog hjertet av glæde.

Hun aapnet øinene og saa tingene i værelset. Da husket hun liksom i ett støt den lange natten i nat. Og hun løftet hodet litt — hun var naken, paa brystet hadde hun et rødt merke. Fort foldet hun hændene over det — gid det aldrig blev borte og hvitt mer — gid det evig maatte staa der og aldrig, aldrig blekne . . .

Elsker du mig, hadde hun spurt — elsker du mig? Du skal si det . . . én gang skal du si det — du skal si det nu, nu . . . Hun hadde tigget og truet, hun vilde ta ham i ed . . . Ingenting vilde hun forholde ham mer . . . men han skulde si det . . . . . .

Da hadde han gjemt sig her mellem brystene. Se hans svar . . .

Mens det endda var mørkt, var han staat op — han skulde over fjorden med baaten. Før han gik, hadde han været borte hos hende.

Vor hengivelses nat, tænkte hun. Vor hellige nat, vor evige, hellige hengivelses nat . . . . . Ordene trængte saa paa og vilde være hete og heftige i munden. Og hun merket hun var meget tørst, satte sig op i sengen, skjænket sig vand og drak. —

Mens hun klædde paa sig, kom Perla ind. Hun la panden imot skulderen paa den gamle piken. „Tænk at du lar mig ligge og sove til klokken blir over tolv," hvisket hun. „Presten sa i fekk inkje uroe deg, du gjekk seint i seng aa va klar, sa'n." Hun klappet Perla. „Det e ein ute so be aa faa helse paa fruaa." „Sa han det, Perla, det var snilt av ham du, det var forfærdelig snilt av ham . . ." Hun gik bort til kommoden og smilte til sig selv i speilet. „Det e

han Kalganof so e ute. I sa, presten va paa forhøir, men han kjende deg, sa'n." Perla stak hændene under forklæet; det fregnede ansigtet var blekt og ankefuldt. „Kalganof . . ." Veronica viklet langsomt haaret op i nakken, ytterst ringet det sig i en rødbrun krøl . . . „Spiste han før han reiste? Kalganof — kjære, er han her i byen da?" Undringen kom sigende i øinene hendes. „Det e vel for det snare fær i tru . . ." „Bed ham sitte litt i stuen, jeg kommer straks," sa hun. Piken spurte om hun skulde faa ind Vanda? „Ja, faa ind Vanda, faa ind barnet, hun er søt og deilig at se paa —."

Da Perla var gaat, stod hun litt. . . Jeg besverger dig, hadde hun sagt til ham inat, jeg besverger dig, Augustin . . . Det pudsige ordet hadde hun sagt. — —

Inde i stuen sat Kalganof og saa paa en liten bjerketræs stol. Han dreiet den rundt foran sig. Straks han hørte skridt i siderummet, satte han den væk og strøk haaret fra panden.

Veronica saa et sekund fjetret paa ham.

„Ja, jeg har forandret mig," sa han.

„Nei, det var bare med det samme . . ." hun blev ved at holde i den store, slappe haanden som for at sone noget. — „Det var bare med det samme. Nu kjender jeg Dem igjen. De maa ikke tro jeg pleier at være saa doven om morgningen —" hun skjøv den lille stolen bort til bordet, den var kommet for langt frem — „men min mand hadde sagt til piken hun ikke skulde vække mig, vi kom saa sent hjem fra Lillero inat, og det regnet saa frygtelig, det silregnet saa forfærdelig, Augustin blev dyvaat, men jeg hadde faat laane provstindens kaape — saa syntes han jeg skulde ligge og sove, saa bad han piken om ikke at vække mig, for at skaane mig —"

Gjennemskinnet, tænkte Ivan, gjennemskinnet. Ind-

trykket vilde ikke gi sig. Han stod og saa ned paa hende, han blev vek i øinene mens han sa:

„Jeg syntes jeg maatte hilse paa Dem — jeg kunde forresten ikke latt være heller, at gaa hit. Jeg har ligget hos Ringby inat — Ringby og jeg, vi var jo begge to engang . . .“ han knækket nakken forover med et litt brydd smil — „for Deres skyld, fru Vargen —“

„Men det er saa længe siden, frygtelig længe siden. Her i byen kan De tro det er uendelig deilig —“ hun ristet utaalmodig paa hodet, hun fik ikke til at styre det hun vilde si . . . „Det er kjedelig manden min er borte.“

„Aa det tar jeg mig — mindre nær av,“ Ivan smilte. — „Det gjør ikke noget avbræk, for mig.“

„Nei,“ lo hun, „og til mig kommer han jo igjen.“

De snakket om byen og Vestlandet. Ivan dæmpet stemmen og gjorde sætningene smaa og enkle, slik han mindtes hun likte det.

„. . . Og nu bor De i Nordland, hvor De ikke vilde være,“ sa hun.

„Ja, nu er jeg kommet dit jeg ikke vilde . . .“

Det blev en stilhet. Kalganofs underlæbe sank litt ned. Regnet stod haardt mot ruten.

„Det er „vestan“ idag,“ sa hun, „da staar veiret paa her. Men nu er han over fjorden for længe siden. Kalganof, blev Deres søster frisk den gangen — jeg fik aldrig vite det —“ hun rødmet.

Ivan snudde sig imot hende.

„Katja?“ sa han — blikket blev aapent og dumt. Saa gled noget likt skræk ind i det — en muskel fortrak sig pludselig i kindet paa ham og blev staaende og rykke . . .

„Jeg tænker saa ofte paa hende,“ hun smilte fordrømt.

„Men — men vet De ikke . . . men gud velsigne Dem . . .“ ordene buldret litt.

Øinene hendes møtte hans.

„Nei . . .?“ sa hun. Og hun la hændene sammen i fanget, hun klemte den ene haardt mot den andre.

„Hun døde jo fra ham og barnet, dengangen,“ stotret han.

„Men hun het ikke — hun het Katrine Iversen.“ Veronica sat opret paa stolen uten at læne sig — øinene gled bare væk fra Ivan, og læbene blev smalere; men navnet kom høit og tydelig over dem.

„Hun het jo efter sin far, efter emissæren . . . Jeg kalder mig efter mor. — Men i herrens navn, hvordan kan det gaa til at De ikke vet det, at De ikke har visst det, fru Vargen“ — han fôr sig gjennem haaret med hændene.

„Jeg har aldrig snakket om hende med nogen.“

„Nei naturligvis, naturligvis . . .“ han reiste sig og gik nogen skridt. — „Denne her,“ sa han og løftet den lille stolen fra gulvet — „denne har jeg gjort til hende, til kammerset hendes hjemme i Alten, jeg arbeidet to slike til hende, om vinterkveldene, jeg var vel femten aar gammel — to stykker. En hadde saa mye kvist i rygstykket — det var den andre, den hun hadde ved sengen sin . . .“

„Den staar inde paa kontoret,“ sa hun. „Nu kommer Vanda.“

Barnet var vandkjæmmet og hadde nystrøket forklæ. Hun neiet. Ivan saa ikke paa hende.

„De er ikke frisk,“ sa han. Aldrig hadde han set blekhet slukne et levende ansigt saa braat.

„Nei — nei, jeg blev syk for nogen dage siden — jeg har faat feber — igaar var det vanskelig for mig, jeg hadde ment at si noget andet til de fruene. — Forresten,“ — hun tok sig til panden — „det var igaar, jeg fik vite det. Paa en kjøretur . . . Det er ikke Dem som fortæller det til mig.“

Ivan stod raadvild. Det samlet sig noget vondt her inde. Hun hadde næsten ikke røst mer.

„Ta den fremmede manden i haanden," sa hun og løftet ansigtet litt. — „Det er din mors bror — I-vanda . . ." hun søkte sig frem — „han du er opkaldt efter."

Ivan tok barnets haand.

„Skal jeg gaa?" spurte han, pludselig tykmælt.

Veronica nikket.

Han bøiet sig og saa paa den lille piken — hun snudde væk ansigtet og skjelte av blygsel. Overvældet slog han armene omkring hende — kysset øinene, panden, den buede, trodsige munden. — Søsterens navn vilde frem i ham.

„Kjære lille ven — lille søte pike," mumlet han.

Barnet blev igjen hos Veronica, da han gik. Ute i i gangen stanset han og lyttet, hørte grytesinglingen og aapnet den rette døren. Perla stod borte ved komfyren. „De — De — Gunhilde," sa han og fik tak i det halvglemte navnet, — „De faar hilse min svoger, er De snil — gaa ind til deres matmor, hun feiler noget," sa han og lukket stilt døren. —

Vanda var krøpet op paa en stol ved vinduet.

„No kommer han — det e hul i paraplyen hans," skrek hun i.

Om en stund kaldte Veronica: „Vanda!"

Barnet kom uvillig og stanset midt paa gulvet.

„Hvad ber far om kvelden?"

„Ja, men jeg ber først."

„Først ber du: nu lukker sig mit øie. Saa ber far —" hun tok sig opunder det venstre brystet og heldte sig litt fremover. — „Saa ber far . . .? Saa sier far . . .?"

„Kjære Fader, du som er i himlen, hjælp Ivanda saa hun aldrig glemmer mor, amen."

„Og saa?"

„Ikke noget mer."

„Saa sitter far hos dig . . .“

Det kom ikke noget svar.

„Far fortæller dig noget?“

„Det sier jeg ikke og det sier jeg ikke og det sier jeg aldrig i verden, for det faar jeg ikke,“ barnet gjorde rapt kors med den høire haanden foran strupen og panden — den stumme eden hun hadde lært av de nye venindene i Vikstrand.

„Gaa ut,“ sa Veronica. „Gaa ut til de andre.“

Barnet drog op den ene foten og hoppet bortover gulvet paa ett ben — i døren stod Perla. „Avveien,“ ropte hun.

„Ta paa Vanda igjen, er du snil,“ sa Veronica.

„Han sa, fruaa va klen — det føllte 'n vel nokka . . . laakt no au . . .“

„Mot mig gjorde han godt,“ sa Veronica.

Piken la haandbaken ind mot kinden hendes — fort drog hun den til sig.

„Du brinn — men ka e de so vanta deg!“

„Jeg har faat et sting — jeg gik saa mange trapper igaar, og hun var saa tung . . .“ fru Bærøs ansigt kom for hende, og hun lukket øinene. — „Jeg vil gaa ind og lægge mig.“

„I ska hjælpe deg —“

„Ikke før jeg ringer, du skal ikke komme før jeg ringer — jeg vil sitte litt først“ sa hun.

Det blev stilt i stuen efter lyden av skridtene og smeldet i dørlaasen.

Hun bøiet sig fremover — aandedraget gik hastig over læbene, de tørket til; naar hun pustet smaat og fort, ga holdet sig litt; men hjertet slog for mange slag. Hun var syk . . . Ja, ja, tænkte hun, som stod det én og maste.

Liksom smerten efter et voldsomt slag, et brudd, sommetider bare litt efter litt naar nervene seg sand-

heten langsomt ind over hende. Dunkelt og forvirret skjøv først mindet om sommerdagene i Dronningparken sig frem — ett efter ett kom synene, Kalganofs fortælling den gangen hadde skapt.

Det var de to som hadde levet hos hverandre i Finmarken — Augustin og den andre . . .

Hun krøket sig og sat som en viljeløs — og nu ga sindet tilbake alt det hadde gjemt av indtryk, løste dem av vildfarelsen og bandt dem sammen. Som bare længslen skjønner lykken og savnet elskoven, slik hadde hun engang lett frem to fremmede menneskers liv. Stykke for stykke sank det hjem igjen til hende — bare at den ene ikke var ukjendt længer; drag for drag bygget en stor lidenskap sig ut av halvmørket, en lidenskap hun kjendtes ved. Hendes egen kundskap om kjærligheten prisga hende — det hun sikrest visste aabenbarte for hende mandens kjærlighet og længting og savn — til alt oplevet kløvde sig i to, til alt, stort og smaat, spaltet sig, fra de første dagene til det sidste som var skedd, det allersidste. Lik en blind som faar synet, blev hun vår ord og hændelser — de smaa halvsagte ordene, smilene, klangen av et ingenting — skyggelandet hvor skjæbnen gror. — Hun kunde ikke røre sig — hun maatte bli ved at s e det frem til det ikke var mer, til det var fuldbragt. Og da hun visste al ting om ham som gik bøiet og bar, som ikke kunde glemme og ikke vilde det heller — da aapnet hendes eget savn sig som et fang og tok hans ind til sig, da blev hun ett med ham i smerten og bøiet hodet og graat bitterlig.

Inde i spisestuen rørte nogen sig — stanset og rørte sig igjen — en dør blev stilt aapnet og lukket.

Veronica stod op. Med haanden opunder siden gik hun, litt skak, ut av stuen. —

Hun hadde alt hegtet op kjolelivet da hun kom ind

i soveværelset, og hun løste haaret. Ikke før hun hadde været der inde en liten stund, merket hun at der ikke var gjort istand endda efter natten. — Hun saa bort paa sengene — det var et litet søkk i puten efter hodet hans . . . En ømhet vilde frem, det milde kom — det som kom naar hun saa frakken hans ute i gangen og gjemte sig litt i den. Hun satte tændene haardt imot hverandre, læbene blev haarde av skam . . . . .

Haaret gled ned over skuldrene paa hende, ytterst ringet det sig i rødbrune krøller . . . Fort samlet hun det i den venstre haanden, hjalp til med den andre, tvinnet det fra nakken som et glat taug — — paa kommoden laa barberkniven hans, den løvtynde kniven ingen fik røre. Hun tok og aapnet den, bøiet nakken og satte eggen imot haarrepet — den smatt igjennem bare som gjennem en blomsterstilk. Et øieblik holdt hun lokkene i haanden. Saa kastet hun dem fra sig bortover gulvet . . . Nu var det noget som hastet. Hun knælte og drog ut skuffene i kommoden, tok tøi ut av dem og la det paa stolene, reiste sig, ynket sig for holdet og gik imellem bordet og vaskevandsstolen og samlet smaa ting i hændene. Pludselig prøvde hun at mindes hvad de skulde ha til middag, og husket det ikke — pinte sig med det en stund. Jeg kan ikke vente til jeg kommer paa det, tænkte hun; og nu satte hun fort fra sig det hun bar i hændene og gik ut i spisestuen. Hun var glidd og gik ved siden av sig selv, syntes hun . . .

Døren til kontoret stod aapen som den pleiet; det var ingen rød skumring der inde, for rullegardinet var oppe; det sat ingen der inde.

Da hun stod foran skrivebordet, visste hun hvad det var hun skulde hente. Og det laa i den store midtskuffen. Hun dreiet om nøklen og drog den frem — tømte ut papirer og skrivesaker med begge hænder og søkte indover. Det stod en gammel cigarkasse inderst

— hun satte den foran sig paa skrivebordet. Den var fuld av breve — det var ikke noget omslag omkring brevene . . . En stor skrift dækket sidene — arkene var litt fillet i kantene, de var litt gule, og sommesteder var de gjort istand med smale hvite strimler papir. Hun tok ett for ett og la dem fra sig — det var ikke dem, det var et fotografi hun skulde ha, et hun visste om. — — Hun vilde se Katjas ansigt.

Hun tømte kassen. Men det laa bare en tyk konvolut paa bunden; den laa med baksiden op, det lyste i en liten rød lakklat. Hun snudde brevet i hændene — det var brevet hun hadde skrevet til ham den natten for længe siden; brevet med alting i; det hadde aldrig været aapnet. Sagte la hun det ned i skuffen igjen og skjøv den ind. —

Ute i gangen hang det romerske silkesjalet; hun tok det over hodet og tok paa sig kaapen og gik ned trappen uten at lukke døren efter sig. Fra bislaget hørte hun Perlas stemme, og Vanda, som graat. Hun stod litt og heldte sig mot væggen til skridtene blev borte i kjøkkentrappen; saa gik hun ut paa gaten. —

Veiret hadde spaknet; regnet silte mer stilt, og bruset fra sjøen stod som en orgeldur op gjennem kropene paa sydsiden.

Hun holdt sig midt i den middagsstille gaten; hun hadde sko, og sølen gik sommesteder over dem; men paa det hellelagte fortauget var hun blit svimmel — det var saa smalt. — Da hun hadde gaat litt, kunde hun rette sig op — holdet stilnet av, hun blev lettere for brystet; om en stund kjendte hun ikke smerte og uro længer, den vonde heten i hodet syntes at flakne; og under foten bølget veien god og myk som græsvold. Nær og tydelig som en lykke fornam hun ensomheten — hun gled ind i den og længer ind — sagte rørte

hun føttene, jorden bar hende paa milde, lange bølger, som en flod bar den hende — — —

Regnet trængte gjennem sommerkaapen; hun løftet ansigtet imot det. Guds taarer, tænkte hun, det er guds taarer. Og hun lot ansigtet bli aldeles vaatt.

Ivar Ringby stod inde paa sit privatkontor i sykehuset og stelte med nogen instrumenter han hadde faat med baaten Kalganof hadde tat sydover. Hændene hans rørte kjærlig de blanke staaltingene, det arbeidsbitte ansigtet fik et skjær av glæde — han gik bort til vinduet, holdt en kniv mot lyset, bøiet sig nærsynt, smilte og fulgte eggen med neglen. Det var saa stilt at han kunde høre uret i vestelommen.

Uten at snu sig ropte han „kom“ da det banket. Operationssøsteren, en storlemmet diakonisse i blaatøis kjole holdt døren igjen bak sig. Ivar kjendte hende paa fotlaget. „N?“ spurte han, borte i det han holdt paa med. „En halv grads stigning.“ „Otte og tredve?“ „Otte og tredve fem.“ „Bedst at gi ham det straks.“ „Ti gram?“ „Femten.“ „Klokken fem i eftermiddag?“ „Ja, vi tar ham klokken fem.“ Stemmene grep ind i hverandre, samarbeidet, indstillet, lave, næsten klangløse.

„Var det mer?“ hun gik ikke, og Ivar snudde sig, speilingen i brilleglassene tok væk blikket.

„Prestefruen, fru Vargen, den nye prestens frue er ute — jeg tror hun vil snakke med overlægen. Hun ser febril ut . . .“ la hun til, halvhøit.

„La hende komme.“

Han vrængte av sig regnfrakken, gik over gulvet og hang den væk. Stod stille og lyttet — han kunde ikke skjelne andre skridt end søster Marits. Pludselig hostet han, knappet den øverste knappen i jakken og blev ildrød — han hadde faat hjerteklap . . .

Da Veronica kom ind, stod han ved skrivebordet og

sorterte instrumenter. Han hilste og stillet en stol tilrette for hende; han forklarte pleiersken noget — han ga sig tid . . . Hun mindet om et eller andet nu hun gik over gulvet — denne spæde, nonneagtige skikkelsen med tørklæet som fulgte hodeformen, den var gotisk . . . typen var paafaldende gammelkristelig, det hadde forresten slaat ham før ogsaa: panden, de fint tegnede brynene, det smale aasynet, selve mildheten i uttrykket. Hun kunde staat for den hellige Veronica i — i — i et eller andet galleri . . .

Rolig gjorde han iagttagelsen; men samtidig sanset noget i ham paa egen haand de dyvaate klærne hendes, de lerete smaaskoene. Og med ett kjendte han en ophidselse, som slog over i sinne —

„Men De kan da død og plage ikke gi Dem til at gaa ut i slikt forbandet veir — med slikt elendig fottøi!"

Veronica la haanden paa stolryggen.

„Jeg skulde ikke kommet før siden — jeg skulde ikke kommet nu. Om nogen maaneder . . ." øinene blev våge, blikket mistet fæste — hodet faldt litt bakover, og i en bue seg den spinkle kroppen ind mot stolen som veltet i det samme han tok hende.

Et enkelt værelse mot nord var ledig og blev gjort istand til patienten. Under avklædningen fik hun et hosteanfald; hun rakte selv søsteren lommetørklæet med opspyttet. „Se den brune traaden, nu gik jeg vel itu," sa hun og prøvde smile. Linnetet fik de ikke ta av hende, med begge hændene holdt hun det sammen over brystet; de vilde ikke plage hende og ga hende en natkjole utenpaa. Mens de tok temperaturen, faldt hun i en døs; og da Gunhilde og Vanda kom med tøi til hende om eftermiddagen — de bar det i den store brødkurven — aapnet hun bare saavidt øinene. Barnet og piken fik staa litt borte ved døren, før søster Marit lempelig skjøv

dem ut. Perla holdt sig for munden med knythaand og snufset sagte. Det blev fire smaa dammer efter støvlene deres paa gulvet. —

Tidlig næste morgen gik Vargen ind i sykehuset; han hadde reist om natten, ansigtet var forvaaket, øinene litt røde. Midt i den lange tomme korridoren stanset han og kremtet hvasst; men ingen kom. Dørrækkene paa begge sider var nummerert — han var ukjendt her og visste ikke hvor hun skulde banke paa. Hospitalslugten stod emmen og sterk fra tømmervæggene med de dype mosegropene. Et sted sutret et barn; en kvinderøst stagget — saa kom et hvin og et nyt . . . Han tok av sig hatten, tørket panden og gik tilbake til utgangen.

I døren møtte han en dame. Hun kom fort og var stakaandet av den sidste bakken, et slør dækket ansigtet, men han kjendte igjen lægens frue, sa sit navn og bad om retledning. Elisabet strøk sløret væk fra munden —

„Hvorfor er Deres frue kommet hit? Kunde hun ikke ligge hjemme? Har dere ikke plads?“ det rappe østlandsmaalet rispet ordene av sig.

„Det er hvad jeg selv er kommet for at spørre om, frue. Jeg var ikke i mit hjem igaar.“

„Min mand sier forresten at hun er fælt daarlig —“ Hun gik foran ham og aapnet døren til kontoret; straks de var inde, satte hun fingeren paa knappen i ringeledningen og holdt den der til de hørte nogen springe.

„Hvor er overlægen,“ spurte hun pleiersken som svarte han var paa nummer otte. „Han er hos Deres kone. Han fik ikke undersøkt hende igaar. De faar vente her inde. Vi faar vente, vi to,“ sa hun.

Vargen satte sig ved døren og heldte hodet mot væggen; han var meget træt. Elisabet drev i værelset, drog ut skuffer i skrivebordet og skjøv dem ind igjen, bladet i en protokol . . . Tilslut gik hun op paa person-

vegten og stillet den — en lang rød viser svinget langsomt over den store talskiven. Vargens blik fulgte fraværende kvindeskikkelsen med pufærmene, den indsnørte midjen og de høihælte snørestøvlene. —

„Jeg holder den samme vegten aar efter aar, tre og seksti kilo — jeg veier bare tre kilo mer end da jeg var ung pike. Hvor meget veier fru Vargen?

„Det kjender jeg ikke til.“

Hun lænet sig mot vegtskiven og la den ene foten over den andre, strøk opefter den korte næseryggen med pekefingeren, fortsatte langs brynene, tok sig om koralperlen i øresnippen.

„Vi to er i familie, pastor,“ sa hun.

„Saa . . .?“ Han fik noget utrygt i blikket — et vaktblik, fælles for folk som ikke selv bruker spøk.

„Vore maker holdt engang paa at bli kjærestefolk — det vet De vel?“

„Nei. Det kjender jeg ikke til.“

„Kjender De ikke til det? Det maa jeg si . . .“ hun hoppet ned fra stativet. — „Jeg synes De skal flytte hende hjem — De kan faa den lukkede vognen til Larsen, søstrene kan tulle hende ind i tepper, min mand er ikke indremediciner, det er et sykehus for kirurgi, dette, det er ikke noget hospital — det er den andre doktoren inde i byen som kurerer saanne patienter som hende, hun har ikke noget her at gjøre.“ Farven steg under den lyse huden, øinene blev grønne som brævand.

Vargen skiftet uttryk; et øieblik gransket han fru Ringby: holdt hun ham for nar? Saa reiste han sig, rettet sig og blev glat i ansigtet lik et menneske som faar en gave.

„Nei,“ sa han, „nei, jeg har aldrig frittet min hustru om hendes fortid.“

„. . . desuten er det bedre for hende at ligge hjemme. Ingen kan jo vite . . .“

„Det staar i guds haand," sa Vargen.

Elisabet lo en liten latterhikst. —

„Ja da — gaar det godt, skriver de til Ivar og sier at gud har hjulpet dem, æren er guds, skriver de, naar han har strævd sig ihjel med at lappe dem sammen. Men gaar det galt, da er det lægens skyld, da, da er det operationens skyld, da. Uff, det er saa væmmelig at — Jeg holder det ikke ut, jeg," hun satte i at graate, med hændene for ansigtet. —

Vargen møtte Ivar utenfor døren. Før han fik hilst, sa den andre:

„Det er daarlig. Jeg kan ikke garantere noget." De fulgtes bortover gangen. „Hvad feiler hende?" spurte Vargen. „Jeg har ikke undersøkt hende. Ikke mer end løselig. Men jeg tror jeg kan konstatere en lungebetændelse. Temperaturen er som igaar — ni og tredve fem. Hun har fantasert endel."

„Kan jeg se hende?"

„Hun maa helst ikke snakke. Naar hun ikke hoster, ligger hun forresten mest hen —."

Vargen forhørte sig om sygdommens gang — ifald det gik godt. „Deres frue nævnte jeg burde ta hende hjem," sa han.

„Sludder," underkjæven forskjøv sig paa Ivar.

„Det er adskillig som tyder paa at hun har forlatt hjemmet i — i en slags vildelse. Hendes hjerne har aldrig været sterk."

„Med temperatur paa over otte og tredve har selv ikke De nogen hjerne, hr. pastor —" Ivar bukket let, aapnet døren til sykeværelset og lot manden gaa alene ind. —

Han stod litt ved fotenden av sengen.

Veronica laa paa ryggen; brystet arbeidet— en række smaa, halvhøie suk delte op aandedrættet. Ansigtet var fyldig og blussende og ungt; det tvert avklipte haaret

som dækket ørene, ga hodet noget ynglingeagtig. — — Under de store, blaahvite øienlokkene rørte øieeplet sig uophørlig, som et embryon bak en hinde.

„Hun sover?“ han snudde sig til pleiersken — en liten graahaaret diakonisse som nu, presten tilslut saa hende, neiet med en halvgammel bruds hengivne blik. „Ja, hun ligger mest og moser og døser, stakkar.“

En blank, mørk stripe skilte et sekund vippene fra kindet paa den syke.

„Du maa ta paa dig frakken,“ sa hun, „den hænger ved ovnen . . .“

Han gik frem og bøiet sig over hende.

„Har du smerter, Veronica?“ spurte han.

Nu slog hun op øinene, de var skinnende og klare, uvanlig store. — „Er det dig, Perla.“

Hun saa ham ikke. —

Resten av dagen laa hun uten samling.

Det var en tyst, jevn uro i sykeværelset, en stilfærdig komming og gaaing, en dulgt hast som foran et lønlig opbrudd. — Efter Vargens ønske hadde Ringby tilkaldt byens andre læge. De var enig om sygdomsbilledet; de raadslog om midler til at stille feberen, lindre hosten, styrke hjertevirksomheten. — „Jeg ønsker at alt som ansees tjenlig, maa bli gjort — uten hensyn til omkostningene,“ sa Vargen. Ivar svarte at det som kunde gjøres, var saa godt som ingenting. Men mot sedvane kom han tilbake efter sykebesøk i byen — han skjøv ut sin private spisetid, ga selv patienten antipyrindosene, agtet paa at hun fik friskere drikke, bedre hodeunderlag. Minutvis av gangen stod han sammen med manden, litt væk fra sengen, og lyttet paa deliriet — paa alle smaaordene som knyttet sig lik masker i garnet sindet hendes rørte sig bak, og lot skimte huslivet, anken

for mand og barn — kvindelykken. — Med korte mellemrum talte han pulsen. En og anden gang syntes hun sanse at han var der. — „Hjælp mig saa jeg slipper," mumlet hun. —

Ved ellvetiden om kvelden forlot Vargen sykehuset. Ivar gik ind paa kontoret.

„Du har maattet vente," sa han — brettet op mansjettene og skrudde paa vandet i porselænskummen.

Elisabet sat i halvmørke borte paa den voksdugsklædde bænken. Hun svarte ikke — munden var bare som en liten bøiet strek i det hvite ansigtet.

„. . . du som er et fornuftig menneske, Elisabet, du skulde skjønne —"

„Dør hun?"

„. . . du skulde skjønne at du ikke kan være her og drive om i gangene hele dagen — om ikke andet saa for søstrenes skyld. Hvad vil du de skal tro?"

„Dør hun?"

„Det vet jeg ikke."

„Nei, for du redder hende nok."

Han stod med haandklæet mellem hændene. „Fy for pokker," sa han.

„Ja, bare band mig, bare band mig — tror du ikke jeg vet at hun ikke er saa fælt syk som du gjør hende til da, Ivar — tror du du lurer mig — tror du ikke jeg skjønner hvad det er som bryter i dig naa — tror du ikke jeg husker igjen de derre øinene dine, naar du sat og tænkte paa hende, baade før og siden vi blev gift. Fy for pokker —" hermet hun rasende.

Han kastet haandklæet. „Elisabet!" våret han.

„Og jeg er her og jeg er her og jeg rører mig ikke herfra, saa længe hun er her, saa længe du er her, at du vet det," den hvite haanden knyttet sig borte i mørket, krøllet sig pludselig som næver paa varme.

„Hør Elisabet — vil du se hende?"

Hun reiste sig lydløst, braasnar; — men før hun fik sagt noget, aapnet natvakten døren.

„Jeg skulde be overlægen se ind paa nummer otte — hun har tat paa at synge . . .“ røsten fælte.

„Du kan bli med,“ sa han.

Like indenfor døren i sykeværelset blev hun staaende. Skyggen av sengen som stod frit, laa stor og svart over gulvet; natlampen var stillet paa en lav krak, lyset fra den faldt nedenfra over den bortre side av leiet — hodegjærdet, linjen av puten, av en arm tegnet sig mot det svake lysskjæret. Fra mørket i sengen steg sangen, svak, staccato — monoton og viljeløs som fra et instrument. —

Dypt i mit hjerte en blomst der gror
n . . . n . . . n . . . n . . .
dypt i mit hjerte en blomst der gror
n . . . n . . . n . . . n . . .

om igjen og om igjen den ene strofen.

Elisabet faldt paa knæ og gjemte ansigtet i hændene. — Hjemover om natten gik hun tæt ind til Ivar og graat utrøstelig som et barn. —

Tidlig næste morgen blev han vækket av telefonen. Det var en besked fra sykehuset.

Uten at røre sig laa Elisabet og saa paa ham klæ sig.

„Vil du ligge rolig til jeg kommer hjem, Elisabet, lover du mig det?“ sa han.

Hun tok ham i haanden,

„Dør hun?“ hvisket hun.

„Ja,“ sa han.

„Er du bedrøvet, Ivar?“

„Hun har jo aldrig været andet end en drøm, for mit vedkommende, Elisabet.“

Hun foldet hændene og vrængte haandflaten ut:

„Og det er det som er det værste,“ hvisket hun. —

Vargen sat ved sengen, da han kom; han holdt Veronicas haand og heldte panden imot den.

„Hun hører mig ikke," sa han uten at løfte hodet.

Da han hadde set paa den døende og følt pulsen, gik Ivar bort til vinduet, stod med ryggen til værelset og saa ut i graalysningen. Han tænkte gjennem hvad han hadde foretat siden hun kom under hans behandling — gransket det han hadde gjort; prøvde sig: hadde han kunnet gjøre noget anderledes, var noget forsømt?

Det jagede, pipende aandedrættet fyldte værelset, saget sig gjennem alle andre lyd, hastigere og hastigere. —

„Kan vi ingenting gjøre?" brøt Vargen ut.

„Hun lider ikke — hun er sat utenfor," sa Ivar. Men en følelse av vanmagt, av nederlag, krøp over ham. Han snudde sig og saa paa ansigtet døden hadde merket — og det andre, hendes eget ansigt fra hundre syner syntes atter at kalde paa ham, syntes at tigge om at bli fridd fra masken — om at bli utfridd . . .

Paa nogen sekunder mindtes han alt han hadde hørt om pludselige helbredelser, om uventede kriser, braa og uforklarlige vendinger i sygdomme læger ansaa for dødelige . . . Hurtig bøiet han sig over sengen, tok haanden som famlet langs lakenet, lyttet ned mot det hivende brystet . . .

„Herre, gjør en utgang paa min prøvelse, at jeg kan taale den. Herre, du er min tilflugt og trøst, ogsaa i lidelsen maa jeg prise dit navn. Men denne tids lidelser er ikke at agte paa mot den herlighet som hisset skal aabenbares os. La hende taalmodig holde ut i smerten paa det at hun kan bli din eiendom i Kristus." — Vargens røst steg og blev mer henført.

Ivar hadde rettet sig. Han stod litt og saa paa det hvite, løftede mandsansigtet med de tæt igjenknepne øinene. Saa skjænket han sig et glas vand og tømte det, ga

pleiersken en ordre, rørte ved presten og bad ham flytte sig unda.

Da han fik morfinsprøiten, skjøv han varsomt haanden ind under Veronicas nakke, lettet hodet litt fra puten og viste diakonissen hvor hun skulde sætte naalen. Og han blev ved at støtte opunder med haanden. Hodet sank litt bakover, aandedrættet sagtnet, lokkene sank igjen over de blaknede øinene.

Ivar strøk hende over panden.

„Mama," sa hun.

Litt efter løste pusten sig i et langt suk.

„Sover hun?" hvisket Vargen.

„Det er forbi," sa Ivar. Den dødes kind faldt ind mot haanden hans, da han vilde ta den til sig.

NINI ROLL ANKER

DET SVAKE KJØN